

V

—

N

—

K

—

Bibliografie

*Beeldende
kunst en
kunstnijverheid
1850-heden*

2010-2014

samengesteld door

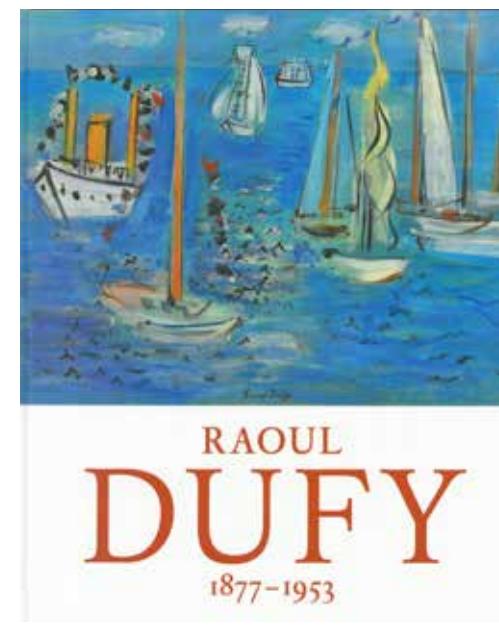
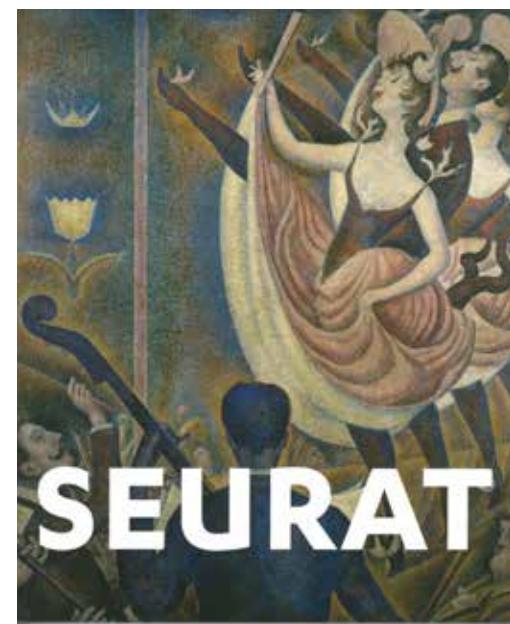
Helewise Berger

inleiding

Christa-Maria Lerm Hayes

2015

Inhoudsopgave

Inleiding
Verantwoording

ALGEMEEN

Kunstgeschiedenis algemeen
Algemene collectiecatalogi instellingen
Museale, verzamel- en tentoonstellingsgeschiedenis
Theorie en historiografie
Receptiegeschiedenis en kunstkritiek
Kunsthandel en herkomstgeschiedenis
Kunstenaarspraktijk
Iconografie en symboliek

5
8

12

BEELDENDE KUNST

Schilderkunst
Algemeen
Collecties
Materiaal en techniek, conservering, restauratie
Tekenkunst, prentkunst en illustratie

28

Beeldhouwkunst en monumenten

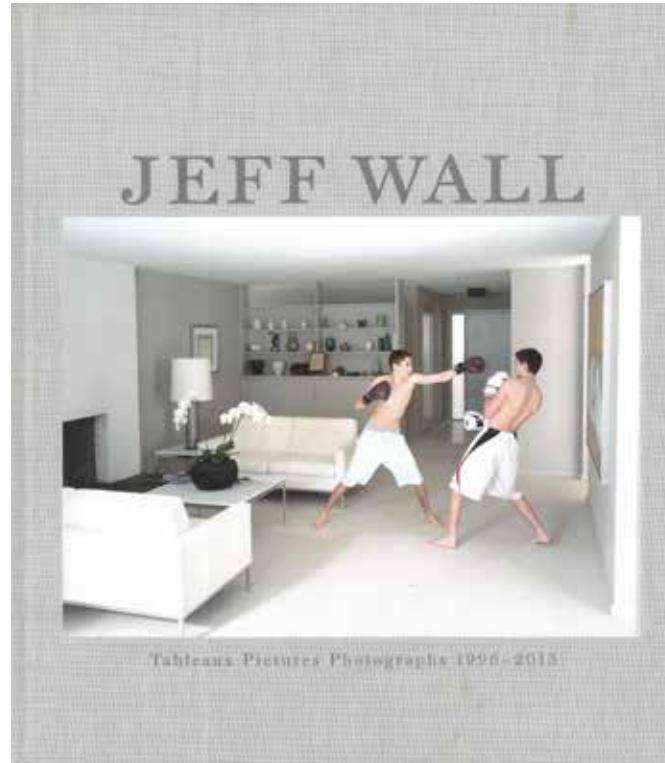
Algemeen
Collecties

Fotografie

Algemeen
Materiaal en techniek, conservering, restauratie

Video- en mediakunst

Algemeen
Materiaal en techniek, conservering, restauratie
Performance, installatie en readymades
Conceptuele kunst

Landart en kunst in openbare ruimte
Collage en assemblage
Overige

KUNSTNIJVERHEID

Glaskunst
Materiaal en techniek, conservering, restauratie
Keramiek
Hout en meubelen
Monumentale kunst en interieur
Algemeen
Materiaal en techniek, conservering, restauratie

42

Textiel en mode
 Grafische en typografische vormgeving
 Productvormgeving
 Metaal, smeekunst, sieraden
 Overige
 Collecties

OVERIGE

48

Kunstenaarsverenigingen
 Kunsthistorici en geschiedenis van de kunstgeschiedenis

Kunstonderwijs

Kunsttijdschriften

Overige: thematisch

Cartografie

Dier

Geschiedenis

Kunst en samenleving

Kunst en wetenschap

Landschap en natuur

Niet-westerse kunst

Portret

Religie en spiritualiteit

Overige

KUNSTENAARS/ONTWERPERS A-Z

56

RECENSIES

101

AUTEURS

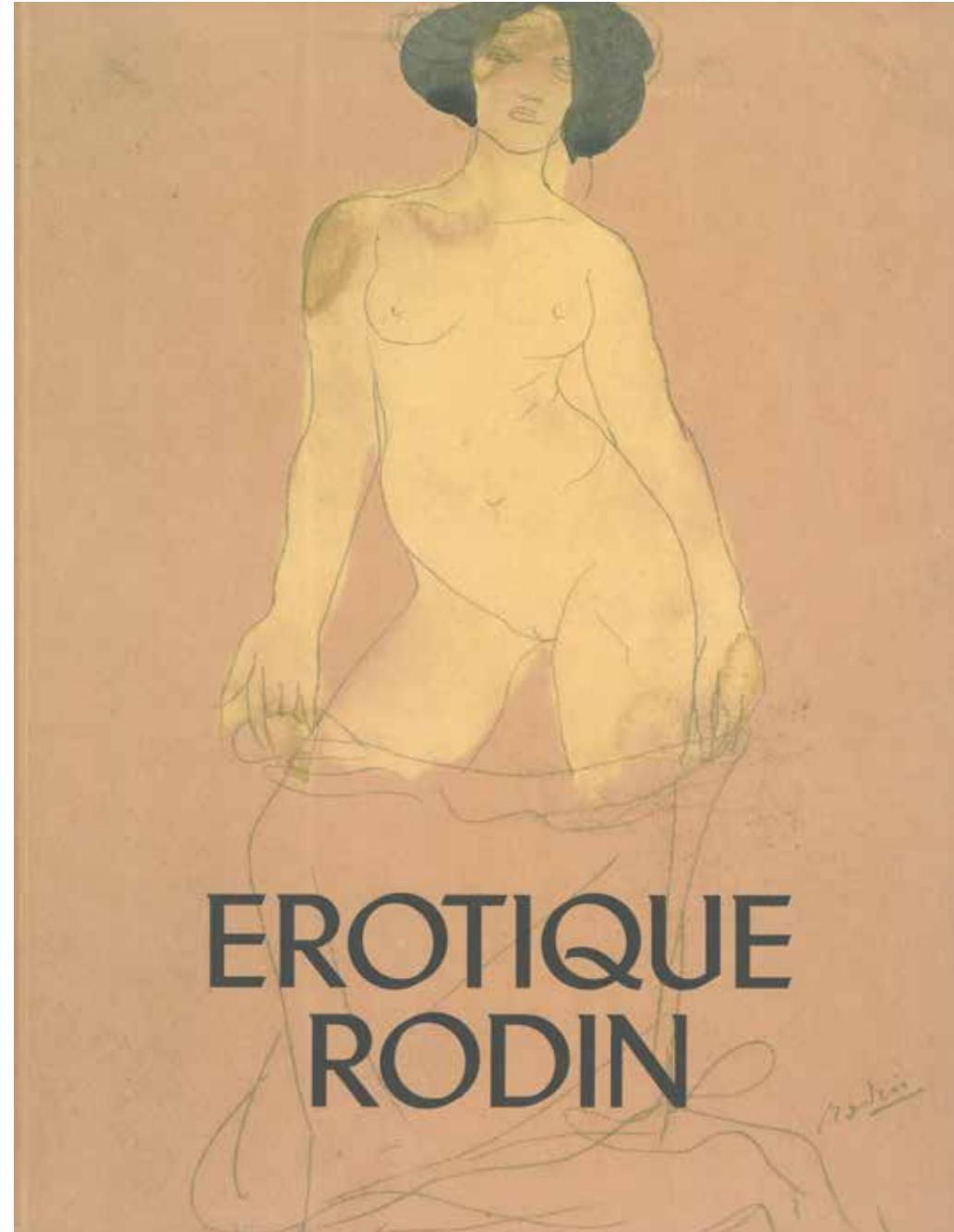
109

OVER DE SAMENSTELLERS

113

COLOFON

114

Inleiding

Christa-Maria Lerm Hayes

The VNK in November 2014 asked Mariët Westermann to comment on the Research Agenda for Art History in the Netherlands[1] and remarked that from an outside perspective (she is vice-president of the Andrew W. Mellon Foundation), it is commendable that there is a research strategy at all, i.e. that there is a country in the world, which takes its art history so seriously and has such a strong sense of community that it pays attention to what one could call its work as an entirety. The bibliography before you is, of course, not a research strategy, but I would like to argue that it is born from the same commendable spirit. Art History in the Netherlands is active, loved and a source of pride. This is what the VNK bibliography, compiled by Helewise Berger, can amply illustrate.

At the same time the project at hand is somewhat quaint, as my predecessors as introduction-writers of earlier instalments have not failed to notice. I recall that it is a good 20 years ago since I last held a printed bibliography in my hands – and now I'm even included in this one already. It is a nice gesture that my two farewells to Ireland, from where I moved to Amsterdam a year ago, even make me now an included author, a Dutch author. One was a long essay and the other a mere pamphlet, support for a curatorial project. The latter entry now lets the subject matter, the maker of intricate walking sticks, here be listed as an artist. He would not necessarily consider himself as such. There is, thus, always a question of boundaries, and not even so much of what art is and what not. Many, many years ago, when I attended lectures on Jewish art, the question arose, of course, how the subject would define itself: only artefacts used in the pursuit of ritual, all art created by Jews, on Jewish topics, the art of

Israel? Then Hans Belting published his *Die Deutschen und ihre Kunst* and the matter revealed itself to be even more complex. I do not envy those compiling the VNK's bibliographies, Helewise Berger in this instance, for the decisions they inevitably have to make and for which they are in every case going to be criticised from one side or another. The usual source of information on Dutch art historians' publications are the university repositories of publications (Metis in the UvA's case) and online (museum) library catalogues. Their categorizations, as professional as they are, also leave a lot to be desired: an exhibition e.g. cannot as yet be a research publication, although art-historical research is particularly well brought to the public through exhibitions.

To be clear: I am grateful that this bibliography exists. The main reason is that it is as though it was made for me at this moment in time: I get to see, as if through a magnifying glass, that section of global art history into which I have entered and which will be my home. It is like a real

estate's brochure for a house in which the present owners will remain living: it shows me what the estate agent and occupants value, where they see its boundary lines and the divisions of the rooms. It cannot but address the question what Dutch Art History is today. So I walk with my eyes and – apologies, I am an academic – I test: are there as many foreign artists living in the art history house as in the real Amsterdam? Probably nearly as many, and likely more than in the "average" Dutch population. There is much vibrancy, echoing what happens in art spaces. When Dutch art historians write about artists (or anything else) academically, one hopes, of course, to be able to take for granted that the international literature is read and engaged with. When seeing here just the many Dutch (published) writings on Van Gogh for example, what is listed provides access – through those publications' bibliographies – to the global literature. Whether excluding literature on Dutch art from abroad is wise or not is thus more a matter of how the present compilation is used:

V

it is an invitation to non-systematic, secondary bibliographing.

I walk on through my new house and inevitably wonder who lives in it and who not: Marek Wieczorek, raised in Amsterdam and resident here for three months of the year, while he teaches Dutch art to his Washington University students, is not included. Flemish art history is not, even when in Dutch. The excellent work on photographic theory that the Lieven Gevaert Research Centre (a collaboration between the two Leuven universities) does through its book series, sits on a boundary, as does *Afterall*. This leading journal, co-founded and edited by Charles Esche (director of the Van Abbemuseum, Eindhoven), but based in London, has in my mind quite a Dutch spirit, but would of course not be listed here, while an all-foreign publication for a Dutch art space might. To account for the permeable and often – I hope – non-existent walls of our house is difficult, just as it should be if we consider ourselves scholars in a variety of fields whose peers are more likely to be half way

N

around the world than on the same department corridor. So I keep reviewing the bibliography's "building", and again wonder why there are so many walls. Is the Dutch sentiment not one that pioneered open-plan living? The categories help, but just as with library classifications, they lead our understanding of the content of the texts in specific directions. E.g. I am sure that "Kunst en samenleving" concerns so many other publications that are listed under other categories that the current result does not reflect Dutch art historians' contribution to these central debates internationally. I'm tempted to formulate it with Jeroen Boomgaard's title: "Het zoeken van regels die niet bestaan".

A rule that does seem to apply is that the canon is created and changeable. The list of artists who received art-historical attention is, interestingly for me, rather specifically Dutch – not in the sense of excluding others, but as far as the weighting is concerned. I would neither have expected the extent of the preponderance of Van Gogh litera-

ture, nor the relative scarcity of writing on US and UK art, given the fact that English is often the language of writing. American art is less dominant here than in UK art history. Internationally successful artists who live in Amsterdam are only apparently written about when their residence has lasted for decades (Marlene Dumas) and not otherwise: Fiona Tan or Steve McQueen.

By way of the language of writing, about a quarter of publications seem to be (also) in English, depending a little on which categories one considers. That makes it (I'm relieved) statistically coherent to have one foreword in English after several Dutch ones, too. Web publications are, thankfully, not a category on their own (as the internet is just a carrier, e.g. distribution mechanism for peer-reviewed journal articles). There is relatively little that appears when searching "www.". I am certain that there is much on the internet that could count as Dutch art history, but paper still seems to be the medium / material of choice for us.

K

The *Stedelijk Studies* have been launched (and do appear on the web). The journal, edited as a Stedelijk Museum / UvA collaboration, is filling a void in the space between museum and university art history. In the next VNK compilation, I am sure it will have come into its own and yield quite a few listings. *Metropolis M*, the journal from which many of the bibliography's articles stem, is included, despite its focus on short pieces and reviews. The boundaries between art criticism and art history are thus as transparent as I think they have to be, at least in Europe. James Elkins has long maintained that art criticism, also in the shape of texts in exhibition brochures (not published catalogue books) are not read.[2] They make up a good deal of the listing (even excluding digital material). This could mean that we are contemplating a dying field. I do not think that that is the case, however.

One reason is that it is particularly the catalogue (here usually an art-historically researched book) and short or review text that can

let an exhibition or a practice enter into public discourse. They form the theoretical part of the eco system or force field in which all practitioners in the art environment participate and through which we help to shape not just how artists think and create, but how the world is understood today. The diversity of voices and vehicles that are needed for the many communities who ask about art and / in / or the world is one of the greatest strengths of the list. Art History is, one can speculate, so close as a discipline to the museum (and therefore to the public) that it does not by choice wish to communicate to academics alone. This strategy of paying attention to the wider field is increasingly endangered by university auditing mechanisms, but has not as yet been seriously compromised here it seems. It can only work with an educated public who will read our texts – and the Netherlands provides this: a beautiful thing to note in and through this bibliography.

For another reason why we are strong as a discipline and have

never been more necessary, I will refer back to Mariët Westermann's core message: it was a plea for the diversification of the discipline and a more international outlook. I would add that we can note an already existing expansion. As far as diversification is concerned, much of what is listed here is nearly indistinguishable from (other) work in Cultural Analysis or Visual Culture. And that would be the most visible work from an international perspective: Sven Luetticken's or Pascal Gielen's texts. If we open our doors and bibliographies, others may just draw more on art history's achievements – and that can be no harm. Art History is expanding and its Dutch practitioners are not just providing evidence for this, but are investigating this state of affairs through studies in historiography and museum / exhibition history and theory. A suggestion for future bibliographies might be to integrate a good chunk of the annual listing of the publications of members of ASCA (Amsterdam School of Cultural Analysis) in the existing selection.^[3] In one fell swoop, we could look and

feel more international already and would not need to cringe any longer at seeing fewer titles listed under Non-Western Art than under Portraiture on the same page. There seem to be open doors in our neighbours' houses, too.

Notwithstanding the inevitable imponderability and inadequacy of categories, my “real estate brochure” is a special one: while describing the house of Dutch art history, it makes those inhabiting it realize that there is a house, a community – and that it is a hospitable one for guests and new residents, for art seen and written about here and elsewhere. As one would expect: Dutch art history, *gek gewoon*.•

Noten:

[1] Mariët Westermann, “Remarks on Perspectief: Onderzoeksagenda Kunstgeschiedenis 2015-2020,” *Centraal Museum, Utrecht*, 21 November 2014, http://www.onderzoekschoolkunstgeschiedenis.nl/cms-doc/doc_10262.pdf, accessed August 2015.

[2] James Elkins, *What Happened to Art Criticism?*, Chicago: Prickly Paradigm Press 2003, p. 18.

[3] See: <http://asca.uva.nl/research/publications/publications.html>.

Verantwoording

Helewise Berger

Voor u ligt een overzicht van het rijke scala aan publicaties die Nederlandse kunsthistorici de laatste jaren hebben voortgebracht over kunst en kunstnijverheid uit de periode 1850 tot heden. Van theoretische teksten en vlot geschreven essays met een wetenschappelijke basis, tot semi-wetenschappelijke publicaties. Of de geschriften over moderne beeldende kunst en kunstnijverheid aan een opmars bezig zijn, is aan de hand van de laatste door de VNK uitgegeven bibliografieën over deze periode lastig te zeggen. Er kan hoe dan ook gesteld worden dat in de periode 2010 tot en met 2014 de kunsthistorisch wetenschappelijke productie hoog was.

Deze bibliografie beoogt een overzicht te geven van de wetenschappelijke productie van kunsthistorici in Nederland. De lijst is tot stand gekomen aan de hand van richtlijnen bepaald door de VNK, zonder welke het een oeverloze opdracht zou zijn. Deze verantwoording licht de criteria, keuzes en werkwijze kort toe.

Criteria

Dit literatuuroverzicht bevat publicaties over beeldende kunst en kunstnijverheid uit de periode 1850 tot heden die zijn gepubliceerd van 2010 tot en met 2014. Het tijdvak is strikt gehanteerd. Monografische studies over een kunstenaar die leefde in de periode 1850-heden zijn opgenomen. Maar een publicatie die hoofdzakelijk een kunstwerk behandelt dat is vervaardigd in 1845 van diezelfde kunstenaar niet.

Er zijn publicaties opgenomen die zijn geschreven door auteurs met de Nederlandse nationaliteit en door auteurs die (op het mo-

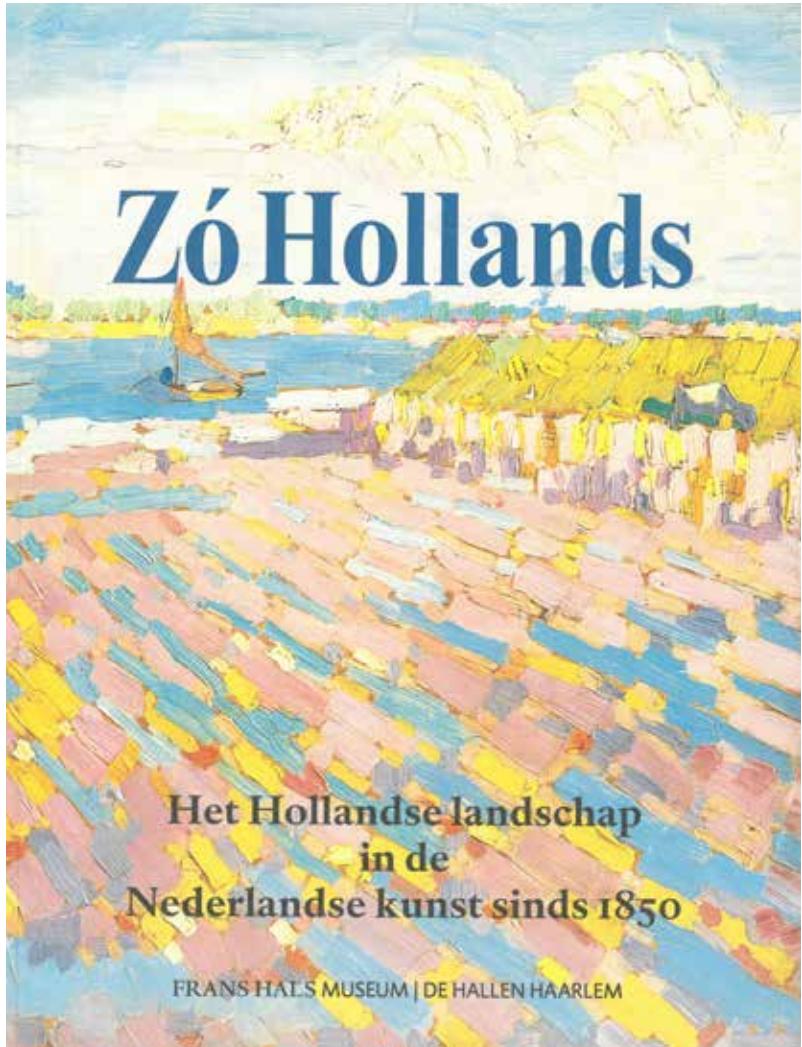
ment van schrijven of publicatie) langdurig aan een Nederlandse instelling zijn verbonden. Daarbij zijn ook - voor zover tegengekomen tijdens het samenstellen - publicaties opgenomen van Nederlandse kunsthistorici die in het buitenland werkzaam zijn. De bibliografie bevat publicaties uit zowel nationale als internationale bijdragen.

De lijst bevat publicaties van kunsthistorici. Evenals voorgaande bibliografieën wordt hier onder verstaan: zij die een afgornde bachelor of master kunstgeschiedenis hebben, of zij die gepromoveerd zijn in de kunstgeschiedenis. Door de veelheid aan kunst- en cultuurgerelateerde studies is geprobeerd hier strikt de hand aan te houden. Daarnaast worden allen die universitair kunsthistorisch onderwijs geven als kunsthistoricus beschouwd. Ook (junior) conservatoren (van kunstafdelingen) en restauratoren werkzaam bij musea, universiteiten en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed zijn opgenomen; al is op de laatste groep niet specifiek gezocht. Bij de beperking tot kunsthistori-

ci raken we een heikel punt. Over moderne kunst wordt niet uitsluitend door kunsthistorici, maar ook veel door niet-kunsthistorici geschreven. Kunstenaars, filosofen, sociologen, cultuur- en literatuurwetenschappers, schrijvers, journalisten en liefhebbers schrijven over kunst. Gezien het doel van de bibliografie moeten zij hier in principe buiten beschouwing worden gelaten.

Enkele Nederlandse auteurs die zich veelvuldig met kunst hebben beziggehouden, zijn opgenomen, maar alleen indien het publicaties betreffen die inhoudelijk op kunst of musea ingaan; hier is echter niet specifiek op gezocht. Er is geprobeerd hierin terughoudend te zijn, aangezien de bibliografie zich in de kern richt op publicaties van kunsthistorici. Bij deze auteurs en bij auteurs waarvan niet met zekerheid kon worden vastgesteld dat zij kunsthistoricus zijn (vanwege tijdsbeperking zijn zij niet steeds benaderd) is in de auteurslijst een asterix (*) achter de naam vermeld.

Zowel wetenschappelijke als semi-wetenschappelijke publicaties

zijn opgenomen. Maar wanneer is een publicatie (semi)wetenschappelijk en waar ligt de grens? Het hanteren van een notenapparaat en een bibliografie zijn een goede maatstaf, maar zijn niet een sluitend criterium. Een publicatie dient een diepere, inhoudelijke bijdrage te zijn en in het geval van een semi-wetenschappelijke uitgave een toevoeging op reeds gepubliceerd werk. Het tijdschrift *Metropolis M* vormt op dit onderwerp een uitzondering; gezien het belang van het blad en aangezien het relevante bijdragen publiceert die vaker geen dan wel noten bevatten, is hier soepeler mee omgegaan. Er zijn dus voornamelijk bijdragen van gedegen kunsthistorische arbeid opgenomen, die beschouwend van aard zijn. Overwegend signalerende of opiniërende stukken sloten veelal niet aan op de doelstelling en zijn derhalve niet opgenomen.

Vanwege het beoogde wetenschappelijke karakter is in het rijke aantal tijdschriften een schifting gemaakt. Populariserende tijdschriften als *Tableau*, *Origine* en *Vind* zijn achterwege gelaten. Ook zijn bulletins van musea en

culturele instellingen niet opgenomen, vanwege de nieuwsbriefachtige aard. Een uitzondering hierop vormen *The Rijksmuseum Bulletin* en *RKD Bulletin*. Ook is er een aantal publicatiesoorten niet opgenomen, namelijk: krantenartikelen, brochures, columns, necrologieën, nieuwsberichten, ingezonden brieven, aankondigingen van tentoonstellingen, herdrukken, bijdragen in lexica en veilingcatalogi. Ook is ervoor gekozen in principe geen interviews of gesprekken op te nemen, tenzij het een interview betreft met een kunstenaar of ontwerper dat door een Nederlandse kunsthistoricus is afgomen en opgesteld.

Er is besloten om in principe geen aan- of verkoopbeschrijvingen van musea op te nemen, evenals algemene publiekgidsen van musea. Aangezien er online steeds meer op wetenschappelijk niveau wordt gepubliceerd, hebben enkele digitale publicaties ook een plaats gekregen in de bibliografie.

In de moderne periode verschijnen ook studies over verzamelaars en over kunsthistorici

zelf: er is gekozen om teksten over verzamelaars toe te voegen indien zij kunst uit de periode 1850-heden verzamelden. Publicaties over kunsthistorici zijn opgenomen indien zij iets hebben betekend voor moderne beeldende kunst of kunstnijverheid.

Werkwijze

Aangezien de vorige bibliografie over de periode 1850-heden geen auteurslijst bevat, kon geen aanvang worden gemaakt door per auteur publicaties op te zoeken. Daarom is begonnen om een groot aantal musea en culturele instellingen aan te schrijven met het verzoek om publicatielijsten van medewerkers. Vervolgens is een aantal Nederlandse en internationale, wetenschappelijke tijdschriften en series in het geheel doorgenomen (*Kunstschrift*, *Simiolus*, *Simulacrum*, *Kunstlicht*, *Metropolis M*, *The Burlington Magazine*, evenals *RKD Bulletin*, *Rijksmuseum Bulletin* en *Van Gogh Studies*, *Rijksmuseum Studies in Photography*, *Stedelijk Studies*). Vanwege tijdsbeperking zijn uit overige tijdschriften de artikelen opgenomen die tijdens het samenstellen zijn tegengeko-

men.

Tijdens het doornemen van de publicaties is een auteurslijst samengesteld, waarbij de auteurs individueel zijn nagetrokken om te bepalen of zij aan de genoemde criteria voldoen. Ook zijn (een deel van) de auteurs opgespoord op internet of persoonlijk benaderd om inzicht te krijgen in hun publicaties.

De relevante uitgaves zijn in categorieën ingedeeld in het referentieprogramma Zotero. Hierbij moet gezegd worden dat een publicatie vaak in meerdere categorieën te plaatsen is; bijdragen zijn zo veel mogelijk onder het hoofdonderwerp ondergebracht. Indien een kunstenaar centraal staat is deze monografische publicatie onder de kunstenaarsnaam ondergebracht. Ook bij de meer technische bijdragen van restauratoren is dit toegepast. Publicaties over een onderwerp dat verschillende disciplines beslaat, zijn bij schilderkunst ondergebracht. Dit is ook het geval bij verzamelingen die uit diverse disciplines bestaan.

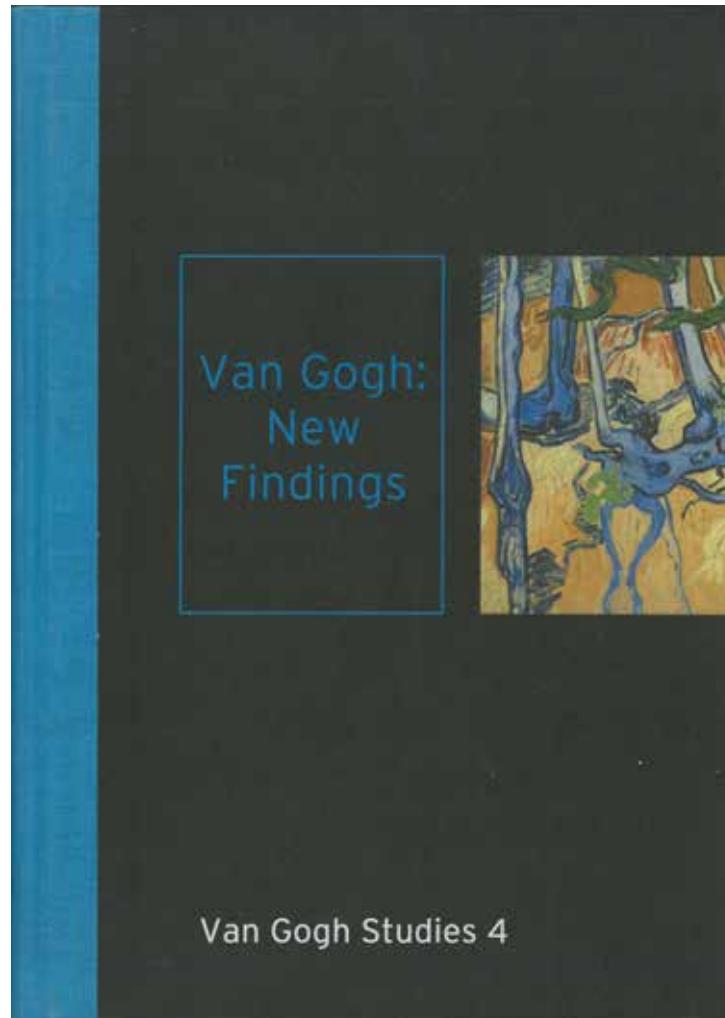
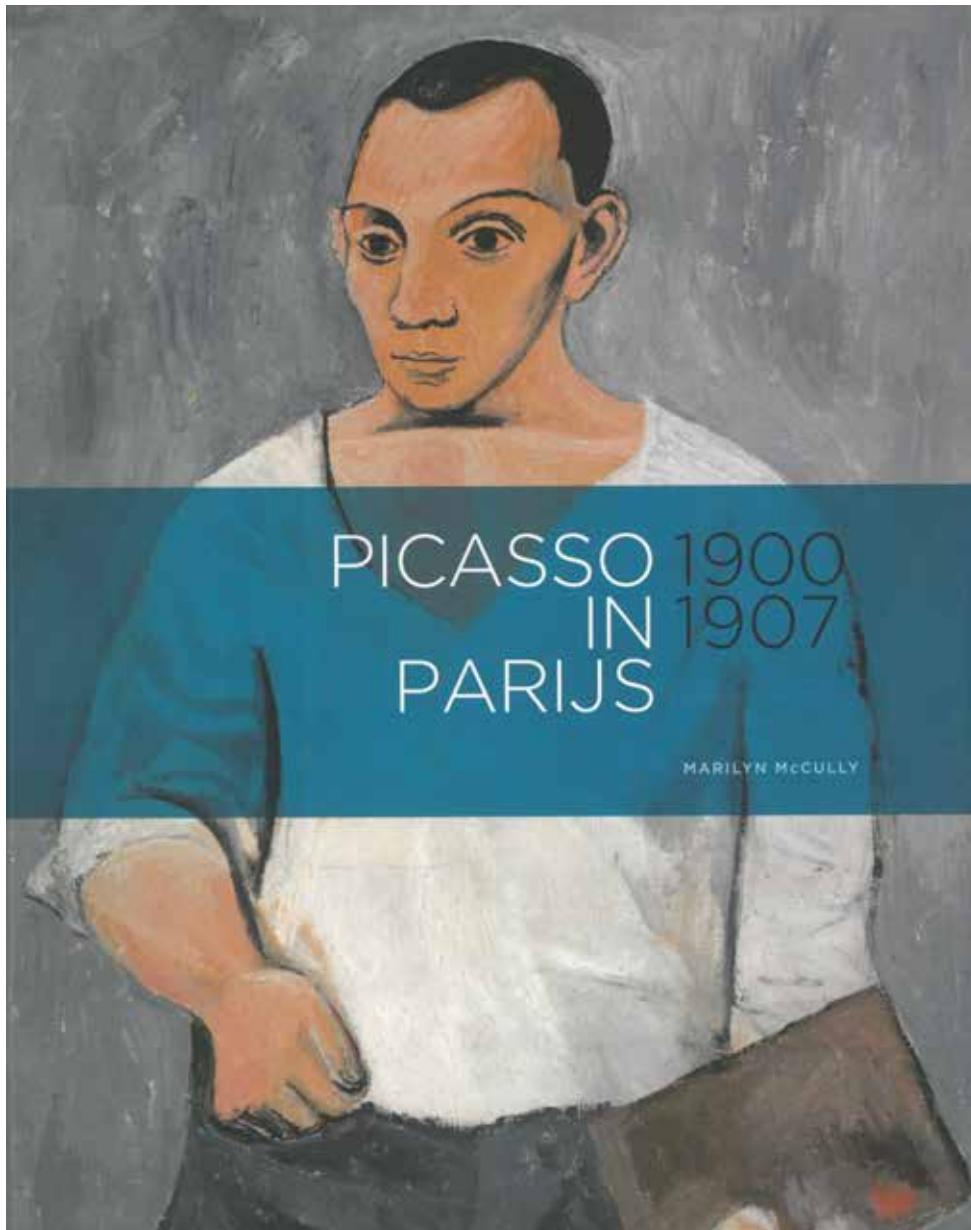
Publicaties zijn binnen de categorieën geordend op naam van de auteur of redacteur.

Evenals de voorgaande bibliografie, samengesteld door Anna Koldeweij, zijn - voor zover de tijdspanne van de opdracht het toeliet - artikelen in een bundel en essays in een catalogus behandeld als artikelen in een tijdschrift. Zo wordt beter inzicht verschafft in het gepubliceerde. Indien de bundel of catalogus ook als geheel relevant is, zijn zowel de 'hoofdpublicatie' als de losse onderdelen opgenomen. Bij de hoofdpublicatie zijn aanvullende gegevens vermeld, waaronder de auteurs van essays en entries.

Er is gestreefd naar volledigheid, maar binnen de kaders van de opdracht is dit niet haalbaar gebleken. Vanwege het enorme aantal publicaties en de tijdsbeperking is een aantal zaken niet verwezenlijkt, waaronder het individueel opzoeken van alle auteurs, het in het geheel door te nemen van meer tijdschriften en het apart op te nemen van alle artikelen in bundels en essays in catalogi. Hierdoor ontstaat een scheef beeld van het aantal publicaties binnen een categorie. Na een enthousiaste aanvang van het opnemen van de boek- en ten-

toonstellingsrecensies, bleek dat het door het dermate hoge aantal niet haalbaar was alles op te nemen. Deze groep bevat nu hoofdzakelijk recensies uit *Metropolis M*, *De Negentiende Eeuw* en *The Burlington Magazine*. Aangezien het mogelijk een nut kan dienen, is besloten deze beperkte lijst toch op te nemen.

Bij deze wil ik degenen graag danken die een bijdrage hebben geleverd door publicatielijsten toe te sturen. •

ALGEMEEN

Algemeen: Kunstgeschiedenis algemeen

Berge, Jos ten. "Verleidingen van de kunstenaarsbiografie". In *Beeldend Gesproken : Kunstprijs 2011*, pp. 14–17. Amsterdam, 2011.

Blok, Cor. "Vlucht uit het reservaat". In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 383–407. *Inleiding kunstgeschiedenis 2*. Heerlen, 2010.

Blotkamp, Carel. "De stromingen voorbij. Kunst vanaf 1970". In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 408–33. *Inleiding kunstgeschiedenis 2*. Heerlen, 2010.

—. "Van alle tijden en toch eeuwig jong". *Kunstschrift* 55, nr. 4 (2011): pp. 8–19.

Deenik, Roosmarij. "De Wallen als Kunst / kunst op de Wallen".

Simulacrum 18, nr. 4 (2010): pp. 19–23.

Dutch art in detail : kunstwerken uit zeven eeuwen. Eindhoven, 2014
Ook in het Engels verschenen.
Bijdragen van: Willemijn Lindenhovius, Hans Vogels, e.a.
Gaitán, Juan A., Nicolaus Schafhausen, en Monika Szewczyk, red. *Cornerstones*. Rotterdam/Berlijn, 2011.

Goudeau, Jeroen, Mariëtte Verhoeven, en Wouter Weijers, red. *The Imagined and Real Jerusalem in Art and Architecture*. Vol. 2. Radboud Studies in Humanities. Leiden/Boston, 2014.

Heij, Jan Jaap, red. *Hoe nieuw was de Nieuwe Kunst? : Vier visies op de Art Nouveau*. Assen/Zwolle, 2010
Bijdragen van: Mienke Simon Thomas, Yvonne Brentjens, Lieven Daenens, Marjan Groot.

Heijthuijsen, Joost, Jan Jaap Knol, Taco de Neef, Steven van Teeseling, en Willemijn in 't Veld, red. *Zonder titel : Amateur en professional in de beeldende*

kunst. Rotterdam, 2012
Bijdragen van: Steven van Teezeling, Lex ter Braak, Jorinde Seijdel, Nina Folkersma, Camiel van Winkel, Sacha Bronwasser e.a.

Jong, Jan de. "Rubricering". In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 36–71. *Inleiding kunstgeschiedenis 2*. Heerlen, 2010.

Kisters, Sandra. *Leven als een kunstenaar : Invloeden op de beeldvorming van moderne kunstenaars : Auguste Rodin, Georgia O'Keeffe, Francis Bacon*. Amsterdam, 2010
Proefschrift Vrije Universiteit Amsterdam.

—. "Living the Life of an Artist. An Introduction". In *Anekdot - Biographie - Kanon : Zur Geschichtsschreibung in den schönen Künsten*, bewerkt door Melanie Unseld en Christian von Zimmermann, 1:pp. 39–46.
Biographik : Geschichte - Kritik - Praxis. Keulen, 2013.

Klarenbeek, Hanna. *Penseelprin-*

sessen & broodschilderessen : Vrouwen in de beeldende kunst 1808-1913. Bussum, 2012
Proefschrift Universiteit Utrecht. Tentoonstellingen Paleis Het Loo, Apeldoorn, 18 februari-27 mei 2012 en De Mesdag Collectie, Den Haag, 30 mei-26 augustus 2012.

—. "Penseelprinsessen & Broodschilderessen. Vrouwen in de beeldende kunst 1808-1913 = Paintbrush princesses & Professional paintresses. Women in the fine arts 1808-1913". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2011): pp. 15–24.

Koopmans, Ype. *Japi en Bavink en de doorbraak van de moderne kunst : Het vroege proza van Nescio in een cultuurhistorische spiegel*. Eindhoven, 2013.

Kopsa, Maxine. "Conceptuele seks : Het modernisme bekent kleur". *Metropolis M* 33, nr. 3 (2012): pp. 64–69.

Leeuwen, Rudie van. "'You want to take us to Jerusalem...' Medinat Weimar: A Second Jerusalem in Contemporary Visual Arts and Klezmer Songs". In *The*

Imagined and Real Jerusalem in Art and Architecture, bewerkt door Jeroen Goudeau, Mariëtte Verhoeven, en Wouter Weijers, 2:pp. 254–78. Radboud Studies in Humanities. Leiden/Boston, 2014.

Lütticken, Sven. “Acting on the Omnipresent Frontiers of Autonomy”. In *To the Arts, Citizens!*, bewerkt door Óscar Faria en João Fernandes, pp. 146–67. Porto, 2010

Tent.cat. Museu de Arte Contemporânea de Serralves, Porto, 21 november 2010–13 maart 2011.

—. “Autonomy after the Fact”. In *Open!: key texts 2004, 2012 : art, culture & the public domain*, bewerkt door Jorinde Seijdel en Liesbeth Melis, pp. 207–20. Rotterdam, 2012.

—. “Geheimen van de glazen fabriek. Over ingrepen in het regime van opake transparantie”. *Open*, nr. 22 (2011): pp. 100–123.

—. “Inside Abstraction”. *E-Flux Journal*, nr. 38 (2012).

—. “Living With Abstraction”.

In *Microhistorias y Macromundos*, bewerkt door Maria Lind, 3:pp. 91–111. Mexico City, 2011 Ook in het Mexicaans verschenen.

—. “Living With Abstraction”. In *Abstraction*, bewerkt door Maria Lind, pp. 142–52. Documents of contemporary art. London, 2013.

Oorthuizen, Sanne. “Een draad in het tapijt van de Javaanse cultuur. Nederlands kolonialisme in hedendaagse Indonesische kunst”. *Simulacrum* 18, nr. 2/3 (2010): pp. 40–43.

Pennock, Hanna. “Leugens, waarder dan de letterlijke waarheid’: de verbeelding van de werkelijkheid”. In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 340–59. Inleiding kunstgeschiedenis 2. Heerlen, 2010.

Rijnders, Mieke, en Patricia van Ulzen, red. *101 hoogtepunten van de Westerse kunst. Inleiding kunstgeschiedenis 1*. Heerlen, 2010

Bijdragen van: Cor Blok, Carel

Blotkamp, Reindert Falkenburg, Jan Jaap Hekman, Jan de Jong, Bram de Klerck, Aart Oxenaar, Hanna Pennock, Raphaël Rijntjes, Rudi Rolf, Maurice Rummens, Freek Schmidt, Frits Scholten, Jos Stöver, Maartje Taverne/Rudi Rolf, Maartje Taverne/Irmin Visser, Henk Th. van Veen, Eelco van Welie.

—., red. *Manieren van kijken. Vol. 2. Inleiding kunstgeschiedenis*. Heerlen, 2010

Bijdragen van: Patricia van Ulzen, Irmin Visser, Jeroen Stumpel, Henk Th. van Veen, Paul van den Akker, Jan Jaap Hekman, Raphaël Rijntjes, Jan de Jong, Bram de Klerck, Freek Schmidt, Frits Scholten, Reindert Falkenburg, Rudi Rolf, Aart Oxenaar, Hanna Pennock, Maurice Rummens, Cor Blok, Carel Blotkamp. Rolf, Rudi. “Vorm, identiteit en stijl in de architectuur en beeldende kunst van de 19de eeuw”. In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 296–315. Inleiding kunstgeschiedenis 2. Heerlen, 2010.

Ruyters, Domeniek. “Met knipperend licht door het metropolitan

bij nacht : Kunst in de kenniseconomie”. *Metropolis M* 31, nr. 1 (2010): pp. 34–41.

Simon Thomas, Mienke. “Lelijk en ondoelmatig”. In *Hoe nieuw was de Nieuwe Kunst? : Vier visies op de Art Nouveau*, bewerkt door Jan Jaap Heij, pp. 8–19. Assen/Zwolle, 2010.

Stumpel, Jeroen. “Van spiegels en van kralen. Een inleiding op het begrip ‘kunst’.” In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 12–35. Inleiding kunstgeschiedenis 2. Heerlen, 2010.

Veelenturf, Kees. “Jan Stuyt, Piet Gerrits, Willibrord Verkade en de School van Beuron”. *Desipientia* 18, nr. 1 (2011): pp. 36–42.

Wal, Gijsbert van der. *Wijd open ogen : Stukken over kunst en kijkplezier*. Amsterdam, 2012.

Weijers, Wouter. *Verbeelde herinnering : Essays over naoorlogse beeldende kunst en het culturele geheugen*. Amsterdam, 2012

Proefschrift Vrije Universiteit

Amsterdam.

Wesselink, Claartje. *Kunstenaars van de Kultuurkamer : geschiedenis en herinnering*. Amsterdam, 2014

Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Westgeest, Helen, Truus van Bueren, Agnes Groot, en Arjan de Koomen, red. *Kunsttechnieken in historisch perspectief*. Turnhout, 2011

Bijdragen van: Helen Westgeest e.a.

Winkel, Camiel van. "Professioneel falen". In *Zonder titel : Amateur en professional in de beeldende kunst*, bewerkt door Joost Heijthuijsen, Jan Jaap Knol, Taco de Neef, Steven van Teeseling, en Willemijn in 't Veld, pp. 108–12. Rotterdam, 2012.

Winking, Kerstin. "Activism in Contemporary Art. Africa Displayed at Documenta 12". *Simulacrum* 18, nr. 2/3 (2010): pp. 102–5.

—. "Postkolonialisme nieuwe stijl". *Metropolis M* 31, nr. 4 (2010): pp. 74–75.

Algemeen: Algemene collectiecatalogi instellingen

Adrichem, Jan van, en Adi Martis, red. *Stedelijk collectie reflecties : Reflecties op de collectie van het Stedelijk Museum Amsterdam*. Amsterdam/Rotterdam, 2012

Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Hripsimé Visser, Ingeborg de Roode, Marjan Boot, Margriet Schavemaker, Jan van Adrichem, Marty Bax, Carel Blotkamp, Evert van Uitert, Camiel van Winkel, Marjan Groot, Caroline Roodenburg-Schadd, Frederike Huygen, Jeroen Boomgaard, Rogier Schumacher, Dominic van den Boogerd, e.a.

Adrichem, Jan van, Adi Martis, Michiel Nijhoff, Sophie Tates, Marie-José Raven, en Margriet Schavemaker, red. *Stedelijk collectie highlights : 150 kunstenaars uit de collectie van het Stedelijk Museum Amsterdam*. Amsterdam/Rotterdam, 2012

Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Hanneke de Man, Frederique Huygen, Timo de

Rijk, Angela Bartholomew, Elvie Casteleijn, Karolien Buurman.

Barents, Els, red. *De Marseillaise : vijftien jaar verzamelen = fifteen years of collecting*. Amsterdam, 2014

Tevens tent.cat. *Huis Marseille*, Amsterdam, 13 september-7 december 2014.

Carasso, Deirdre, Jonieke van Es, Friso Lammertse, en Sabine Terra, red. *Collectieboek Museum Boijmans Van Beuningen*. Rotterdam, 2012

Ook in het Engels, Frans en Duits verschenen. Catalogusentries door: Rozanne de Bruijne, Peter J.G. van der Coelen, Albert J. Elen, Jonieke van Es, Mels Evers, Alexandra Gaba-van Dongen, Nadja Garthoff, Jeroen Giltaij, Annemartine van Kesteren, Friso Lammertse, Catrien Schreuder, Mienke Simon Thomas, Adelheid Smit.

Dijk, Maite van, en Renske Suijver. *De Mesdag Collectie*. Amsterdam, 2011

Bijdragen van: Menno Fitski, Christien Smits. Ook in het Engels verschenen.

Ende, Patricia van der, red. *Over de collectie = About the collection [Schunck*]*. Heerlen, 2012

Bijdragen van: Maria Barnas, Jurriaan Benschop, Lex ter Braak, Frits de Coninck, Mark van Dijk, Patricia van den Ende, Wilma Süütö.

Hasselt, Laura van. *Amsterdam DNA : Hoe Amsterdam Amsterdam werd*. Amsterdam, 2013

Medewerking van: Norbert Middekoop, Bert Vreeken, Anna C. Koldewiej. Ook in het Engels verschenen.

Helmus, Liesbeth, en Hans Schopping, red. *Dit is het Centraal Museum!*. Utrecht, 2012

Ook in het Engels verschenen. Catalogusentries door: Ninke Bloemberg, Marja Bosma, Renger E. de Bruin, Liesbeth Helmus, Ida van Zijl.

Kampen-Prein, Saskia van, red. *De stad de kunstenaars en het museum : 25 jaar stadscollectie Rotterdam Museum Boijmans Van Beuningen*. Rotterdam, 2013

Bijdragen van: Saskia van Kampen-Prein, Paul Kempers, Jan van Adrichem, Leo Delfgaauw,

Annemarie van Kesteren, Dees Linders, Patricia Pulles, Wilma Sütö, Bregje van Woensel.

Klarenbeek, Paul, red. *Topstukken uit het Fries Museum*. Gorredijk/Leeuwarden, 2013
Catalogusentries door: Gieneke Arnolli, Mariska de Boer, Kie Ellens, Hans Groeneweg, Rudy Hodel, Meike Jongejan, Trineke Kamerling, Paul Klarenbeek, Henny de Leeuw, Nikki Olde Monnikhof, Suzanne Rus, Jet Spits, Marlies Stoter, Frank van der Velden, Nelleke IJssennagger, Jan van Zijverden.

Kleijn, Gerard de, en Hans Vogels, red. *Topstukken : Museum Gouda*. Gouda, 2012.

Noortwijk, Liesbeth van, en Sander Paarlberg. *Dordrechts Museum : de collectie : het gebouw*. Dordrecht/Bussum, 2010.

Schiller, Konrad, en Erica Shiozaki. *Re:Society Nederlandse versie: 40 years of ING engaging with the arts*. Amsterdam, 2014
Kunstenaarsbiografieën door: Suzanne Veldink.

Wuestman, Gerdien. *Rijksmuseum, met dank aan de Vereniging Rembrandt*. Den Haag, 2013
Medewerking van: Fusien M. Bijl de Vroe, Peter Hecht.

Algemeen: Museale, verzamel- en tentoonstellings- geschiedenis

Bartholomew, Angela. "The Crisis in MOCA : The Culture Industry and the Museum of Contemporary Art, Los Angeles". *Kunstlicht* 34, nr. 1/2 (2013): pp. 88–93.

Berendsen, Maartje, Els Hoek, en Gerard Forde, red. *Onderzeboottloods = Submarine Wharf: 2010-2013*. Rotterdam, 2014
Bijdragen van: Maartje Berendsen, Nicolette Gast, Els Hoek, Saskia van Kampen-Prein.

Bergvelt, Ellinoor. "Great Narratives or Isolated Statements? History in the Dutch National Museums (1800–1887)". In *Great Narratives of the Past Traditions and Revisions in National Museums*, bewerkt door Dominique Poulot, Felicity Bodenstein, en

José María Lanzarote Guiral, pp. 115–31. Linköping, 2012
Congresbundel, EuNaMus, European National Museums: Identity Politics, the Uses of the Past and the European Citizen, Parijs, 28 juni-1 Juli, 25-26 november 2011.

———. "Joodse kunstverzamelaars en hun culturele netwerken in Amsterdam tot circa 1900". In *Gedurf'd verzamelen : Van Chagall tot Mondriaan*, bewerkt door Huibert Schijf en Edward van Voolen, pp. 40–55, 179–82. Zwolle, 2010
Tent.cat. Joods Historisch Museum, Amsterdam, 14 februari-16 mei 2010.

———. "The Colonies in Dutch National Museums for Art and History (1800–1885)". In *The historical imagination in nineteenth-century Britain and the Low Countries*, bewerkt door Hugh Dunthorne en Michael Wintle, 5:pp. 87–109. National cultivation of culture. Leiden/Boston, 2013.

———. "The decoration programmes of Cuypers' Rijksmuseum in

Amsterdam". In *Museale Spezialisierung und Nationalisierung ab 1830: das Neue Museum in Berlin im internationalen Kontext = Specialization and consolidation of the National Museum after 1830: the Neue Museum in Berlin in an international context*, bewerkt door Ellinoor Bergvelt, Debora Meijers, Lieske Tibbe, en Elsa van Wezel, 29:pp. 311–23. Berliner Schriften zur Museumsforschung. Berlijn, 2011

Congresbundel, Institut für Museumsforschung, Berlijn, 2009.
Bergvelt, Ellinoor, en Michiel Jonker. "Dulwich Picture Gallery – Een toegankelijke verzameling schilderijen". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 6–9.

Bergvelt, Ellinoor, Debora Meijers, Lieske Tibbe, en Elsa van Wezel, red. *Museale Spezialisierung und Nationalisierung ab 1830: das Neue Museum in Berlin im internationalen Kontext = Specialization and consolidation of the National Museum after 1830: the Neue Museum in Berlin in an international context*. Vol. 29. Berliner Schriften zur Museumsforschung. Berlijn, 2011

Congresbundel, Institut für Museumsforschung, Berlijn, 2009.
 Blanckaert, Katrien, en Maria Schnyder, red. Art in Europe after '68. Gent, 2014
 Bijdragen van: Maria Schnyder e.a.

—, red. Daniel Buren, Ilya Kabakov, Artur Barrio, Guillaume Bijl, Honoré d'O, Adrian Ghenie. Gent, 2013
 Bijdragen van: Maria Schnyder e.a.

Delhaye, Christine, en Ellinoor Bergvelt. "Fashion Exhibitions in the Netherlands : Between Visual Spectacles and Community Outreach". *Fashion Theory* 16, nr. 4 (2012): pp. 461–92.

Dijk, Mark van. "The Official charged with the Organisation of the Exhibitions'. Pieter Defesche (1921-2007), patron of arts in Heerlen (summary) = 'De Ambtenaar belast met de Organisatie der Tentoonstellingen'. Pieter Defesche (1921-2007), kunstpromotor in Heerlen". In *Over de collectie = About the collection [Schunck*]*, bewerkt door Patricia van der Ende, pp. 184–99.

Heerlen, 2012.

Ende, Patricia van der. "Hortus incompletus, a garden that is never finished: the history of the SCHUNCK* collection = Hortus incompletus, een tuin die nooit af is: de geschiedenis van de Collectie SCHUNCK*". In *Over de collectie = About the collection [Schunck*]*, bewerkt door Patricia van der Ende, pp. 20–33. Heerlen, 2012.

Erfemeijer, Antoon. *100 Jaar Frans Hals Museum*. Haarlem/Rotterdam, 2013.

Fotiadi, Eva. "From Event to Archive and to Event Again: Re-Collecting the 1960s Shows 'Bewogen Beweging', 'Dylaby' and 'Op Losse Schroeven'." In *Performativity in the Gallery Staging Interactive Encounters*, bewerkt door Outi Remes, Laura MacCulloch, en Marika Leino, pp. 85–100. Cultural interactions 31. Oxford, 2014.

Goudeau, Jeroen. "Beuren en verheffen – Stijlkamers voor het Stedelijk". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 14–17.

Gray, Zoë, Nicolaus Schafhausen, en Monika Szewczyk, red. *20+ years Witte de With*. Rotterdam, 2012
 Bijdragen van: Koen Kleijn, Ken Lum en Andrew Renton.

Hamersveld, Ineke van, en Truus Gubbels, red. *Bondgenoten of tegenpolen? : Samenwerking tussen kunstverzamelaars en musea in Nederland*. Amsterdam/Den Haag, 2010

Congresbundel Vereniging Rembrandt, Utrecht, 14 oktober 2008. Bijdragen van: Carel Blotkamp, Suzanna de Sitter e.a.

Heijbroek, Freek. *Frits Lugt 1884-1970. Leven voor de kunst : Biografie*. Parijs/Bussum, 2010.

Janssen, Paul Huys, red. *Gekoesterde schoonheid : Kunst uit Brabants privébezit*. Zwolle, 2010
 Tent.cat. Noordbrabants Museum, Den Bosch, 22 mei-29 augustus 2010.

Jobse, Jonneke. "De Stijl als lichtend voorbeeld". *Kunstlicht* 31, nr. 3/4 (2010): pp. 6–17.

Kisters, Sandra. "Musée Rodin. Thorvaldsen as a role model". In *Visions: Gauguin and his time*, bewerkt door Chris Stolwijk, 3:pp. 113–33. Van Gogh Studies. Zwolle/Amsterdam, 2010.

Koot, Roman, en Ursula de Goede. "Kunstzaal Kunst van Onze Tijd : Russische kunstenaars in Den Haag = Kunstzaal Kunst van Onze Tijd : Russian artists in The Hague". *RKD Bulletin*, nr. 1 (2013): pp. 34–37.

Lamoree, Jhim. *Stedelijk Museum Amsterdam : Het hart van de tijd*. Amsterdam, 2012.

Laurenson, Pip, en Vivian van Saaze. "Collecting Performance-Based Art: New Challenges and Shifting Perspectives". In *Performativity in the Gallery Staging Interactive Encounters*, bewerkt door Outi Remes, Laura MacCulloch, en Marika Leino, pp. 27–42. Cultural interactions 31. Oxford, 2014.

Lekkerkerk, Niekolaas Johannes. "David en Goliath: De onderzeesbootloods in Rotterdam". *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): pp.

60–65.

Mechelen, Marga van. “Rond de eerste Nultentoonstelling”. *Simulacrum* 18, nr. 4 (2010): pp. 57–60.

Merx, Karin. *Een feestelijke optocht van hoogtepunten : La Grande Parade als evaluatie van het museumbeleid van Edy de Wilde in het Stedelijk Museum Amsterdam*. Delft, 2013.

Rovers, Eva. *De eeuwigheid verzameld : Helene Kröller-Müller (1869-1939)*. Amsterdam, 2010 Proefschrift Universiteit Groningen.

Saaze, Vivian van. *Installation Art and the Museum : Presentation and Conservation of Changing Artworks*. Amsterdam, 2013.

Schijf, Huibert, en Edward van Voolen, red. *Gedurf'd verzamelen : Van Chagall tot Mondriaan*. Zwolle, 2010
Tent.cat. Joods Historisch Museum, Amsterdam, 14 februari-16 mei 2010. Bijdrage van: Ellinoor Bergvelt, Edward van Voolen.

Schreuder, Esther. *Schiller : hotel, café, restaurant 1912-2012*. Amsterdam, 2012 Engels/Nederlands.

Stötefalk, Danielle. “Toekomst voorspellen in het museum”. *Simulacrum* 21, nr. 1 (2012): pp. 35–40.

Straaten, Evert van. *Verlangen naar volmaaktheid : 21 jaar verzamelen door het Kröller-Müller Museum*. Otterlo, 2012 Behorend bij tentoonstelling Kröller-Müller Museum, Otterlo, 1 april-28 oktober 2012.

Tali, Margaret. *Speaking Absence : Art Museums, Representation and Knowledge Creation*. Amsterdam, 2014 Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Tibbe, Lieske. “Admiration and Fear : The Reports of Marius Vachon on Museums of Industrial Arts in Europe”. In *The Museum is Open. Towards a Transnational History of Museums 1750-1940*, bewerkt door Andrea Meyer en Bénédicte Savoy, pp.

131–45. Berlijn, 2014.

———. “Kunstkammer objects in museums of industrial arts: Banishment or useful destination?”. In *Museale Spezialisierung und Nationalisierung ab 1830: das Neue Museum in Berlin im internationalen Kontext = Specialization and consolidation of the National Museum after 1830: the Neue Museum in Berlin in an international context*, bewerkt door Ellinoor Bergvelt, Debora Meijers, Lieske Tibbe, en Elsa van Wezel, 29:pp. 177–89. *Berliner Schriften zur Museumsforschung*. Berlijn, 2011 Congresbundel, Institut für Museumsforschung, Berlijn, 2009.

Tuijn, Marguerite, red. *Museum Beelden aan Zee*. Zwolle, 2012 Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Dick van Broekhuizen, Theo Scholten, Renée Steenbergen, JanTeeuwisse, Marguerite Tuijn.

Vels Heijn, Annemarie. *Villa De Wilde Zwanen: het Larense home van William en Anna Singer*. Laren, 2012.

Verheul, Tessa. “Van contrahegemonie tot McBiënnale. De internationale tentoonstelling in een tijd van globalisering”. *Simulacrum* 18, nr. 2/3 (2010): pp. 112–15.

Vermeulen, Ingrid. “The Ideal of a Museum of Prints for the Louvre. Critical Views on the Chalcographie by Louis Viardot (1800-1883) and Bayle St John (1822-1859)”. In *Museale Spezialisierung und Nationalisierung ab 1830: das Neue Museum in Berlin im internationalen Kontext = Specialization and consolidation of the National Museum after 1830: the Neue Museum in Berlin in an international context*, bewerkt door Ellinoor Bergvelt, Debora Meijers, Lieske Tibbe, en Elsa van Wezel, 29:pp. 255–68. *Berliner Schriften zur Museumsforschung*. Berlijn, 2011 Congresbundel, Institut für Museumsforschung, Berlijn, 2009.

Vreeken, Bert. “Bij wijze van museum” : Oorsprong, geschiedenis en toekomst van Museum Willet-Holthuysen, 1853-2010. Amsterdam, 2010

Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Algemeen: Theorie en historiografie

Akker, Paul van den. "Erfgenamen van Plinius en Pausanias: twintig eeuwen kunstgeschiedschrijving". In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 98–139. Inleiding kunstgeschiedenis 2. Heerlen, 2010.

Baert, Barbara, Ann-Sophie Lehman, en Jenke Van den Akkerveken. "A Sign of Health. New Perspectives in Iconology". In *New Perspectives in Iconology : Visual Studies and Anthropology*, bewerkt door Barbara Baert, Ann-Sophie Lehmann, en Jenke Van den Akkerveken, pp. 7–14. Iconologies. Brussel, 2012.

Baert, Barbara, Ann-Sophie Lehmann, en Jenke Van den Akkerveken, red. *New Perspectives in Iconology : Visual Studies and Anthropology*. Iconologies. Brussel, 2012.

Berrebi, Sophie. "Not-So-Trans-

parent Things". In *The way of the shovel : On the Archaeological Imaginary in Art*, bewerkt door Dieter Roelstraete, pp. 266–77. Chicago, 2013
Tent.cat. Museum of Contemporary Art Chicago, 9 november 2013- 9 maart 2014.

———. *The Shape of Evidence : Contemporary Art and the Document*. Amsterdam, 2014.

Blühm, Andreas, en Anja Ebert, red. *Welt : Bild : Museum : Topographien der Kreativität*. Keulen, 2011
Bijdragen van: Peter Hecht e.a.

Bouwhuis, Jelle, en Margriet Schavemaker, red. *Monumentalisme: geschiedenis, nationale identiteit en hedendaagse kunst = Monumentalism: history, national identity and contemporary art*. Amsterdam/Rotterdam, 2010
Bijdragen van Jelle Bouwhuis, Margriet Schavemaker, Jennifer Allen, Hendrik Folkerts, Joep Leerssen.

Cleven, Esther. "Man and Image. Hans Belting's Anthropology of

the Image and the German Bildwissenschaft". In *New Perspectives in Iconology : Visual Studies and Anthropology*, bewerkt door Barbara Baert, Ann-Sophie Lehmann, en Jenke Van den Akkerveken, pp. 143–61. Iconologies. Brussel, 2012.

Damme, Wilfried van. "Ernst Grosse and the 'Ethnological Method' in Art Theory". *Philosophy and Literature* 34, nr. 2 (2010): pp. 302–12.

———. "Good to Think' : The Historiography of Intercultural Art Studies". *World Art* 1, nr. 1 (2011): pp. 43–57.

———. "Introduction to Ernst Grosse's 'Ethnology and Aesthetics' (1891)". *Art in Translation* 6, nr. 1 (2014): pp. 10–13.

Damme, Wilfried van, en Kitty Zijlmans. "Art History in a Global Frame: World Art Studies". In *Art History and Visual Studies in Europe: Transnational Discourses and National Frameworks*, bewerkt door Matthew Rampley, Thierry Lenain, Hubert Locher, Andrea Pinotti, Charlotte

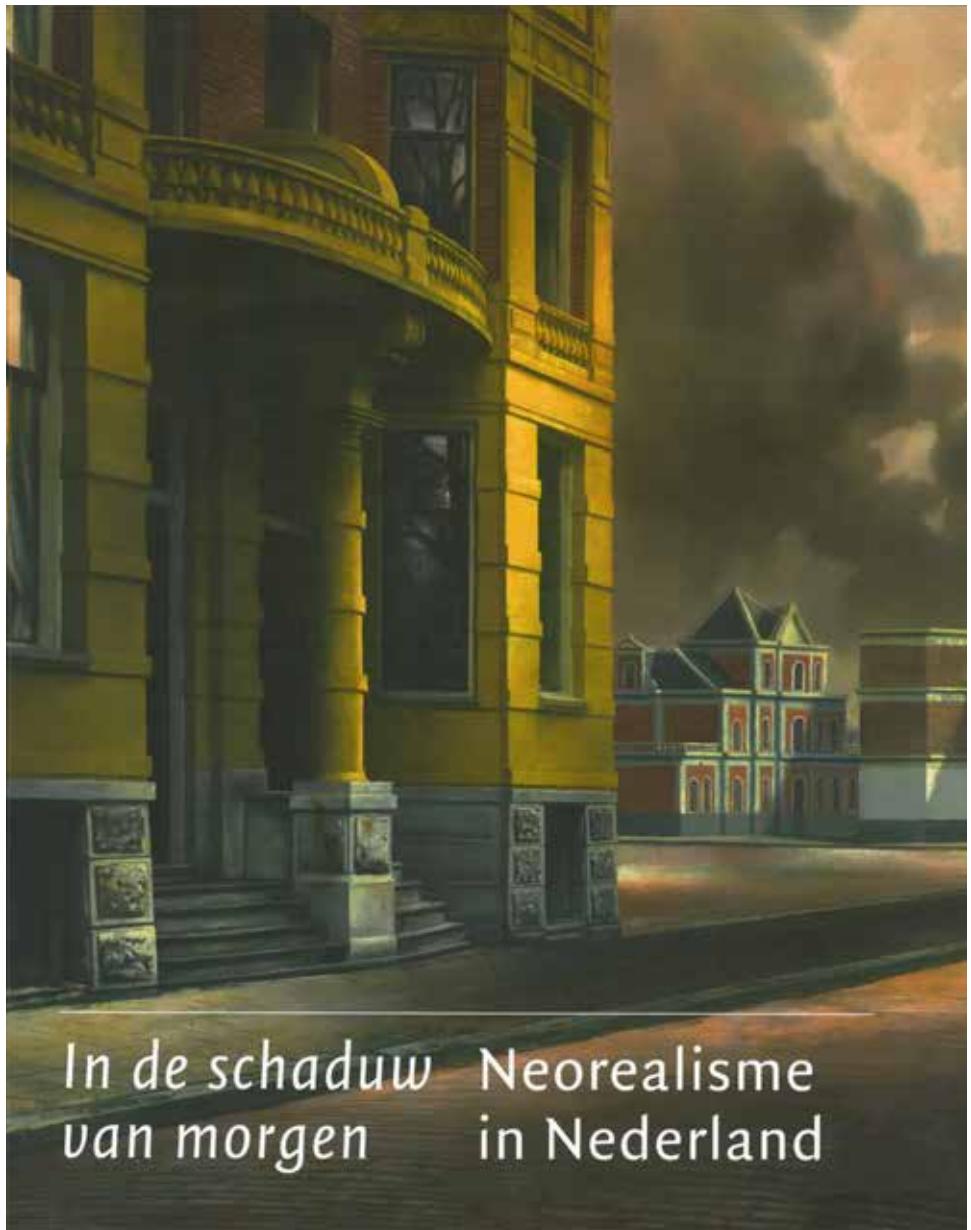
Schoell-Glass, en Kitty Zijlmans, 212 : 4:pp. 217–29. Brill's Studies in Intellectual History : Brill's Studies on Art, Art History, and Intellectual History. Leiden/Boston, 2012.

Dam, Anne van. "Een vergeten geschiedenis van World Art Studies : De positie van extra-Europese kunst in Duitse kunsthistorische overzichtswerken tussen 1842 en 1900". *Simulacrum* 23, nr. 1 (2014): pp. 29–35.

Gotink, Dafne. "Een niet bestaande kloof : Jacques Rancières en de legitimering van kunst". *Simulacrum* 22, nr. 4 (2014): pp. 21–24.

Groot, Marjan. "Herhalend moralisme in verhalen over ornament". In *Déjà Vu : Herhaling in culturen wereldwijd*, bewerkt door Sjef Houppermans, Jef Jacobs, en Remke Kruk, pp. 147–80. Leiden, 2011.

Hall, Peter, en Ann-Sophie Lehmann. "Don't Measure - Appreciate! NPR Seen Through the Prism of Art History". In *Image and Video-Based Artistic Stylisa-*

In de schaduw
van morgen   Neorealisme
in Nederland

- tion, bewerkt door Paul Rosin en John Collomosse, pp. 333–51. 42. Londen, 2012.
- Hecht, Peter. "Der Künstler im Museum : van Gogh als Vorbild". In *Welt : Bild : Museum : Topographien der Kreativität*, bewerkt door Andreas Blühm en Anja Ebert, pp. 243–59. Keulen/Weimar/Wenen, 2011.
- Kampen, Anouk van. "Jeder Mensch ist ein Künstler. Subversie van het dagelijks leven in de kunsten". *Simulacrum* 19, nr. 1 (2010): pp. 50–54.
- Kieft, Ghislain, en Quirine van der Steen. "The Making of Rembrandt and Van Gogh". In *Discovering the Dutch : On Culture and Society of the Netherlands*, bewerkt door Emmeline Besamusca en Jaap Verheul, pp. 149–60. Amsterdam, 2010.
- Langfeld, Gregor. "Bedeutungsveränderung und Kanonisierung des deutschen Expressionismus in den USA". In *The Aesthetics of Matter : Modernism, the Avant-Garde and Material Exchange*, bewerkt door Sarah Posman,
- Anne Reverseau, David Ayers, Sascha Bru, en Benedikt Hjartarson, 3:pp. 194–206. European Avant-Garde and Modernism Studies. Berlijn/Boston, 2013.
- . *Deutsche Kunst in New York : Vermittler - Kunstsammler - Ausstellungsmacher : 1904-1957*. Berlijn, 2011.
- . *Die Kanonisierung moderner deutscher Kunst in New York : 1904-1957*. Leiden, 2010 Proefschrift Universiteit Leiden.
- . "How the Museum of Modern Art in New York canonised German Expressionism". *Journal of Art Historiography*, nr. 11 (2014): pp. 1–13.
- Leeuw, Sajda van der. "Ach das Schöne muß sterben. On beauty and (im)perfection". *Simulacrum* 18, nr. 1 (2010): pp. 9–13.
- Leigh, Nana. "A Rhetorical Analysis of African Art in the Story of Modern Art". *Stedelijk Studies* 1 (2014)
- Digitale publicatie: <http://www.stedelijkstudies.com/journal/creating-ancestors-affinities-rhe->

torical-analysis-african-art-story-modern-art/.

Lütticken, Sven. "Mutations and Misunderstandings: Notes Towards a History of Bio-aesthetic Practice". *Third Text : Critical Perspectives on Contemporary Art and Culture* 27, nr. 120 (2013)

Digitaal supplement: http://www.thirdtext.org/mutations_and_misunderstandings_arc.

—. "World History and Earth Art". *E-Flux Journal*, nr. 49 (2013).

Mayhew, Alexander. "Hoe actueel is neo-camp? Eddie Peake, Alexa da Corte, Alan Reid". *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): pp. 60–67.

Mechelen, Marga van. "Works and words (1979) in the shadow of I AM (1978)". In *L'Internationale: Post-War Avant-Gardes Between 1957 and 1986*, bewerkt door Christian Höller, pp. 278–85. Zürich, 2013.

Mechelen, Marga van, en Kitty Zijlmans. "Art History in The Netherlands: The Past en Present

of the Discipline". In *Art History and Visual Studies in Europe: Transnational Discourses and National Frameworks*, bewerkt door Matthew Rampley, Thierry Lenain, Hubert Locher, Andrea Pinotti, Charlotte Schoell-Glass, en Kitty Zijlmans, 212 : 4:pp. 407–20. Brill's Studies in Intellectual History : Brill's Studies on Art, Art History, and Intellectual History. Leiden/Boston, 2012.

Meijers, Debora. "The Kaiserlich Königliche Gemäldegalerie in Vienna seen from an International Perspective: 1780 - 1855 - 1891: It's architectural setting and museological embedding". In *Die kaiserliche Gemäldegalerie in Wien und die Anfänge des öffentlichen Kunstmuseums : II Europäische Museumskulturen um 1800*, bewerkt door Gudrun Swoboda, Kristine Patz, en Nora Fischer, pp. 385–405. Wenen, 2013.

Mudde, Laura. "Perfectie als norm? 'Niet Normaal' over norm en verschil in de hedendaagse maatschappij". *Simulacrum* 18, nr. 1 (2010): pp. 5–8.

Nieuwkoop, Jero van. "Van interpretatie tot interpretatie : De contradictie tussen vooruitgang en achteruitgang in de kunst en kunstgeschiedenis". *Simulacrum* 22, nr. 3 (2014): pp. 43–50.

Rampley, Matthew, Thierry Lenain, Hubert Locher, Andrea Pinotti, Charlotte Schoell-Glass, en Kitty Zijlmans, red. *Art History and Visual Studies in Europe: Transnational Discourses and National Frameworks*. Vol. 212 : 4. Brill's Studies in Intellectual History : Brill's Studies on Art, Art History, and Intellectual History. Leiden/Boston, 2012.

Rijnders, Mieke. "Kunstparkoersen langs hoogtepunten. Kwalificatie en classificatie in de westerse kunstgeschiedenis". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 8–23. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Rijn, Ilse van. "Fernand Deligny : 'Ik heb wel eens gezegd dat de lijn van dezelfde aard is als de taal.'". *Metropolis M* 34, nr. 5 (2013): pp. 27–29.

Truijens, Femke. "The holy house of Hal Foster. A critical enquiry of psychoanalysis as art historical method". *Simulacrum* 19, nr. 1 (2010): pp. 18–22.

Van Rossem, Patrick. "Kunstwerken als lichamen in de jaren zestig en zeventig: een persistente doch ook herdachte traditie". In *The Ever Changing Body*, bewerkt door Luk Lambrecht, pp. 4–15. Strombeek, 2014
Tent.cat. Cultuurcentrum Strombeek, Grimbergen, 11 januari-6 februari 2014 (deel I), 21 februari-17 april 2014 (deel II), 2 mei-25 mei 2014 (deel III).

Zijlmans, Kitty. "National Claims, Transnationalism, and the Institutionalization of Contemporary Art". *Stedelijk Studies* 1 (2014)
Digitale publicatie: <http://www.stedelijkstudies.com/journal/recalcitrant-geographies/>.

Algemeen: Receptiegeschiedenis en kunstkritiek

Jobse, Jonneke. *De schilderkunst in een kritiek stadium?* :

1945-1960 : *Critici in debat over realisme en abstractie in een tijd van wederopbouw en Koude Oorlog*. Bewerkt door Peter de Ruiter en Jonneke Jobse. Vol. 2. Kunstkritiek in Nederland 1885-2015. Rotterdam, 2014.

Lijster, Thijs. "Iedereen een criticus? Het belang van een professionele kunstkritiek". In *Zonder titel : Amateur en professional in de beeldende kunst*, bewerkt door Joost Heijthuijsen, Jan Jaap Knol, Taco de Neef, Steven van Teeseling, en Willemijn in 't Veld, pp. 114-19. Rotterdam, 2012.

Lütticken, Sven. "A Tale of Two Criticisms". In *Judgment and Contemporary Art Criticism*, bewerkt door Jeff Khonsary en Melanie O'Brian, 1:pp. 45-55. Folio series. Vancouver, 2010 Congresbundel, Vancouver, B.C., 27-28 februari 2009.

Ruiter, Peter de. *De terugkeer van het schilderen : 1975-1989 : Kunstkritische opvattingen over een ijzersterk medium*. Bewerkt door Peter de Ruiter en Jonneke Jobse. Vol. 1. Kunstkritiek in Nederland 1885-2015. Rotterdam,

2014.

Tibbe, Lieske. *Verstrengeling van traditie en vernieuwing 1885 - 1905 : Kunstkritiek in Nederland tijdens het fin de siècle*. Bewerkt door Peter de Ruiter en Jonneke Jobse. Vol. 3. Kunstkritiek in Nederland 1885-2015. Rotterdam, 2014.

Wesseling, Janneke. *De volmaakte beschouwer : De ervaring van het kunstwerk en de actualiteit van de receptie-esthetica*. Leiden, 2013 Proefschrift Universiteit Leiden.

Wesselink, Claartje. "On The New Man : The Interpretation and Function of a National Socialist Painting in the Past and in the Present". *The Rijksmuseum Bulletin* 60, nr. 2 (2012): pp. 144-65.

Algemeen: Kunsthandel en herkomstgeschiedenis

Adrichem, Jan van. "Progresieve galeries in de jaren zestig en zeventig: Riekje Swart, Art & Project en Helen van der Meij =

Progressive Galleries in the 1960s and 1970s: Riekje Swart, Art & Project en Helen van der Meij". In *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in een internationale context = The Amsterdam gallery world in an international context*, bewerkt door Noor Mertens en Astrid Vorstermans, pp. 99-138. Al Amsterdam = All Amsterdam. Amsterdam, 2012.

Baetens, Jan Dirk. "The Belgian Brand: Ernest Gambart and the English Market for Nineteenth-Century Belgian Art, c. 1850-1870". *Revue Belge de Philologie et d'Histoire = Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis* 92 (2014).

Becker, Edwin. "Art nouveau en het nationale sentiment". *Kunstschrift* 56, nr. 2 (2012): pp. 38-45.

Boogerd, Dominic van den. "Good business is great art" (Andy Warhol) : Nieuw elan in de Amsterdamse galeries : New Élan in the Amsterdam Galleries". In *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in*

een internationale context = *The Amsterdam gallery world in an international context*, bewerkt door Noor Mertens en Astrid Vorstermans, pp. 99-138. Al Amsterdam = All Amsterdam. Amsterdam, 2012.

Dost, Lennard. "Aufschwung : Kunstenaarsinitiatieven in Wenen". *Metropolis M* 35, nr. 6 (2014): pp. 18-20.

Geerts, Ton. "Art & Project (1968-2001) = Art & Project (1968-2001)". *RKD Bulletin*, nr. 1 (2012): pp. 24-30.

—. "Interview with Adri-an van Ravesteijn on the Art & Project Bulletins, May 17, 2011". In *Art & Project Bulletins 1-156, September 1968-November 1989*, bewerkt door Louise Riley-Smith, pp. 63-84. Londen/Parijs, 2011.

Gielen, Pascal. "Repressief liberalisme : Over kunst, markt en cultuurbeleid in Nederland". *Kunstlicht* 34, nr. 1/2 (2013): pp. 12-18.

Karskens, Xander. "De galerie voor hedendaagse kunst : Aan-

tekeningen vanuit museaal perspectief = *The Contemporary Gallery : Notes from a Museum Perspective*". In *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in een internationale context = The Amsterdam gallery world in an international context*, bewerkt door Noor Mertens en Astrid Vorstermans, pp. 199–212. Al Amsterdam = All Amsterdam. Amsterdam, 2012.

Lind, Maria, en Olav Velthuis, red. *Contemporary Art and Its Commercial markets: A Report on Current Conditions and Future Scenarios*. Berlijn, 2012
Bijdragen van: Stefano Baia Curioni, Karen van den Berg, Goldin+Senneby, Isabelle Graw, Noah Horowitz, Maria Lind, Suhail Malik, Ursula Pasero, Andrea Phillips, Alain Quemin, Olav Velthuis.

Mertens, Noor. "Betekenis en positionering van het Amsterdamse galeriewezen = Significance and Positioning of the Amsterdam Galleries". In *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in een internationale context = The Amsterdam gallery world in an international context*. Al Amsterdam = All Amsterdam.

gallery world in an international context, bewerkt door Noor Mertens en Astrid Vorstermans, pp. 15–34. Al Amsterdam = All Amsterdam. Amsterdam, 2012.

—. *Meneer Delta : 50 jaar galeriehouder in Rotterdam*. Vol. 7. Boijmans studies. Rotterdam, 2012.

—. "Pleitbezorgers van de eigentijdse kunst : De opkomst van Amsterdamse galeries na de Tweede Wereldoorlog = Promoters of Contemporary Art : The Rise of Amsterdam Galleries after World War II". In *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in een internationale context = The Amsterdam gallery world in an international context*, bewerkt door Noor Mertens en Astrid Vorstermans, pp. 39–47. Al Amsterdam = All Amsterdam. Amsterdam, 2012.

Mertens, Noor, en Astrid Vorstermans, red. *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in een internationale context = The Amsterdam gallery world in an international context*. Al Amsterdam = All Amsterdam.

sterdam. Amsterdam, 2012
Bijdragen van: Jan van Adri- chem, Pascal Gielen, Olav Velt- huis, Dominic van den Boogerd, Xander Karskens, Noor Mertens, Tineke Reijnders, e.a.

Pennington de Jongh, Suzanne. "Overheidssteun in de negentien- de eeuw : De wisselwerking tus- sen overheidsbeleid, kunstmarkt en commerciële mentaliteit". *Kunstlicht* 34, nr. 1/2 (2013): pp. 72–80.

Reijnders, Tineke. "Efemeer én consistent : Het kunstenaarsini- tiatief in Amsterdam = Ephemeral and Consistent : The Artists' initiative in Amsterdam". In *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in een internationale context = The Amsterdam gallery world in an international context*, bewerkt door Noor Mertens en Astrid Vorstermans, pp. 151–69. Al Amsterdam = All Amsterdam. Amsterdam, 2012.

Sillevis, John, en Chris Vellinga. "Eenmaal, andermaal...!" : *Tweehonderd jaar Venduehuis der Notarissen te 's-Gravenhage*.

Den Haag, 2012
Tent.cat. Haags Historisch Mu- seum, Den Haag, 7 mei-30 sep- tember 2012.

Steenbergen, Renée. "Pleidooi voor het geven : Wat heeft het mecenaat te bieden aan kunst en cultuur?". *Kunstlicht* 34, nr. 1/2 (2013): pp. 114–20.

Tilburgh, Louis van. "Vincent van Gogh or Willemina Vincent? Dodgy dealings in Breda". In *Van Gogh: New Findings*, bewerkt door Chris Stolwijk en Louis van Tilburgh, 4:pp. 119–37. Van Gogh Studies. Zwolle/Amsterdam, 2012.

Velthuis, Olav. "De Amsterdamse galerie in een mondiale markt = The galleries of Amsterdam in a global market". In *Positioning the art gallery : Het Amsterdamse galeriewezen in een internationale context = The Amsterdam gallery world in an international context*, bewerkt door Noor Mertens en Astrid Vorstermans, pp. 173–98. Al Amsterdam = All Amsterdam. Amsterdam, 2012.

—. "Globalization and com-

mercialization of the art markets". In *Contemporary Art: 1989 to the Present*, bewerkt door Alexander Dumbadze en Suzanne Hudson, pp. 369–78. Chichester, 2013.

—. "Morele paniek op de kunstmarkt". *Metropolis M* 35, nr. 5 (2014): pp. 52–55.

—. "The contemporary art market between stasis and flux". In *Contemporary Art and Its Commercial Markets: A Report on Current Conditions and Future Scenarios*, bewerkt door Maria Lind en Olav Velthuis, pp. 17–50. Berlijn, 2012.

—. "The impact of globalization on the contemporary art market: The traditional gallery model at risk". In *Risk and Uncertainty in the Art World*, bewerkt door Anna M. Dempster, pp. 87–108. Londen, 2014.

Velthuis, Olav, en Erica Coslor. "De financialisering van kunst". *Kunstlicht* 34, nr. 1/2 (2013): pp. 34–44.

Visser, Lidy. "Galerie Espace

(1956–2007) = Galerie Espace (1956–2007)". *RKD Bulletin*, nr. 1 (2011): pp. 41–46.

Algemeen: Kunstenaarspraktijk

Beuningen, Loes van. "Gecodeerde sculptuur". *Metropolis M* 35, nr. 2 (2014): pp. 80–83.

Boomgaard, Jeroen. "The Chimaera of Method". In *See it Again, say it Again : The Artist as Researcher*, bewerkt door Janneke Wesseling, 6:pp. 57–71. Antennae Series. Amsterdam, 2011.

Bruyn, Eric de. "The Empty Studio: Bruce Nauman's Studio Films". In *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, pp. 188–208. Amsterdam, 2013 Congresbundel, Teylers Museum, Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

Chu, Petra ten-Doesschate. "Showing Making in Courbet's The Painter's Studio". In *Hiding*

Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, pp. 62–72. Amsterdam, 2013 Congresbundel, Teylers Museum, Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

Druten, Terry van. "Een atelier in het museum". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 79–91. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. "Making and Creating. The Painted Palette in Late Nineteenth-Century Dutch Painting". In *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, pp. 73–85. Amsterdam, 2013 Congresbundel, Teylers Museum,

Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

Esner, Rachel. "De kunstenaar en zijn gereedschappen: een panorama van de negentiende eeuw". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 79–91. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. "In the Artist's Studio with 'L'Illustration'." *RIHA Journal*, nr. 69 (2013) Digitale publicatie: <http://www.riha-journal.org/articles/2013/2013-jan-mar/esner-lillustration>.

—. "Introduction : Forms and Functions of the Studio from the Twentieth Century to Today". In *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en

Ann-Sophie Lehmann, pp. 121–35. Amsterdam, 2013
Congresbundel, Teylers Museum, Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

—. “Nos artistes chez eux : l’image des artistes dans la presse illustrée”. In *L’artiste en représentation: images des artistes dans l’art du XIXe siècle*, bewerkt door Alain Bonnet en Hélène Jago, pp. 139–49. Lyon, 2012.

—. “Pourquoi l’atelier compte-t-il plus que jamais?”. *Perspective : La revue de L’INHA*, nr. 1 (2014): pp. 7–9.

—. “Presence in Absence : The Empty Studio as Self-Portrait”. *Zeitschrift für Ästhetik und allgemeine Kunsthistorische Wissenschaft* 56, nr. 2 (2011): pp. 241–62.

—. “Visiting Delaroche and Diaz with L’Illustration”. *Nineteenth-Century Art Worldwide* 11, nr. 2 (2012)
Digitale publicatie: <http://www.19thc-artworldwide.org/index.php/summer12/rachel-esner-visiting-delaroche-and-diaz>

with-lillustration.

Esner, Rachel, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, red. *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*. Amsterdam, 2013
Congresbundel, Teylers Museum, Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011
Bijdragen van: Rachel Esner, Sandra Kisters, Ann-Sophie Lehmann, Monika Wagner, Matthias Krüger, Petra ten-Doesschate Chu, Terry van Druten, Maarten Liefooghe, Mayken Jonkman, Frank Reijnders, Matthias Noell, Beatrice von Bismarck, Eric de Bruyn, Wouter Davidts, Sarah de Rijcke.

Geudeker, Eva. “Buiten schilderen”. In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 188–89. Zwolle/Den Haag, 2010
Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. “De schildersezel en de schilderkist”. In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 166–67.
Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. “Het bestek van de schilder: penselen, kwasten, paletmes en schilderstok”. In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 136–37.
Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. “Het palet”. In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp.

148–49. Zwolle/Den Haag, 2010
Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. “Niet verbeeld, wél beschreven: het gedeelde atelier”. In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 60–61. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. “Verf”. In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 122–23.
Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

Heteren, Marjan van. “De allereerste petites misères van het

schilderen'. Het stilleven binnen de leerlingenpraktijk". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 125–35. Zwolle/Den Haag, 2010
Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

Hopmans, Anita. "Licht in het atelier". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 191–203. Zwolle/Den Haag, 2010
Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

Jonkman, Mayken. "Couleur Locale. Het schildersatelier en de status van de kunstenaar". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geude-

ker, pp. 13–37. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010–9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari–8 mei 2011.

—. "De weg naar het heilige der heiligen: de donkere tocht naar het atelier van de kunstenaar". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 74–78.

—. "Le chemin vers la rédemption. Un parcours des ténèbres à la lumière de l'atelier du peintre". In *L'artiste en représentation: images des artistes dans l'art du XIXe siècle*, bewerkt door Alain Bonnet en Hélène Jagot, pp. 150–55. Lyon, 2012.

—. "The Artist as Centerpiece. The Image of the Artist in Studio Photographs of the Nineteenth Century". In *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, pp. 106–19. Amsterdam, 2013

Congresbundel, Teylers Museum, Haarlem, 7 januari 2011, Rijksa-

kademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

Jonkman, Mayken, en Eva Geudeker, red. *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari-8 mei 2011.

Bijdragen van: Brian Dudley Barrett, Terry van Druten, Rachel Esner, Eva Geudeker, Marjan van Heteren, Anita Hopmans, Mayken Jonkman, Jeroen Kapelle, Hanna Klarenbeek, Astrid Kwakernaak, Willemijn Lindenhoivius, Hanna Melse, Ruud Priem, Linda van Santvoort, Evert van Uitert.

Kapelle, Jeroen. "Kijken bij de kunstenaar. De Nederlandse atelierbezoeker in de negentiende eeuw". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 41-59. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari-8 mei 2011.

Kisters, Sandra. "Introduction : Old and New Studio Topoi in the Nineteenth Century". In *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, pp. 15-30. Amsterdam, 2013

Congresbundel, Teylers Museum, Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

Klarenbeek, Hanna. "Een atelier voor haarzelf". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 63-75. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari-8 mei 2011.

Kwakernaak, Astrid. "Van hout, van stof, van vlees en bloed: de

modellen van de schilder". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 151-65. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari-8 mei 2011.

Lehmann, Ann-Sophie. "Bügeln, Töpfern, Zeichnen, oder: How To YouTube : Videos kreativer Praxis als Vermittlung und Performanz impliziten Wissens". In *Videoportale: Broadcast Yourself? Versprechen & Enttäuschung*, bewerkt door Julia Schumacher en Andreas Stuhlmann, 12:pp. 137-51. Hamburger Hefte zur Medienkultur, 2011.

—. "Epilogue : 'Good Art Theory Must Smell of the Studio'." In *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, pp. 245-55. Amsterdam, 2013

Congresbundel, Teylers Museum,

Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

—. "Showing Making: On Visual Documentation and Creative Practice". *The Journal of Modern Craft* 5, nr. 1 (2012): pp. 9-24.

—. "Stil und Material. Ein beschränktes Verhältnis". kritische berichte : *Zeitschrift für Kunst- und Kulturwissenschaften* 42, nr. 1 (2014): pp. 127-36.

—. "Taking the Lid off the Utah Teapot. Towards a Material Analysis of Computer Graphics". *Zeitschrift für Medien und Kulturforschung*, nr. 1 (2012): pp. 169-84.

Lindenhoivius, Willemijn, en Evert van Uitert. "Schilderen op schrift". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 139-47. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nij-

megen, 11 februari-8 mei 2011.

Melse, Hanna. "Vernis: 'beschermer en aantaster der verf'." In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 204–5. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari-8 mei 2011.

Reijnders, Frank. "The Studio as Mediator". In *Hiding Making : Showing Creation : The Studio from Turner to Tacita Dean*, bewerkt door Rachel Esner, Sandra Kisters, en Ann-Sophie Lehmann, pp. 136–56. Amsterdam, 2013

Congresbundel, Teylers Museum, Haarlem, 7 januari 2011, Rijksakademie van beeldende kunsten, Amsterdam, 8 januari 2011.

Ruyters, Domeniek. "Werkplaats zoekt denkruimte". *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): pp. 70–77.

Uitert, Evert van. "Fijn en glad,

ruw en breed. Over schilderpraktijken in de negentiende eeuw". In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 93–121. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari-8 mei 2011.

Visser, Evelien de. "Waar blijft mijn lijst, [...] ik zit er op te wachten'. Correspondentie tussen lijstenmakerij D. Sala & Zoonen en de schilders van de Haagse School = 'Where is my frame, [...] I'm waiting for it'. Correspondence between the picture frame manufacturer D. Sala & Zoonen and Hague School painters". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2013): pp. 14–20.

Wesseling, Janneke, red. *See it Again, say it Again : The Artist as Researcher*. Vol. 6. Antennae Series. Amsterdam, 2011
Bijdragen van: Kitty Zijlmans e.a.

Winkel, Camiel van, Pascal Gie-

len, en Koos Zwaan. *De hybride kunstenaar : De organisatie van de artistieke praktijk in het post-industriële tijdperk*. Breda, 2012
Onderzoeksrapport. Medewerking van: Anna van Dillen.

Algemeen:

Iconografie en symboliek

Haveman, Mariëtte. "Drift en droom uit het rijk der fabelen". *Kunstschrift* 55, nr. 6 (2011): pp. 34–37.

Jongh, Eddy de. "Symbolisch aangelijnd". *Kunstschrift* 54, nr. 3 (2010): pp. 14–23.

Os, Henk van. "Bilder zum Träumen : Het einde van de iconografie". *Kunstschrift* 55, nr. 6 (2011): pp. 6–13.

BEELDENDE KUNST

Schilderkunst

Schilderkunst: Algemeen

Aerden, Monica, en Emine Kara, red. *Stop making sense: Nederlandse schilderkunst in de jaren 80 van de vorige eeuw*. Wezep/Dordrecht, 2013
Tent.cat. Dordrechts Museum, Dordrecht, 12 oktober 2013-19 januari 2014. Bijdragen van: Ton Geerts.

Baetens, Jan Dirk, red. *De kunst van het drinken : Herberg- en drinkscènes in de Belgische schilderkunst*. Hasselt/Brugge, 2011
Tent.cat. Nationaal Jenevermuseum, Hasselt, 27 februari-4 september 2011. Catalogusentries door: Gaëlle Brackez, Karolien J. De Clippel, Davy Jacobs, Bert Schepers, Marjan Sterckx.

———. “Over oude wijn en nieuwe zakken. Het negentiende-eeuwse kroegtafereel tussen traditie en vernieuwing”. In *De kunst van het drinken : Herberg- en drinkscènes in de Belgische schilderkunst*. Hasselt/Brugge, 2011. Catalogusentries door: Gaëlle Brackez, Karolien J. De Clippel, Davy Jacobs, Bert Schepers, Marjan Sterckx.

nes in de Belgische schilderkunst, bewerkt door Jan Dirk Baetens, pp. 33–51. Hasselt/Brugge, 2011
Tent.cat. Nationaal Jenevermuseum, Hasselt, 27 februari-4 september 2011.

Bax, Marty. “Klaarheid verkrijgen langs den weg van gevoel en verstand” : De Stijl en de werkmethoden van Mondriaan, Van Doesburg en Van der Leck”. In *Stedelijk collectie reflecties : Reflecties op de collectie van het Stedelijk Museum Amsterdam*, bewerkt door Jan van Adrichem en Adi Martis, pp. 149–60. Amsterdam/Rotterdam, 2012.

Beltman, Josien, en Lisette Pelsers, red. *Abstract USA 1958-1968: in the galleries*. Enschede, 2010
Tent.cat. Rijksmuseum Twenthe, Enschede, 11 september 2010-20 februari 2011. Bijdragen van: Wouter Davidts, Ton Geerts, Jesse van Winden.

Bertrams, Ellen, Sanne ten Brink, en Harry Tupan, red. *Natuurlijk : Nederlandse figuratieve kunst 1970-2010*. Amsterdam/Assen/Zwolle, 2010

Met bijdragen van: Anne van Lienden, Sanne ten Brink, Anna-belle Birnie.

Blotkamp, Carel. "Sonderbund 1912 : Hollands Stärke und Schwäche". In *1912: Mission moderne: die Jahrhundertschau des Sonderbundes*, bewerkt door Barbara Schaefer, pp. 151–59. Keulen, 2012

Tent.cat. Wallraf-Richartz-Museum & Fondation Corboud, Keulen, 31 augustus-30 december 2012.

Boele, Vincent. "Een mecenas en zijn kunstenaars". *Kunstschrift* 56, nr. 2 (2012): pp. 30–37.

Dam, Jan Daniël van, en Jan Jaap Heij, red. *Art Nouveau in the Rijksmuseum*. Amsterdam, 2010.

Ex, Sjarel. "De Stijl dans sa période d'incubation". In *De Stijl : 1917-1931*, bewerkt door Frédéric Migayrou. Parijs, 2010

Musée national d'art moderne Centre Pompidou, Parijs, 1 december 2010-21 maart 2011.

Heenk, Liesbeth. "Divisionism in

Belgium and the Netherlands". In *Divisionism : from Van Gogh and Seurat to Mondrian*, bewerkt door Liz Kreijn, Kate Bell, en Liesbeth Heenk, pp. 108–10. Tokyo, 2013
Tent.cat. National Art Center, Tokyo, 4 oktober-23 december 2013, Hiroshima Prefectural Art Museum, Hiroshima, 2 januari-16 februari 2013, Aichi Prefectural Museum of Art, Nagoya, 25 februari-6 april 2013.

—. "Seurat and Signac : The Origin and Development of Divisionism". In *Divisionism : from Van Gogh and Seurat to Mondrian*, bewerkt door Liz Kreijn, Kate Bell, en Liesbeth Heenk, pp. 40–44. Tokyo, 2013
Tent.cat. National Art Center, Tokyo, 4 oktober-23 december 2013, Hiroshima Prefectural Art Museum, Hiroshima, 2 januari-16 februari 2013, Aichi Prefectural Museum of Art, Nagoya, 25 februari-6 april 2013.

Heij, Jan Jaap, en Jan Rudolph de Lorm. *Hollands impressionisme*. Bussum/Laren, 2013.

Hoekstra, Feico, red. *Van Gogh*

tot Cremer : Nederlandse kunstenaars in Parijs. Heino/Zwolle, 2014

Tent.cat. Museum de Fundatie, Zwolle, 21 september 2014-4 januari 2015. Bijdragen van: Feico Hoekstra, Ralph Keuning, Ype Koopmans, Karin van Lieverloo, Marguerite Tuijn.

Hofstede, Bregje. "Het tweede vaderland". *Kunstschrift* 58, nr. 3 (2014): pp. 28–35.

Hond, Jan de. "Het religieuze oosten : Op zoek naar de bron". In *Van Delacroix tot Kandinsky : Oriëntalisme in Europa*, bewerkt door Davy Depelchin en Roger Diederens, pp. 132–53. Parijs, 2010

Tent.cat. Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel, 15 oktober 2010-9 januari 2011, Kunsthalle der Hypo-Kulturstiftung, München, 28 januari-1 mei 2011, Centre de la Vieille Charité, Marseille, 27 mei-28 augustus 2011.

Huys Janssen, Paul, en Sanne ten Brink, red. *Schijn bedriegt: trompe-l'oeil en de kunst van illusie*. Eindhoven, 2013

Tent.cat. Noordbrabants Museum, Den Bosch, 12 oktober 2013-26 januari 2014.

Janssen, Hans, en Michael White. *Het verhaal van De Stijl : Van Mondriaan tot Van Doesburg*. Den Haag/Antwerpen, 2011.

Jonkman, Mayken. "Ik had behoefte om eens uit Holland te komen.' De schilders van Tachtig en hun internationale positie = 'I had a desire to get out of Holland for a while.' The painters of the Eighties Movement and their international position". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2013): pp. 21–30.

Kaiser, Franz-W., en Doede Hardeman, red. *Parijs : Stad van de moderne kunst, 1900-1960*. Den Haag/Antwerpen, 2011

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 15 oktober 2011-29 januari 2012. Bijdragen van: Franz-W. Kaiser, Lieke Wijnia.

Koopmans, Ype, en Mieke Rijnders, red. *In de schaduw van morgen : Neorealisme in Nederland*. Wezep/Arnhem, 2012

Tent.cat. Museum voor Moderne

Kunst, Arnhem, 18 november 2012-17 februari 2013. Bijdragen van: Carel Blotkamp, Ida Boelema, Frits Boterman, Marieke Jooren, Ype Koopmans, Mieke Mekkink, Mieke Rijnders. Catalogusentries door: Marieke Jooren, Ype Koopmans, Carel Blotkamp, Mieke Rijnders, Mieke Mekkink.

Kreijn, Liz, Kate Bell, en Liesbeth Heenk, red. *Divisionism : from Van Gogh and Seurat to Mondrian*. Tokyo, 2013
Tent.cat. National Art Center, Tokyo, 4 oktober-23 december 2013, Hiroshima Prefectural Art Museum, Hiroshima, 2 januari-16 februari 2013, Aichi Prefectural Museum of Art, Nagoya, 25 februari-6 april 2013. Bijdragen van: Liesbeth Heenk. Catalogusentries door: Helewise Berger, Nienke Bos, Liesbeth Heenk, Noelle C. Paulson.

Langfeld, Gregor. "Expressivistische visies op Utopia". In *Utopia 1900-1940 : Visies op een Nieuwe Wereld*, bewerkt door Doris Wintgens Hötte, pp. 22-33. Leiden/Rotterdam, 2013
Tent.cat. Museum De Lakenhal, Leiden, 22 september 2013-5

januari 2014.

Lienden, Anne van, red. *Mauve tot Mondriaan: made in Laren*. Bussum/Laren, 2014
Tent.cat. Singer Laren, 30 januari-18 mei 2014. Bijdragen van: Jan Rudolph de Lorm, Emke Raassen-Kruimel, Caroline Roodenburg-Schadd.

Lienden, Anne van, en Jan Rudolph Lorm, red. *Schilders aan zee*. Laren, 2012
Tent.cat. Singer Laren, 16 februari-28 mei 2012. Bijdragen van: Thorsten Sadowsky. Catalogusentries door: Lucas Haberkorn, Lea Heim, Nicola Carola Heuwinkel, Katrin Petersen, Thorsten Sadowsky.

Merkx, Anne. "Angst en aantrekingskracht : Vrouwen uit de Orient verbeeld in de Franse schilderkunst tussen 1850 en 1890". *Simulacrum* 22, nr. 2 (2014): pp. 33-39.

Rummens, Maurice. "Van Matisse tot Newman. Abstractie en expressie in de schilderkunst". In *Manieren van kijken*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia

van Ulzen, pp. 360-81. Inleiding kunstgeschiedenis 2. Heerlen, 2010.

Schoor, Frank van de, red. *Pop art in Europa = Pop art in Europe*. Nijmegen/Zwolle, 2012
Tent.cat. Museum Het Valkhof, Nijmegen, 8 september 2012-6 januari 2013.

Stern, Radu, en Edward van Voolen, red. *Van dada tot surrealisme: Joodse avant-garde kunstenaars uit Roemenië, 1910-1938 = From dada to surrealism : Jewish avant-garde artists from Romania, 1910-1938*. Amsterdam, 2011
Tent.cat. Joods Historisch Museum, Amsterdam, 1 juni-2 oktober 2011.

Stott, Annette, Eveline Deul, en Emke Raassen-Kruimel, red. *Dutch Utopia : Amerikaanse kunstenaars in Nederland 1880-1914*. Bussum, 2010
Tent.cat. Telfair Museum of Art, Savannah Georgia, 1 oktober 2009-10 januari 2010, Taft Museum of Art, Cincinnati, Ohio, 5 februari-2 mei 2010, Grand Rapids Art Museum, Michigan,

21 mei-15 augustus 2010, Singer Laren, 16 september 2010-16 januari 2011. Eerder in het Engels verschenen. Met bijdragen van: Holly Koons McCullough, Nina Lübbren, Emke Raassen-Kruimel en Kim Sajet.

Tempel, Benno. *Ontdek het moderne*. Zwolle, 2012.

Tupan, Harry, en Sjeng Scheijen, red. *De Sovjet mythe : Socialistisch realisme 1932-1960*. Vol. 2. Serie publicaties over internationaal realisme van het Drents Museum. Zwolle, 2012
Tent.cat. Drents Museum, Assen, 17 november 2012-9 juni 2013.
Bijdragen van: Evgenia Petrova, Sjeng Scheijen, Oliver Johnson.

Van Rossem, Patrick. "Ergens tussen wensdroom, nuchtere vaststelling en eclatant experiment. De prille abstractie aan het begin van de twintigste eeuw". Bewerkt door Helena De Preester en Jerry Galle. *Kunst en kennis, Een verlangen naar abstractie*, 1, nr. 1 (september 2010): pp. 65-72
Tent.cat. FeliXart Museum, Drogenbos 5 september-13 november

2010.

Vermeulen, Ingelies, en Katjuscha Otte, red. *Nachtlicht : De schilders van het nieuwe licht 1880-1940*. Haarlem, 2010
Tent.cat. Museum De Wieger, Deurne, 18 december 2010-13 maart 2011, Museum Flehite, Amersfoort, 3 april-26 juni 2011.

Wageman, Patty, en Inessa Kousteinikova, red. *Het onbekende Rusland : Oriëntalistische schilderkunst 1850-1920*. Groningen/Rotterdam, 2010
Tent.cat. Groninger Museum, 19 december 2010-8 mei 2011. Ook in het Engels verschenen.

Weijers, Wouter. "Jerusalem as Trauerarbeit : On Two Paintings by Anselm Kiefer and Gerhard Richter". In *The Imagined and Real Jerusalem in Art and Architecture*, bewerkt door Jeroen Goudeau, Mariëtte Verhoeven, en Wouter Weijers, 2:pp. 59-87. Radboud Studies in Humanities. Leiden/Boston, 2014.

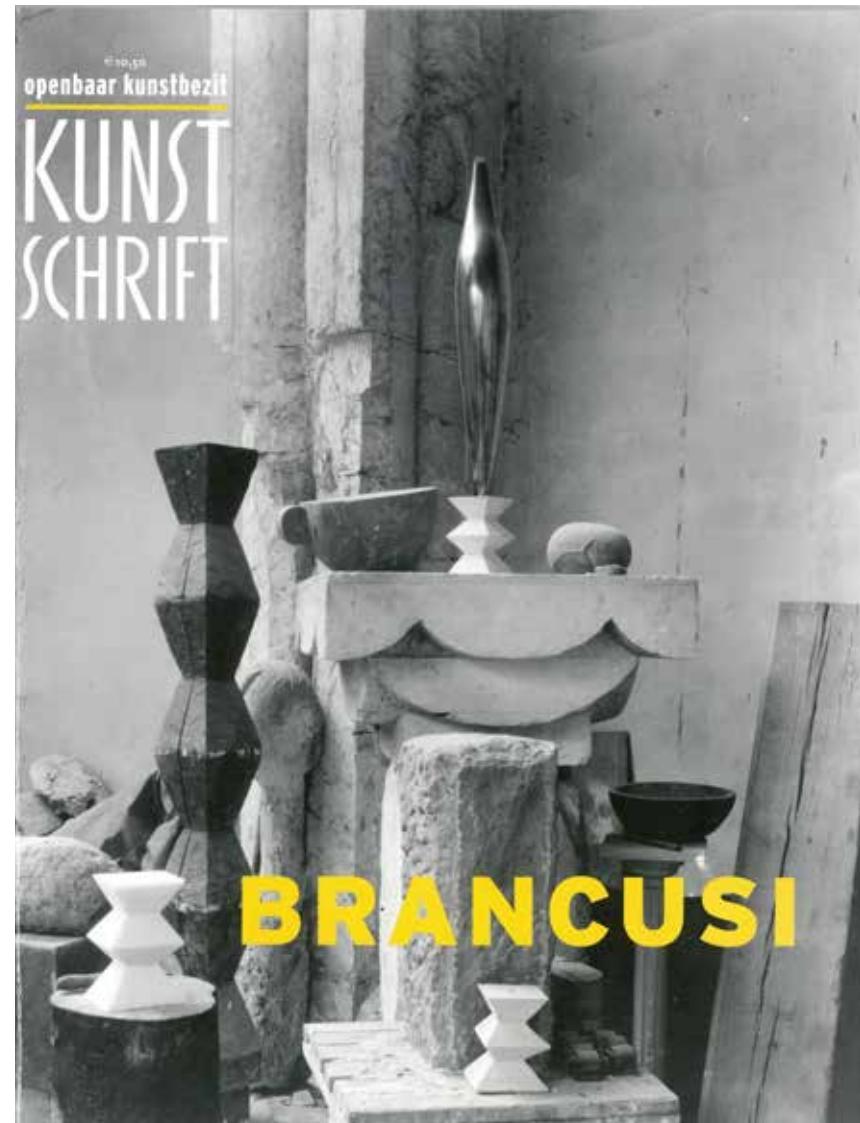
Weisberg, Gabriel P. *Illusie en werkelijkheid : Naturalistische schilderijen, foto's, theater en*

film, 1875-1918. Bewerkt door Roelie Zwikker. Amsterdam, 2010
Tent.cat. Van Gogh Museum, Amsterdam 8 oktober 2010-16 januari 2011, Ateneum Art Museum, Finnish National Gallery, Helsinki, 8 februari 2011-5 mei 2011. Ook verschenen in het Engels, Frans, Duits, Fins, Zweeds. Bijdrage van: Edwin Becker.

Westgeest, Helen. "No Meaning, No Composition, No Colour : From Zero to Gutai". In *Gutai : Painting with Time and Space*, bewerkt door Tijs Visser, pp. 121-41. Milaan, 2011.

Wintgens Hötte, Doris, red. *Utopia 1900-1940 : Visies op een Nieuwe Wereld*. Leiden/Rotterdam, 2013
Tent.cat. Museum De Lakenhal, Leiden, 22 september 2013-5 januari 2014. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Judit Boszan, Doris Wintgens Hötte, Gregor Langfeld, Christina Loddé.

—. "Utopia 1900-1940 : Visies op een Nieuwe Wereld : Inleiding". In *Utopia 1900-1940* :

Visies op een nieuwe wereld, bewerkt door Doris Wintgens Hötte, pp. 8–19. Leiden/Rotterdam, 2013
Tent.cat. Museum De Lakenhal, Leiden, 22 september 2013-5 januari 2014.

Schilderkunst: Collecties

Blühm, Andreas, en Ruud Schenk, red. *Natural beauty : Van Fra Angelico tot Monet : Collectie Rau voor UNICEF*. Bielefeld, 2013
Tent.cat. Groninger Museum, 8 december 2013-25 mei 2014. Ook in het Duits verschenen. Bijdragen van: Andrea Floss, Ruud Schenk, Hans-Joachim Raupp, Nils Büttner, Susanne Blöcker, Götz Czymmek. Catalogusentries door: Elise van Ditmars, e.a.

Boyi, Feng, Hans den Hartog Jager, en Noor Mertens. *Focus Beijing : De Heus-Zomer collection*. Rotterdam, 2014
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 14 juni-21 september 2014. Nederlands/Chinees, ook in het Engels/Chinees verschenen.

Buijs, Hans, en Ger Luijten, red. *Goltzius to Van Gogh : Drawings and paintings from the P. & N. de Boer Foundation*. Parijs/Bussum, 2014

Tent.cat. Fondation Custodia, Parijs, 13 december 2014-8 maart 2015. Bijdrage van: Rudi E.O. Ekkart. Catalogusentries Vincent van Gogh door: Sjraar van Heugten, Teio Meedendorp.

Ditmars, Elise van. *De collectie Veendorp : Levenswerk van een zorgvuldig verzamelaar*. Bewerkt door Marguerite Tuijn. Groningen, 2012
Tent.cat. Groninger Museum, Groningen, 13 oktober 2012-17 maart 2013.

Ekkart, Rudi E.O. "The P. & N. de Boer Foundation". In *Goltzius to Van Gogh: Drawings and paintings from the P. & N. de Boer Foundation*, bewerkt door Hans Buijs en Ger Luijten, pp. 9-11. Parijs/Bussum, 2014
Tent.cat. Fondation Custodia, Parijs, 13 december 2014-8 maart 2015.

Hartog Jager, Hans den. *Cobra*

tot Dumas : collectie de Heus-Zomer : Nederlandse kunst 1948-2012. Bewerkt door Anne van Lienden. Bussum/Laren, 2013
Tent.cat. Singer Laren, 24 januari-20 mei 2013.

Heenk, Liesbeth. "Helene Kröller-Müller and the Formation of her Divisionist Collection". In *Divisionism : from Van Gogh and Seurat to Mondrian*, bewerkt door Liz Kreijn, Kate Bell, en Liesbeth Heenk, pp. 16-22. Tokyo, 2013
Tent.cat. National Art Center, Tokyo, 4 oktober-23 december 2013, Hiroshima Prefectural Art Museum, Hiroshima, 2 januari-16 februari 2013, Aichi Prefectural Museum of Art, Nagoya, 25 februari-6 april 2013.

Heugten, Sjraar van. *Avant-gardes : De collectie van de Triton Foundation*. Rotterdam, 2012
Tent.cat. Kunsthall, Rotterdam, 7 oktober 2012-20 januari 2013. Ook in het Engels verschenen.

Imanse, Geurt, en Frank van Lamoen, red. *De Russische avant-garde: de Khardzhiev-collectie*, Stedelijk Museum Amsterdam.

Rotterdam, 2013
Uitgave ter gelegenheid van tentoonstelling Stedelijk Museum Amsterdam, 19 oktober 2013-2 februari 2014. Bijdragen van: Elena Basner, Geurt Imanse, Frank van Lamoen, Michael Meylac, Sergey Sigey. Medewerking van: Anna Ostrovskaya en Elvie Casteleijn.

Kramer, Anna, red. *Kunst in het UMCG : Een selectie uit de kunstcollectie van het Universitair Medisch Centrum Groningen*. Groningen, 2011
Ook in het Engels verschenen. Medewerking van Mariëtta Jansen.

Kreuk, Bert, en Hans Janssen. *Grensverleggend = Transforming the known : Collection Bert Kreuk*. Den Haag, 2013
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 8 juni-29 september 2013.

Lienden, Anne van, en Karlien Metz, red. *Droomkunst 1900 & 2000: de kunst van twee fin de siècles*. Zwolle/Laren, 2014
Tent.cat. Singer Laren, 29 mei-31 augustus 2014. Bijdragen van: Gerard van Wezel, Paul van den

Akker, Mariëtte Haveman.

Lorm, Jan Rudolph de, Emke Raassen-Kruimel, en Marguerite Tuijn. *Laren am Meer : Meesterwerke aus dem Singer Museum*. Alkersum/Föhr, 2012
Tent.cat. Museum Kunst der Westküste, Alkersum, Föhr, 4 maart-3 juni 2012.

Rademakers, Jef. *Een romantische reis : Meesterwerken uit de Rademakers collectie = A romantic journey : Masterpieces from the Rademakers Collection*. Bewerkt door Guido de Werd. Eindhoven/Den Bosch, 2014
Tent.cat. Musée national d'histoire et d'art Luxembourg, 3 april 2014-14 september 2014, Noordbrabants Museum, Den Bosch, 11 oktober 2014-25 januari 2015. Ook in het Duits/Frans verschenen.

Schreuder, Esther. *Cobra aan de gracht*. Amsterdam, 2013
Ook in het Engels verschenen.

Swarts, Suzanne, red. *I promise to love you*. Rotterdam, 2011
Tent.cat. Kunsthall, Rotterdam, 5 februari-15 mei 2011. Ook in

het Engels verschenen. Bijdragen van: Moosje Goosen, Suzanne Swarts e.a.

Tates, Sophie. "George Costakis (1913-1990)". In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 199-200. Amsterdam/Keulen, 2013
Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

———. "Nikolai Ivanovich Khardzhiev (1903-1996)". In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 183-84. Amsterdam/Keulen, 2013
Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

Tilborgh, Louis van, en Ella Hendriks. *Vincent van Gogh : Paintings Volume 2 : Antwerp and Paris : 1885-1888*. Amsterdam/Zwolle, 2011
Medewerking van: Margriet van Eikema Hommes, Monique

Hageman.

Vries, Annette de. *Passie voor schilderijen : De verzameling Steengracht van Duivenvoorde*. Voorschoten/Leiden, 2012
Tent.cat. Kasteel Duivenvoorde, Voorschoten, 14 april-20 oktober 2012. Met bijdragen van Quentin Buvelot.

Wijgergangs, Hans. "Liefde tusschen de contasten' : Het verzamelaarsechtpaar Gerrit-Jan Verburgt en Lien Verburgt-Kramers". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 202-6.

Schilderkunst: Materiaal en techniek, conservering, restauratie

Beerkens, Lydia. *Restauratie van moderne kunst : Een nieuwe specialisatie binnen het restauratievakgebied*. Nijmegen, 2012
Proefschrift Universiteit Nijmegen.

Hermens, Erma. "Technical Art History: The Synergie of Art, Conservation and Science". In *Art History and Visual Studies in Europe: Transnational Discourses and National Frame-*

works, bewerkt door Matthew Rampley, Thierry Lenain, Hubert Locher, Andrea Pinotti, Charlotte Schoell-Glass, en Kitty Zijlmans, 212 : 4:pp. 151-65. Brill's Studies in Intellectual History : Brill's Studies on Art, Art History, and Intellectual History. Leiden/Boston, 2012.

Lehmann, Ann-Sophie. "Das Medium als Mediator : Eine Materialtheorie für (Öl-)Bilder". *Zeitschrift für Ästhetik und Allgemeine Kunsthistorische Wissenschaft* 57, nr. 1 (2012): pp. 69-88.

Tekenkunst, prentkunst en illustratie

Tekenkunst, prentkunst en illustratie: Algemeen

Berge, Jos ten. "'Taking a line for a walk' : Vrije lijnen in de moderne kunst". *Kunstlicht* 31, nr. 1 (2010): pp. 6-15.

Bocht, Saskia de. *Children of Holland : The image of the Nether-*

lands in American children's books. Zwolle/Den Haag, 2010
Eerder in het Nederlands verschenen: *Kinderen van Holland : Het beeld van Nederland in Amerikaanse kinderboeken*, Harderwijk/Den Haag, 2009.

—. "Couperus geïllustreerd". *Spiegel der Letteren: Tijdschrift voor Nederlandse Literatuurgeschiedenis en voor Literatuurwetenschap* 55, nr. 3 (2013): pp. 347–73.

—. *De verbeelde : Nederlandse boekillustratie in de twintigste eeuw*. Nijmegen, 2014
Medewerking van en entries door: Jeroen Kapelle, Anne-miek Overbeek, Annemiek Rens, Bregje Hofstede, Jacques Dane, Jozefien de Leest en Theo Gielen.

—. *Van Poe tot Pooh : Illustreren om je penselen te kunnen betalen?*. Zwolle, 2010.

Bodt, Saskia de, en Rita Ghesquière. "Verhalen vertellen in woord en beeld : prentenboeken en geïllustreerde jeugdboeken". In *Een land van waan en wijs : geschiedenis van de Nederlandse*

jeugdliteratuur, bewerkt door Rita Ghesquière, Vanessa Joosen, en Helma van Lierop-Debrauwer, pp. 344–73. Amsterdam, 2014.
Boerma, Nico, Aernout Borms, Alfons Thijs, en Jo Thijssen, red. *Kinderprenten, volksprenten, centsprenten, schoolprenten : Populaire grafiek in de Nederlanden 1650-1950*. Nijmegen, 2014
Enkele bijdragen van: Philip Breuker, Pascal Lefèvre.

Boomgaard, Jeroen. "Permanent signs of transience". In *Poster n° 524*, bewerkt door Rianne Petter en René Put, pp. 6–9. Amsterdam, 2012.

Borms, Aernout. *Centsprenten : Massaproduct tussen heiligenprent en stripverhaal*. Zwolle, 2010.

Geerts, Ton. *Gedroomd papier: tekeningen en prenten 1850-1935*. Enschede, 2010
Tent.cat. Rijksmuseum Twenthe, Enschede, 6 februari-12 september 2010.

Jansen, Marije. "Hinagata-bon en zuanchô : tweehonderd

jaar Japanse patroonboeken". *Kunstschrift* 57, nr. 3 (2013): pp. 42–45.

Kapelle, Jeroen. "Etsen, boeken en vriendschap : Carel Vosmaer en de kunstenaars van de Haagse Etsclub". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 79–83.

Ploeg, Frank van der. *Holland Papier Biennale = Holland Paper Biennial 2010*. Bewerkt door Anne Kloosterboer. Rijswijk, 2010

Tent.cat. Museum Rijswijk, CODA, Apeldoorn, 8 juni-12 september 2010.

—. *International Paper Biennial Rijswijk = Internationale Papier Biennale Rijswijk 2012*. Bewerkt door Anne Kloosterboer. Rijswijk, 2012

Tent.cat. Museum Rijswijk en Museum Meermanno, Den Haag, 4 september-25 november 2012.

Roos Rosa de Carvalho, Fleur. "Raffinement en verdieping. De prentkunst van de belle époque". *Kunstschrift* 56, nr. 2 (2012): pp. 14–21.

Roos Rosa de Carvalho, Fleur, en Marije Vellekoop. *Prentkunst in Parijs : De rage van het fin de siècle*. Amsterdam, 2012
Tent.cat. Van Gogh Museum, Amsterdam, 2 februari-23 september 2012. Ook in het Engels en Frans verschenen.

Stijnman, Ad. *Engraving and etching 1400-2000: A history of the development of manual intaglio printmaking processes*. Londen/Houten, 2012

Oorspronkelijke titel: A History of Engraving and Etching Techniques: Developments of Manual Intaglio Printmaking Processes, 1400-2000, verschenen als proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Tekenkunst, prentkunst en illustratie: Collecties

Barendse, Linda, red. *Collectie Singer : Tekeningen en prenten*. Zwolle/Laren, 2010
Bijdragen van: Emke Raassen-Kruimel, Jacqueline de Raad, Marguerite Tuijn.

Bosma, Marja, red. *Op papier gezet : Van Daniëls tot Dumas, van Schleiffert tot Schoonhoven : De provincie Utrecht verzamelt 25 jaar hedendaagse tekeningen*. Utrecht, 2010
Tent.cat. Centraal Museum, Utrecht, 19 juni-12 september 2010. Bijdragen van: Lex ter Braak, Alex de Vries. Catalogusentries door: Carel Blotkamp, Marja Bosma, Alied Ottevanger, Wouter Prins, Alex de Vries.

Locher, Hans, en Jonieke van Es. *Verwante verzamelingen : Prenten en tekeningen uit het bezit van Jan en Wietse van den Noort*. Rotterdam, 2012
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 11 februari-20 mei 2012.

McCullagh, Suzanne Folds, en Melissa L. Gustin, red. *Dreams & echoes : Drawings and sculpture in the David and Celia Hilliard collection*. Chicago, Illinois, 2013
Tent.cat. Art Institute Chicago, 20 oktober 2013-23 februari 2014. Catalogusentries door: Fred Leeman, Gerard van Wezel e.a.

Meer Mohr, Quirine van der, en Marieke Spliethoff. *Uitgelicht : Catalogus van tekeningen aquarellen en gouaches : De verzameling van de Geschiedkundige Vereniging Oranje-Nassau op Paleis Het Loo Nationaal Museum*. Den Haag, 2012
Eveneens tent.cat. Paleis Het Loo, Apeldoorn, 16 september 2012-27 januari 2013.

Otter, Berber den, en Nelke Bartelings, red. *Beste Huismannen : Grafiek en tekeningen uit de collectie Huisman-van Bergen*. Leiden, 2010
Tent.cat. Universiteit Leiden (Kamerlingh Onnes Gebouw), Leiden, 9 september-6 november 2010. Bijdragen van: Berber den Otter, Nelke Bartelings, Remke Kruk, Joke Nieuwenhuis-Schipper, Jef Schaeps.

Sanders, Marieke, en Terry van Druten. *Met andere ogen : Werk op papier uit de collectie van Marieke en Pieter Sanders gespiegeld aan de kunstverzameling van Teylers Museum*. Haarlem, 2013
Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 19 januari-20 mei 2012.

Beeldhouwkunst en monumenten

Beeldhouwkunst en monumenten: Algemeen

Boomgaard, Jeroen. "The realm of possibilities". In *Crossing : From Middelheim Museum to the city and back again*, bewerkt door Ulrike Lindmayr, pp. 11-25. Gent, 2011.

Broekhuizen, Dick van, Karin van der Kooy, en Caroline Wynaedts, red. *Van Barye tot Bugatti = From Barye to Bugatti : Les Animaliers*. Den Haag/Zwolle, 2011
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, 18 februari-29 mei 2011.
Bijdragen van: Paul Verbraeken, Dick van Broekhuizen, Frans van Rijckevorsel, Karin van der Kooy en Caroline Wynaedts.

Broekhuizen, Dick van, Nelleke van Zeeland, en Jennifer Jansen, red. *The Rainbow Nation : Hedendaagse beeldhouwkunst uit Zuid-Afrika = Contemporary*

South African sculpture. Zwolle/Den Haag, 2012
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee en diverse locaties, Den Haag, 29 mei-30 september 2012. Bijdragen van: Esther Schreuder e.a.

Cherry, Deborah. "The Afterlives of Monuments". *South Asian Studies* 29, nr. 1 (2013): pp. 1-14.

—, red. *The Afterlives of Monuments*. Londen, 2014.

Coelen, Peter van der, en Francesco Stocchi, red. *Brancusi, Rosso, Man Ray : Framing sculpture*. Rotterdam, 2014
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 8 februari-11 mei 2014. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Peter van der Coelen, Roxana Marcoci, Esmee Postma, Nina Schallenberg, Francesco Stocchi, Patty Wageman.

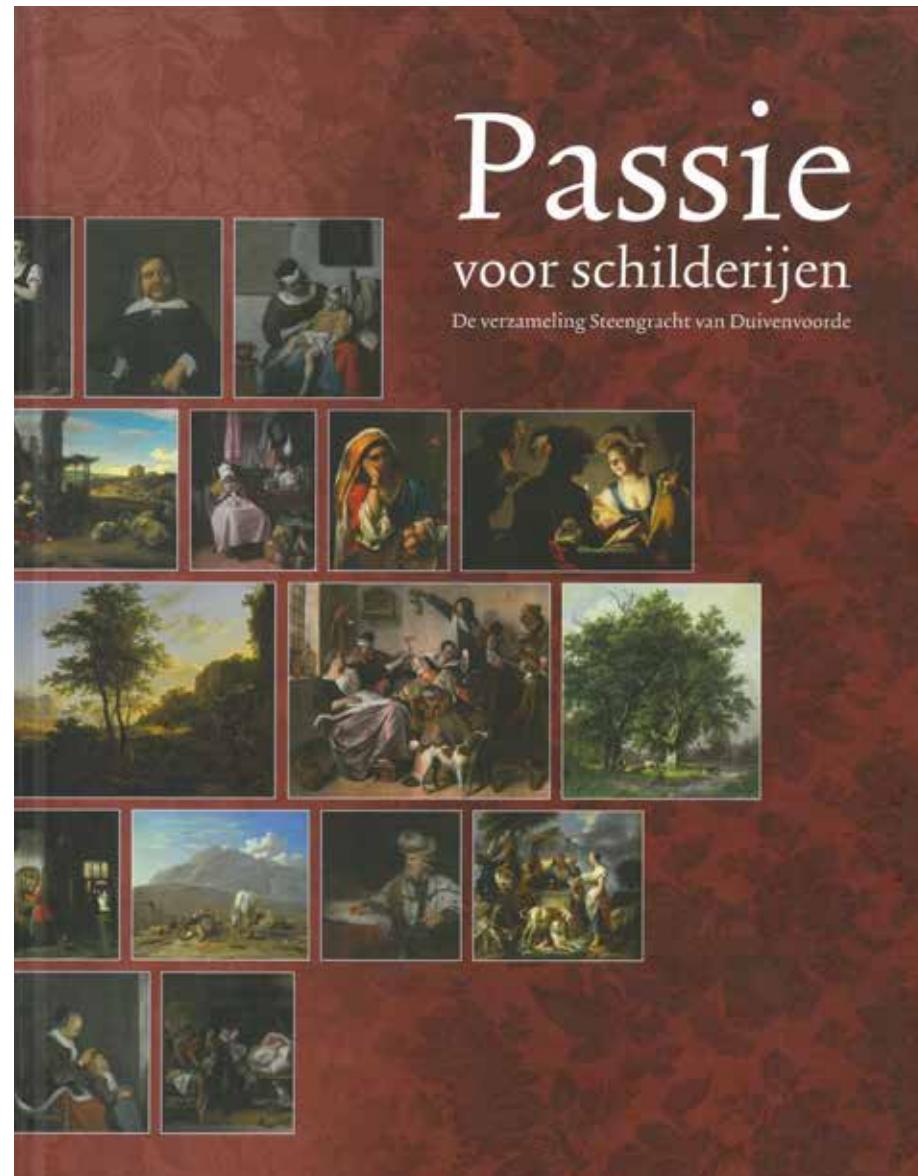
Damen, Jeroen. *Het Woord is aan het beeld : vijf Nederlandse beelden na 1960*. Leiden, 2012
Proefschrift Universiteiten Leiden.

Davidts, Wouter. "A grey universe : Tate Modern's Turbine Hall and The Unilever Series". In *Sculpture and the museum*, bewerkt door Christopher R. Marshall, pp. 197–216. Subject/object : new studies in sculpture. Farnham, 2011.

Gent, Judith van, Herman Gericke, Frans Weijer, en Nel Klaversma. *Familiepenningen : Herinneringen aan leven en dood*. Amsterdam, 2014.

Hoekstra, Feico, Marguerite Tuijn, Antoinette Moorman, en Marjan Overdijk, red. *Russia XXI : Hedendaagse beeldhouwkunst uit Rusland = Rossija XXI : Sovremennaja rossiskaja skulptura*. Den Haag, 2013
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 28 mei-27 oktober 2013. Ook in het Russisch verschenen (andere redacteuren). Bijdragen van: Peter D'Hamecourt, Irina Gorlova, Alexander Evangelii, Michail Mindlin.

Meeuwis, Menno, en Patrick Van Rossem, red. "Het monument als zelfbewuste veelheid : Over

Johan Creten 'Vlaams' Monument De Zuil | La Colonne = The monument as a self-conscious multiplicity : On Johan Creten's 'Flemish' Monument The Column". In *Nieuwe monumenten = New monuments*, pp. 28–37. Antwerpen, 2010

Tent.cat. Middelheimmuseum, Antwerpen, 23 mei-19 september 2010.

Teeuwisse, Jan. "Goed gebruld leeuw! : Mendes da Costa en de animaliers van de eenentwintigste eeuw". *Kunstschrift* 58, nr. 6 (2014): pp. 10–23.

—, red. *Nederlandse beeldhouwkunst : Een apologie = Dutch Sculpture : An Apologia*. Zwolle, 2014.

Vermeer, Gerrit. "De Joodse Dankbaarheid of het ontbreken van een monument voor de Holocaust". *Simulacrum* 22, nr. 3 (2014): pp. 27–34.

Zeeland, Nelleke van, red. *Den Haag onder de Hemel : Hedendaagse beeldhouwkunst uit China = The Hague under heaven : Contemporary sculpture from*

China. Den Haag/Zwolle, 2011
Tent.cat. Lange Voorhout, Kloosterkerk, Museum Beelden aan Zee, 6 juni-11 september 2011.

Beeldhouwkunst en monumenten: Collecties

Barendse, Linda, red. *Collectie Singer : Beelden.* Zwolle/Laren, 2010

Bijdragen van: Ingrid Brons, Agnes de Rijk.

Scholten, Frits, red. *The Robert Lehman Collection XII : European sculpture and metalwork.* New York/Princeton, 2011.

Fotografie

Fotografie: Algemeen

Abbing, Laura Roscam. *Colour in the Home: Autochromes by Jacob Olie Jr.* Bewerkt door Mattie Boom en Hans Rooseboom. Vol. 13. Rijksmuseum Studies in Photography. Amsterdam, 2013.

Bakker, Taco Hidde. "Veelzeggende beelden en zwijgende verhalen: narrativiteit en fotografie in het posthistorische tijdperk = Telling images and silent stories: narrativity and photography in the post-historical age". In *On the move : Verhalen in hedendaagse fotografie en grafische vormgeving = Storytelling in Contemporary Photography and Graphic Design*, bewerkt door Hripsimé Visser, Carolien Glazenburg, en Anne Ruygt, pp. 66–73. Amsterdam, 2014
Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 29 augustus 2014-18 januari 2015.

Boom, Mattie. *De vroegste foto van Suriname : Een portret van de 19de-eeuwse elite in de West.* Amsterdam, 2014
Ook in het Engels verschenen.

———. "Heavy metal beats 'greyer sky' : Interpretations of the Netherlands by foreign photographers 1890-1930". *Depth of Field* 3, nr. 1 (2012)
Digitale publicaties: <http://journal.depthoffield.eu/volo3/nr01/a03/nl>.

———. "Street scene and plein air : A new category in late 19th century (amateur) photography". In *Histoire de l'art du XIXe siècle (1848-1914) : Bilans et perspectives*, bewerkt door Claire Barbillon, Catherine Chevillot, en François-René Martin, pp. 537–48, 2012

Congresbundel, Colloque École du Louvre-Musée d'Orsay, 13-15 september 2007.

Boom, Mattie, en Hans Rooseboom. *Modern times : Photography in the 20th century.* Amsterdam/Rotterdam, 2014
Tent.cat. Rijksmuseum Amsterdam, 1 november 2014-11 januari 2015.

Bosma, Rixt A. *Photography meets film: Capa, Ivens and Fernhout in China, 1938.* Bewerkt door Mattie Boom en Hans Rooseboom. Vol. 8. Rijksmuseum Studies in Photography. Amsterdam, 2011.

Easton, Elizabeth Wynne, red. *Snapshot : Painters and photography, Bonnard to Vuillard.* New Haven/Londen, 2011
Tent.cat. Van Gogh Museum,

Amsterdam, 14 oktober 2011-8 januari 2012, The Phillips Collection, Washington, D.C., 4 februari-6 mei 2012, Indianapolis Museum of Art, 8 juni-2 september 2012. Ook in het Nederlands verschenen.

Empel, Ruud van, Antoon Melissen, en Frank van de Schoor, red. *Photography extended: Museum het Valkhof, 15 juni - 27 oktober 2013.* Nijmegen, 2013
Tent.cat. Museum Het Valkhof, Nijmegen, 15 juni-27 oktober 2013. Bijdragen van: Antoon Melissen, Frank van de Schoor en Deborah Klochko.

Fontaine, Rosanne. "Fotografie en de sequence image". *Simulacrum* 19, nr. 4 (2011): pp. 10–13.
Gierstberg, Frits, en Rik Suermondt, red. *Het Nederlandse fotoboek: een thematische selectie, na 1945.* Rotterdam, 2012
Tent.cat. Nederlands Fotomuseum, Rotterdam, 10 maart-20 mei 2012. Bijdragen van: Flip Bool e.a.

Haest, Hinde. *Between Ad and Allegory: Marketing Portraits of Gerard Reve.* Bewerkt door Mat-

tie Boom en Hans Rooseboom. Vol. 12. Rijksmuseum Studies in Photography. Amsterdam, 2013.

—. “Between Fact and Fiction : Gerard Reve and the Writer’s Portrait”. *The Rijksmuseum Bulletin* 62, nr. 1 (2014): pp. 48–73.

—. “De stad als foto als boek”. *Metropolis M* 35, nr. 3 (2014): pp. 44–51.

—. “Visual Narratives : Portraits of Gerard Reve in his Study”. *Kunstlicht* 33, nr. 2/3 (2012): pp. 81–87.

Heuvel, Martine Ermenilda Natalia van den, en Wim van Sinderen. *Photography! : A special collection at Leiden University*. Leiden/Den Haag/Zwolle, 2010 Tent.cat. Fotomuseum Den Haag, 23 januari-18 april 2010.

Natris, Marieke de. “De fotoalbums van de Haagse familie Van Bylandt = The photo albums of the Van Bylandt family of The Hague”. *RKD Bulletin*, nr. 2 (2014): pp. 27–34.

—. “Koffie en kiekjes. Een

schenking van foto’s van de firma De Lavieter & Co = Coffee and cards. A gift of photographs from the firm De Lavatier & Co”. *RKD Bulletin*, nr. 1 (2010): pp. 8–19.

—. “Twee gezantschapsportretten uit Moskou”. *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 137–41.

—. “Uit de collecties van het RKD : Foto’s van de firma De Lavieter & Co”. *De Nederlandsche Leeuw*, nr. 1 (2011): pp. 31–37.

Ooms, Saskia. *Painters and Cameras: Exploring New Ways of Looking around 1900*. Bewerkt door Mattie Boom en Hans Rooseboom. Vol. 11. Rijksmuseum Studies in Photography. Amsterdam, 2011.

Pérez González, Carmen. *A comparative visual analysis of nineteenth-century Iranian portrait photography and Persian painting*. Leiden, 2010 Proefschrift Universiteit Leiden.

Pol, Pierre van der, en Harry van Boxtel. *Kapitein van Waegeningh : Fotograaf*. Breda, 2010 Tent.cat. Breda’s Museum, 1 mei–

29 augustus 2010.

Rooseboom, Hans. “Changing Amsterdam : A city photographed by Jacobus van Eck, c. 1917–1940”. *Depth of Field* 3, nr. 1 (2012)

Digitale publicatie: <http://journal.depthoffield.eu/volo3/nro1/a01/nl>.

—. *Een gewaarschuwd mens*. Maastricht, 2010.

—. “Gevaarlijke kleuren”. *Kunstschrift* 57, nr. 3 (2013): pp. 36–41.

—. “Kleine geschiedenis van de kleurenfotografie”. *Kunstschrift* 58, nr. 5 (2014): pp. 10–23.

—. *What’s wrong with Daguerre? : reconsidering old and new views on the invention of photography*. Amsterdam, 2010.

Ruyters, Domeniek. “Wij de foto”. *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): pp. 34–41.

Sinderen, Wim van. *Fotoverhalen : Uit de verzameling van het*

Gemeentemuseum Den Haag. Bewerkt door Marieke van der Krabben. Eindhoven, 2014 Bijdragen van: Flip Bool, Eddie Marsman.

Speelberg, Femke. *Scraps of Inspiration: Photographs and Graphics in a Designer’s Album, 1870–1905*. Bewerkt door Mattie Boom en Hans Rooseboom. Vol. 10. Rijksmuseum Studies in Photography. Amsterdam, 2011.

Van Gelder, Hilde, en Helen Westgeest. *Photography Theory in Historical Perspective : Case Studies from Contemporary Art*. Malden, 2011.

Visser, Hripsimé, Carolien Glazenburg, en Anne Ruygt, red. *On the move : Verhalen in hedendaagse fotografie en grafische vormgeving = Storytelling in Contemporary Photography and Graphic Design*. Amsterdam, 2014

Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 29 augustus 2014–18 januari 2015. Bijdrage van: Taco Hidde Bakker. Catalogusentries door: Anne Ruygt, Elvie Castelein, Mirjam Kooiman, Ceciel

Stoutjesdijk, Franka Blok.

Vreeken, Bert. *Vergeet mij niet : Cartes de visite*. Bewerkt door Rixt Wieringa. Amsterdam, 2014.

Wal, Durkje van der. *Christiaan Snouck Hurgronje: The first Western Photographer in Mecca, 1884-1885*. Bewerkt door Mattie Boom en Hans Rooseboom. Vol. 9. Rijksmuseum Studies in Photography. Amsterdam, 2011.

Westgeest, Helen. "Bridging distances across time and place in photography". In *Imaging History : Photography After the Fact*, bewerkt door Bruno Vandermeulen en Danny Veys, pp. 13–25. Brussel, 2011.

—. "Digital Appropriation as Photographic Practice and Theory". *Depth of Field* 2, nr. 1 (2012) Digitale publicatie: <http://journal.depthoffield.eu/volo2/nro1/a03/en>.

**Fotografie:
Materiaal en techniek,
conservering, restauratie**
Natris, Marieke de. "De restau-

ratie van daguerreotypieën en ambrotypieën uit de collectie van het RKD = The restauration of daguerreotypes and ambrotypes in the RKD's collection". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2011): pp. 31–35.

Video- en mediakunst

Video- en mediakunst: Algemeen

Bloemheuvel, Marente, Giovanna Fossati, en Jaap Guldemond, red. *Found Footage : Cinema Exposed*. Amsterdam, 2012
Tent.cat. EYE, Amsterdam, 5 april-3 juni 2012.

Kwastek, Katja. *Aesthetics of Interaction in Digital Art*. Cambridge, 2013.

—. "Das Medium ist die Message. Körperkonzepte in der Medienkunst – Körperkonzepte bei McLuhan". In *Hellerau 100+1*, bewerkt door Thomas Dumke, Werner Jauk, en Klaus Nicolai, pp. 65–77. Dresden, 2013.

Kwastek, Katja, en Kevin Hamilton. "Slow Media Art - Seeing Through Speed in Critiques of Modernity". In *Techno-Ecologies II. Acoustic Space*, bewerkt door Rasa Smite, Armin Medosch, en Raitis Smits, 12:pp. 25–34, 2014.

Lütticken, Sven. "Chronovision : Genealogies of televisual Time". In *Changing channels: art and television 1963-1987*, bewerkt door Matthias Michalka en Manuela Ammer, pp. 125–41. Keulen/Wenen, 2010.

—. *History in Motion : Time in the Age of the Moving Image*. Berlijn, 2013.

—. "The Making of Labour: The Movie". *Fillip*, nr. 18 (2013): pp. 122–27.

—. "Transforming Time". *Grey Room*, nr. 41 (2010): pp. 24–47.

Steenhagen, Maarten. "Het materiaal van video". *Simulacrum* 20, nr. 2 (2012): pp. 20–24.

Steetskamp, Jennifer. *Lessings*

Gespenster : Die Zeiträume der Bewegtbildinstallations. Amsterdam, 2012
Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Westgeest, Helen. *Video Art Theory : A Comparative Approach*. Malden, 2014.

Video- en mediakunst: Materiaal en techniek, conservering, restauratie

Jansen, Ellen. "Survival of the Survival Series : Conserveringsstrategieën voor een lichtkrant met een intern geheugen". *Simulacrum* 20, nr. 2 (2012): pp. 25–29.

Performance, installatie en readymades

Bruyn, Eric de. "Intermittent Conversations on Leaving the Factory". *Texte zur Kunst* 20, nr. 79 (2010): pp. 128–43.

In der Maur, Renée. "De perfecte machine als ideaal?". *Simulacrum* 18, nr. 1 (2010): pp. 19–21.

Lütticken, Sven. "Acting in the Age of Virtuoso Performance". *Texte zur Kunst* 20, nr. 79 (2010): pp. 124–32.

—. "Autonomous Symptoms in a Collapsing Economy of Time". In *Keine Zeit : Erschöpftes Selbst / Entgrenztes Können = Busy : Exhausted Self / Unlimited Ability*, bewerkt door Agnes Husslein-Arco en Bettina Steinbrügge, pp. 96–125. Keulen/Wenen, 2012

Tent.cat. 21er Haus, Wenen, 20 september 2012- 6 januari 2013.

—. "General Performance". *E-Flux Journal*, nr. 31 (2012).

—. "Performance Art after TV". *New Left Review*, nr. 80 (2013): pp. 109–30.

—. "Performing Time". *Art Journal* 70, nr. 3 (2011): pp. 41–44.

—. "Progressive Striptease : Performance Ideology Past and

Present". In *Perform, Repeat, Record : Live Art in History*, bewerkt door Amelia Jones en Adrian Heathfield, pp. 187–98. Bristol/Chicago, 2012.

Mechelen, Marga van. *Art at large : Through performance and installation art*. Vol. 1. ArtEZ Academia. Arnhem, 2013.

Novak, Anja. *Ruimte voor beleving : installatiekunst en toeschouwerschap*. Leiden, 2010 Proefschrift Universiteit Leiden.

Van Rossem, Patrick. "The audience as an authorial presence in the creative act. Considering authorship and the performative turn in the 1960s and 1970s". In *Kollektive Autorschaft in der Kunst : Alternatives Handeln und Denkmodell*, bewerkt door Rachel Mader, 10:pp. 161–74. Kunstgeschichten der Gegenwart. Bern, 2012.

Conceptuele kunst

Winkel, Camiel van. *During the Exhibition the Gallery Will Be Closed : Contemporary Art and the Paradoxes of Conceptualism*. Amsterdam, 2012
Proefschrift Universiteit van Amsterdam, 2011.

Zonnenberg, Nathalie. "De Amsterdam Connectie : In gesprek met Jan Dibbets en Ger van Elk". *Metropolis M* 31, nr. 4 (2010): pp. 52–61.

Landart en kunst in openbare ruimte

Blok, Cor. "Semslinie Kunstlijn : 1999-2000". In 101 hoogtepunten van de Westerse kunst, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 434–38. *Inleiding kunstgeschiedenis 1*. Heerlen,

2010.

Boomgaard, Jeroen. "Dikke tijd". In *Het Elastisch Perspectief : Kunst in Carnisselande*, bewerkt door Renee den Hartog en Alex de Vries, pp. 59–63. Barendrecht/Den Haag, 2011.

—. "Met z'n allen naar de Nevelzee". *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): pp. 65–69.

—. *Wild park : Het onverwachte als opdracht. Essay 006*. Amsterdam, 2011
In 2012 in het Engels verschenen.

Boomgaard, Jeroen, en Sher Doruff. "De kunst van publieken: ruimte maken voor misverstand". *Open*, nr. 24 (2012): pp. 8–17.

Collage en assemblage

Berge, Jos ten. "Over de doorreis van enkele lieden door een nogal kort tijdsbestek' : Versneden woorden: détournement en cut-up, Parijs 1959". *Kunstlicht* 33,

nr. 2/3 (2012): pp. 103–13.

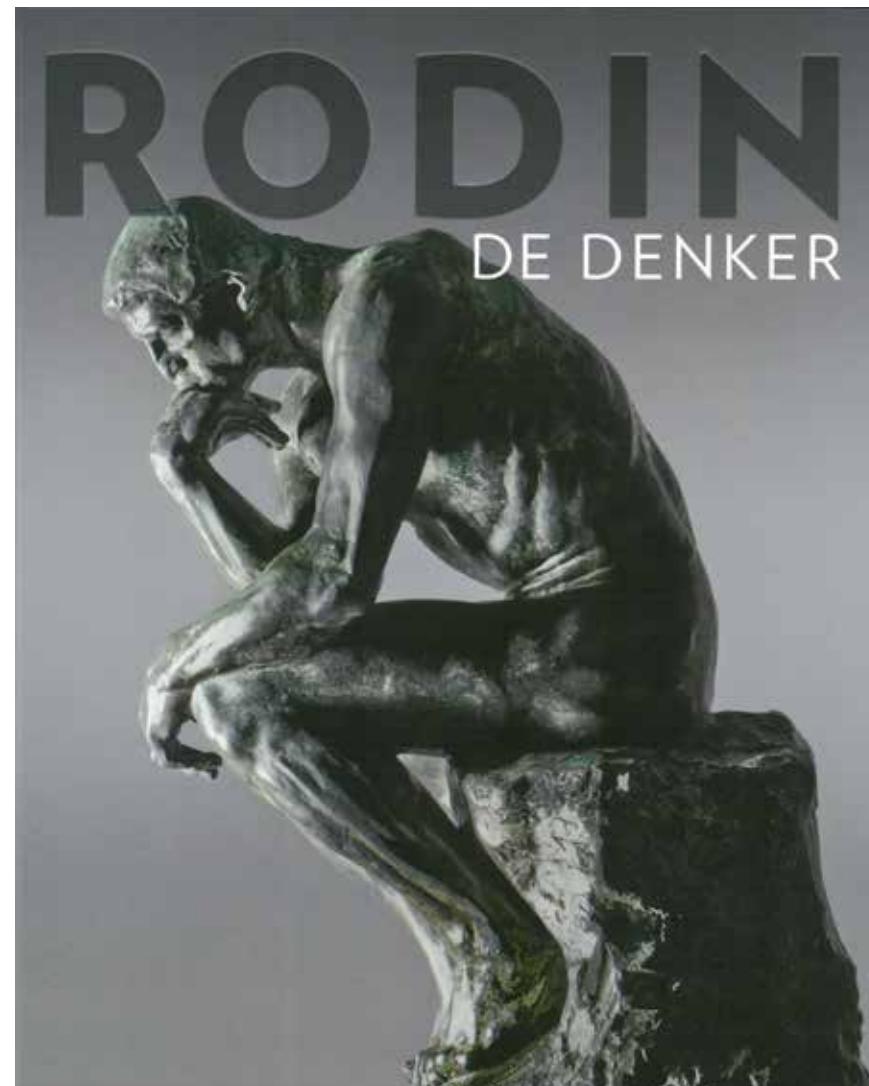
Kleijn, Koen. “The Mess of Life”. *Kunstschrift* 55, nr. 1 (2011): pp. 28–32.

Overige

Rijsingen, Miriam van. “Data/Chair: médiation du corps comme matière et information”. In *Bioart: transformations du vivant*, bewerkt door Ernestine Daubner en Louise Poissant, pp. 333–46. Québec, 2012.

—. “Een ‘material turn’ als werkhypothese”. *Simulacrum* 21, nr. 1 (2012): pp. 11–16.

Zwijnenberg, Robert. “Bio-art: Performance in transformation”. In *Trust me I’m an Artist : Towards an Ethics of Art and Science Collaboration*, bewerkt door Anna Dumitriu en Bobbie Farsides, pp. 92–99. s.l., 2014.

KUNST- NIJVERHEID

Glaskunst

Glaskunst:

Materiaal en techniek, conservering, restauratie

Lamain, Bodill, Maarten van Bommel, Guus Verhaar, en Norman H. Tennent. "The Development of an Ion Chromatography Protocol for Detecting the Early Stages of Glass Degradation". In *Recent advances in glass, stained-glass, and ceramics conservation*, bewerkt door Hannelore Roemich en Kate van Lookeren Campagne, pp. 303–11. Zwolle, 2013

Congresbundel, ICOM-CC Glass and Ceramics Working Group Interim Meeting and Forum of the International Scientific Committee for the Conservation of Stained Glass (Corpus Vitrearum-ICOMOS), Amsterdam, 7-10 oktober 2013.

Roemich, Hannelore, en Kate van Lookeren Campagne, red. *Recent advances in glass, stained-glass,*

and ceramics conservation.

Zwolle, 2013

Congresbundel ICOM-CC Glass / Ceramics Working Group Interim Meeting / Forum of the International Scientific Committee for the Conservation of Stained Glass (Corpus Vitrearum-ICOMOS) Amsterdam, 7-10 oktober 2013.

Keramiek

Aken-Fehmers, Marion S. van, Titus M. Eliëns, en Suzanne Lambooy. *Het wonder van Delfts blauw = DelftWare WonderWare*. Den Haag/Zwolle, 2012.

Carvalho Dias, Joao. *The splendour of cities : The route of the tile*. Lissabon, 2013
Tent.cat. Calouste Gulbenkian Foundation, 25 oktober 2013-26 januari 2014. Catalogusentries door: Alexandra Gaba-van Dongen, Johan Kamermans, Jet Pijzel-Domisse, Titus M. Eliëns, e.a.

Eliëns, Titus M., red. *Keizerlijk porselein uit het Shanghai Museum*. Zwolle/Den Haag, 2011

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 17 april-23 oktober 2011.

Heslenfeld, Marianne. *Klei! : Een eeuw keramiek aan de Gerrit Rietveld Academie = Clay! : a century of ceramics at the Gerrit Rietveld Academy*. Bewerkt door Titus M. Eliëns en Babs Haenen. Zwolle/Den Haag/Amsterdam, 2014

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 8 november 2014-12 april 2015.

Hond, Jan de. "Tile Panels from the Tunisian Pavilion at the 1883 World Exhibition in Amsterdam". *The Rijksmuseum Bulletin* 58, nr. 1 (2010): pp. 3-33.

Kamermans, Johan. *Het tegel boek : Hoogtepunten uit het Nederlands Tegelmuseum*. Zwolle, 2011.

—. "Trials of technology : The attempts by the Dutch firm Rosenburg to adopt mass production techniques for tile making". *Journal of the Tiles & Architectural Ceramics Society* 16 (2010): pp. 3-13.

Nas, Nora de, Ger de Ree, Bert-Jan Blaas, en Johan Kamermans, red. *Verglaasde charme : De schoonheid van de Nederlandse tegel = Glazed charm : The beauty of Dutch tiles*. Zwolle, 2013.

Hout en meubelen

Eliëns, Titus M., en Joshua van Scherpenzeel. *Koninklijk goedgekeurd: Horrix en Mutters, twee Haagse meubelfabrikanten*. Zwolle/Den Haag, 2010
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag van 18 september t/m 12 december 2010.

Gompel, Dave van. *Furniture from the Netherlands East Indies 1600-1900 : A historical perspective based on the collection of the Tropenmuseum*. Amsterdam, 2013
Medewerking van: Joost Hoving, Reinier Klusener.

Monumentale kunst en interieur

Monumentale kunst en interieur: Algemeen

Boomgaard, Jeroen. "In strijd met het gebouw : De architecturgebonden kunst van het Stedelijk Museum". In *Stedelijk collectie reflecties : Reflecties op de collectie van het Stedelijk Museum Amsterdam*, bewerkt door Jan van Adrichem en Jaap Engelsman, pp. 445–60. Amsterdam/Rotterdam, 2012.

Bragt, Ramses van. "Een cineac van beeldende kunsten' : Frits Spanjaard, Eva Besnyö en het s.s. Nieuw Amsterdam". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 10–13.

Brentjens, Yvonne. *Rechte stoelen, rechtschapen burgers : Wonen volgens 't Binnenhuis (1900–1929)*. Zwolle/Den Haag, 2011
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 8 oktober 2011–3 maart 2012.

Hellenberg Hubar, Bernadette

van. *De genade van de steiger : Monumentale kerkelijke schildekunst in het interbellum*. Bewerkt door Gerard van Wezel. Zutphen, 2013
Bijdrage van: Angelique Friedrichs.

Koch, André. "De verbanning van het schemerlicht : Kunstlicht en huisvrouw 1900–1940". *Historisch Tijdschrift Groniek* 191 (2012): pp. 151–66.

—, red. *Tegendraads modern : Een bevrijdend alternatief voor de strenge Goed Wonen norm*. Schiedam, 2014
Bijdragen van: Roxali Bijmoer, Marjan Blomjous, Godelieve Huijskens, Wilma Kliphuis, Esther Nanlohy, Sylvia van Schaik, Peter Wever en Marleen Windhorst.

Kroon, Andréa. "Sporen van Smaragd : Haags-Indisch glas in lood rond 1900". *Vormen uit Vuur* 223–224 (2014): pp. 50–59.

Kroon, Andréa, en Audrey Wagtberg Hansen. *Sporen van Smaragd : Indisch erfgoed in*

Den Haag, 1853–1949. Den Haag, 2013.

Morelissen, Rutger. "Leren waarden : Monumentale kunst en Hotel Britannia te Vlissingen". *Kunstlicht* 31, nr. 3/4 (2010): pp. 30–39.

Müller-Schirmer, Andrea. "Kunstvol behang". *Kunstschrift* 56, nr. 2 (2012): pp. 28–29.

Ploeg, Kees van der. "Was de Gemeenschapskunst ook kunst voor het volk?". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 34–37.

Reynaerts, Jenny. *Het gebouw als kunstwerk*. Amsterdam, 2013
Ook in het Engels verschenen.

—. "The Wall Paintings in the Rijksmuseum Amsterdam : National Art and History". *Museum History Journal* 5, nr. 2 (2012): pp. 245–60.

Roscam Abbing, Laura. *Een herenhuis vol ornamenten : 1880–1920*. Den Haag, 2012.

Spoelstra, Yteke. "Het vrije huwelijk tussen kunst en architectuur".

Kunstlicht 31, nr. 3/4 (2010): pp. 18–28.

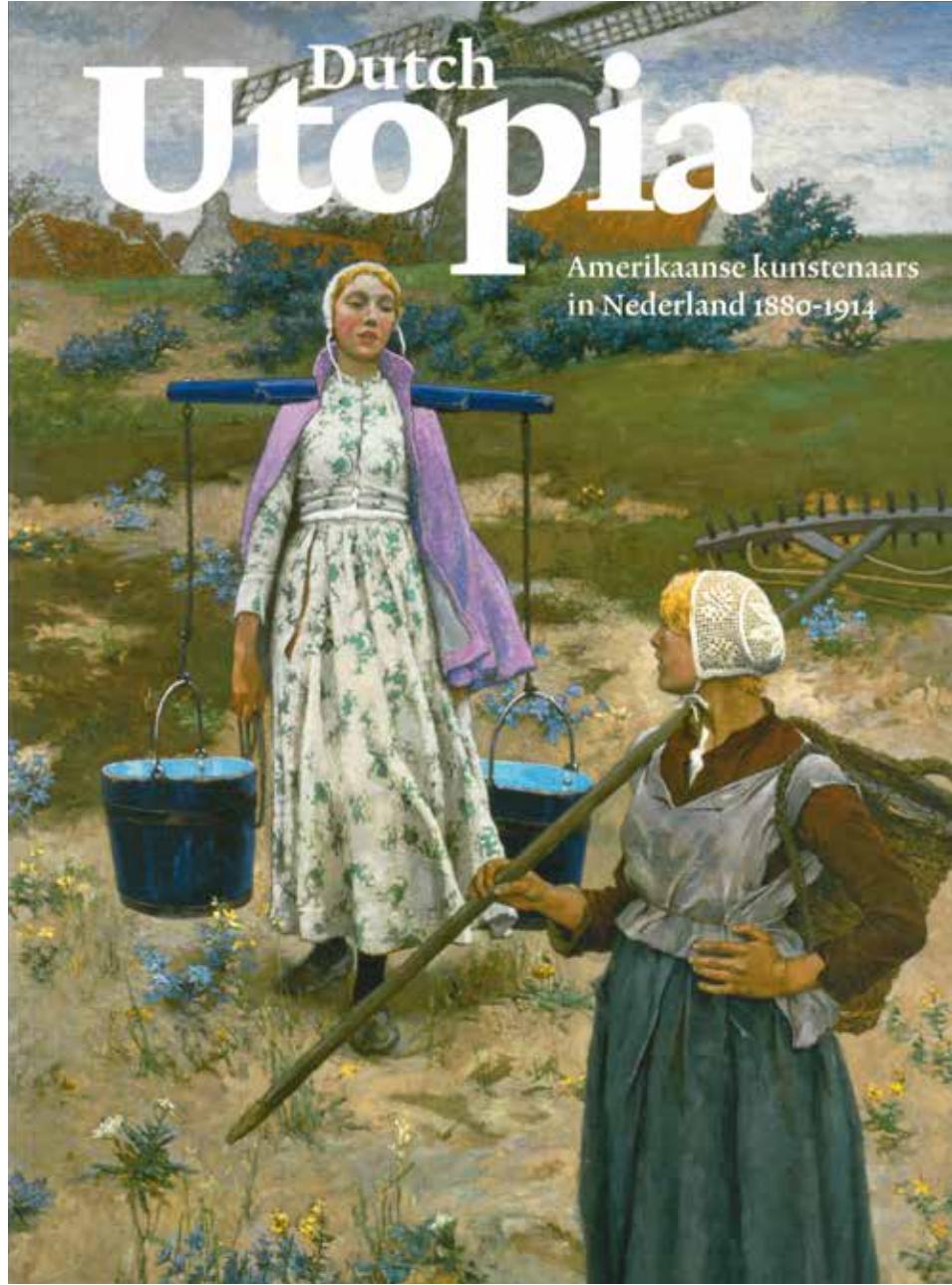
Veelenturf, Kees. "Metaforen in de kleedkamer: glas in lood in de sacristie van Hageveld". *Jaarboek [Heemstede: Stichting Reunisten Hageveld] 2010* (2012): pp. 60–73.

Vries, Annette de, red. *Duivenvoorde : Bewoners, landgoed, kasteel, interieur en collectie*. Zwolle/Voorschoten, 2010
Bijdragen van: Reinier Baarsen, e.a.

Wery, Maurice. "De badkamers van Huizinghe 'De Loet' 's-Hertogenbosch". In *In weelde baden : De badkamer in het Nederlandse interieur*, bewerkt door Natasja Hogen, pp. 128–33. Amsterdam, 2012.

Monumentale kunst en interieur: Materiaal en techniek, conservering, restauratie

Boer-Van Hoogevest, Carien de. "Reconstruction of the Cuypers Floor in the Entrance Hall". *The Rijksmuseum Bulletin* 61, nr. 1

(2013): pp. 64–83.

Textiel en mode

Anastasyadis, Victoria. "Rode draden". *Metropolis M* 35, nr. 1 (2014): pp. 54–61.

Bergvelt, Ellinoor. "The Cultural Transfer of Batik". In *Global Design : International Perspectives and Individual Concepts*, bewerkt door Angeli Sachs, pp. 272–77. Baden, 2010.

Bloemberg, Ninke, en Hans Schopping, red. *Blue jeans*. Utrecht, 2012
Tent.cat. Centraal Museum Utrecht, 24 november-10 maart 2013. Ook in het Engels verschenen.

Fitski, Menno. "De kimono : kleine grammatica en geschiedenis". *Kunstschrift* 57, nr. 3 (2013): pp. 18–25.

Groot, Marjan. *Katagami and Japonisme in the Netherlands*. Tokyo, 2012.

Hohé, Madelief. *Fabulous fifties fashion*. Zwolle/Den Haag, 2012
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 6 oktober 2012-3 februari 2013.

—, red. *Romantische mode : Mr Darcy meets Eline Vere*.

Zwolle/Den Haag, 2014
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 11 oktober 2014-22 maart 2015. Bijdragen van: Ileen Montijn, Rosalie Sloof, Marit Eisses, Anne-Karlijn van Kesteren.

Hohé, Madelief, en Georgette Koning. *Voici Paris! : Haute couture*. Zwolle, 2010

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 20 februari-6 juni 2010.

Hohé, Madelief, en Rosalie Sloof, red. *Mode : Kunst : Een affaire*. Zwolle, 2011

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 3 september 2011-8 januari 2012.

Paris, Piet, en Cécile Narinx, red. *Mode, de musical*. Amsterdam, 2014

Tent.cat. Centraal Museum, Utrecht, 17 juni-30 november

2014. Bijdragen van: Cécile Narinx, John de Greef, Ninke Bloomberg, Georgette Koning.

Ploeg, Frank van der. *Rijswijk textiel biennale = Rijswijk textile biennial 2011*. Bewerkt door Anne Kloosterboer. Rijswijk, 2011

Tent.cat. Museum Rijswijk, 7 juni-11 september 2011.

Reij, Frederique van. "Wearing Mondrian : Yves Saint Laurent's Translation from High Art to Haute Couture". *The Rijksmuseum Bulletin* 60, nr. 4 (2012): pp. 342–59.

Roon, Marike van. *Goud, zilver & zijde : Katholieke textiel in Nederland 1830-1965*. Leiden, 2010
Proefschrift Universiteit Leiden.

Spitz, Maria, red. *Chanel, de legende: een publicatie van de Draiflessen Collection*. Mettingen, 2013

Tent.cat. Draiflessen Collection, Mettingen, 6 april-7 juli 2013, Gemeentemuseum Den Haag, 12 oktober 2013-2 februari 2014, Museum für Kunst und Gewerbe Hamburg, maart-juni 2014. Bij-

dragen van: Madelief Hohé, e.a.

Grafische en typografische vormgeving

Blom, Ivo. "Angstaanjagend, modern en kunstzinnig : De filmafiches in de Desmetcollectie". In *Jean Desmets droomfabriek: de avontuurlijke jaren van de film (1907-1916)*, bewerkt door Marente Bloemheuvel, Jaap Guldemond, en Mark-Paul Meyer, pp. 97–106. Amsterdam/Rotterdam, 2014

Tent.cat. EYE, Amsterdam, 13 december 2014-12 april 2015.

Boom, Alan, Stef van Breugel, en Britte Sloothaak. *It's design in the game*. Hilversum, 2012
Tent.cat. Museum Hilversum, 14 april-1 juli 2012.

Graphic Happiness, 100 years of Dutch Graphic Design. Utrecht/Shanghai, 2012
Tent.cat. Art Museum of Nanjing University, 24 november

2012-2013, Guangzhou, winter
2013, Shanghai, zomer 2013 ,
Beijing, herfst 2013, Chengdu,
late herfst 2013. Bijdragen van:
Lisette van Dinther, Victoria
Anastasyadis, Imke Ruigrok e.a.

Huygen, Frederike, en Lex Reitsma. *De stijl van het Stedelijk = The style of the Stedelijk. Vol. 2. Premsela design story*. Rotterdam, 2012.

Product- vormgeving

Baas, Fredric. "Plenty of scarcity : Insatiable desire and the promise of Open Design". In *Copy nature #02 : Elementary Sentiments*, bewerkt door Ellen Zoete. Eindhoven, 2011.

Gimeno-Martínez, Javier. "Artifacts: the Artificial as Cultural Mediator". *Kunstlicht* 34, nr. 3 (2013): pp. 4-11.

Groot, Marjan, red. *Design en gender : van object tot repre-*

sentatie. Vol. 31. Jaarboek voor vrouwengeschiedenis. Amsterdam, 2011

Bijdragen van: Marjan Groot, Alma de Reus, Laura Plezier en Carla van Rossum.

Kleefstra, Renske, en André Koch. *Mepal, bijvoorbeeld 1950-2010*. Lochem, 2010.

Koch, André, en Sylvia van Schaik. *Gispen*. Zwolle, 2011.

Lütticken, Sven. "Beyond Sign Design". In *It's Not a Garden Table : Art and Design in the Expanded Field*, bewerkt door Jörg Huber, Burkhard Meltzer, Heike Munder, en Tido von Oppeln, pp. 116–39. Zurich, 2011.

Powilleit, Inga, en Tatjana Quax, red. *How we work : The avant-garde of Dutch design*. Eindhoven, 2014

Nederlands/Engels. Bijdragen van: Merel Bem.

Rijk, Timo de. *Norm=vorm : Over standaardisatie en design*. Den Haag/Deventer, 2010
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 8 mei-15 augustus 2010.

Roode, Ingeborg de. "Altes Handwerk und Niederländische Designer der Gegenwart = Oude ambachten en hedendaagse Nederlandse ontwerpers : Hella Jongerius' Tierschalen & Coloured vases : Hester van Eeghen". In *Dutch Design, Huis van Oranje : Exzellentes Handwerk am Hofe = Uitmuntend ambacht aan het hof*, bewerkt door Nicole Unique, 32:pp. 160–63. Kataloge und Schriften der Kulturstiftung Dessau Wörlitz. Dessau, 2012
Tent.cat. Schloss Oranienbaum, 26 april-30 september 2012.

Schouwenberg, Louise. "De ontwerper als kunstenaar". *Metropolis M* 31, nr. 5 (2010): pp. 46–53.

———. "Het belang van de auteurdesigner". *Metropolis M* 34, nr. 5 (2013): pp. 22–24.

Seumeren-Haerkens, Margriet van, red. *Een mooi ding : ambacht, vormgeving, kunst : 1890-2010*. Wormer, 2010
Tent.cat. Museum Hilversum, 27 maart-15 augustus 2010. Bijdragen van: Margriet van Seumeren-

Haerkens, Nikkie Herberigs, Nanne Kraaijkamp, Imke Ruigrok.

Simon Thomas, Mienke, en Evert van de Weg. *Blik op blik : Design van Nederlands verpakkingsblik*. Deventer, 2010.

Staal, Gert, en Anne van der Zwaag, red. *Pastoe : 100 jaar vernieuwing in vormgeving*. Rotterdam, 2013

Tent.cat. Kunsthall, Rotterdam, 23 februari-2 juni 2013.Ook in het Engels verschenen.

Unique, Nicole, red. *Dutch Design, Huis van Oranje : Exzellentes Handwerk am Hofe = Uitmuntend ambacht aan het hof*. Vol. 32. Kataloge und Schriften der Kulturstiftung Dessau Wörlitz. Dessau, 2012
Tent.cat. Schloss Oranienbaum, 26 april-30 september 2012.
Bijdragen van: Titus M. Eliëns, Ingeborg de Roode e.a.

Metaal, smeedkunst, sieraden

Alting van Geusau, Sylvia. “There seems a love in hair, though it be dead.” *Simulacrum* 20, nr. 1 (2012): pp. 46–49.

Knol, Egge. *Zilver in Groningen*. Groningen, 2011
Tent.cat. Paviljoen Starck, Groninger Museum, 18 december 2010-29 mei 2011.

Rens, Annemiek. *Geloof, Hoop en Liefde: kostbare eieren uit het Tsarenrijk*. Zwolle, 2014
Tent.cat. Drents Museum, Assen, 23 november 2014-1 maart 2015.

Rijen, Jean-Pierre van. “Kerkzilver uit de fabriek : Nieuw voor critici, clerici én conservatoren”. *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 38–41.

Strien, Paula van. “De paradox van Serie Sieraad : Waarom kunst voor de massa onmogelijk lijkt”. *Simulacrum* 22, nr. 4 (2014).

Collecties

Unger-de Boer, Marianne. *Sieraad in context : een multidisciplinair kader voor de beschouwing van het sieraad*. Leiden, 2010
Proefschrift Universiteit Leiden.

Vreeken, Bert. *Miniatuurzilver : Een wereld in het klein*. Bewerkt door Rixt Wieringa. Amsterdam, 2013
Ook in het Engels verschenen.

—. “‘Oud-Venetiaans’ zilverwerk uit omstreeks 1850 : Een beker en schotel in de verzameling van Abraham Willet nader bekeken”. *Jaarboek De Stavelij*, 2012, pp. 90–98.

Overige

Tilburg, Merel van. “Symbolistisch theater”. *Kunstschrift* 56, nr. 2 (2012): pp. 22–25.

OVERIGE

Kunstenaarsverenigingen

Jong, Karlijn de. “Geen jury, geen oordeel’. Over de Amsterdamse kunstenaarsvereniging De Onafhankelijken = ‘No jury, no judgement’. The Amsterdam artists’ association De Onafhankelijken”. *RKD Bulletin*, nr. 1 (2010): pp. 43–48.

Jong, Karlijn de, en Nora Hooijer. *Wat je ziet ben je zelf : Catalogus van de jubileumexpositie ter gelegenheid van het honderdjarig bestaan van De Onafhankelijken 1912-2012*. Amsterdam, 2012
Tent.cat. CBK Amsterdam, 25 oktober-17 november 2012.

Klinkert, Christi. “Schetsen en schetsen: Kunst Zij Ons Doel”. In *Alkmaar verlegt de grenzen : Smaakverandering in de negentiende eeuw*, pp. 87–94. Alkmaar, 2010.

Kunsthistorici en geschiedenis van de kunstgeschiedenis

Bavelaar, Hestia. “De sleutelrol van Van de Waal”. In *Henri van de Waal : Bundel ter gelegenheid van zijn honderdste geboortedag 3 maart 1910/3 maart 2010*, bewerkt door Rudi E.O. Ekkart, Hestia Bavelaar, Leendert Couprie, Rudi Fuchs, en André van de Waal, pp. 27–33. Leiden, 2010.

Ekkart, Rudi E.O. “Henri van de Waal: Meester van weleer”. In *Henri van de Waal : Bundel ter gelegenheid van zijn honderdste geboortedag 3 maart 1910/3 maart 2010*, bewerkt door Rudi E.O. Ekkart, Hestia Bavelaar, Leendert Couprie, Rudi Fuchs, en André van de Waal, pp. 5–25. Leiden, 2010.

Ekkart, Rudi E.O., Hestia Bavelaar, Leendert Couprie, Rudi Fuchs, en André van de Waal,

red. *Henri van de Waal : Bundel ter gelegenheid van zijn honderdste geboortedag 3 maart 1910/3 maart 2010*. Leiden, 2010.

Hoogenboom, Annemieke. “In plaats van originelen? Reproducties in het kunsthistorisch onderwijs”. In *Van Lectio tot PowerPoint: over de geschiedenis van het onderwijs aan de Nederlandse universiteiten*, bewerkt door Leen Dorsman en Peter Jan Knegtmans, pp. 91–99. Hilversum, 2011.

—. “Tussen wetenschap en belangenbehartiging : De Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici 1939-2014”. In *Onder kunsthistorici : De Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici 1939-2014*, bewerkt door Renske Cohen Tervaert, Judith Niessen, en Annette de Vries, pp. 17–43. Zwolle, 2014.

Hopmans, Anita, Roman Koot, en Lien Heyting. *Als er meer in zit ga je door : Rudolf Erik Otto Ekkart : Bij zijn afscheid als directeur van het RKD*. Den Haag, 2012.

Laemers, Suzanne. “Het potlood als metgezel : Portrettekeningen door Willem Vogelsang (1875–1954)”. In *Liber amicorum Doctrine van Sasse van Yselt : Collegiale bijdragen over teken- en prentkunst*, bewerkt door Charles Dumas, pp. 315–26. Den Haag, 2011.

Kunstonderwijs

Bodt, Saskia de. “De Antwerpse Academie in een veranderende kunstwereld. Hoe het twee grote Nederlandse kunstenaars en hun collega’s in de negentiende eeuw aan de Antwerpse Academie verging”. In *Contradicities : Koninklijke Academie voor Schone Kunsten Antwerpen 2013-1663*, bewerkt door Johan Pas, Nico Dockx, en Els De Bruyn, pp. 203–15. Gent, 2013.

Boomgaard, Jeroen. “Het zoeken van regels die niet bestaan”. In *Denken in kunst : Theorie en*

reflectie in het kunstonderwijs, bewerkt door Henk Borgdorff en Peter Sonderen, pp. 28–36. Leiden, 2012.

Borgdorff, Henk, en Peter Sonderen, red. *Denken in kunst : Theorie en reflectie in het kunstonderwijs*. Leiden, 2012.

Gielen, Pascal, en Paul De Bruyne, red. *Teaching Art in the Neoliberal Realm : Realism versus Cynicism*. Vol. 7. Antennae Series. Amsterdam, 2012
Bijdragen van: Jeroen Boomgaard, Paul de Bruyne, Pascal Gielen, Stefan Hertmans, Anders Kreuger, Rudi Laermans, Dieter Lesage, Jan Masschelein, Daniel Muzyczuk, Tessa Overbeek, Marco Scotini, Richard Sennett, Maarten Simons, Bert Taken, Barend van Heusden.

Taken, Bert, en Jeroen Boomgaard. "Art Education in a Mediatised World". In *What do artists know?*, bewerkt door James Elkins, 3: pp. 131–34. The Stone art theory institutes. University Park, Pennsylvania, 2012.

—. "Between Romantic Iso-

lation and Avant-Gardist Adaptation". In *Teaching Art in the Neoliberal Realm : Realism versus Cynicism*, bewerkt door Pascal Gielen en Paul De Bruyne, pp. 87–198. Amsterdam, 2012.

pp. 89–96.

Siemerink, Else. "De kaart is het gebied : Cartografie en het simulacrum". *Simulacrum* 20, nr. 3/4 (2012): pp. 112–17.

Verhoogt, Robert. "De wereld als een landkaart : Over het uitzicht op de wereld vanuit een luchtballon in de negentiende eeuw". *Kunstlicht* 34, nr. 4 (2013): pp. 27–36.

Overige, thematisch: Dier

Beckhoven, Marie-José. "Hon-denbestaan in de hedendaagse kunst". *Kunstschrift* 54, nr. 3 (2010): pp. 42–45.

Kuiper, Stefan. "Vermoerde onschuld : Berlinde de Bruyckere en de passie van het paard". *Kunstschrift* 58, nr. 6 (2014): pp. 24–31.

Stumpel, Jeroen. "Bejaagd en belaagd". *Kunstschrift* 58, nr. 6 (2014): pp. 36–43.

Vákár, Kriszti. *Natura Artis Magistra: kunstenaars in Artis. RKDMonographs*. Den Haag,

2013
Digitale publicatie: <http://artis.rkdmonographs.nl/>.

Overige, thematisch: Geschiedenis

Ham, Gijs van der. *De geschiedenis van Nederland in 100 voorwerpen*. Amsterdam, 2013.

—. *Dof goud : Nederland en Ghana, 1593–1872*. Amsterdam/Nijmegen, 2013.

Overige, thematisch: Kunst en samenleving

Beek, Nils van. "Niet te koop : Economische verkenningen in barre tijden". *Metropolis M* 32, nr. 3 (2011): pp. 48–53.

Boer, Suki de. "Waarom kunstenaars geen smartphone maken". *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): pp. 72–77.

Fotiadi, Eva. "Doing Language: Narratives from an Activists' World in the Austrian Art World of the 1990s : The Art Activism of Wochenklausur, Martin Krenn, Oliver Ressler and maiz". *RIHA Journal*, nr. 62 (2012)
Digitale publicatie: <http://>

[www.riha-journal.org/
articles/2012/2012-oct-dec/fotadi-doing-language](http://www.riha-journal.org/articles/2012/2012-oct-dec/fotadi-doing-language).

—. “From national mythologies to national mentalities and to art”. In *Contemporary Nationalism and Critical Art Practices*, bewerkt door Rael Artel en Kendra Ballingall, 2:pp. 41–44. Public Preparation. Tallinn, 2010.

—. *The game of participation in art and the public sphere*. Maastricht, 2011.

Lütticken, Sven. “A Heteronomous Hobby: Report from the Netherlands”. *E-Flux Journal*, nr. 22 (2011).

Tibbe, Lieske. *Kunst en anarchisme omstreeks 1900: een breed scala*. Amsterdam, 2010.

Werf, Huib Haye van der. “Altijd dienstbaar : Kunst in het hart van de samenleving”. *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): pp. 72–74.

**Overige, thematisch:
Kunst en wetenschap**
Boulboullé, Jenny. *In touch with*

life : Investigating artistic and life scientific laboratorial practices from a hands-on perspective.

Maastricht, 2012
Proefschrift Universiteit Maastricht.

Maanen, Niels van. “Nieuwe materie”. *Metropolis M* 35, nr. 2 (2014): pp. 84–87.

Rijn, Ilse van. “Discovery channel : Kianoosh Motallebi, Maarten Vanden Eynde, Edith Dekyndt”. *Metropolis M* 32, nr. 5 (2011): pp. 74–81.

Vesters, Christel. “Anti-encyclopedie : Van poëtische wanorde naar politieke anti-orde (en weer terug)”. *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): pp. 46–50.

Overige, thematisch: Landschap en natuur

Berge, Jos ten. “Tetsumi Kudo’s New Ecology”. In *Windflower : Perceptions of Nature*, bewerkt door Marente Bloemheuvel en Toos van Kooten, pp. 113–16. Rotterdam, 2011

Tent.cat. Kröller-Müller Museum, Otterlo, 9 oktober 2011–15 januari 2012. Bijdragen van: Jan

van Adrichem.

Bloemheuvel, Marente, en Toos van Kooten, red. *Windflower : Perceptions of Nature*. Rotterdam, 2011

Tent.cat. Kröller-Müller Museum, Otterlo, 9 oktober 2011-15 januari 2012. Bijdragen van: Jan van Adrichem.

Erftemeijer, Antoon. *LUCHT! : In de Nederlandse kunst sinds 1850*. Haarlem, 2014

Tent.cat. De Hallen Haarlem, 21 juni-7 september 2014.

—. *Naar zee : De zee in de Nederlandse kunst sinds 1850*. Haarlem, 2012

Tent.cat. De Hallen Haarlem, 15 juni-2 september 2012.

—. *Zó Hollands : Het Hollandse landschap in de Nederlandse kunst sinds 1850*. Haarlem, 2011

Tent.cat. De Hallen Haarlem, 24 juni-11 september 2011.

Gevers, Ine, red. *Ja natuurlijk : Hoe kunst de wereld redt*. Amsterdam/Rotterdam, 2013

Tent.cat. GEM/Fotomuseum

Den Haag, 16 maart-1 september 2013. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Jean Fisher, Donna Haraway, Tim Ingold, Ike Kamphof, Timothy Morton, Henk Oosterling, Luciana Parisi, Miriam van Rijsingen, Saskia Sassen, Vandana Shiva, John Thackara.

Haag, Sabine, Ronald de Leeuw, en Christoph Becker, red. *Wintermärchen : Winter-Darstellungen in der europäischen Kunst von Bruegel bis Beuys*. Keulen, 2011

Tent.cat. Kunsthistorisches Museum, Wenen, 18 oktober 2011-8 januari 2012, Kunsthaus Zürich, 10 februari-29 april 2012.

Haagsma, Lotte. "No country for old men". *Metropolis M* 35, nr. 2 (2014): pp. 48-50.

Haveman, Mariëtte. "Het landschap binnenste buiten". *Kunstschrift* 55, nr. 6 (2011): pp. 18-21.

Leeman, Fred. *Landschappen van de ziel : Het symbolistisch landschap in Frankrijk 1880-1910 = Paysages de l'âme : Paysages symbolistes français 1880-*

1910. Zwolle/Den Haag, 2010 Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 19 oktober 2010-30 januari 2011.

Leeuw, Ronald de. "Such dir den Schnee vom vergangenen Jahr... : Eine Winterreise durch Europas Kunst". In *Wintermärchen : Winter-Darstellungen in der europäischen Kunst von Bruegel bis Beuys*, bewerkt door Sabine Haag, Ronald de Leeuw, en Christoph Becker, pp. 15-57. Keulen, 2011

Tent.cat. Kunsthistorisches Museum, Wenen, 18 oktober 2011-8 januari 2012, Kunsthaus Zürich, 10 februari-29 april 2012. Catalogusentries door: Ronald de Leeuw.

Mudde, Laura. "Objecten als spelers". In *Ja natuurlijk : Hoe kunst de wereld redt*, bewerkt door Ine Gevers, pp. 181-98. Amsterdam/Rotterdam, 2013

Tent.cat. GEM/Fotomuseum Den Haag, 16 maart-25 augustus 2013.

Os, Henk van. "Alleen aan de vloedlijn : Van Stimmung naar studie in kleur". *Kunstschrift* 55,

nr. 6 (2011): pp. 22-25.

Rapetti, Rodolphe, en Francis Fowle, red. *Gedroomde landschappen : Symbolisme van Van Gogh tot Kandinsky*. Brussel/Amsterdam, 2012

Tent.cat. Van Gogh Museum, Amsterdam, 24 februari-17 juni 2012, Scottish National Gallery, Edinburgh, 14 juli-14 oktober 2012, Ateneum Art Museum, Finnish National Gallery, Helsinki, 16 november 2012-17 februari 2013. Ook in het Engels, Frans en Duits verschenen. Bijdrage van: Nienke Bakker, e.a.

Rijsingen, Miriam van. "Co-evolutie en partnerschap". In *Ja natuurlijk : Hoe kunst de wereld redt*, bewerkt door Ine Gevers, pp. 215-27. Amsterdam/Rotterdam, 2013

Tent.cat. GEM/Fotomuseum Den Haag, 16 maart-25 augustus 2013.

Stamps, Laura. "Herontdekt Eden?". In *Ja natuurlijk : Hoe kunst de wereld redt*, bewerkt door Ine Gevers, pp. 43-60. Amsterdam/Rotterdam, 2013

Tent.cat. GEM/Fotomuseum

Den Haag, 16 maart-25 augustus 2013.

Overige, thematisch: Niet-westerse kunst

Berge, Jos ten. "Naive and Outsider Art in the Netherlands: A Chronicle of Facts and Views". In *Solitary creations : 51 Artists out of De Stadshof Collection*, bewerkt door Frans Smolders, Liesbeth Reith, en Jos ten Berge, pp. 292–320. Eindhoven, 2014.

Berrebi, Sophie. *Il faut que le masque ait dansé = Het masker moet gedanst hebben*. Maastricht, 2013

Tent.cat. Marres Centrum voor Contemporaine Cultuur, 16 juni-18 augustus 2013. Ook in het Engels verschenen.

Craen, Irene de. "Onafhankelijk Mexico". *Metropolis M* 35, nr. 2 (2014): pp. 16–18.

Goosen, Moosje. "¡Mexico! : In een staat van pertinente onzekerheid". *Metropolis M* 33, nr. 1 (2012): pp. 72–78.

Schie, Madelon van. "Colombi-

aanse lente". *Metropolis M* 35, nr. 1 (2014): pp. 24–26.

—. "Lo chicha in de hedendaagse Peruaanse kunst : De verbeelding van een nieuwe nationale identiteit". *Kunstlicht* 32, nr. 1/2 (2011): pp. 82–95.

Smits, Alice. "Niet willen weten : Nederland in postkoloniaal perspectief". *Metropolis M* 32, nr. 5 (2011): pp. 62–70.

Smolders, Frans, Liesbeth Reith, en Jos ten Berge, red. *Solitary creations : 51 Artists out of De Stadshof Collection*. Eindhoven, 2014
Catalogusentries door: Frans Smolders.

Weiwei, Ai, Feng Boyi, Mark Wilson, Cui Cancan, Sabine Wang, en Jenny Klooststra, red. *Fuck off 2 : Chinese contemporary art document*. Groningen, 2013
Tent.cat. Groninger Museum, 26 mei 2013-17 november 2013.

Winking, Kerstin. "Het primitieve in ons". *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): pp. 72–78.

Overige, thematisch: Portret

Craft-Giepmans, Sabine. "Met wie men graag gezien wil worden." In *Portret in portret in de Nederlandse kunst 1550-2012*, bewerkt door Sabine Craft-Giepmans en Annette de Vries, pp. 62–75. Bussum, 2012
Tent.cat. Dordrechts Museum, Dordrecht, 9 december 2012-7 april 2013.

Craft-Giepmans, Sabine, en Annette de Vries, red. *Portret in portret in de Nederlandse kunst 1550-2012*. Bussum, 2012
Tent.cat. Dordrechts Museum, Dordrecht, 9 december 2012-7 april 2013. Catalogusentries 1850-heden door: Marieke de Natris, Johan de Zoete, Saskia de Bodt, Annemiek Rens, Mayken Jonkman, Hanna Klarenbeek, Hans Wijgergangs, Wietse Coppenes, Els Kloek, Karlijn de Jong, Noortje van Amerongen, Anita Hopmans, Hildelies Balk-Pennington de Jongh, Carel Blotkamp, Maartje van den Heuvel, Lynne van Rhijn, Edwin Buijsen, Willem ter Velde, Katlijne van der Stighelen.

Donk-Sweigman, Claire van den. "J.K. Rensburg: literator en verstrooide bohémien". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 24–27.

Erfemeijer, Antoon, en Celine van Kleef. *Vereeuwigd 1913-2013 : Nederlandse portretkunst in het voetspoor van Frans Hals*. Haarlem, 2013
Tent.cat. De Hallen Haarlem, 8 juni-25 augustus 2013.

Klinkert, Christi. "Lieve Nanning, Dooie Dirkie en de anderen : De familieportretten van landgoed Nijenburg". In *Machtig & Prachtig Alkmaar*, pp. 215–37. Alkmaar, 2013.

Kooij, Paul van. "Voorouders op de achtergrond : Familiecontinuïteit verbeeld". In *Portret in portret in de Nederlandse kunst 1550-2012*, bewerkt door Sabine Craft-Giepmans en Annette de Vries, pp. 48–61. Bussum, 2012
Tent.cat. Dordrechts Museum, Dordrecht, 9 december 2012-7 april 2013.

Maris, Corrie van, Josette Molenaar, en Kasper van Ommen, red. "Leidse universiteitsportretten:

van Swanenburg tot Berghaus". In *Ratio & emotie : verwoord en verbeeld*, pp. 29–39. Leiden, 2011.

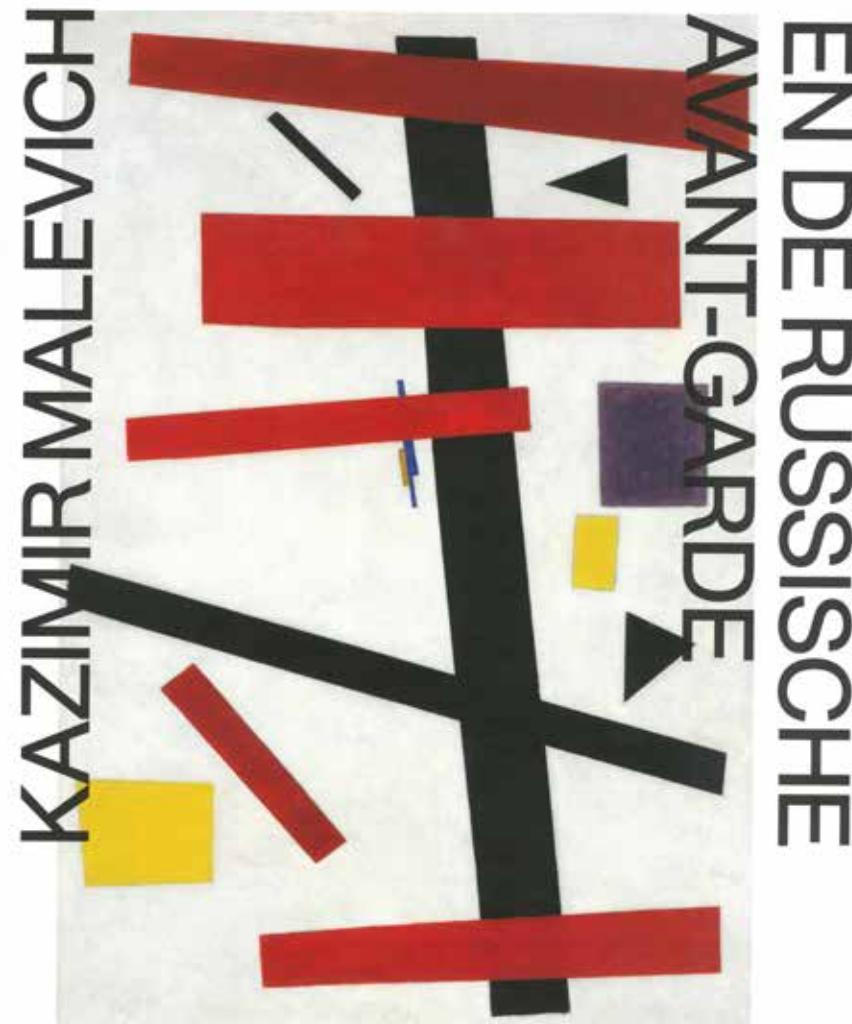
Scholten, Constance, en Sabine Craft-Giepmans. "Geliefde aanwezigen, afwezige geliefden : Herinneren en koesteren rond het 'portret in portret'." In *Portret in portret in de Nederlandse kunst 1550-2012*, bewerkt door Sabine Craft-Giepmans en Annette de Vries, pp. 32–47. Bussum, 2012

Tent.cat. Dordrechts Museum, Dordrecht, 9 december 2012-7 april 2013.

Vries, Annette de. "De schilder en zijn wereld : Het 'portret in portret' in kunstenaarsvoorstellingen". In *Portret in portret in de Nederlandse kunst 1550-2012*, bewerkt door Sabine Craft-Giepmans en Annette de Vries, pp.

14–31. Bussum, 2012
Tent.cat. Dordrechts Museum, Dordrecht, 9 december 2012-7 april 2013.

**Overige, thematisch:
Religie en spiritualiteit**

Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties

Bauduin, Tessel M. "Abstract Art as 'By-Product of Astral Manifestation' : The Influence of Theosophy upon Modern Art in Europe". In *Handbook of the Theosophical Current*, bewerkt door Olav Hammer en Mikael Rothstein, pp. 429–51. Brill Handbooks on Contemporary Religion 7. Leiden, 2013.

—. "Science, Occultism, and the Art of the Avant-Garde in the Early Twentieth Century". *Journal of Religion in Europe* 5, nr. 1 (2012): pp. 23–55.

—. *Surrealism and the occult : Occultism and Western Esotericism in the Work and Movement of André Breton*. Amsterdam, 2014.

—. *The occultation of Surrealism : A study of the relationship between Bretonian Surrealism and western esotericism*. Amsterdam, 2012
Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Lütticken, Sven. "Monotheism à la Mode". In *Contemporary Art: 1989 to the Present*, bewerkt door

Alexander Dumbadze en Suzanne Hudson, pp. 300–310. Chichester, 2013.

Voolen, Edward Van. *50 Jewish Artists You Should Know*. München/London/New York, 2011
Ook in het Duits verschenen.

Wijnia, Lieke. "The Last Supper : Marlene Dumas, Mary Beth Edelson and Elisabeth Ohlson Wallin". *n.paradoxa : international feminist art journal* 33 (2014): pp. 48–56.

Overige, thematisch: **Overige**

Akker, Paul van den. "Uitzicht op de renaissance". *Kunstschrift* 57, nr. 6 (2013): pp. 32–37.

Amic, Sylvain, red. "Montmartre, une académie de la bohème". In *Bohèmes : De Léonard de Vinci à Picasso*. Parijs, 2012
Tent.cat. Grand-Palais, Parijs, 26 september 2012-14 januari 2013, Fundacion Mapfre, Madrid, 6 februari 2013-5 mei 2013.

Bedaux, Leen. "Mail Art : Een sociaal netwerk voor de kunst". *Kunstlicht* 32, nr. 3 (2011): pp.

24–28.

Bergholtz, Frédérique, red. *Conversation pieces*. Berlijn, 2011
Bijdragen van: Peio Aguirre, Alexandre Bachzetsis, Frédérique Bergholtz, Binna Choi, Vanessa Delclaux, Annie Fletcher, Patricia Grzonka, Will Holder, Karl Holmqvist, Jutta Koether, Diana McCarthy, Pádraic E. Moore, Paul O'Neill, The Otholith Group, Maria Pask, Emily Pethick, Sarah Pierce, Falke Pisano, Dieter Roelstraete, Stefanie Seibold, Lisette Smits, Frances Stark, Jan Verwoert, Grant Watson, Haegue Yang, Katarina Zdjelar.

Broekhuizen, Dick van, Kitty Zijlmans, Alessandra Laitempergher, en Laurens Meijer, red. *The Unwanted Land : Tiong Ang, David Bade, Dirk de Bruyn, Sonja van Kerkhoff, Renée Ridgway, Rudi Struik*. Den Haag/Zwolle, 2010
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 22 oktober 2010-13 februari 2011. Bijdragen van: Kitty Zijlmans, e.a.

Didier, Michel. "Verlichting en verlossing : Het mystieke streven naar het totaalkunstwerk".

Kunstlicht 33, nr. 1 (2012): pp. 6–15.

Erfemeijer, Antoon. *Het oor van Vincent : Merkwaardige feiten uit de kunstgeschiedenis*. Haarlem, 2011.

Graevenitz, Antje von. "Het wilde horen en zien : De vervlechting van kunst + opera". *Metropolis M* 35, nr. 1 (2014): pp. 44–51.

—. "Vallen en weer opstaan : Faalangst en kunst". *Metropolis M* 32, nr. 2 (2011): pp. 82–91.

Hardeman, Doede, Tijs Huisman, Norbert Middelkoop, en Laura Stamps, red. *De anatomische les : Van Rembrandt tot Damien Hirst*. Bussum, 2013
Tent.cat. Gemeentemuseum DenHaag, 28 september 2013-5 januari 2014.

Hofland, Jeanine. "Kunst: functionele humor zonder noodzakelijke lach". *Simulacrum* 19, nr. 2 (2011): pp. 10–11.

Jongh, Eddy de. "Aan 'd overkant is 't zalig land". *Kunstschrift* 57, nr. 4 (2013): pp. 6–15.

Kroef, Saskia van der. "Gepaten-teerde kunst : Lessen van E.A.T.". *Metropolis M* 32, nr. 4 (2011): pp. 86–93.

Lehmann, Ann-Sophie. "Het ander haart". *Simulacrum* 20, nr. 1 (2012): pp. 59–62.

Lint, Roos van der. "Buiten de lijntjes, over de rand". *Metropolis M* 35, nr. 4 (2014): pp. 62–67.

—. "Geef je fantasie de ruimte". *Metropolis M* 35, nr. 6 (2014): pp. 46–51.

Lütticken, Sven. "Playtimes". *New Left Review*, nr. 66 (2010): pp. 125–40.

Mayhew, Alexander. "Do you think I'm homosexual?". *Metropolis M* 35, nr. 3 (2014): pp. 58–63.

Rijn, Ilse van. "Ik : een autobiografie". *Metropolis M* 35, nr. 6 (2014): pp. 74–79.

Schippers, Rosanne, en Virag Szentkiralyi. "Buigzame identiteit in de museale context". *Simula-*

crum 22, nr. 3 (2014): pp. 57–63.

Schreuder, Esther. "Painted Blacks and Radical Imagery in the Netherlands (1900–1940)". In *The Image of the Black in Western Art*, bewerkt door David Bindman en Henry Louis Gates Jr. Volume V: The Twentieth Century, Part 1: The Impact of Africa. Cambridge/Londen, 2014.

Verbeek, Caro. "Prière de toucher! : Tactilism in Early Modern and Contemporary Art". *Senses and Society* 7, nr. 2 (2012): pp. 225–35.

Verhoogt, Robert. *De wereld vanuit een luchtballon : Een nieuw perspectief op de negentiende eeuw*. Amsterdam, 2013.

Westen, Mirjam, red. *Rebelle : art & feminism : 1969–2009*. Arnhem, 2010

Bijdragen van: N'Goné Fall, Riet van der Linden, Ingelies van der Meulen, Tineke Reijnders, Ineke van Hamersveld, Suzanne van Rossenberg, Mirjam Westen, Elly de Waard, Jannah Loontjes.

Wijgergangs, Hans. *Belgische*

vluchtelingen in Nederland 1914–1918. RKDMonographs. Den Haag, 2012

Digitale publicatie: <http://vluchtelingen.rkdmonographs.nl/>.

Willers, Gerben. "AKA The curated self". *Metropolis M* 35, nr. 6 (2014): pp. 66–67.

Wintgens Hötte, Doris. "Visies op een Nieuwe Wereld". *Kunstschrift* 57, nr. 4 (2013): pp. 24–35.

KUNSTENAAR/ ONTWERPER

Aalders, Steven

Aalders, Steven, Irma Boom, en Martita Slewe, red. *Steven Aalders : Cardinal points*. Den Haag/Amsterdam, 2010

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 30 januari-25 april 2010. Bijdragen van: Rudi Fuchs, Steven Aalders, Thomas Lange.

Abramovic, Marina

Torenvlied, Dirk. "Marina Abramovic en performancekunst: documentatie, conservering en heropvoering". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 178–82.

Aigner, Korbinian

Retèl, Jan. "Korbinian Appels op Appèl in Dachau : Even lijkt het onvoorstelbare tastbaar te worden". *Simulacrum* 22, nr. 3 (2014): pp. 65–70.

Alaïa, Azzedine

Cohen-Solal, Annie, Stephanie Seymour Brant, en Mark Wilson. *Alaïa: Azzedine Alaïa in de 21e eeuw*. Schoten/Groningen, 2011

Tent.cat. Groninger Museum, 11 december 2011-6 mei 2012. Ook verschenen in het Engels en Frans.

Alma, Peter

Koot, Roman. "Een loterijbriefje uit 1921 : Peter Alma en de hongersnood in Rusland". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 96–100.

Alma Tadema, Lourens

Baetens, Jan Dirk. "An Unknown Flemish Interior in the Fourteenth Century by Lawrence Alma-Tadema". *Nineteenth-Century Art Worldwide* 11, nr. 3 (2012): p. z.p.

Altink, Jan

Jansen, Mariëtta, en Jikke van der Spek, red. *Jan Altink : Iconen van het Groningerland*. Vol. 10. De Ploeg. Groningen, 2011
Tent.cat. Groninger Museum, 19 novemnber 2011-9 april 2012.

Alÿs, Francis

Gieskes, Mette. "The Green Line : Potency, Absurdity, and Disruption of Dichotomy in Francis Alÿs's Intervention in Jerusalem". In *The Imagined and Real Jerusalem in Art and Architecture*,

bewerkt door Jeroen Goudeau, Mariëtte Verhoeven, en Wouter Weijers, 2:pp. 33–58. Radboud Studies in Humanities. Leiden/Boston, 2014.

Anquetin, Louis

Roos Rosa de Carvalho, Fleur. "A painting by Louis Anquetin acquired by the Van Gogh Museum, Amsterdam". *The Burlington Magazine* 152, nr. 1293 (2010): p. 804.

Ansingh, Lizzy

Dieltjes, Esther. "In Arnhem staat een huis : Het poppenkabinet van schilderes Lizzy Ansingh (1875–1959)". *Article* 1, nr. 7 (2011): pp. 21–23.

Appel, Karel

Berne, Eva van. "Samenwerking of werken in opdracht? : Naarologse projecten van J.J.P. Oud met monumentale kunst van Karel Appel". *Kunstlicht* 31, nr. 3/4 (2010): pp. 64–73.

Arad, Ron

Blotkamp, Carel. "Oh Void 2 : 2004 | Ron Arad (Tel Aviv 1951)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke

Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 439–41. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Augustijnen, Sven

Berrebi, Sophie. "Neither Fish nor Fowl, but Real Bodies: The Films of Sven Augustijnen". *Afterall*, nr. 31 (2012): pp. 86–93.

Bacon, Francis

Benschop, Jurriaan. *Francis Bacon : Het grafische werk = Graphic work*. Eindhoven/Den Bosch, 2014

Tent.cat. Noordbrabants Museum, Den Bosch, 12 april-augustus 2014.

Kisters, Sandra. "Interviewing Francis Bacon". *www.kunsttexte.de*, nr. 3 (2012)
Geraadpleegd 14-03-2015.

Bade, David

Hardeman, Doede, Laura Stamps, en Jules van de Ven, red. *David Bade: Catch of the day*. Den Haag/Zwolle, 2010
Tent.cat. GEM, Den Haag, 20 maart-27 juni 2010, GEMAK, Den Haag, 20 maart-31 mei 2010. Nederlands/Engels. Bijdragen van: Kitty Zijlmans, Laura

Stamps.

Baer, Jo

Baer, Jo, Claire van Els, en Ann Goldstein, red. *Jo Baer : In the land of the giants*. Amsterdam, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 16 mei-1 september 2013.

Bakker, Gijs en Emmy van Leersum

Boot, Marjan, red. *De show van Gijs+Emmy : Mode- en sieraadontwerpen = The Gijs+Emmy spectacle : Fashion and jewellery design. The Dutch Design Story*. Rotterdam, 2014

Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 22 februari-24 augustus 2014.

Baren, Peter

Mechelen, Marga van. "Silhouettes Like Shivering Ancient Feelings". In *Peter Baren : Blind Dates with the History of Mankind*, bewerkt door Marga van Mechelen, Bart Rutten, en Alex de Vries, pp. 37-48. Den Haag, 2013.

Mechelen, Marga van, Bart Rut-

ten, en Alex de Vries, red. *Peter Baren : Blind Dates with the History of Mankind*. Den Haag, 2013.

Barron, Seanie

Lerm-Hayes, Christa-Maria.

"Sticks from West Limerick Hedges". In *Seanie Barron. Limerick*, 2014

Tent.cat. Askeaton Contemporary Arts, Askeaton Civic Trust, County Limerick, 15 maart-12 juli 2014.

Bauer, Rudolf

Langfeld, Gregor. "Rudolf Bauer tussen Berlijn en New York".

Simulacrum 21, nr. 1 (2012): pp. 28-32.

Beckett, James

Mayhew, Alexander. "Zelf geschiedenis maken : In gesprek met James Beckett". *Metropolis M* 32, nr. 2 (2011): pp. 58-63.

Beckmann, Max

Es, Jonieke van. "Het Familieportret Lütjens : Hommage aan een vriendschap". In "Koop nu toch ook een werk van Beckmann!" : *Het Familieportret Lütjens in Museum Boijmans Van Beuningen*, 5:pp. 19-39. Boijmans studies. Rotterdam, 2010.

gen, bewerkt door Jonieke van Es, Gwendolyn P. Boevé-Jones, Beatrice von Bormann, Walter Feilchenfeldt, en Jaap Guldemond, 5:pp. 19-39. Boijmans studies. Rotterdam, 2010.

Es, Jonieke van, Gwendolyn P. Boevé-Jones, Beatrice von Bormann, Walter Feilchenfeldt, en Jaap Guldemond, red. "Koop nu toch ook een werk van Beckmann!" : *Het Familieportret Lütjens in Museum Boijmans Van Beuningen*. Vol. 5. Boijmans studies. Rotterdam, 2010
Ook in het Engels verschenen.

Guldemond, Jaap. "Max Beckmann: Duitser in Amsterdam". In "Koop nu toch ook een werk van Beckmann!" : *Het Familieportret Lütjens in Museum Boijmans Van Beuningen*, bewerkt door Jonieke van Es, Gwendolyn P. Boevé-Jones, Beatrice von Bormann, Walter Feilchenfeldt, en Jaap Guldemond, 5:pp. 40-57. Boijmans studies. Rotterdam, 2010.

Benner, Gerrit

Sijens, Doeke, Judith Spijksma, Han Steenbruggen, en Frank van

der Velden, red. *Gerrit Benner*. Leeuwarden/Heerenveen-Oranjewoud, 2014

Tent.cat. Fries Museum, Leeuwarden, Museum Belvédère, Heerenveen-Oranjewoud, 4 oktober 2014-1 maart 2015.

Spijksma, Judith, en Saskia Bak. "Tussen figuratie en abstractie". In *Gerrit Benner*, bewerkt door Doeke Sijens, Judith Spijksma, Han Steenbruggen, en Frank van der Velden, pp. 127-34. Leeuwarden/Heerenveen-Oranjewoud, 2014

Tent.cat. Fries Museum, Leeuwarden, Museum Belvédère, Heerenveen-Oranjewoud, 4 oktober 2014-1 maart 2015.

Steenbruggen, Han. "Gerrit Benner - 'Schilderen, alleen nog maar schilderen'." In *Gerrit Benner*, bewerkt door Doeke Sijens, Judith Spijksma, Han Steenbruggen, en Frank van der Velden, pp. 81-94. Leeuwarden/Heerenveen-Oranjewoud, 2014

Tent.cat. Fries Museum, Leeuwarden, Museum Belvédère, Heerenveen-Oranjewoud, 4 oktober 2014-1 maart 2015.

Bennett, Gordon

Petitjean, Georges, Kitty Zijlmans, en Ian McLean. *Outsider - Insider : The art of Gordon Bennett*. Gent, 2012

Tent.cat. Museum voor hedendaagse Aboriginal kunst, Utrecht, 21 juni-9 december 2012.

Bentem, Hans van

Eliëns, Titus M., red. *Hans van Bentem : Keep on dreaming!*.

Den Haag/Wezep, 2012

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 1 juni-11 november 2012. Nederlands/Engels.

Berlage, Hendrik Petrus

Brentjens, Yvonne, en Titus M. Eliëns. *H.P. Berlage (1856-1934) : Architect en ontwerper*. Zwolle/Den Haag, 2010

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 27 november 2010-27 februari 2011. Ook in het Engels verschenen.

Bernard, Émile

Leeman, Fred. *Émile Bernard 1868-1941*. Parijs, 2013

Met medewerking van Béatrice Recchi-Altarriba, Annie Chamié, Lucrezia Argyropoulos-Recchi, Céline Cordier.

Leeman, Fred, Rodolphe Rapetti, Valérie Sueur-Hermel, en Marie-Paule Vial. *Émile Bernard 1868-1941*. Paris, 2014

Tent.cat. Musée de l'Orangerie, Parijs, 16 september 2014-5 januari 2015, Kunsthalle, Bremen, 7 februari-31 mei 2015. Catalogusentries door: Fred Leeman, e.a. Leeman, Fred, Rodolphe Rapetti, Valérie Sueur-Hermel, Marie-Paule Vial, en Fred Leeman.

“Symbolisme et religion. Émile Bernard et le sens de l’art”. In *Émile Bernard 1868-1941*. Paris, 2014

Tent.cat. Musée de l'Orangerie, Parijs, 16 september 2014-5 januari 2015, Kunsthalle, Bremen, 7 februari-31 mei 2015.

Beutler, Michael

Haest, Hinde. “Bolmeting : Michael Beutler in Zeeland”. *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): pp. 70-73.

Beuys, Joseph

Blok, Cor. “Grond : 1980-1981 | Joseph Beuys (Krefeld 1921-Düsseldorf 1986)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*,

bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 409-12. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Bhimji, Zarina

Cherry, Deborah. “Stati d’alterazione: mappare la vita sociale delle opere d’arte: She loved to breathe - Pure Silence (1987-2012) di Zarina Bhimji”. In *Tra memoria e oblio: Percorsi nella conservazione dell’arte contemporanea*, bewerkt door Paolo Martore, pp. 210-28. Roma, 2014.

Bierens, Cornel

Ruyters, Domeniek. “Oefening oefening oefening : Cornel Bierens over De Handgezaagde ziel”. *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): pp. 61-63.

Biscotti, Rossella

Kopsa, Maxine. “Rossella Biscotti : Een voorkeur voor sleutelmomenten”. *Metropolis M* 33, nr. 6 (2012): pp. 72-77.

Bles, David

Reynaerts, Jenny. “Troost en humor : De achttiende eeuw in de schilderkunst van David Bles”.

De Negentiende Eeuw 37, nr. 1 (2013): pp. 80-94.

Boccioni, Umberto

Pennock, Hanna. “Unieke vormen van continuïteit in de ruimte : 1913 [1972] | Umberto Boccioni (Reggio Calabria 1882-Verona 1916)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 352-54. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Boekhoudt, Onno

Reinders, Carin, red. *Onno Boekhoudt : Werk in uitvoering = Work in progress*. Apeldoorn, 2010

Tent.cat. CODA Apeldoorn, 4 september-5 december 2010. Bijdragen van: Liesbeth den Besten, Ward Schrijver, Michael Rowe en Wim Kuipers.

Boezem, Marinus

Benedetti, Lorenzo. “Zonder begin of einde: Marinus Boezem”. *Metropolis M* 33, nr. 6 (2012): pp. 42-51.

Bolhuis, Frode

Hoekstra, Feico. *That Which*

Remains: Frode Bolhuis. Amsterdam, 2011.
Tent.cat. Galerie Bart, Amsterdam, 31 maart-7 mei 2011.

Borgman, Johan

Dieltjes, Esther. "Johan Borgman (1889-1976) : Metafysische zeestemmingen van een gepassioneerd schilder". *Prana* 35, nr. 4 (2010): pp. 29-41.

Borremans, Michaël

Boogerd, Dominic van den. "De kunst van het vermijden : Over de schilderijen van Michaël Borremans". *Metropolis M* 35, nr. 1 (2014): pp. 34-39.

Bourgeois, Louise

Blotkamp, Carel. "Why Have You Run So Far Away? : 1999 | Louise Bourgeois (Parijs 1911-New York 2010)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 430-33. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Brancusi, Constantin

Pennock, Hanna. "Zuil zonder einde : 1916-1937 | Constantin Brancusi (Pestisani bij Tîrgu Jiu

1876-Parijs 1957)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 358-60. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Scholten, Frits. "Beelden zonder sokkel". *Kunstschrift* 58, nr. 1 (2014): pp. 36-45.

Stumpel, Jeroen. "Stilering versus stijl". *Kunstschrift* 58, nr. 1 (2014): pp. 30-35.

Teeuwisse, Jan. "Op zoek naar diepgaand realisme". *Kunstschrift* 58, nr. 1 (2014): pp. 18-27.

Breitner, George Hendrik

Bergsma, Rieta. *G.H. Breitner : Vijf studies over een Amsterdamse schilder en zijn tijd*. Amsterdam, 2012
Proefschrift Vrije Universiteit, Amsterdam.

Fouw, Josephina de. *Breitners Singelbrug bij de Paleisstraat*. Amsterdam, 2014
Ook in het Engels verschenen.

Jonkman, Mayken. "Een zee

van modellen'. George Hendrik Breitner, zijn 'Japanse vrouwtjes' en andere wetenswaardigheden uit het negentiende-eeuwse modellenvak = 'A sea of models'. George Hendrik Breitner, his 'Japanese girls' and other particulars about modelling in the nineteenth century". *RKD Bulletin*, nr. 1 (2011): pp. 27-33.

Molenaar, Sella, en Justa Vuister. "De Overtoom ontrafeld. George Hendrik Breitner en zijn fotonegatieven = The Overtoom deciphered. George Hendrik Breitner and his photographic negatives". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2011): pp. 36-44.

Rooseboom, Hans. *George Hendrik Breitner: een schilder gaat fotograferen*. Bewerkt door Eva Geudeker en Mayken Jonkman. RKDMonographs. Den Haag, 2011
Digitale publicatie: <http://breitner.rkdmonographs.nl/>.

———. "Movement Studies in an Urban Setting : The Photographs of George Hendrik Breitner". In *Snapshot : Painters and photography, Bonnard to Vuillard*,

bewerkt door Elizabeth Wynne Easton, pp. 83-89. New Haven/Londen, 2011
Tent.cat. Van Gogh Museum, Amsterdam, 14 oktober 2011-8 januari 2012, The Phillips Collection, Washington, D.C., 4 februari-6 mei 2012, Indianapolis Museum of Art, 8 juni-2 september 2012.

Broek, Koen van den

Davidts, Wouter. "Blank or Empty: Koen van den Broek's Painterly Speculations about Space". In *Crack : Koen Van Den Broek : Painting*, bewerkt door Wouter Davidts, pp. 100-109. Amsterdam/Gent/Tielt, 2010

Tent.cat. Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.), Gent, 28 januari-16 mei 2010.

———, red. *Crack : Koen Van Den Broek : Painting*. Amsterdam/Gent/Tielt, 2010

Tent.cat. Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.), Gent, 28 januari-16 mei 2010. Bijdragen van: Wouter Davidts, Bik Van der Pol, Dirk Lauwaert, Andrew Renton, Merel van Tilburg, John C. Welchman, Metahaven.

Tilburg, Merel van. "Traveling Painting". In *Crack : Koen Van Den Broek : Painting*, bewerkt door Wouter Davidts, pp. 76–84. Amsterdam/Gent/Tielt, 2010
Tent.cat. Stedelijk Museum voor Actuele Kunst (S.M.A.K.), Gent, 28 januari-16 mei 2010.

Büchler, Pavel

Esche, Charles. "Marx u stolu = Marx at the Table". In *Pavel Büchler : Marná práce = Labour in Vain*, bewerkt door Jaroslav Anděl, pp. 22–34. Praag, 2010
Tent.cat. DOX Centre for Contemporary Art, Praag, 27 mei-30 augustus 2010.

—. "Zámek v podkoví = The Castle in the Artic". In *Pavel Büchler : Marná práce = Labour in Vain*, bewerkt door Jaroslav Anděl, pp. 68–70. Praag, 2010
Tent.cat. DOX Centre for Contemporary Art, Praag, 27 mei-30 augustus 2010.

Van Rossem, Patrick. "Something out of nothing and nothing out of something. An interview with Pavel Büchler". In *Pavel Büchler : Marná práce = Labour in Vain*, bewerkt door Jaroslav Anděl, pp.

96–101. Praag, 2010
Tent.cat. DOX Centre for Contemporary Art, Praag, 27 mei-30 augustus 2010.

Buning, Johan

Zeeland, Nelleke van. *De schoonheid van het gewone : Leven en werk van Johan Buning (1893-1963)*. Bewerkt door Aukje Vergeest. Zwolle, 2014
Gelijktijdig verschenen bij tentoonstelling Museum Henriette Polak, Zutphen, 18 oktober 2014-22 februari 2015.

Buren, Daniël

Schnyder, Maria, red. *Daniel Buren : Le Décor et son Double 1986/2011*. Gent, 2011
Bijdragen van: Maria Schnyder, e.a.

Burne-Jones, Edward

Koldeweij, Jos. "Slapende dromers van Edward Burne-Jones". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 28–33.

Byrne, Gerard

Lütticken, Sven. "Gerard Byrne's Talking Pictures : Different Repetitions in New Sexual Lifestyles and 1984 and beyond". In *Cor-*

nerstones, bewerkt door Juan A. Gaitán, Nicolaus Schafhausen, en Monika Szewczyk, pp. 252–65. Rotterdam/Berlijn, 2011.

—. "Gerard Byrne's Talking Pictures : Different Repetitions in New Sexual Lifestyles and 1984 and beyond". In *Images or shadows*, bewerkt door Pablo Lafuente, pp. 9–32. Dublin/New York, 2011
Tent.cat. Irish Museum of Modern Art, Dublin, 26 juli-1 oktober 2011.

Cabanel, Alexandre

Hilaire, Michel, en Sylvain Amic, red. *Alexandre Cabanel 1823-1889 : La tradition du beau*. Paris, 2010

Tent.cat. Musée Fabre de Montpellier Agglomération, 10 juli-5 december 2010 en Wallraf-Richartz-Museum & Fondation Corboud, Keulen, 4 februari-15 mei 2011. Catalogusentries door: Tonko Grever, e.a. Ook in het Duits verschenen.

Caillebotte, Gustave

Sagner-Düchting, Karin, red. *Gustave Caillebotte : Een impressionist en de fotografie*. Den

Haag, 2013
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 2 februari-20 mei 2013.
Bijdragen van: Karin Sagner, Ulrich Pohlmann, Franz W. Kaiser, Gilles Chardeau.

Calder, Alexander

Coppes, Wietse. "Het 'wetenschappelijk-technische laboratorium' van Piet Mondriaan. Het atelier op 26, rue du Départ ten tijde van het bezoek van Alexander Calder". In *Alexander Calder : De grote ontdekking*, bewerkt door Doede Hardeman en Benno Tempel, pp. 38–51. Den Haag, 2012

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 11 februari-28 mei 2012.

Hardeman, Doede. "Alexander Calder in Nederland". In *Alexander Calder : De grote ontdekking*, bewerkt door Doede Hardeman en Benno Tempel, pp. 64–81. Den Haag, 2012
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 11 februari-28 mei 2012.

Hardeman, Doede, en Benno Tempel, red. *Alexander Calder : De grote ontdekking*. Den Haag, 2012

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 11 februari-28 mei 2012.
Bijdragen van: Wietse Coppes, Doede Hardeman, Hans Janssen en Caroline Roodenburg-Schadd.

Roodenburg-Schadd, Caroline. "Alexander Calder: beweging in de ruimte". In *Alexander Calder : De grote ontdekking*, bewerkt door Doede Hardeman en Benno Tempel, pp. 6–37. Den Haag, 2012

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 11 februari-28 mei 2012.

Castro, Libia & Ólafur Ólafsson

Commandeur, Ingrid. "Schallend over het water : Libia Castro en Ólafur Ólafsson". *Metropolis M* 32, nr. 3 (2011): pp. 80–84.

Ceulers, Michiel

Maanen, Niels van. "Michiel Ceulers". *Metropolis M* 32, nr. 5 (2011): pp. 26–27.

Cézanne, Paul

Esner, Rachel. "The Gift : Cézanne's The Artist's Studio (1866) in Zola's The Masterpiece (1886)". *Kunstlicht* 33, nr. 2/3 (2012): pp. 41–51.

Pennock, Hanna. "Mont Sainte-Victoire : 1885-1887 | Paul Cézanne (Aix-en-Provence 1839-Aix-en-Provence 1906)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 320–423. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Chagall, Marc

Manen, Milan Elias van. "Visioneer in kleur en beeld : De betekenis van het werk van Chagall voor de toekomst van de kunst". *Simulacrum* 21, nr. 1 (2012): pp. 22–27.

Chiurai, Kudzanai

Bouwhuis, Jelle. "Kudzanai Chiurai : Dit is niet Afrika, dit zijn we zelf". *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): pp. 60–65.

Claerbout, David

Withagen, Annet. "De paradox van het gelijktijdige : Het tijdsbegrip in David Claerbout's video-installatie *Riverside*". *Simulacrum* 20, nr. 3/4 (2012): pp. 105–9.

Colenbrander, Theo

Lindenholius, Willemijn. "Kleur, lijn en beweging: Colenbrander in kunsthistorisch perspectief". In *Theo Colenbrander 1841-1930*, bewerkt door Willemijn Lindenholius en Annemiek Rens, 25:pp. 97–123. Monografieën van het Drents Museum over kunstenaars uit het tijdperk rond 1900. Zwolle/Assen, 2014

Tent.cat. Drents Museum, Assen, 24 maart-28 september 2014.
Met bijdrage van: Willemijn Lindenholius.

Visser, Evelien de. "Een ware schat van Colenbranders' : Het sieraardewerk van Theodoor Colenbrander in de privécollectie van H.W. Mesdag en Sientje van Houten". *Vormen uit Vuur*, nr. 221 (2013): pp. 40–47.

Weltens, Arno. *Theo Colenbrander 1841-1930*. Bewerkt door Willemijn Lindenholius en Annemiek Rens. Vol. 25. Monografieën van het Drents Museum over kunstenaars uit het tijdperk rond 1900. Assen/Zwolle, 2014
Tent.cat. Drents Museum, Assen, 24 maart-28 september 2014.
Met bijdrage van: Willemijn Lindenholius.

Copier, Andries

Temminck, Joan, en Laurens Geurtz, red. *Copier compleet : Het oeuvre van A.D. Copier 1901-1991*. Rotterdam/Leerdam, 2011

Bijdragen van: Joan Temminck, Laurens Geurtz, Rosalie van Egmond, Pieke Hooghoff.

Cornelissen, Robbie

Braak, Lex ter, en Edwin Jacobs. *Robbie Cornelissen : Het grote geheugen = The capacious memory*. Rotterdam, 2011

Tent.cat. Centraal Museum, Utrecht, 10 maart-29 mei 2011,
Gemeentemuseum Den Haag, 18 februari-22 mei 2011.

Cremer, Jacob

Loos, Wiepke. "Jacob Cremer (1827-1880), de schrijver van de Betuwschu Novellen als schilder van de Veluwezoom". In *De meester van Wolfheze : Frederik Hendrik Hendriks (1808-1865) en zijn leerlingen*, bewerkt door Ton Pelkmans, Ulbe Anema, en Leo Kok, pp. 73–88. Utrecht, 2011

Tent.cat. Museum Veluwezoom, Kasteel Doorwerth, Doorwerth,

30 september 2011-15 januari
2012.

Dalessi, Giovanni

Tupan, Harry. "De eeuwige zoektocht naar schoonheid : over het werk van Giovanni Dalessi". In *Giovanni Dalessi : Portret, stil leven, landschap*, bewerkt door Mo Lewis en Giovanni Dalessi, p. 5 – . Eindhoven, 2012.

Dam, Karin van

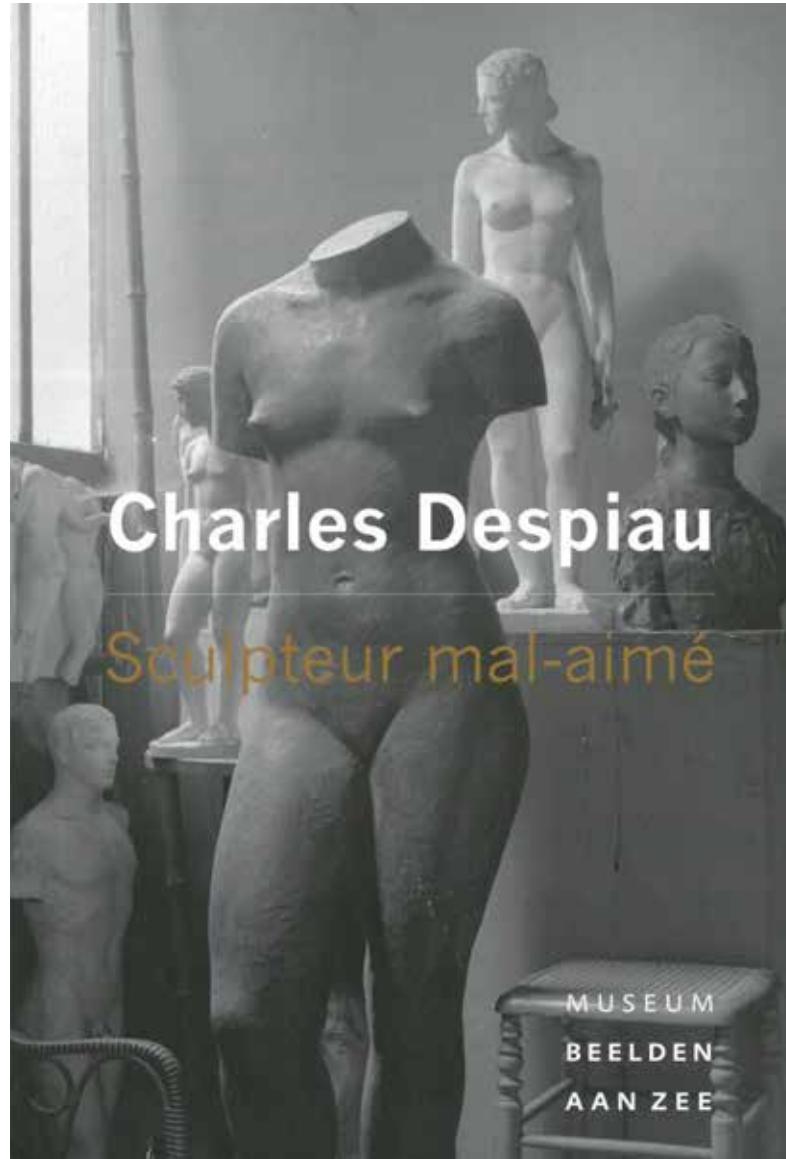
Knol, Meta, Laura Stamps, en Benno Tempel. *Karin van Dam*. Rotterdam, 2012
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 30 juni-23 september 2012.

Daniëls, René

Boogerd, Dominic van den. "Avenue des Mémoires : René Daniëls en de geheugenkunst". *Metropolis M* 33, nr. 2 (2012): pp. 60–67.

Groenenboom, Roland, red. *René Daniëls : De woorden staan niet op hun juiste plaats*. Rotterdam, 2012

Tent.cat. Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia, Madrid, 20 oktober 2011-26 maart 2012, Van Abbemuseum, Eindhoven, 12

mei-12 september 2012. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Jan van Adrichem, Dominic van den Boogerd, Martijn van Nieuwenhuyzen.

Darvish, Alireza

Zijlmans, Kitty. "Drawing the Books of Life: the Work of Alireza Darvish". In *Vision Bound Unbound : The Drawings of Alireza Darvish*, pp. 7–12. Boston, 2011.

DeChirico, Giorgio

Pennock, Hanna. "De rode toren : 1913 | Giorgio De Chirico (Vólos 1888-Rome 1978)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 355–57. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Degas, Edgar

Reynaerts, Jenny. "Toeval of opzet? Rembrandt en Degas". *Kunstschrift* 55, nr. 4 (2011): pp. 34–37.

Reynaerts, Jenny, en Stella Ver-sluis-Van Dongen. "A Portrait of the Artist as a Young Man : Edgar Degas Inspired by Rembrandt". *The Rijksmuseum Bulletin* 59, nr. 2 (2011): pp. 102–32.

Degouve de Nuncques, William

Bos, Nienke. "William Degouve de Nuncques in de collectie Kröller-Müller". In *William Degouve de Nuncques : Schilder van het mysterie*, bewerkt door Denis Laoureux, pp. 118–33. Brussel, 2012

Tent.cat. Musée Felicien Rops, Namen, 28 januari-6 mei 2012, Kröller Müller Museum, Otterlo, 26 mei-2 september 2012.

Laoureux, Denis, red. *William Degouve de Nuncques : Schilder van het mysterie*. Brussel, 2012
Tent.cat. Musée Felicien Rops, Namen, 28 januari-6 mei 2012, Kröller Müller Museum, Otterlo, 26 mei-2 september 2012. Bijdragen van: Nienke Bos, Laurence Brogniez, Véronique Cariaux, Bibiane Fréché, Denis Laoureux, John Steen, Elisée Trenc, Céline Vanderpelen, Evert van Straaten, Hans Wijgengangs.

Steen, John. "De Hollandse betrekkingen van William Degouve de Nuncques". In *William Degouve de Nuncques : Schilder van het mysterie*, bewerkt door

Denis Laoureux, pp. 40–53. Brussel, 2012

Tent.cat. Musée Felicien Rops, Namen, 28 januari-6 mei 2012, Kröller Müller Museum, Otterlo, 26 mei-2 september 2012.

Wijgengangs, Hans. "Ik ben een eenzame weg gegaan." Het landschap als leermeester". In *William Degouve de Nuncques : Schilder van het mysterie*, bewerkt door Denis Laoureux, pp. 72–85. Brussel, 2012

Tent.cat. Musée Felicien Rops, Namen, 28 januari-6 mei 2012, Kröller Müller Museum, Otterlo, 26 mei-2 september 2012.

Delahaye, Luc

Van Eecke, Christophe. "Luc Delahaye : Een mooie gruwelijke dood". *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): pp. 50–53.

Despiau, Charles

Broekhuizen, Dick van, Antoinette Moorman, Marjan Overdijk, Caroline Wynaedts, en Loes Visch, red. *Charles Despiau : Sculpteur mal-aimé*. Wezep/Den Haag, 2013
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 1 november 2013-

26 januari 2014, Gerhard-Marcks-Haus, Bremen, 9 februari-1 juni 2014. Nederlands/Engels, ook in Duits/Engels verschenen. Bijdragen van: Judith van Beukering, Arie Hartog, Elisabeth Lebon, Jan Teeuwisse, Caroline Wynaedts.

De Maria, Walter

Leeuw, Sajda van der. "Ingekaderde oneindigheid : twee dagen in The Lightning Field". *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): pp. 78–80.

De Michele, Alberto

Kroef, Saskia van der. "Crimineel goed : Alberto De Michele's dubbel leven". *Metropolis M* 33, nr. 2 (2012): pp. 56–59.

Dibbets, Jan

Stamps, Laura, red. *Jan Dibbets : Horizons*. Keulen, 2010
Tent.cat. Musée d'Art moderne de la Ville de Paris, 19 februari-2 mei 2010, Gemeentemuseum Den Haag, 22 mei-12 september 2010, Kunstsammlungen Chemnitz, Kunstverein Heilbronn. Nederlands/Frans. Bijdragen van: Rudi Fuchs, Erik Verhagen.

Diepraam, Willem

Boom, Mattie. "Willem Diepraam, a Slow Photographer : A Gift to the Print Room". *The Rijksmuseum Bulletin* 59, nr. 4 (2011): pp. 392–413.

Dijk, Paul van

Geerts, Ton. "Hoe je van niets tot iets komt : Over Paul van Dijks Miserrimi (2001)". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 55–57.

Dijkstra, Rineke

Druten, Terry van. "De boom en het meisje : Claude Lorrain en Rineke Dijkstra". *Kunstschrift* 55, nr. 4 (2011): pp. 38–41.

Dix, Otto

Koopmans, Ype. *Te waar om mooi te zijn : Het kritische realisme van Dix & Co 1920-1940*. Arnhem, 2010

Tent.cat. Museum voor Moderne Kunst, Arnhem, 17 oktober 2010-9 januari 2011.

Doesburg, Theo van

Wintgens Hötte, Doris. "Theo van Doesburg en de internationale avant-garde. Vanuit Leiden de wijde wereld in". *Leids jaarboekje* 2010, nr. 102 (2010): pp. 7–17.

Dongen, Kees van

Hopmans, Anita. "‘Au haut de la Butte’ : Van Dongen’s early years in Paris". In *Esprit Montmartre: Bohemian life in Paris around 1900*, bewerkt door Ingrid Pfeiffer en Max Hollein, pp. 255–60. Frankfurt/München, 2014
Tent.cat. Schirn Kunsthalle, Frankfurt, 7 februari-1 juni 2014. Ook in het Duits verschenen.

—. *De grote ogen van Kees van Dongen*. Rotterdam, 2010
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 18 september 2010-23 januari 2011. Ook in het Engels verschenen.

—. "Fluctuating Fortunes : Kees van Dongen, a Dutch Fauve in the French Arena". In *Matisse and the Fauves*, pp. 302–13. Wenen, 2013
Tent.cat. Albertina, Wenen, 20 september 2013-12 januari 2014. Ook in het Duits verschenen.

—. "Het schilderij Akt mit Hut van Kees van Dongen: de vervalste en de echte". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 68–73.

—. *Van Dongen : Fauve, anarchiste et mondain*. Bewerkt door Hélène Studievic, Sabine Terra, en Dorine Duyster. Parijs, 2011
Tent.cat. Musée d’Art Moderne de la Ville de Paris, 25 maart-17 juli 2011.

Donker, Charles

Filedt Kok, Jan Piet. *Charles Donker: grafiek 1960-2012*. Bewerkt door Ton Geerts en Roman Koot. RKDMonographs. Den Haag, 2012
Digitale publicatie: <http://charlesdonker.rkdmonographs.nl/>. Medewerking van: Lieve d’Hont en Charles Donker.

Douglas, Stan

Lütticken, Sven. "Performing Photography After Film". In *Stan Douglas: Abbott & Cordova, 7 August 1971*, bewerkt door Stan Douglas, pp. 76–85. Vancouver, 2011.

Dubuffet, Jean

Berrebi, Sophie. "Metromania or The Undersides of Painting". In *Paris-Amsterdam Underground : Essays on Cultural Resistance, Subversion, and Di-*

version., bewerkt door Christoph Lindner en Andrew Hussey, pp. 23–36. Amsterdam, 2013.

Dufy, Raoul

Leeman, Fred. "Raoul Dufy op zoek naar zijn ‘style définitif.’" In *Raoul Dufy, 1877-1953*, bewerkt door Anne van Lienden, pp. 17–47. Bussum/Laren, 2014
Tent.cat. Singer Laren, 13 september 2014-11 januari 2015.

Lienden, Anne van, red. *Raoul Dufy, 1877-1953*. Bussum/Laren, 2014
Tent.cat. Singer Laren, 13 september 2014-11 januari 2015.

Dullaart, Constant

Tuijn, Eric van. "Constant Dullaart : De ideale gebruiker". *Metropolis M* 31, nr. 1 (2010): pp. 26–33.

Dumas, Marlene

Blotkamp, Carel. "Waiting (for Meaning) : 1988 | Marlene Dumas (Kaapstad 1953)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 420–23. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Coelewij, Leontine, Helen Sainsbury, en Theodora Vischer, red. *Marlene Dumas : The image as burden*. Amsterdam, 2014

Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 6 september 2014-4 januari 2015, Tate Modern, London 5 februari-10 mei 2015, Fondation Beyeler, Bazel 30 mei-13 september 2015. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Leontine Coelewij, Marlene Dumas, Colm Tóibín, Dominic van den Boogerd en Theodora Vischer.

Eeden, Marcel van

Eeden, Marcel van, en Jane Hulelman, red. *N 50 51 40.9, E 3 24 1.3 : Tales of murder and violence*. Den Haag, 2013
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 9 november-2013-16 februari 2014. Nederlands/Engels.
Bijdragen van: Konrad Bitterli, Alexandra Penrhyn Lowe, Arno van Roosmalen, Laura Stamps.

Effendi, Rena

Bem, Merel. "Rena Effendi". *Metropolis M* 32, nr. 6 (2011): pp. 34–35.

Elenbaas, Wally

Andringa, Hans, Hans Walgenbach, en Dingenus van de Vrie, red. *Wally Elenbaas 1912-2008 : Grafiek*. Rotterdam, 2013
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 27 juli-29 september 2013. Bijdragen van: J.C. Ebbingue Wubben, Maartje de Haan, Alfred Kossmann, Dingenus van de Vrie en Hans Walgenbach.

Empel, Ruud van

Pijnappel, Anneke. *Ruud van Empel : Photoworks 1995-2010*. Amsterdam, 2011
Tent.cat. Groninger Museum, 10 september-27 november 2011, vervolgtoonstelling MOPA, Museum of Photographic Art, San Diego, 12 oktober 2012-1 februari 2013. Bijdragen van: Deborah Klochko, Ruud Schenk.

Ensor, James

Bodt, Saskia de. "Een venijnig polemist : De teksten van Ensor over kunst". In *James Ensor : Universum van een fantast*, bewerkt door Doede Hardeman en Herwig Todts, pp. 66-75. Antwerpen/Den Haag, 2011
Tent.cat. Gemeentemuseum, Den

Haag, 12 maart-13 juni 2011.

Bodt, Saskia de, en Herwig Todts. "Met Gragapança naar Zeeland : Het schetsboek 'Voyage en Holland'." In *James Ensor : Universum van een fantast*, bewerkt door Doede Hardeman en Herwig Todts, pp. 56-65. Antwerpen/Den Haag, 2011
Tent.cat. Gemeentemuseum, Den Haag, 12 maart-13 juni 2011.

Hardeman, Doede. "Niet het sentiment, maar de feiten : De ontvangst en waardering van het werk van James Ensor in Nederland". In *James Ensor : Universum van een fantast*, bewerkt door Doede Hardeman en Herwig Todts, pp. 34-53. Antwerpen/Den Haag, 2011
Tent.cat. Gemeentemuseum, Den Haag, 12 maart-13 juni 2011.

Hardeman, Doede, en Herwig Todts, red. *James Ensor : Universum van een fantast*. Antwerpen/Den Haag, 2011
Tent.cat. Gemeentemuseum, Den Haag, 12 maart-13 juni 2011. Bijdragen van: Saskia de Bodt.

Epker, B.C.

Berge, Jos ten. *B.C. Epker : Plädoyer für das Ungewisse*. Bewerkt door Norbert Fasse. Borken, 2011.

Ernst, Max

Rummens, Maurice. "Het aankleden van de bruid : 1939-1940 | Max Ernst (Brühl 1891-Parijs 1976)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 380-83. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Escher, Gielijn

Thomas, Mienke Simon. *Gielijn Escher : Living for posters = Leven voor affiches*. Amsterdam, 2012
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 2 juni 2012-30 september 2012.

Escher, M.C.

Piller, Micky, Mirjam Shatanawi, Eric Broug, en Titia Zoeter, red. *Escher & schatten uit de islam*. Bussum, 2013
Tent.cat. Tropenmuseum, Amsterdam, Escher in Het Paleis, Den Haag, 11 juli-3 november 2013. Ook in het Engels versche-

nen.

Esser, Piet

Cosyn, Sibylle, red. *Piet Esser : Beeld van een mens, beeld van een tijd*. Deventer, 2010
Bijdragen van: Hans Rooseboom, Jan Teeuwisse, e.a.

Rooseboom, Hans. "De beeldhouwer als fotograaf". In *Piet Esser : Beeld van een mens, beeld van een tijd*, bewerkt door Sibylle Cosyn, pp. 10-13. Deventer, 2010.

Famars Testas, Willem de

Druten, Terry van. "La naissance d'un orientaliste nordique. L'influence de l'expédition d'Émile Prisse d'Avennes sur l'œuvre de Willem de Famars Testas". In *Émile Prisse d'Avennes : Un artiste-antiquaire et Égypte au XIXe siècle*, bewerkt door Mercedes Volait, pp. 141-62. Caïro, 2013.

Hond, Jan de. "Ceci aura néanmoins probablement son utilité' : Willem de Famars Testas au Caire, 1858-1860". In *Le Caire dessiné et photographié au XIXe siècle*, bewerkt door Mercedes

Volait, pp. 69–94. Parijs, 2013.

Fantin-Latour, Henri

Koomen, Arjan de. "De groepsportretten". *Kunstschrift* 57, nr. 5 (2013): pp. 24–31.

Overbeek, Annemiek. "De stille wereld van Fantin". *Kunstschrift* 57, nr. 5 (2013): pp. 2–5.

Tas, Sara. "Fantin in Nederland". *Kunstschrift* 57, nr. 5 (2013): pp. 34–39.

Ubbens, Jop. "De stabiele markt voor bloemen en bosbewoners". *Kunstschrift* 57, nr. 5 (2013): pp. 42–45.

Vogels, Hans. "Een begaafde dubbeldenker". *Kunstschrift* 57, nr. 5 (2013): pp. 12–21.

Ferwerda, Barend

Kapelle, Jeroen. "Barend Ferwerda: colorist op de Veluwe". In *Barend Ferwerda : Veluwezoomschilder en bestuurder*, bewerkt door Dick van Veelen en Ulbe Anema, pp. 95–102. [Oosterbeek], 2011.

Tent.cat. Museum Veluwezoom, Kasteel Doorwerth, Doorwerth,

25 maart–13 juni 2011.

Filliou, Robert

Vos, Rieke. "Samen ontbijten als maatschappijkritiek : Over Robert Filliou, Fluxus en poëtische economie". *Kunstlicht* 34, nr. 1/2 (2013): pp. 106–13.

Fischinger, Oskar

Keefer, Cindy, en Jaap Guldemand, red. *Oskar Fischinger 1900–1967 : Experiments in cinematic abstraction*. Amsterdam/Los Angeles, 2012

Tent.cat. EYE, Amsterdam, 16 december 2012–17 maart 2013.

Flavin, Dan

Goldstein, Ann, Bart Rutten, en Britte Sloothaak, red. *Dan Flavin : untitled (to Piet Mondrian through his preferred colors, red, yellow and blue) : untitled (to Piet Mondrian who lacked green) 2 : 1986/2011*. Amsterdam, 2012

Digitale publicatie: <http://www.stedelijk.nu/upload/nieuws/nieuwsberichten/overzicht/Dan-Flavin-Stedelijk-Museum-Amsterdam.pdf>. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Bart Rutten, Britte Sloothaak.

Rutten, Bart. "Dan Flavin's untitled (to Piet Mondrian through his preferred colors, red, yellow and blue) and untitled (to Piet Mondrian who lacked green) 2". In *Dan Flavin : untitled (to Piet Mondrian through his preferred colors, red, yellow and blue) : untitled (to Piet Mondrian who lacked green) 2 : 1986/2011*, bewerkt door Ann Goldstein, Bart Rutten, en Britte Sloothaak, pp. 3–7. Amsterdam, 2012.

Sloothaak, Britte. "1986 versus 2011: Reinstallation Twenty-five Years Later". In *Dan Flavin : untitled (to Piet Mondrian through his preferred colors, red, yellow and blue) : untitled (to Piet Mondrian who lacked green) 2 : 1986/2011*, bewerkt door Ann Goldstein, Bart Rutten, en Britte Sloothaak, pp. 10–11. Amsterdam, 2012.

Fortuin, Anton

Bosch, Laurien. "Anton Fortuin, toonaangevend binnenhuisarchitect?". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 6–9.

Fratin, Christophe

Teeuwisse, Jan. "De huisberen van Christophe Fratin". *Kunstschrift* 54, nr. 3 (2010): pp. 40–41.

Friedrich, Caspar David

Boddy, Jane. "Verborgen in de mist : 'Friedrichs Todtenlandschaft' van Theodor Körner". *Kunstlicht* 33, nr. 2/3 (2012): pp. 31–38.

Gauguin, Paul

Boitelle, René. "Une enfant de paysans": A technical study of Gauguin's mural Breton girl spinning (1889)". In *Van Gogh: New Findings*, bewerkt door Chris Stolwijk en Louis van Tilborgh, 4:pp. 139–54. Van Gogh Studies. Zwolle/Amsterdam, 2012.

Stolwijk, Chris, en Belinda Thomson, red. *Visions: Gauguin and his time. Vol. 3. Van Gogh Studies*. Zwolle/Amsterdam, 2010.

gerlach en koop

Grinsven, Laura van. "Kopieën zonder origineel : gerlach en koop". *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): pp. 36–45.

Gerritsen, Reinier

Gierstberg, Frits. "Wall Street stop". In *Reinier Gerritsen : Wall Street stop*, bewerkt door René Put, pp. 73–80. Ostfildern, 2010
Tent.cat. Nederlands Fotomuseum, Rotterdam, 26 juni-12 september 2010.

Gerritz, Harrie

Schrover, Maryan, red. *Harrie Gerritz : De verbeelding van het rivierenlandschap*. Nijmegen, 2011
Tent.cat. Museum Het Valkhof, Nijmegen, 28 mei-7 augustus 2011. Bijdragen van: H.H. ter Balkt, Feico Hoekstra e.a.

Gestel, Leo

Winter, Chiara. "De foto's in het archief van Leo Gestel = The photographs in the Leo Gestel Archive". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2013): pp. 31–35.

Gogh, Vincent van

Alfeld, Matthias, Geert Van der Snickt, Frederik Vanmeert, Koen Janssens, Joris Dik, Karen Appel, Luuk Struick van der Loeff, Meta Chavannes, Teio Meedendorp, en Ella Hendriks. "Scanning XRF investigation of a Flower Still Life and its underlying composition

from the collection of the Kröller-Müller Museum". *Applied Physics A* 111, nr. 1 (2013): pp. 165–75.

Bakker, Nienke. "Colour and Japonisme". In *The Real Van Gogh : The Artist and His Letters*, bewerkt door Ann Dumas, Leo Jansen, Hans Luijten, en Nienke Bakker. Londen, 2010
Tent.cat. Royal Academy of Arts, Londen, 23 januari-18 april 2010.

———. "Cycles of Nature". In *The Real Van Gogh : The Artist and His Letters*, bewerkt door Ann Dumas, Leo Jansen, Hans Luijten, en Nienke Bakker. Londen, 2010
Tent.cat. Royal Academy of Arts, Londen, 23 januari-18 april 2010.

———. "De reputatie van Vincent van Gogh in Parijs rond 1900". In *Picasso in Parijs, 1900-1907*, bewerkt door Marilyn McCully en Michael Raeburn, pp. 75–93. Amsterdam/Barcelona/Brussel, 2011
Tent.cat. Van Gogh Museum, Amsterdam 18 februari-29 mei 2011, Museu Picasso, Barcelona, 30 juni-15 oktober 2011.

———. "Wrestling with the figures". In *The Real Van Gogh : The Artist and His Letters*, bewerkt door Ann Dumas, Leo Jansen, Hans Luijten, en Nienke Bakker. Londen, 2010
Tent.cat. Royal Academy of Arts, Londen, 23 januari-18 april 2010.

Bakker, Nienke, en Maite van Dijk. "Van Gogh in 'the country of paintings': an overview of his visits to museums and exhibitions". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 216–25. Amsterdam/Brussel, 2013.

Berger, Helewise. "Beyond the Paint. Technique Described in Vincent van Gogh's Dutch Letters". In *Van Gogh : The adventure of becoming an artist*, bewerkt door Chris Stolwijk en Renske Suijver, pp. 214–19, 258–61. Tokyo/Nagoya, 2010
Tent.cat. The National Art Center, Tokyo, 1 oktober-20 december 2010, Kyushu National Museum, Fukuoka, 1 januari-13 februari 2011, Nagoya City Art

Museum, Nagoya, 22 februari-10 april 2011.

Dieltjes, Esther. *Vincent van Gogh : Een Parijs zelfportret*. Amsterdam, 2013
Ook in het Engels verschenen.

Dijk, Maite van. "Van Gogh and the laws of colour: an introduction". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 216–25. Amsterdam/Brussel, 2013.

Dooren, Elmyra van. "Vincent van Gogh : Ziekte en creatie". In *Dossier Van Gogh : Gek of geniaal?*, bewerkt door E.J.P. Brand, pp. 165–84. Amsterdam, 2010.

Dumas, Ann, Leo Jansen, Hans Luijten, en Nienke Bakker, red. *The Real Van Gogh : The Artist and His Letters*. Londen, 2010
Tent.cat. Royal Academy of Arts, Londen, 23 januari-18 april 2010.
Bijdragen van: Leo Jansen, Hans Luijten, Nienke Bakker. Catalogusentries door: Chris Stolwijk e.a.

Esner, Rachel. "Het Nederlands voorbij : De kritische receptie van Van Gogh, 1890-1914". In *Overal Vincent : De (Inter)Nationale Identiteiten van Van Gogh*, bewerkt door Rachel Esner en Margriet Schavemaker, pp. 143–52, 188–90. Amsterdam, 2010.

Esner, Rachel, en Margriet Schavemaker, red. *Overal Vincent : De (Inter)Nationale Identiteiten van Van Gogh*. Amsterdam, 2010
Ook in het Engels verschenen.
Bijdragen van: Christine Delhaye, Thijs Weststeijn, Fouad Laroui, Griselda Pollock, Katherine Chandler, Caroline Roodenburg-Schadd, Margriet Schavemaker, Kris Schiermeier, Wouter van der Veen, Carel Blotkamp, Rachel Esner, Louis van Tilborgh.

Geldof, Muriel, Matthijs de Keijzer, Maarten van Bommel, Kathrin Pilz, Johanna Salvant, Henk van Keulen, en Luc Megens. "Van Gogh's geranium lake". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 268–89. Amsterdam/Brussel, 2013.

Geldof, Muriel, en Luc Megens. "Van Gogh's dutch palette". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 226–37. Amsterdam/Brussel, 2013.

Geldof, Muriel, Luc Megens, en Johanna Salvant. "Van Gogh's palette in Arles, Saint-Rémy and Auvers-sur-Oise". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 238–55. Amsterdam/Brussel, 2013.

Geldof, Muriel, en Lise Steyn. "Van Gogh's Cobalt Blue". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 256–67. Amsterdam/Brussel, 2013.

Haswell, Ralph, Leslie Carlyle, Kees T.J. Mensch, Ella Hendriks, en Muriel Geldof. "The examination of Van Gogh's painting grounds using quantitative SEM-

EDX". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 202–15. Amsterdam/Brussel, 2013.

Hecht, Peter. "Stralend en troostend : Vincent van Gogh over Carel Fabritius". *Kunstschrift* 55, nr. 4 (2011): pp. 44–45.

Heenk, Liesbeth. "Van Gogh and Divisionism". In *Divisionism : from Van Gogh and Seurat to Mondrian*, bewerkt door Liz Kreijnen, Kate Bell, en Liesbeth Heenk, pp. 82–83. Tokyo, 2013
Tent.cat. National Art Center, Tokyo, 4 oktober-23 december 2013, Hiroshima Prefectural Art Museum, Hiroshima, 2 januari-16 februari 2013, Aichi Prefectural Museum of Art, Nagoya, 25 februari-6 april 2013.

Hendriks, Ella. "Van Gogh's fingerprints". In *Van Gogh : The adventure of becoming an artist*, bewerkt door Chris Stolwijk en Renske Suijver, pp. 220–23, 262–63. Tokyo/Nagoya, 2010
Tent.cat. The National Art Center, Tokyo, 1 oktober-20 de-

cember 2010, Kyushu National Museum, Fukuoka, 1 januari-13 februari 2011, Nagoya City Art Museum, Nagoya, 22 februari-10 april 2011.

Hendriks, Ella, C. Richard Johnson Jr, Don H. Johnson, en Muriel Geldof. "Automated thread counting and the studio practice project". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 156–81. Amsterdam/Brussel, 2013.

Hendriks, Ella, Luc Megens, en Muriel Geldof. "Van Gogh's recycled works". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 306–29. Amsterdam/Brussel, 2013.

Hendriks, Ella, en Louis van Tilborgh. *Van Gogh in Paris : A Dialogue with Modernism*. Amsterdam, 2012
Tent.cat. Hangaram Museum, Seoul Arts Center, 8 november 2012-24 maart 2013. Koreaans/Engels. Bijdragen van: Margriet

van Eikema Hommes, Muriel Geldof, Monique Hageman.

—. *Van Gogh in Paris : New Perspectives*. Amsterdam, 2012 Tent.cat. Huis ten Bosch, Nagasaki, 29 juni-28 oktober 2012, Seoul Arts Centre, Municipal Art Museum, Kyoto, Miyagi Museum of Art, Sendai, Hiroshima Prefectural Museum of Art. Bijdragen van: Margriet van Eikema Hommes, Muriel Geldof, Monique Hageman.

Heugten, Sjraar van. "Nature morte contadine e paesaggi contadini". In *Van Gogh : L'uomo e la terra*, bewerkt door Kathleen Adler, pp. 29–40. Milaan, 2014 Tent.cat. Palazzo Reale, Milaan, 18 oktober 2014-8 maart 2015.

—. "The Adventure of Becoming an Artist: Van Gogh's Stylistic and Technical Development. An Introduction". In *Van Gogh : The adventure of becoming an artist*, bewerkt door Chris Stolwijk en Renske Suijver, pp. 13–23, 242–49. Tokyo/Nagoya, 2010

Tent.cat. The National Art Center, Tokyo, 1 oktober-20 de-

cember 2010, Kyushu National Museum, Fukuoka, 1 januari-13 februari 2011, Nagoya City Art Museum, Nagoya, 22 februari-10 april 2011.

—. , red. *Van Gogh : Couleurs du Nord, couleurs du Sud*. Arles, 2014

Tent.cat. Fondation Vincent van Gogh, Arles, 8 april-31 augustus 2014.

—. "Van Gogh en Japan : een liefdesrelatie [liefdesaffaire]". *Kunstschrift* 57, nr. 3 (2013): pp. 30–35.

—. "Vincent van Gogh, Pupil of Anton Mauve". In *Van Gogh : The adventure of becoming an artist*, bewerkt door Chris Stolwijk en Renske Suijver, pp. 202–7, 250–53. Tokyo/Nagoya, 2010

Tent.cat. The National Art Center, Tokyo, 1 oktober-20 december 2010, Kyushu National Museum, Fukuoka, 1 januari-13 februari 2011, Nagoya City Art Museum, Nagoya, 22 februari-10 april 2011.

Homburg, Cornelia, red. *Vincent*

Van Gogh : Timeless Country, Modern City. Milaan/New York, 2010

Tent.cat. Complesso Monumentale del Vittoriano, Rome, 8 oktober 2010- 6 februari 2011. Met bijdragen van: Sjraar van Heugten, Chris Stolwijk, Jenny Reynaerts, e.a. Catalogusentries door: Jenny Reynaerts, e.a.

Jansen, Leo, Nienke Bakker, en Hans Luijten, red. *Vincent van Gogh : De kunst van het woord : Zijn mooiste brieven*. Amsterdam, 2014
Ook verschenen in het Engels en Noors.

Jansen, Leo, Hans Luijten, en Nienke Bakker. "Van Gogh's Letters: Windows to a Universe". In *The Real Van Gogh : The Artist and His Letters*, bewerkt door Ann Dumas, Leo Jansen, Hans Luijten, en Nienke Bakker. London, 2010

Tent.cat. Royal Academy of Arts, London, 23 januari-18 april 2010.

—. , red. *Vincent van Gogh : Scrivere la vita : 265 lettere e 110 schizzi originali (1872-1890)*. Rome, 2013.

—. "Waiting to be discovered: An unknown letter from 1872 by Vincent van Gogh". In *Van Gogh : New Findings*, bewerkt door Chris Stolwijk en Louis van Tilborgh, 4:pp. 11–16. Van Gogh Studies. Zwolle/Amsterdam, 2012.

Jansen, Leo, Hans Luijten, en Erik Fokke. "Een nog onbekende diagnose : De ziekte van Vincent van Gogh". In *Dossier Van Gogh : Gek of geniaal?*, bewerkt door E.J.P. Brand, pp. 41–51. Amsterdam, 2010.

Jansen, Leo, en Renske Suijver. *Vincent*. Amsterdam, 2012
Tent.cat. Hermitage, Amsterdam, 29 september 2012-25 april 2013.
Bijdrage van: Ann Blokland.

Janssens, Koen, Matthias Alfeld, Geert Van der Snickt, Wout De Nolf, Frederik Vanmeert, Letizia Monico, Stijn Legrand, e.a. "Examination of Vincent van Gogh's Paintings and Pigments by Means of State-of-the-art Analytical Methods". In *Science and art : The painted surface*, bewerkt door Antonio Sgamellotti,

Brunetto Giovanni Brunetti, en Costanza Miliani, pp. 373–403. Cambridge, 2014.

Johnson, Don H., C. Richard Johnson Jr, en Ella Hendriks. “Automated thread counting”. In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 142–55. Amsterdam/Brussel, 2013.

Jooren, Marieke. “Van Gogh's finishing touches: varnish, signatures, frames and painted borders”. In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 290–305. Amsterdam/Brussel, 2013.

Luijten, Hans. “Gekleurd en gevormd door een temperament. De binnenwereld van Vincent van Gogh”. *Kunstschrift* 56, nr. 1 (2012): pp. 42–47.

Maes, Bert, en Louis van Tilborgh. “Van Gogh's Tree roots up close”. In *Van Gogh: New Findings*, bewerkt door Chris

Stolwijk en Louis van Tilborgh, 4:pp. 55–71. *Van Gogh Studies*. Zwolle/Amsterdam, 2012.

Meedendorp, Teio. “Hand-to-hand combat': observations on several of Van Gogh's drawing materials”. In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 388–99. Amsterdam/Brussel, 2013.

—. “One floor up: Van Gogh's apartment at 54 Rue Lepic”. In *Van Gogh: New Findings*, bewerkt door Chris Stolwijk en Louis van Tilborgh, 4:pp. 97–116. *Van Gogh Studies*. Zwolle/Amsterdam, 2012.

—. “The perspective frame”. In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 132–41. Amsterdam/Brussel, 2013.

—. “Van Gogh in training: the idiosyncratic path to artistry”. In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop,

Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 34–55. Amsterdam/Brussel, 2013.

—. “Van Gogh's Topography – (A Little Bit) True to Nature”. In *Becoming van Gogh*, bewerkt door Timothy J. Standring en Louis van Tilborgh, pp. 89–117. Denver/New Haven, 2012 Tent.cat. Denver Art Museum, 21 oktober 2012–20 januari 2013.

Meedendorp, Teio, Devi Ormond, Muriel Geldof, Luc Megens, en Kathrin Pilz. “Interpreting Van Gogh's Plein Air Painting Practice : Written Sources versus Painted Image”. In *The Artist's Process : Technology and Interpretation*, bewerkt door Sigrid Eyb-Green, pp. 176–83. Londen, 2012 Congresbundel, Fourth Symposium of the Art Technological Source Research Working Group, Wenen, 23–24 september 2010.

Monico, Letizia, Koen Janssens, Costanza Miliani, Brunetto Giovanni Brunetti, Manuela Vagnini, Frederik Vanmeert, Gerald Falkenberg, e.a. “Degradation

Process of Lead Chromate in Paintings by Vincent van Gogh Studied by Means of Spectromicroscopic Methods. 3. Synthesis, Characterization, and Detection of Different Crystal Forms of the Chrome Yellow Pigment”. *Analytical Chemistry* 85, nr. 2 (2013): pp. 851–59.

Monico, Letizia, Koen Janssens, Frederik Vanmeert, Marine Cotte, Brunetto Giovanni Brunetti, Geert Van der Snickt, Margje Leeuwenstein, Johanna Salvant Plisson, Michel Menu, en Costanza Miliani. “Degradation Process of Lead Chromate in Paintings by Vincent van Gogh Studied by Means of Spectromicroscopic Methods. Part 5. Effects of Nonoriginal Surface Coatings into the Nature and Distribution of Chromium and Sulfur Species in Chrome Yellow Paints”. *Analytical Chemistry* 86, nr. 21 (2014): pp. 10804–11.

Neevel, Johan Gerrit. “The identification of Van Gogh's inks for drawing and writing”. In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jan-

sen, en Alberto de Tagle, pp. 420–32. Amsterdam/Brussel, 2013.

Ormond, Devi, en Nienke Bakker. “Van Gogh and his Pont-Aven ‘pals’: a comparative study of their painting technique from the second half of september 1888”. In *Van Gogh’s Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 364–87. Amsterdam/Brussel, 2013.

Pennock, Hanna. “Zelfportret met donkere vilthoed voor de ezel : 1886 | Vincent van Gogh (Zundert 1853-Auvers-sur-Oise 1890)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 316–19. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Pilz, Kathrin. “En plein air or in the studio? A comparative study of Van Gogh’s painting technique, based on two works depicting scenes from Saintes-Maries-de-la-Mer”. In *Van Gogh’s Studio Practice*, bewerkt door

Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 92–105. Amsterdam/Brussel, 2013.

Pilz, Kathrin, Muriel Geldof, Luc Megens, en Nienke Bakker. “Van Gogh’s copies from Saint-Rémy: between reminiscence, calculation and improvisation”. In *Van Gogh’s Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 106–31. Amsterdam/Brussel, 2013.

Reissland, Birgit, Alexandra Nederlof, Teio Meedendorp, Suzan de Groot, Henk van Keulen, Luc Megens, en Bas van Velzen. “Permanent, water-proof and unequalled for outdoor sketching: Van Gogh’s use of wax crayons”. In *Van Gogh’s Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 400–419. Amsterdam/Brussel, 2013.

Restellini, Marc, red. *Van Gogh : Rêves de Japon*. Parijs, 2012
Tent.cat. Pinacothèque de Paris,

3 oktober 2012-17 maart 2013.
Bijdragen van: Sjraar van Heugten, Wouter van Veen, e.a.

Reynaerts, Jenny. “Incontri ravvicinati con la terra”. In *Van Gogh : L’uomo e la terra*, bewerkt door Kathleen Adler, pp. 41–54. Milaan, 2014
Tent.cat. Palazzo Reale, Milaan, 18 oktober 2014-8 maart 2015.

———. “On the Edge : Van Gogh’s Early Ideas on City and Countryside”. In *Vincent Van Gogh : Timeless Country, Modern City*, bewerkt door Cornelia Homburg, pp. 37–53. Milaan/New York, 2010
Tent.cat. Complesso Monumentale del Vittoriano, Rome, 8 oktober 2010- 6 februari 2011.

Roos Rosa de Carvalho, Fleur. “Degas, Toulouse-Lautrec and Van Gogh: the use of diluted paint”. In *Van Gogh’s Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 330–49. Amsterdam/Brussel, 2013.

Salvant, Johanna, Muriel Geldof,

Elisabeth Ravaud, Luc Megens, Charlotte Walbert, Michel Menu, en Don H. Johnson. “Investigation of the grounds of Tasset et L’Hote commercially primed canvas used by Van Gogh in the period 1888 to 1890”. In *Van Gogh’s Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 182–201. Amsterdam/Brussel, 2013.

Standring, Timothy J., en Louis van Tilborgh, red. *Becoming van Gogh*. Denver/New Haven, 2012
Tent.cat. Denver Art Museum, 21 oktober 2012-20 januari 2013.
Bijdragen van: Teio Meedendorp, Evert van Uitert, e.a.

Stolwijk, Chris. “In search for soil: Van Gogh’s concepts of landscape”. In *Vincent Van Gogh : Timeless Country, Modern City*, bewerkt door Cornelia Homburg, pp. 221–24. Milaan/New York, 2010
Tent.cat. Complesso Monumentale del Vittoriano, Rome, 8 oktober 2010- 6 februari 2011.

Stolwijk, Chris, en Renske Suij-

ver, red. *Van Gogh : The adventure of becoming an artist*. Tokyo/Nagoya, 2010
Tent.cat. The National Art Center, Tokyo, 1 oktober-20 december 2010, Kyushu National Museum, Fukuoka, 1 januari-13 februari 2011, Nagoya City Art Museum, Nagoya, 22 februari-10 april 2011. Tweetalig: Japans/Engels. Bijdragen van: Helewise Berger, Ella Hendriks, Sjaar van Heugten, Renske Suijver. Catalogusentries door: Esther Dieltjes, Renske Suijver, Aukje Vergeest.

Stolwijk, Chris, en Louis van Tilborgh, red. *Van Gogh: New Findings*. Vol. 4. Van Gogh Studies. Zwolle/Amsterdam, 2012.

Struick van der Loeff, Luuk, Matthias Alfeld, Teio Meedendorp, Joris Dik, Ella Hendriks, Geert Van der Snickt, Koen Janssens, en Meta Chavannes. "Rehabilitation of a flower still life in the Kröller-Müller Museum and a lost Antwerp painting by Van Gogh". In *Van Gogh: New Findings*, bewerkt door Chris Stolwijk en Louis van Tilborgh, 4:pp. 33–53. Van Gogh Studies. Zwolle/Amsterdam, 2012.

Suijver, Renske. "Inspiration and Interpretation. The Influence of Van Gogh's Print Collection on his Art". In *Van Gogh : The adventure of becoming an artist*, bewerkt door Chris Stolwijk en Renske Suijver, pp. 208–13, 254–57. Tokyo/Nagoya, 2010
Tent.cat. The National Art Center, Tokyo, 1 oktober-20 december 2010, Kyushu National Museum, Fukuoka, 1 januari-13 februari 2011, Nagoya City Art Museum, Nagoya, 22 februari-10 april 2011.

—. "To capture things firsthand": Van Gogh's sketchbooks". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 78–91. Amsterdam/Brussel, 2013.

Tilborgh, Louis van. "Van Gogh: een Nederlandse reiziger in Frankrijk". In *Overal Vincent : De (Inter)Nationale Identiteiten van Van Gogh*, bewerkt door Rachel Esner en Margriet Schavemaker, pp. 155–69. Amsterdam, 2010.

Tilborgh, Louis van, en Ella Hendriks. *De Ontdekking : Vincent van Goghs De Molen "Le Blute-fin" in de collectie van Museum de Fundatie*. Heino/Wijhe/Zwolle, 2010

Tent.cat. Museum de Fundatie, Zwolle, 24 februari-4 juli 2010.

—. "Dirk Hannema and the rediscovery of a painting by Vincent van Gogh". *The Burlington Magazine* 152, nr. 1287 (2010): pp. 393–405.

Tilborgh, Louis van, en Teio Meedendorp. "The life and death of Vincent van Gogh". *The Burlington Magazine* 155, nr. 1324 (2013): pp. 456–62.

Tilborgh, Louis van, Teio Meedendorp, Ella Hendriks, Don H. Johnson, C. Richard Johnson Jr, en Robert G. Erdmann. "Weave matching and dating of Van Gogh's paintings: an interdisciplinary approach". *The Burlington Magazine* 154, nr. 1307 (2012): pp. 112–22.

Tilborgh, Louis van, Teio Meedendorp, en Oda van Maanen.

"Sunset at Montmajour": a newly discovered painting by Vincent van Gogh". *The Burlington Magazine* 155, nr. 1327 (2013): pp. 696–705.

Tilborgh, Louis van, en Evert van Uitert. "Van Gogh in Search of His Own Voice". In *Becoming van Gogh*, bewerkt door Timothy J. Standring en Louis van Tilborgh, pp. 15–43. Denver/New Haven, 2012
Tent.cat. Denver Art Museum, 21 oktober 2012-20 januari 2013.

Van der Snickt, Geert, Koen Janssens, Joris Dik, Wout De Nolf, Frederik Vanmeert, Jacob Jaroszewicz, Marine Cotte, Gerald Falkenberg, en Luuk Van der Loeff. "Combined use of Synchrotron Radiation Based Micro-X-ray Fluorescence, Micro-X-ray Diffraction, Micro-X-ray Absorption Near-Edge, and Micro-Fourier Transform Infrared Spectroscopies for Revealing an Alternative Degradation Pathway of the Pigment Cadmium Yellow in a Painting by Van Gogh". *Analytical Chemistry* 84, nr. 23 (2012): pp. 10221–28.

Veldink, Suzanne. "Een ware ontdekking' : Van Gogh en het neo-impressionisme". *Kunstschrift* 58, nr. 3 (2014): pp. 36–39.

—. "Van Gogh and Neo-Impressionism". In *Van Gogh's Studio Practice*, bewerkt door Marije Vellekoop, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, pp. 350–63. Amsterdam/Brussel, 2013.

Vellekoop, Marije. *Van Gogh aan het werk*. Amsterdam/Brussel, 2013

Tent.cat. Van Gogh Museum, Amsterdam, 1 mei 2013–12 januari 2014. Ook in het Engels en Frans verschenen. Bijdragen van: Nienke Bakker, Maite van Dijk, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Birgit Reissland.

Vellekoop, Marije, Muriel Geldof, Ella Hendriks, Leo Jansen, en Alberto de Tagle, red. *Van Gogh's Studio Practice*. Amsterdam/Brussel, 2013
Bijdragen van: Sjaar van Heugten, Tejo Meedendorp, Nienke Bakker, Maite van Dijk, Renske Suijver, Kathrin Pilz, Muriel Gel-

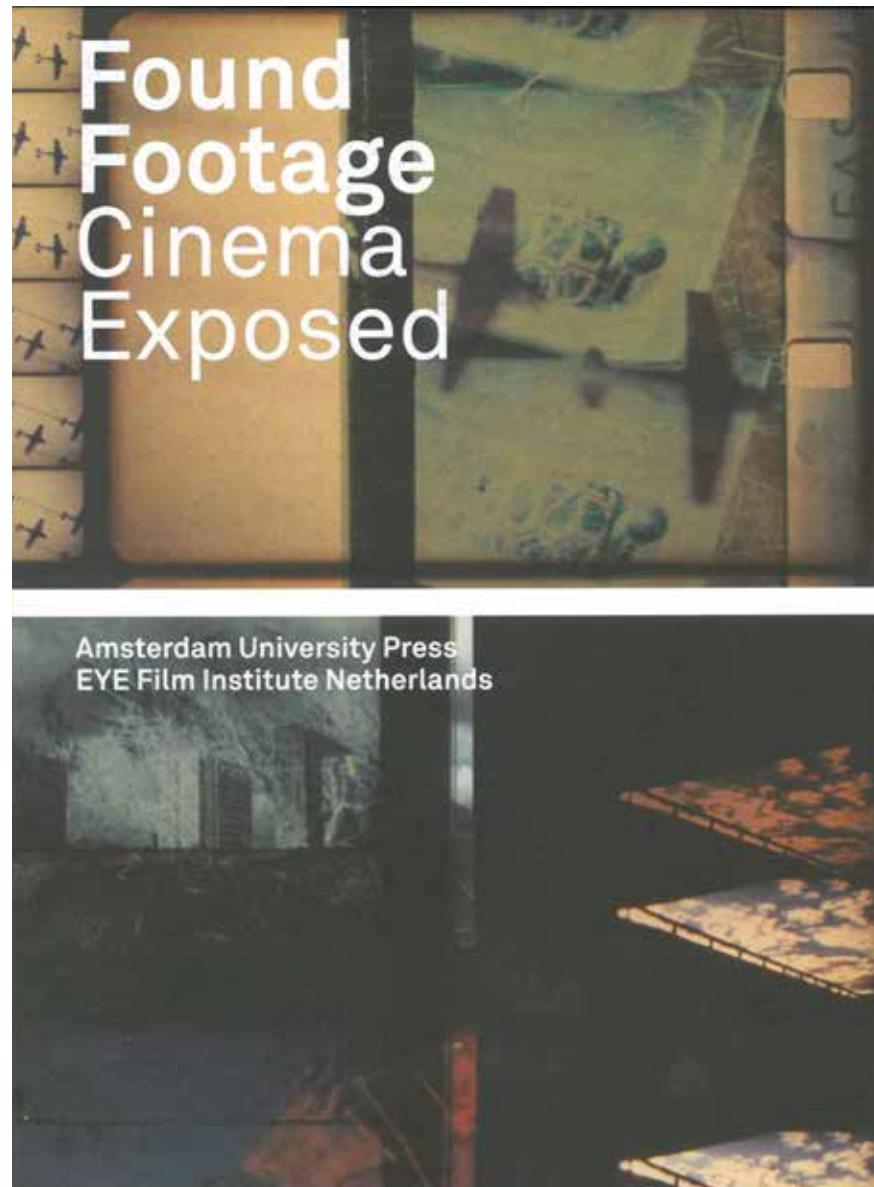
dof, Luc Megens, Ella Hendriks, Marieke Jooren, Fleur Roos Rosa de Carvalho, Suzanne Veldink, Devi Ormond, Birgit Reissland, e.a.

Golden, Daan van

Janssen, Hans. *Daan van Golden: conservering & contexten. RKDMonographs*. Den Haag, 2014
Digitale publicatie: <http://daan-vangolden.rkdmmonographs.nl/>.

Lütticken, Sven. "Daan van Golden : Living with Art". In *Daan van Golden : Apperception*, bewerkt door Devrim Bayar en Emiliano Battista, pp. 145–53. Brussels/Amsterdam, 2012
Tent.cat. Wiels, Brussel, 28 januari–29 april 2012. Supplement met teksten in het Frans en Nederlands.

Rijn, Lynne van. *Daan van Golden : Reflecties*. Bewerkt door Hans Janssen en Vera Bertheux. Den Haag, 2014
Tent.cat. GEM museum voor actuele kunst, 1 februari–4 mei 2014. Digitale publicatie: http://rkddb.rkd.nl/rkddb/digital_book/201401441.pdf.

Group of Seven

Jansen, Mariëtta. "Terra incognita : the Group of Seven and the European expressionist landscape tradition". In *Painting Canada : Tom Thomson and the Group of Seven*, bewerkt door Ian A.C. Dejardin, pp. 55–59. Londen/New York, 2011.

Gurksy, Andreas

Blotkamp, Carel. "Mayday v : 2006 | Andreas Gursky (Leipzig 1955)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 442–45. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Haanen, fam.

Maarel, Sanne van der. "De negentiende-eeuwse kunstenaarsfamilie Haanen = The Haanens: a nineteenth-century family of artists". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2010): pp. 39–47.

Haines, David

Druten, Terry van. "The Alchemy of David Haines". In *David Haines : Selected works 2008-2014*, bewerkt door David Haines, pp.

2–3. Amsterdam, 2014.

Haitjema, Ellert

Haitjema, Ellert, en Frank van der Stok, red. *Haphazard*. Oosterhout, 2010
Tent.cat. Museum De Pont, Tilburg, 31 juli-19 september 2010.
Met bijdrage van: Jeroen Boomgaard.

—, red. "Het territorium = Territory". In *Haphazard*. Oosterhout, 2010

Tent.cat. Museum De Pont, Tilburg, 31 juli-19 september 2010.

Hall, Maja van

Broekhuizen, Dick van, en Nelke van Zeeland, red. *Maja van Hall*. Vol. 6. Monografieën van het Sculptuur Instituut. Zwolle, 2012
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 27 januari-3 juni 2012. Bijdragen van: Renate Dorestein, Karin van der Kooy, Willemijn Stokvis, Gijsbert van der Wal, Mirjam Westen.

Hatoum, Mona

Schulenberg, Anneke. "Sites and Senses : Mapping Palestinian Territories in Mona Hatoum's

Schulpture Present Tense". In *The Imagined and Real Jerusalem in Art and Architecture*, bewerkt door Jeroen Goudeau, Mariëtte Verhoeven, en Wouter Weijers, 2:pp. 11–32. Radboud Studies in Humanities. Leiden/Boston, 2014.

Hayon, Jaime

Oliva, Claudia, red. *Funtastico : Jaime Hayon*. Groningen, 2013
Tent.cat. Groninger Museum, 12 oktober 2013-30 maart 2014.
Engelstalig. Bijdrage van: Sue-an van der Zijpp e.a.

Heesen, Bernard

Eliëns, Titus M. "Reflexionen in und über Glas: Der Glaskünstler Bernard Heesen = Bespiegelungen in glas: Glaskunstenaar Bernard Heesen". In *Dutch Design, Huis van Oranje : Exzellentes Handwerk am Hofe = Uitmuntend ambacht aan het hof*, bewerkt door Nicole Unique, 32:p. 153. Kataloge und Schriften der Kulturstiftung Dessau Wörlitz. Dessau, 2012
Tent.cat. Schloss Oranienbaum, 26 april-30 september 2012.

Hellegers, Guus

Tilanus, Louk. *De penningkunst van Guus Hellegers*. Oosterwolde, 2010

Tent.cat. Kunstruimte Hiemstra, Oldeberkoop, 5 juni-4 juli 2010.

Hendriks, Frederik Hendrik Kapelle, Jeroen. ""Bewonder den genialen man die zulk een greep durfde wagen." De ontwikkeling en waardering van het werk Frederik Hendrik Hendriks". In *De meester van Wolfheze : Frederik Hendrik Hendriks (1808-1865) en zijn leerlingen*, bewerkt door Ton Pelkmans, Ulbe Anema, en Leo Kok, pp. 23–38. Utrecht, 2011

Tent.cat. Museum Veluwezoom, Kasteel Doorwerth, Doorwerth, 30 september 2011-15 januari 2012.

Pelkmans, Ton, Ulbe Anema, en Leo Kok, red. *De meester van Wolfheze : Frederik Hendrik Hendriks (1808-1865) en zijn leerlingen*. Utrecht, 2011

Tent.cat. Museum Veluwezoom, Kasteel Doorwerth, Doorwerth, 30 september 2011-15 januari 2012. Bijdragen van: Jeroen Kapelle, Wiepke Loos, Jaap Versteegh.

Hendriks, Lieven

Koopmans, Ype, en Dominic van den Boogerd. *Lieven Hendriks : Big Moon, Sunny Spells & White Starlets*. Arnhem, 2011
Tent.cat. Museum voor Moderne Kunst, Arnhem, 19 november 2011-8 januari 2012.

Herpen, Iris van

Bloemberg, Ninke, en Ida van Zijl, red. *Het nieuwe ambacht : Iris van Herpen en haar inspiratie*. Utrecht, 2011
Tent.cat. Centraal Museum, Utrecht, 29 juni-9 oktober 2011.
Bijdragen van: Ninke Bloemberg, Aimy Eyzenbach, Ida van Zijl.

Heumen-Lucas, Gitta van

Jongh-Vermeulen, Ankie de. "The Art of Gitta van Heumen-Lukas in the context of Concrete Art". In *Gitta van Heumen-Lucas : Zeitzonen*, bewerkt door Hans-Peter Riese, pp. 173-75. Keulen, 2013.

Hiryczuk-Van Oevelen

Bloemheuvel, Marente, en Zsa-Zsa Eyck, red. *Landfall : Hiryczuk/Van Oevelen*. Heijningen, 2011

Bijdragen van: Henk de Vroom, Marente Bloemheuvel, Zsa-Zsa Eyck, Hiryczuk/Van Oevelen, Sigurdur Thorarinsson, Mark Kremer, Helga Fassbinder, Tom Conley, Gilles Deleuze.

Hockney, David

Hofstede, Bregje. "David en de Cycloop". *Kunstschrift* 58, nr. 5 (2014): pp. 34-39.

Hoekstra, Hans

Tupan, Harry, red. *Hans Hoekstra : All of us : Schilderijen en tekeningen*. Vol. 3. Jong realisme. Zwolle, 2014
Tent.cat. Drents Museum, Assen, 9 september 2014-11 januari 2015. Bijdrage van Hans den Hartog Jager.

Hölzel, Adolf

Berge, Jos ten. "Droedels of kunst? : De 'abstracte ornamenten' van Adolf Hözel". *Kunstlicht* 31, nr. 1 (2010): pp. 30-40.

Holzer, Jenny

Blotkamp, Carel. "Laser : 1991 | Jenny Holzer (Gallipolis (1950))". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen,

pp. 424-26. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Homan, Kea

Tupan, Harry. *Kea Homan : Uit het goede hout gesneden*. Wezep, 2012.

Hoover, Nan

Vollering, Martha. "Het archief van videokunstenaar Nan Hoover (1931-2008) : Een pilotproject voor het conserveren van documentatie over mediakunst.
= The archive of Nan Hoover (1931-2008), video artist : A pilot project for the conservation of media art documentation." *RKD Bulletin*, nr. 2 (2010): pp. 48-55.

Houben, Hedwig

Kopsa, Maxine. "Hedwig Houben". *Metropolis M* 32, nr. 2 (2011): pp. 34-35.

Hoytema, Theo van

Heij, Jan Jaap. *Theo van Hoytema : 1863-1917*. Vol. 44. Miniaturen reeks. Amersfoort, 2011.

Israels, Isaac

Blotkamp, Carel. "Een wonderkind of een total loss". *Kunstschrift* 56, nr. 3 (2012): pp. 8-11.

Gerlach, Bert. "Meisjes van de Munt". *Kunstschrift* 56, nr. 3 (2012): pp. 6-7.

Heijbroek, Freek. "Brieven van Isaac Israels". *Kunstschrift* 56, nr. 3 (2012): pp. 44-45.

—. "Geweigerd en toch geaccepteerd". *Kunstschrift* 56, nr. 3 (2012): pp. 12-13.

Heijbroek, Freek, en Jessica Voeten. *Isaac Israels in Amsterdam*. Bussum, 2012
Tent.cat. Stadsarchief Amsterdam, 15 juni-26 augustus 2012.

Stumpel, Jeroen. "De rake vlek". *Kunstschrift* 56, nr. 3 (2012): pp. 28-35.

Tas, Sara. "Geschilderd door een vriendenhand". De Haagse portretten". *Kunstschrift* 56, nr. 3 (2012): pp. 38-43.

Vlieger-Moll, Willemien de. *Isaac Israels in Den Haag*. Bussum, 2012
Tent.cat. Haags Historisch Museum, Muzee Scheveningen, Louis Couperus Museum, Panorama

Mesdag, Haags Gemeentearchief, Den Haag, 2 juni-23 september 2012.

Voeten, Jessica. "Achter de schermen". *Kunstschrift* 56, nr. 3 (2012): pp. 26–27.

Israëls, Jozef

Dekkers, Dieuwertje. *Kinderen der zee : Jozef Israëls*. Amsterdam, 2013
Ook in het Engels verschenen.

Jablonowski, David

Grinsven, Laura van. "David Jablonowski : Leven met meerdere informatieregimes". *Metropolis M* 35, nr. 5 (2014): pp. 56–63.

Jacir, Emily

Baudoin, Tanja. "Be Careful What You Wish For. Crossing over in Emily Jacir's Where We Come From". *Simulacrum* 18, nr. 2/3 (2010): pp. 106–9.

Jacobs, Henri

Halem, Ludo van. "Daily, Forever". In *Journal drawings : Henri Jacobs*, pp. V – VII. Amsterdam, 2013.

Jansen, Theo

Zeeland, Nelleke van. "De rinoceros van Theo Jansen". *Kunstschrift* 58, nr. 6 (2014): pp. 32–35.

Jansen, Thijs

Tupan, Harry, red. *Thijs Jansen : Total Thijs : Schilderijen*. Vol. 2. Jong realisme. Zwolle/Assen, 2013
Tent.cat. Drents Museum, Assen, 25 mei-15 september 2013.
Bijdragen van: Hans Aarsman, Mark Kremer, Harry Tupan, Fred Wagemans. Met bijdrage in het Engels.

Johns, Jasper

Weijers, Wouter. "Niet voor het volk: Fred Orton en MoMA's koudwatervrees voor Jasper Johns' Flag". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 52–55.

Johnston, Sandra

Lerm-Hayes, Christa-Maria. "Sandra Johnston: Doubt, Gesture, Love and the Paradoxes of (Political) Art in Northern Ireland". In *Beyond Reasonable Doubt : An Investigation of Doubt, Risk and Testimony Through Performance Art Processes in Relation to Systems* of *Legal Justice*, bewerkt door Sandra Johnston, 13:pp. 3–42. European Studies in Culture and Policy. Wenen, 2014.

Jongerius, Hella

Schouwenberg, Louise, red. *Hella Jongerius : Misfit*. London/New York, 2010
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 13 november 2010-13 februari 2011.
Ook in het Engels verschenen.
Bijdragen van: Alice Rawsthorn, Paola Antonelli.

Joosten, Ben

Hoeks, Henk, red. *Ben Joosten : Tussen brons en lood*. Nijmegen, 2010
Bijdragen van: Ger Luijten, Ernst van Raaij, Jan Teeuwisse, Felix Villanueva, Gijsbert van der Wal.

Joppe, Ben

Bax, Marty. *Ben Joppe : Schilder van het onmogelijke*. Bewerkt door Guido Pera. Zierikzee, 2011.

Jordan, Oliver R.

Blühm, Andreas, en Michael Euler-Schmidt, red. *Oliver Jordan : Industrielandschaften*. Keulen, 2012

Tent.cat. Haus am Lützowplatz, Berlijn, 13 december 2013-9 februari 2014. Bijdragen van: Andreas Blühm, Michael Euler-Schmidt, Tayfun Belgin, Ursula Krohn.

Jorn, Asger

Bruijn, Hilde de, red. *Asger Jorn : The secret of art : A gift from Otto van de Loo and family*. Amstelveen, 2014
Tent.cat. Cobra Museum voor Moderne Kunst, Amstelveen, 28 september 2014-18 januari 2015.
Engels/Nederlands. Bijdragen van: Katja Weitering, Wieland Schmied, Marie-José van de Loo, Hilde de Bruijn, Per Hovdenakk.

Judd, Donald

Davidts, Wouter. "From 'Mr. Big of SoHo' to 'The Man Who Bought Marfa' : Donald Judd and the lateral amplification of sculpture". *Kunstlicht* 31, nr. 3/4 (2010): pp. 94–107.

Kaas, Jaap

Amerongen, Noortje van. "De mensen, die maar een enkele keer naar Artis komen, kennen de dieren niet' : Het dierentuinleven van beeldhouwer Jaap Kaas".

Article, nr. 10 (2013): pp. 4–7.

—. “Elke nacht droomen van Polizei en eten koopen in delicatessenwinkels’ : Het jaar 1945 door de ogen van de joodse beeldhouwer Jaap Kaas = ‘Every night dreams about the Polizei and buying food at the delicatessens’ : 1945 through the eyes of Jewish sculptor Jaap Kaas”. *RKD Bulletin*, nr. 2 (2011): pp. 25–30.

Kaiser, Johan Wilhelm

Verhoogt, Robert. “Works of patience and love’ : The Engravings by Johan Wilhelm Kaiser (1813–1900) after Rembrandt’s Syndics and Night Watch and Bartholomeus van der Helst’s Civic Guard Banquet”. *The Rijksmuseum Bulletin* 60, nr. 3 (2012): pp. 234–67.

Kalaizis, Aris

Tupan, Harry. “Wunderbar”. In *Aris Kalaizis : Sottorealism : A monograph with catalogue raisonné 1994–2014 = Eine Monographie mit Werkverzeichnis 1994–2014 = Een monografie met oeuvrecatalogus 1994–2014*, bewerkt door Paul-Henri Campbell en Aris Kalaizis. Petersberg/

Assen, 2014
Tent.cat. Drents Museum, Assen,
18 mei 2014–31 augustus 2014.

Kamagurka (Luc Zeebroek)
Ouweleen, Kim. “Kamagurkistan”. *Simulacrum* 19, nr. 2 (2011): pp. 48–54.

Kandinsky, Wassily
Hardeman, Doede, Franz-W.
Kaiser, en Benno Tempel, red.
Kandinsky en Der Blaue Reiter.
Den Haag/Antwerpen, 2010
Tent.cat. Gemeentemuseum Den
Haag, 6 februari–24 mei 2010.
Bijdragen van: Helmut Friedel
e.a.

Rummens, Maurice. “Lyrisch : 1911 | Wassily Kandinsky (Moskou 1866–Neuilly-sur-Seine 1944)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 348–51. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Kaprow, Allan

Limon, Imara. “De happening is voorbij : Flarden van herinnering aan Allan Kaprows vergankelijke werk”. *Kunstlicht* 32, nr. 4

(2011): pp. 40–47.

Kat, Otto B. de

Wijgergangs, Hans. *Otto B. de Kat : het complete oeuvre*. Bewerkt door Ton Geerts. RKDMonographs. Den Haag, 2013
Digitale publicatie: <http://kat.rkdmonographs.nl/>.

Kate, Herman ten

Klinkert, Christi. “Geschilderde geschiedenis”. In *Het Beleg als geschenk : Over de Dr. Hofstestichting en het bijzondere schilderij, het Beleg van Alkmaar, dat zij ter gelegenheid van haar vijftigjarig jubileum geschenken heeft aan de stad Alkmaar*, pp. 20–45. Alkmaar, 2010.

—. “Geschilderde geschiedenis : Een schilderij uit 1862 van het Beleg van Alkmaar”. *Oud Alkmaar* 34, nr. 2 (2010): p. 44.

Kelley, Mike

Blotkamp, Carel. “More Love Hours Than Can Ever Be Repaid : 1987 | Mike Kelley (Detroit 1954)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 401–4. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Ketting, Ditty

Jongh-Vermeulen, Ankie de. “Leven met de kleuren van Ditty Ketting”. In *Ditty Ketting : Werken = Works : 1986–2014*, bewerkt door Erik Bos, pp. 26–31. Den Haag, 2014

Tent.cat. Galerie Nouvelles Images, Den Haag, 17 mei 2014–18 juni 2014.

Khan, Idris

Westgeest, Helen. “Herhalingsstrategieën in het fotografische werk van Idris Khan”. In *Déjà Vu : Herhaling in culturen wereldwijd*, bewerkt door Sjef Houppermans, Jef Jacobs, en Remke Kruk, pp. 181–204. Leiden, 2011.

Kiefer, Anselm

Blotkamp, Carel. “Hoffmann von Fallersleben-Helgoland : 1978 | Anselm Kiefer (Donaueschingen 1945)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 401–4. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Fuchs, Rudi. *Kiefer, Rembrandt, Kiefer*. München, 2011
Tent.cat. Rijksmuseum, Amsterdam, 7 mei-4 juli 2011. Duits/Engels.

Kienholz, Edward

Wiggins, Colin, en Annemarie de Wildt. *The Hoerengracht : Kienholz at the National Gallery*, London. Londen, 2010.

Kirchner, Ernst Ludwig

Müller-Schirmer, Andrea. "Een utopie op kamerformaat". *Kunstschrift* 57, nr. 4 (2013): pp. 18–23.

Klaarhamer, Piet

Kuper, Marijke, en Monique Teunissen. *Piet Klaarhamer : Architect en meubelontwerper*. Rotterdam, 2014.

Klimt, Gustav

Kampen, Anouk van. "Verworpen schilderijen van toen zijn de meesterwerken van vandaag. De Universiteitswerken van Klimt in Wenen". *Simulacrum* 18, nr. 1 (2010): pp. 58–62.

Koch, Pyke

Blotkamp, Carel. "Enkele herinneringen aan Pyke Koch". *Kunstschrift* 54, nr. 1 (2010): pp. 24–29.

Jongh, Eddy de. "Een kunstenaar in troebel vaarwater". *Kunstschrift* 54, nr. 1 (2010): pp. 38–43.

Kempers, Paul. "Koch en de Filmliga". *Kunstschrift* 54, nr. 1 (2010): pp. 30–32.

Roodenburg-Schadd, Caroline. "De polemische jaren". *Kunstschrift* 54, nr. 1 (2010): pp. 16–23.

Kokoschka, Oskar

Bormann, Beatrice von, red. *Oskar Kokoschka: Menschen en beesten*. Rotterdam, 2013
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 21 september 2013–19 januari 2014, Kunstmuseum Wolfsburg, 26 april–17 augustus 2014. Ook in het Engels verschenen; in het Duits in 2014 onder redactie van Markus Brüderlin. Bijdragen van: Beatrice von Bormann, Katharina Erling, Régine Bonnefoit.

Korstanje, Maartje

Junier, Fleur, en Marjan van Heteren, red. *Maartje Korstanje : Metamorfoses*. Oss, 2014
Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 16 september 2013–11 mei 2014. Bijdragen van: Fleur Junier e.a.

Koster-thoe Schwartzenberg, Bertha

Wal, Mieke van der. *Bertha theo Schwartzenberg (1891–1993) : Beeldhouwer in het Gooi*. Assen, 2014.

Kramer, Friso

Brentjens, Yvonne. *De stoel van Friso Kramer = Friso Kramer's chair*. Vol. 4. Premsela design story. Rotterdam, 2012.

Kruijff, Jakob

Marinus, Bauke, red. *Jakob Kruijff : Graficus (1917–2001)*. Amsterdam, 2011
Bijdragen van: Jan Teeuwisse, Evert van Uitert, Hans Sizoo e.a.

Teeuwisse, Jan. "Wittenburg en zijn eilandbewoners". In *Jakob Kruijff : Graficus (1917–2001)*, bewerkt door Bauke Marinus, pp. 16–18. Amsterdam, 2011.

Kruseman, Cornelis

Geudeker, Eva. "Cornelis Kruseman (1797–1857): schilder van Hemel, Aarde en Glorie". In *Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek*, bewerkt door Marjan van Heteren en Merel van den Nieuwenhof, pp. 28–49. Zwolle, 2014

Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014–15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april–19 juli 2015.

—. "Een Russische opdracht voor een Hollander in Italië: Het gebed des geloofs zal den kranken herstellen geschilderd door Cornelis Kruseman". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 58–63.

Heteren, Marjan van. "Kunstbroeders: Het schildersgeslacht Kruseman". In *Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek*, bewerkt door Marjan van Heteren en Merel van den Nieuwenhof, pp. 12–27. Zwolle, 2014
Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014–15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april–19 juli 2015.

Heteren, Marjan van, en Merel van den Nieuwenhof, red. *Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek*. Zwolle, 2014
Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014-15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april-19 juli 2015. Bijdragen van en catalogusentries door: Nicolette Bartelink, Eva Geudeker, Guido M.C. Jansen, Lidewij de Koekkoek, Olf Praamstra.

Kruseman, Fredrik Marinus
Nieuwenhof, Merel van den. "Fredrik Marinus Kruseman (1816-1882): schilder van romantische landschappen". In *Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek*, bewerkt door Marjan van Heteren en Merel van den Nieuwenhof, pp. 92-109. Zwolle, 2014

Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014-15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april-19 juli 2015.

Kruseman, Jan Adam
Heteren, Marjan van. "Jan Adam Kruseman (1804-1862): 'men schildert niet voor zichzelf, maar het werk moet de wereld in.'" In *Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek*, bewerkt door Marjan van Heteren en Merel van den Nieuwenhof, pp. 60-81. Zwolle, 2014
Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014-15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april-19 juli 2015. Bijdragen van en catalogusentries door: Nicolette Bartelink, Eva Geudeker, Guido M.C. Jansen, Lidewij de Koekkoek, Olf Praamstra.

Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek, bewerkt door Marjan van Heteren en Merel van den Nieuwenhof, pp. 60-81. Zwolle, 2014
Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014-15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april-19 juli 2015.

Kruseman, Jan Theodoor Nieuwenhof, Merel van den. "Jan Theodoor Kruseman (1835-1895): zeeschilder met een liefde voor Holland". In *Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek*, bewerkt door Marjan van Heteren en Merel van den Nieuwenhof, pp. 152-71. Zwolle, 2014
Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014-15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april-19 juli 2015.

Kruseman van Elten, Hendrik Dirk
Jansen, Guido M.C. "Hendrik Dirk Kruseman van Elten: an American artist". In *Kruseman : Kunstbroeders uit de Romantiek*, bewerkt door Marjan van Heteren en Merel van den Nieuwenhof, pp. 120-41. Zwolle, 2014
Tent.cat. Museum Jan Cunen, Oss, 14 december 2014-15 maart 2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april-19 juli 2015.

2015, Stedelijk Museum Alkmaar, 18 april-19 juli 2015.

Kuijper, Ruud

Scholten, Frits. "Bezielt beton = Living concrete". In *Ruud Kuijper : waterwerken = waterworks*, pp. 137-43. Rotterdam, 2013.

Kuiper, Jan

Tupan, Harry, red. *Jan Kuiper*. Assen, 2014.

Kunen, Alfons

Jongh-Vermeulen, Ankie de. "Alfons Kunen : Künstler und Organisator". In *Alfons Kunen : Ingenieur und Künstler*, bewerkt door Alfons Kunen. Herten, 2013.

L.A. Raeven

Bruijne, Ellen de, red. *L. A. Raeven : Analyse/Research Paris*. Ostfildern, 2010
Bijdragen van: Mirjam Westen e.a.

Lalique, René

Booij, Lennart. *Lalique in Nederland: de ontvangst van het werk van René Lalique (1860-1945) in Nederland*. Den Haag/Zwolle, 2013
Proefschrift Universiteit Leiden.

Tentoonstelling Gemeentemuseum, Den Haag, 22 juni-10 november 2013.

Lantman, George Henri

Vermeer, Adri. *George Henri Lantman: 1875-1933 : Veelzijdig edelsmid van de Amsterdamse School*. Bewerkt door Willemijn Lindenholvius en Annemiek Rens. Vol. 26. Monografieën van het Drents Museum over kunstenaars uit het tijdperk rond 1900. Assen/Zwolle, 2014

Tent.cat. Drents Museum, Assen, 11 oktober 2014-1 februari 2015. Met medewerking van: Marina Radius en Jan Jaap Heij.

Laurens, Henri

Hoekstra, Feico, Peter de Ruitter, Jan Teeuwisse, en Caroline Wynaedts, red. *Henri Laurens 1885-1954 : De grote curve : Retrospectief = The great curve : Retrospective*. Zwolle/Den Haag, 2014

Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 6 juni-26 oktober 2014.

Lawler, Louise

Lütticken, Sven. "Not Stone' : Acting in and with Louise Law-

ler's pictures". In *Louise Lawler : Adjusted*, bewerkt door Philipp Kaiser, pp. 131–43. München, 2013

Tent.cat. Museum Ludwig, Keulen, 11 oktober 2013-26 januari 2014. Ook in het Duits verschenen.

Le Parc, Julio

Kroef, Saskia van der. "Julio Le Parc in nieuw licht". *Metropolis M* 34, nr. 2 (2013): pp. 46–49.

Legrand, Jozef

Van Rossem, Patrick. "Family Affairs". In *Jozef Legrand : Projects 1989-2009*, pp. 20–25. Mechelen, 2010.

Leng, Fong

Dekker, Annemarie den. *Fong Leng : Fashion & art*. Amsterdam, 2013
Tent.cat. Amsterdam Museum, 16 december-16 maart 2014.

Leonard, Zoe

Berrebi, Sophie. "Goats, Lamb, Veal, Breast: Strategies of Organisation in Zoe Leonard's Analogue". *Afterall*, nr. 25 (2010): pp. 30–37.

Lester, Gabriel

Folkersma, Nina. "De lenige geest van Gabriel Lester". *Metropolis M* 32, nr. 1 (2011): pp. 40–47.

LeWitt, Sol

Berndes, Christian, SUPERFLEX, Daniel McClean, en Kerstin Niemann, red. *Free Sol Lewitt*. Eindhoven, 2010
Tent. Van Abbemuseum, Eindhoven, 10 april 2010-5 september 2010. Bijdragen van: Charles Esche, Daniel McClean.

Gieskes, Mette. "Reading the Simultaneous : Literary Narrative and Musical Progression in the Art of Sol LeWitt". *Image & Narrative* 15, nr. 3 (2014): pp. 63–80.

Leykauf, Alexandra

Berrebi, Sophie. "Die Nahtstellen der Bilder sichtbar machen = Exposing the Seams of Pictures". In *Lieber Aby Warburg - was tun mit den Bildern? Vom Umgang mit fotografischem Material = Dear Aby Warburg, what can be done with images? Dealing with photographic material*, bewerkt door Ines Rütinger en Eva Schmidt, pp. 203–5/205–7.

Heidelberg, 2012

Tent.cat. Museum für Gegenwartskunst, Siegen, 2 december 2012-3 maart 2013.

Leys, Henri

Baetens, Jan Dirk. "Voor vorst en vaderland. Een nieuwe lezing van de muurschilderingen van Henri Leys in het Antwerpse stadhuis". *Revue Belge de Philologie et d'Histoire = Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis* 90, nr. 2 (2012): pp. 513–39.

Liang, Qiangli

Birnie, Annabelle, en Ruud Lapré. *Qiangli Liang : Symbolen van verstilling*. Qiangli Liang, 2013.

Liebermann, Max

Heijbroek, Freek. "Liebermann und Frits Lugt : In Rembrandts Fußstapfen". In *Max Lieberman : Die Kunstsammlung: Von Rembrandt bis Manet*, bewerkt door Bärbel Hedinger, Michael Diers, en Jürgen Müller, pp. 115–18. München, 2013.

Nouwen, Margreet. "Liebermanns Daumier-Schenkung an das Königliche Kupferstichkabi-

nett". In *Max Lieberman : Die Kunstsammlung: Von Rembrandt bis Manet*, bewerkt door Bärbel Hedinger, Michael Diers, en Jürgen Müller. München, 2013.

———. "Who's Afraid of Delilah? Liebermann Portraying Women". In *Max Liebermann and international modernism: An artist's career from Empire to Third Reich*, bewerkt door Marion Deshmukh, Françoise Forster-Hahn, en Barbara Gaehtgens, pp. 157–70. Studies in German history, vol. 14. New York, 2011.

Lieste, Cornelis

Erftemeijer, Antoon. "Hij was een edel mensch' : Een levensbericht over de Haarlemse landschapsschilder Cornelis Lieste (1817-1861)". *Haerlem Jaarboek 2009, 2010*, pp. 38–58.

Lima, Laura

Vos, Rieke. "Laura Lima : Scenario's voor het ongewisse". *Metropolis M* 35, nr. 4 (2014): pp. 32–37.

Lingen, Reinier van der

Rooseboom, Hans. "At the Tur-

ning Point : Reinier van der Lingen and the tradition of photographing one's own children". *Depth of Field* 1, nr. 1 (z.d.): p. 2011

Digitale publicatie: <http://journal.depthoffield.eu/volo1/nr01/a04/nl>.

Lipchitz, Jacques

Hoekstra, Feico, red. *Jacques Lipchitz : De collectie van The Israel Museum, Jerusalem*. Zwolle/Den Haag, 2012. Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 30 januari-3 juni 2012. Bijdragen van: Feico Hoekstra, Adina Kamien-Kazhdan, Catherine Pütz, Peter de Ruiter.

Lippens, Guido

Rijnders, Mieke. *Guido Lippens : Tussenruimte*. Middelburg, 2014. Tent.cat. CBK Zeeland, Middelburg, 6 april-16 mei 2014.

Lissitzky, El

Rummens, Maurice. "Proun : circa 1919-1923 | El (Lazar) Lissitzky (Polchinok 1890-Moskou 1941)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 361-63. Inleiding

kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

List, Wilhelm

Becker, Edwin. "Wilhelm List and the Swan Motif". In *Homage to Adrienne Fontainas : Passionate Pilgrim for the Arts*, bewerkt door Jane Block en Claude Sorgeloos, 26:pp. 219-35. Belgian Francophone Library. New York, 2013.

Lith, Gijs van

Stegeman, Elly. *Gijs van Lith. Bewerkt door Jane Bemont*. Deventer, 2010. Engelstalig.

Llobera, Pere

Commandeur, Ingrid. "Ik ben niet cool' : Pere Llobera". *Metropolis M* 31, nr. 2 (2010): pp. 28-33.

Lund, Jonas

Willers, Gerben. "Jonas Lund : De logica van een wereld zonder logica". *Metropolis M* 35, nr. 4 (2014): pp. 72-75.

Lüpertz, Markus

Kaiser, Franz-W., red. *Markus Lüpertz : In "t God"lijk Licht = In*

Divine Light. Den Haag, 2011. Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 25 juni-2 oktober 2011.

Maarseveen, Henc van

Stijnman, Ad, red. *Henc : Retrospectief Henc van Maarseveen*. Utrecht, 2011. Tent.cat. Museum Gouda, 5 november 2011-8 januari 2012.

Maillol, Aristide

Lingen, Charlotte van, red. *Aristide Maillol*. Rotterdam/Parijs/Tielt, 2012. Tent.cat. Kunsthall Rotterdam, 15 september 2012-10 februari 2013. Nederlands/Frans. Bijdragen van: Jan Teeuwisse, e.a.

Maitre, Jean-Baptiste

Verheul, Tessa. "Jean Baptiste Maitre". *Metropolis M* 32, nr. 2 (2011): pp. 32-33.

Malevich, Kazimir

Boersma, Linda. "1903-1910: Vroeg werk - impressionisme, symbolisme en fauvisme". In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 19-20. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. "1911-1913: Neo-primitivisme en Kubo-futurisme". In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 35-36. Amsterdam/Keulen, 2013. Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. "1913: Overwinning op de zon". In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 51-52. Amsterdam/Keulen, 2013. Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. "1914-1915: Kubo-futurisme en a-logisme". In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates,

pp. 61–62. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. “1915-1916: Suprematisme en o,10”. In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 81–82. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. “1916-1919: Suprematisme, oplossende vormen en monochromen”. In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 99–100. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. “1919-1929 : Kunst in het dagelijks leven”. In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 137–38. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. “1920-1927: Ruimtelijk suprematisme en Architektons”. In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 117–18. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. “1925-1927 : Het Staats Instituut voor Artistieke Cultuur: een kunsttheoretisch onderzoek naar kunst en kunstpedagogiek (GINKhUK)”. In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 153–54. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

—. “1927-1935: Post-Supre-

matisme”. In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 165–66. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

Rutten, Bart. “Introductie”. In *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*, bewerkt door Sophie Tates, pp. 13–17. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014.

Tates, Sophie, Bart Rutten, en Geurt Imanse, red. *Kazimir Malevich en de Russische avant-garde : Met een selectie uit de Khardzhiev- en Costakiscollecties*. Amsterdam/Keulen, 2013

Tent.cat. Stedelijk Museum, Amsterdam 19 oktober 2013-2 februari 2014. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Linda Boersma, Bart Rutten, Aleksandra Shatskikh, Sophie Tates.

Tupan, Harry, Evgenia Petrova, en Joseph Kiblitsky, red. *Kazimir Malevich : De jaren van de figuratie*. Vol. 3. Serie publicaties over internationaal realisme van het Drents Museum. Zwolle/Assen, 2014

Tent.cat. Drents Museum, Assen van 23 november 2014 t/m 15 maart 2015. Bijdragen van: Evgenia Petrova, Jean-Claude Marcadé, Jevgeni Kovtoen. Catalogusentries door: Olga Musakova, Alisa Lyubimova, Elena Karpova.

Mandersloot, Marjolijn

Birnie, Annabelle, en Edwin van Onna. *Marjolijn Mandersloot : Whodunit*. Amsterdam, 2014

Engels/Nederlands.

Manet, Edouard

Pennock, Hanna. “Le déjeuner sur l’herbe : 1863 | Edouard Manet (Parijs 1832-Parijs 1883)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 306–10. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Mankes, Jan

Lange, Jan de. “Het bezoek van een Amerikaanse kunsthandelaar

aan Jan Mankes in de zomer van 1913". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 116–20.

—. *Jan Mankes : een kunstenaarsleven in brieven : 1910-1920 : "Ik probeerde mooie dingen te maken in allen eenvoud"*. Vol. 6. RKD Bronnenreeks. Zwolle/Den Haag, 2013.

Mann, Sally

Knoppers, Kim. "De dood, wen er maar aan. Over de foto's van Sally Mann". *Simulacrum* 18, nr. 1 (2010): pp. 39–41.

Manzoni, Piero

Blok, Cor. "Socle du Monde : 1961 | Piero Manzoni (Soncino 1933-Milaan 1963)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 389–91. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Maris, Matthijs

Bionda, Richard. "Het witte spook van Mesdag' : De bruid van Matthijs Maris opnieuw bezien". *Oud Holland* 126, nr. 4 (2013): pp. 198–214.

Maris, Willem

Bergman, Joost. *Willem Maris : Impressionist van de Haagse School*. Bewerkt door Hans L. Janssen. Zwolle, 2012
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 21 januari-9 april 2012.
Bijdrage van: Nico de Reus.

Mater, Katja

Kopsa, Maxine. "Katja Mater : wat ik gezien zou kunnen hebben". *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): pp. 54–57.

Maters, Bas

Beckhoven, Marie-José van, en Jan Brand, red. *Een vierkantje laten lachen: Bas Maters (1949-2006) : 35 jaar monumentale beeldende kunst en architectonische vormgeving*. Arnhem/Zwolle, 2012.

Jobse, Jonneke. "Bas Maters : Milieu-architect". In *Een vierkantje laten lachen: Bas Maters (1949-2006) : 35 jaar monumentale beeldende kunst en architectonische vormgeving*, bewerkt door Marie-José van Beckhoven en Jan Brand, pp. 32–49. Arnhem/Zwolle, 2012.

Matisse, Henri

Rummens, Maurice. "De dans : 1909-1910 | Henri Matisse (Le Cateau-Cambrésis 1869-Cimiez 1954)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 344–47. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Verbeek, Caro. "Matisse's Installation of La perruche et la sirène as an Environment: An 'Immersive' Experience". *Master Drawings* 50, nr. 2 (2012): pp. 187–92.

McCall, Anthony

Bloemheuvel, Marente, en Jaap Guldemon, red. *Anthony McCall : Face to face*. Amsterdam/Rotterdam, 2014
Tent.cat. EYE, Amsterdam, 28 september-30 november 2014.

Meefout, Jan

Berk, Anne, Beatrix Hartkamp, Jeroen Meefout, Jan Teeuwisse, en Nelleke van Zeeland. *Jan Meefout*. Vol. 4. Monografieën van het Sculptuur Instituut. Zwolle, 2010
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 17 december

2010-13 maart 2011.

Meegeren, Han van

Garthoff, Nadja. "Een vervalser bekent". In *De Vermeers van Van Meegeren : Kennerschap en de techniek van het vervalsen*, bewerkt door Friso Lammertse, Nadja Garthoff, Michel van de Laar, Arie Wallert, en Jonieke van Es, 6:pp. 42–64. Boijmans studies. Rotterdam, 2011.

Lammertse, Friso. "Het gaat wel hard de laatste tijd met de Vermeer ontdekkingen". In *De Vermeers van Van Meegeren : Kennerschap en de techniek van het vervalsen*, bewerkt door Friso Lammertse, Nadja Garthoff, Michel van de Laar, Arie Wallert, en Jonieke van Es, 6:pp. 22–40. Boijmans studies. Rotterdam, 2011.

—. "Museum Boijmans koopt een Vermeer". In *De Vermeers van Van Meegeren : Kennerschap en de techniek van het vervalsen*, bewerkt door Friso Lammertse, Nadja Garthoff, Michel van de Laar, Arie Wallert, en Jonieke van Es, 6:pp. 8–20. Boijmans studies. Rotterdam, 2011.

Lammertse, Friso, Nadja Garthoff, Michel van de Laar, Arie Wallert, en Jonieke van Es, red. *De Vermeers van Van Meegeren : Kennerschap en de techniek van het vervalsen*. Vol. 6. Boijmans studies. Rotterdam, 2011
Ook in het Engels verschenen.

Wallert, Arie, en Michel van de Laar. "Werkwijzen, trucs, materialen en technieken: vervalsingen op het hoogste niveau". In *De Vermeers van Van Meegeren : Kennerschap en de techniek van het vervalsen*, bewerkt door Friso Lammertse, Nadja Garthoff, Michel van de Laar, Arie Wallert, en Jonieke van Es, 6:pp. 66–98. Boijmans studies. Rotterdam, 2011.

Meese, Jonathan

Hardeman, Doede, en Doris Mampe, red. *Jonathan Meese : Totalzelbstportrait*. Keulen, 2011
Tent.cat. GEM Museum voor actuele kunst, Den Haag, 1 oktober 2011-15 januari 2012. Bijdrage van: Lynne van Rhijn.

Rhijn, Lynne van. "De Meesias.

Het 'zelf' bij Jonathan Meese = The Meesiah. The 'self' in Jonathan Meese's oeuvre". In *Jonathan Meese : Totalzelbstportrait*, bewerkt door Doede Hardeman en Doris Mampe. Keulen, 2011
Tent.cat. GEM Museum voor actuele kunst, Den Haag, 1 oktober 2011-15 januari 2012.

Meijer, Sal

Enden, Nino van der, en Edward van Voolen. *Het Amsterdam van Sal Meijer*. Amersfoort, 2012
Tent.cat. Joods Historisch Museum, Amsterdam, 11 oktober 2012-17 maart 2013.

Meindertsma, Christien

Huisman, Sanneke. "Eerlijk en industrieel : Christien Meindertsma". *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): pp. 64–67.

Meiners, Piet

Bionda, Richard. "Als van een stiller, rustiger tijdvak, lang voor ons' : Piet Meiners en de Beweging van Tachtig". *Kunstschrift* 57, nr. 1 (2013): pp. 8–17.

Heijbroek, Freek. "Op Ewijkshoeve". *Kunstschrift* 57,

nr. 1 (2013): pp. 40–45.

Heteren, Marjan van. "Mijn kop en mijn hart eronder begrepen'." *Kunstschrift* 57, nr. 1 (2013): pp. 26–37.

———. "Piet Meiners - Leven en werk". *Kunstschrift* 57, nr. 1 (2013): p. 7.

Wal, Gijsbert van der. "Alles is het aanzien waard". *Kunstschrift* 57, nr. 1 (2013): pp. 18–23.

Menlibayeva, Almagul

Westen, Mirjam. "Almagul Menlibayeva: 'Women always bring problems to religions...' " *n.paradoxa : international feminist art journal* 33 (2014): pp. 67–72.

Mesdag, Hendrik Willem

Suijver, Renske. *Verbeelding van de Oriënt : Mesdag en het oriëntalisme*. Amsterdam, 2013
Tent.cat. De Mesdag Collectie, Den Haag, 21 juni-8 september 2013.

Vries, Jorien de. "Een Hollandse verzamelaar : Hendrik Willem Mesdag". *Kunstschrift* 57, nr. 3

(2013): pp. 26–29.

Mesquita, Samuel Jessurun de
Es, Jonieke van. *Samuel Jessurun de Mesquita : Leerstelligheid versus werken in trance*. Rotterdam, 2010
Proefschrift Universiteit Leiden.

Mihaylova, Snejanka

Baudoin, Tanja. "Snejanka Mihaylova". *Metropolis M* 33, nr. 1 (2012): pp. 26–28.

Mik, Aernout

Milewsky, Tanja, red. *Aernout Mik : Communitas*. Amsterdam/Göttingen, 2011
Tent.cat. Jeu de Paume, Parijs, 1 maart-8 mei 2011, Museum Folkwang, Essen, 31 oktober 2011-31 januari 2012, Stedelijk Museum Amsterdam, 4 mei-25 augustus 2013. Ook in het Engels en Frans verschenen. Bijdragen van: Leontine Coelewij, e.a.

Miró, Joan

Haan, Panda de, en Ludo van Hallem. "Miró in Holland: The Dutch Interiors (1928)". *The Rijksmuseum Bulletin* 58, nr. 3 (2010): pp. 210–44.

Moerkerken, Emiel van

Moerkerken, Bruno van, en Minke Vos, red. *Emiel van Moerkerken*. Zwolle, 2011
Tent.cat. Fotomuseum Den Haag, 23 april-4 september 2011.

Moholy-Nagy, László

Sinderen, Wim van, red. *László Moholy-Nagy : De kunst van het licht*. Madrid/Den Haag/Zwolle, 2010
Tent.cat. Circulo de Bellas Artes, Madrid, 1 juni-29 augustus 2010, Martin-Gropius-Bau, Berlijn, 4 november 2010-16 januari 2011, Gemeentemuseum Den Haag/
Fotomuseum Den Haag/GEM, 29 januari-1 mei 2011. Ook in het Engels, Duits en Spaans verschenen. Bijdragen van: Frans Pe-
terse, e.a.

Tibbe, Lieske. "László Moholy-Nagy exposeert in het Stedelijk Museum Amsterdam". In *In 1934 : Nederlandse cultuur in internationale context*, bewerkt door Helleke van den Braber en Jan Gielkens, pp. 341-51. Am-
sterdam, 2010.

Mondriaan, Piet

Bax, Marty. "Piet Mondrian : Theosophie und Abstraktion". In *Mondrian : Farbe*, bewerkt door Ortrud Westheider en Michael Philipp, pp. 22-30. München, 2014
Tent.cat. Bucerius Kunst Forum, Hamburg, 1 februari-11 mei 2014, Turner Contemporary, Margate, 24 mei-21 september 2014.

Blotkamp, Carel. "Haut, bas,
gauche, droite. Sur l'orientation des tableaux de Mondrian". *Les Cahiers du Musée national d'art moderne*, nr. 114-115 (2011): pp. 74-97.

—. "L'Atelier de Mondrian, ou la retraite d'un flaneur". In *Mondrian*, bewerkt door Brigitte Leal, pp. 99-107. Parijs, 2010
Tent.cat. Centre Pompidou, mu-
sée national d'art moderne, Gale-
rie 1, Parijs, 1 december 2010-21
maart 2011.

Coppes, Wietse. "Photographies, reproductions et portraits : L'image que Mondrian veut donner de lui-même". In *Mondrian*, bewerkt door Brigitte Leal, pp. 145-57. Parijs, 2010
Tent.cat. Centre Pompidou, mu-

sée national d'art moderne, Gale-
rie 1, Parijs, 1 december 2010-21
maart 2011.

—. "RKD verwerft uniek per-
soonlijk archief Piet Mondriaan". *RKD Bulletin*, nr. 1 (2012): pp.
31-35.

Heenk, Liesbeth. "The Ultimate Conclusion: Piet Mondrian". In *Divisionism : from Van Gogh and Seurat to Mondrian*, be-
werkt door Liz Kreijn, Kate Bell, en Liesbeth Heenk, pp. 168-69. Tokyo, 2013

Tent.cat. National Art Center, Tokyo, 4 oktober-23 december 2013, Hiroshima Prefectural Art Museum, Hiroshima, 2 janua-
ri-16 februari 2013, Aichi Prefec-
tual Museum of Art, Nagoya, 25 februari-6 april 2013.

Janssen, Hans. *Mondriaan in Amsterdam : 1892-1912*. Bus-
sum/Amsterdam, 2013
Tent.cat. Amsterdam Museum, 11 oktober 2013-5 januari 2014.

Janssen, Hans, en Sjoerd van Faassen, red. *Mondriaan en het kubisme : Parijs 1912-1914*. Bus-
sum/Den Haag, 2014

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 25 januari-11 mei 2014.

Rummens, Maurice. "Avond. De rode boom : 1908-1910 | Piet Mondriaan (Amersfoort 1872-
New York 1944)". In *101 hoogte-
punten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Veen, Louis. *Het geschreven werk van Piet Mondriaan : voor-
stel tot een editie*, 2011
Proefschrift Universiteit Utrecht (Letterkunde).

—. "Piet Mondrian's auto-
biographical writings (1941-43)". *Simiolus* 37, nr. 1 (2014 2013): pp. 61-85.

Moore, Henry

Scholten, Frits, en Sebastiano Barassi, red. *Henry Moore in het Rijksmuseum = Henry Moore at the Rijksmuseum*. Amsterdam, 2013
Tent.cat. Rijksmuseum, Amster-
dam, 22 juni-29 september 2013.

Morris, Robert

Stedelijk Museum Amsterdam

JO BAER IN THE LAND OF THE GIANTS

Blok, Cor. "Observatorium : 1977 | Robert Morris (Kansas City 1931)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 394–97. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Morris, William

Tibbe, Lieske. "'Pilgrims of Hope' : Culturele boodschappers met politieke bagage". In *Lopende vuurtjes : Engelse kunst en literatuur in Nederland en België rond 1900*, bewerkt door Anne van Buul, 1: pp. 71–89. Rythmus Jaarboek voor de studie van het fin de siècle. Hilversum, 2012.

Moulène, Jean-Luc

Berrebi, Sophie. "Jean-Luc Moulène: Photography as Training Manual". *Afterall*, nr. 28 (2011): pp. 34–41.

Mulders, Marc

Versteeg, Wilco. "Apocalypse Always : Met Marc Mulders de toekomst tegemoet". *Simulacrum* 21, nr. 1 (2012): pp. 49–54.

Nauman, Bruce

Blotkamp, Carel. "Washing

Hands Abnormal : 1996 | Bruce Nauman (Fort Wayne 1941)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 427–29. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

**Nieuwenkamp,
Wijnand Otto Jan**

Wiewel, Liesbeth, red. *Bali, toen het nog een paradijs was : Reisverhalen, tekeningen en prenten*. Amsterdam, 2013

Met een inleiding van Freek Heijbroek.

Noble, Paul

Ex, Sjarel, Paul Kempers, en Michael Shanks. *Nobson : Paul Noble*. Rotterdam, 2014
Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 14 juni–21 september 2014.

Nuur, Navid

Ruyters, Domeniek. "Dagverse woorden : In gesprek met Navid Nuur". *Metropolis M* 34, nr. 5 (2013): pp. 30–32.

Oepts, Wim

Aubel, Marie-Louise van, Marieke Jooren, en Caroline Rood-

enburg-Schadd. *Oepts : Willem Anthonie Oepts 1904-1988 : Monografie en oeuvrecatalogus*. Zwolle, 2011.

Oestreicher, Helly
Boerland, Riëlle, red. *Helly Oestreicher*. Haarlem, 2011
Ook in het Engels verschenen.
Bijdragen van: Marjan Boot, Thimo te Duits, Beppe Kessler, Elisabeth Moortgat, Helly Oestreicher, F. Starik, Monica Strauss, Inge van der Vlies.

—. “Materiaal is mijn kleurpotlood”. In *Helly Oestreicher*, pp. 69–70. Haarlem, 2011.

Oever, Albarta ten
Klarenbeek, Hanna. “Een RKD-kwestie avant la lettre : De dubieuze kunstverzameling van Albarta ten Oever”. *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 89–91.

Ögüt, Ahmet
Bouwhuis, Jelle. “Het beste van twee werelden : Ahmet Ögüt over The Silent University”. *Metropolis M* 35, nr. 2 (2014): pp. 24–27.

O'Keeffe, Georgia
Kisters, Sandra. “Georgia

O'Keeffe's Hauser in New Mexico: Das Haus als Image-Instrument”. In *Tra universo privato e spazio pubblico: case di artisti adibite a museo = Zwischen privatem Kosmos und öffentlichem Raum: Künstlerhaus-Museen*, bewerkt door Gianna A. Mina, Anita Guglielmetti, en Sylvie Wuhrmann, pp. 283–97. Ligornetto, 2011.

Oldenborgh, Wendelien van
Berrebi, Sophie. “‘The story of Muriel cannot be told.’ Alain Resnais, Wendelien van Oldenborgh and How to Decolonise the Document”. *Simulacrum* 18, nr. 2/3 (2010): pp. 98–101.

Lütticken, Sven. “Interzone: On Three Works by Wendelien van Oldenborgh”. *Afterall*, nr. 29 (2012): pp. 47–55.

Oldenburg, Claes
Blok, Cor. “Schroefboog : 1978–1982 | Claes Oldenburg (Stockholm 1929)”. In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 413–16. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Oppenheim, Lisa

Cluitmans, Laurie. “Tijdrekken : Lisa Oppenheim reanimeert het verleden”. *Metropolis M* 31, nr. 5 (2010): pp. 40–45.

Osodi, George

Winking, Kerstin. “George Osodi : De ethische revolutie”. *Metropolis M* 31, nr. 1 (2010): pp. 54–60.

Otten, Femmy

Maanen, Niels van. “Interview met Femmy Otten”. *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): pp. 78–81.

Paik, Nam June

Hölling, Hanna. *Re: Paik. On time, changeability and identity in the conservation of Nam June Paik's multimedia installations*. Amsterdam, 2013
Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Pankok, Otto

Rens, Annemiek. “Een nieuwe aanwinst: de collectie Otto Pankok = A new acquisition: The Otto Pankok collection”. *RKD Bulletin*, nr. 2 (2011): pp. 45–47.

Peeters, Henk

Jobse, Jonneke. “Houdt links!”. In *Echt Peeters : Henk Peeters : realist, avant-gardist*, bewerkt door Marga van Mechelen en Jonneke Jobse, pp. 13–54. Wezep, 2011.

Mechelen, Marga van. “De kieteling van de commodificatie”. In *Echt Peeters : Henk Peeters : realist, avant-gardist*, bewerkt door Marga van Mechelen en Jonneke Jobse, pp. 55–141. Wezep, 2011.

Mechelen, Marga van, en Jonneke Jobse, red. *Echt Peeters : Henk Peeters : realist, avant-gardist*. Wezep, 2011.

Picasso, Pablo

Eliëns, Titus M. “Het is hier waar ik mij thuis voel.” In *Pablo Picasso : Ik zoek niet, ik vind*, bewerkt door Caroline Roodenburg-Schadd, pp. 54–57. Zwolle/Den Haag, 2011
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 5 februari–29 mei 2011.

Roodenburg-Schadd, Caroline, red. *Pablo Picasso : Ik zoek niet, ik vind*. Zwolle/Den Haag, 2011

Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 5 februari-29 mei 2011. Bijdragen van: Peter van Beveren, Titus M. Eliëns, Doede Hardeman.

Rummens, Maurice. "Les demoiselles d'Avignon : 1907 | Pablo Picasso (Malaga 1881-Mougins 1973)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 332–36. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Pilko, Magdalena

Mayhew, Alexander. "Magdalena Pilko". *Metropolis M* 32, nr. 5 (2011): pp. 28–29.

Pirosmani, Niko Aslanovich

Peters, Moniek, red. *Op zoek naar Pirosmani = In search of Pirosmani*. Dordrecht, 2012
Tent.cat. Dordrechts Museum, Dordrecht 6 mei-30 september 2012. Bijdragen van: David Lordkipanidze, Irina Arsenishvili, Mieke Jansen, Moniek Peters.

Pisano, Falke

Szewczyk, Monika. "Een ander soort begrip : Interview met

Falke Pisano". *Metropolis M* 32, nr. 4 (2011): pp. 46–55.

Planteydt, Annelies

Baas, Fredric. "Elementaire deeltjes : Sieraden voor de geest van Annelies Planteijdt". *Ons Erfdeel*, nr. 2 (2011): pp. 100–107.

—. "Particules élémentaires : les colliers d'Annelies Planteijdt". *Septentrion* 39, nr. 3 (2010): pp. 14–20.

Polet, Johan

Tummers, Harry. "Het standbeeld van Domela Nieuwenhuis in Amsterdam". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 42–45.

Pollock, Jackson

Rummens, Maurice. "Alchemie : 1947 | Jackson Pollock (Cody 1912-The Springs 1956)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 384–88. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Prieto, Wilfredo

Guerrero, Inti. "Een kwestie van kiezen : Wilfredo Prieto". *Metropolis M* 32, nr. 5 (2011): pp.

46–53.

Proost, Johannes

Veelenturf, Kees. "Zwart-wit met overtuiging: de etser Johannes Proost". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 46–51.

Quay, Stephen en Timothy

Guldemond, Jaap, en Marente Bloemheuvel, red. *The Quay Brothers' universum*. Amsterdam/Rotterdam, 2013
Tent.cat. EYE, Amsterdam, 15 december 2013-9 maart 2014.

Quist, Leen

Eliëns, Titus M. "Leen Quist: meester van de eenvoud. Een schenking van 40 'Quisten'." *Vormen uit Vuur* 220, nr. 1 (2013): pp. 4–15.

Raalte, Marinus van

Raalte, M.J. van. *Een jaar in het leven*. Assen/Peize, 2014
Bezorgd en van aantekeningen voorzien door Jan Jaap Heij en Eveline Heij.

Raveel, Roger

Koopmans, Ype, red. *Roger Raveel : Even terugschouwen*. Zwolle, 2011

Tent.cat. Museum voor Moderne Kunst, Arnhem, 9 oktober 2011–8 januari 2012. Bijdragen van: Carel Blotkamp, Ype Koopmans, Stefan Kuiper, Charlotte Mut-saers.

Ray, Man

Rooseboom, Hans. *Électricité : Tien reclamefoto's van Man Ray*. Amsterdam, 2013
Ook in het Engels verschenen.

Rummens, Maurice. "Dora Maar : 1936 | Man Ray (Emmanuel Radnitzsky, Philadelphia 1890-Parijs 1976)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 375–79. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Redon, Odilon

García Mora, Luís Miguel, red. *Odilon Redon (1840-1916)*. Madrid, 2012
Tent.cat. Fundación MAPFRE, Madrid, 11 februari-29 april 2012. Bijdragen van: Rodolphe Rapetti, Fred Leeman et Guy Cogeval. Catalogusentries door: Fred Leeman, e.a.

Leeman, Fred. "Redon et le décor". In *Odilon Redon: Prince du rêve, 1840-1916*, bewerkt door Rodolphe Rapetti. Paris, 2011
Tent.cat. Galeries nationales du Grand Palais, Parijs, 23 maart-20 juni 2011, Musée Fabre, Montpellier, 7 juli-16 oktober 2011.
Bijdragen van en catalogusentries door: Fred Leeman, e.a.

—. "Redon y la decoración". In *Odilon Redon (1840-1916)*, bewerkt door Luis Miguel García Mora. Madrid, 2012
Tent.cat. Fundación MAPFRE, Madrid, 11 februari-29 april 2012. Bijdragen van: Rodolphe Rapetti, Fred Leeman et Guy Cogeval. Catalogusentries door: Fred Leeman, e.a.

Rapetti, Rodolphe, red. *Odilon Redon: Prince du rêve, 1840-1916*. Paris, 2011
Tent.cat. Galeries nationales du Grand Palais, Parijs, 23 maart-20 juni 2011. Bijdragen van en catalogusentries door: Fred Leeman, e.a.

Rentmeester, Co
Rooseboom, Hans. *Co Rentmeester : FootPrints*. Wezep, 2012

Engels/Nederlands.

Rie, Lucie en Hans Coper

Thomas, Mienke Simon, red. *The essential potness : Lucie Rie en Hans Coper in Museum Boijmans Van Beuningen*. Vol. 9. Boijmans studies. Rotterdam, 2014

Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 8 februari-21 september 2014. Ook in het Engels verschenen. Gebaseerd op teksten van Dorris U. Kuyken-Schneider, Margreet Eijkelenboom-Vermeer en Titus M. Eliëns.

Riebeek, Martin en Inge

Pingen, René, Bart Rutten, Sandra Spijkerman, Martin Riebeek, en Inge Riebeek, red. *Martin & Inge Riebeek : Between You & Me*. Breda, 2010
Bijdragen van: Bart Rutten, Sandra Spijkerman.

Rietmeyer, Rene

Gold, Sarah, en Karlyn de Jongh. "Artist Profile: Rene Rietmeyer". *Simulacrum* 20, nr. 1 (2012): pp. 15-19.

Rietveld, Gerrit

Broekhuizen, Dolf. "Bewustwording. Rietvelds vroege theorievorming". In *Rietvelds universum*, bewerkt door Rob Dettingmeijer, Marie-Thérèse van Thoor, en Ida van Zijl, pp. 36-47. Rotterdam, 2010.

Creman, Jurjen, en Otakar Mácel. "De Hopmistoel en andere vooroorlogse buismeubelen van Rietveld". In *Rietvelds universum*, bewerkt door Rob Dettingmeijer, Marie-Thérèse van Thoor, en Ida van Zijl, pp. 138-53. Rotterdam, 2010.

Dettingmeijer, Rob, Marie-Thérèse van Thoor, en Ida van Zijl, red. *Rietvelds universum*. Rotterdam, 2010

Tent.cat. Centraal Museum, Utrecht, 20 oktober 2010-30 januari 2011. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Rob Dettingmeijer, Dolf Broekhuizen, Roman Koot, Wolf Tegethoff, Maristella Casciato, Marieke Kuipers, Hielkje Zijlstra, Jurjen Creman, Otakar Mácel, Marie-Thérèse van Thoor, Dietrich Neumann, Marijke Kuper, Ivan Nevzgodin, Ida van Zijl, Anthony Alofsin, Ole Bouman.

Koot, Roman. "Rietvelds netwerk in Utrecht". In *Rietvelds universum*, bewerkt door Rob Dettingmeijer, Marie-Thérèse van Thoor, en Ida van Zijl, pp. 50-63. Rotterdam, 2010.

Kuper, Marijke. "Rietveld en De Stijl". In *Rietvelds universum*, bewerkt door Rob Dettingmeijer, Marie-Thérèse van Thoor, en Ida van Zijl, pp. 194-211. Rotterdam, 2010.

Zijl, Ida van. "De Stijl als stijl". In *Rietvelds universum*, bewerkt door Rob Dettingmeijer, Marie-Thérèse van Thoor, en Ida van Zijl, pp. 226-49. Rotterdam, 2010.

Rodin, Auguste

Beentjes, Tonny, Tamar Davidowitz, en Rozemarijn Van der Molen. "The treatment of the damaged bronze of Rodin's the Thinker from the Singer Museum in Laren, the Netherlands: an innovative approach". In *Metal 2010: proceedings of the interim meeting of the ICOM-CC Metal Working Group, October 11-15, 2010, Charleston, South Caro-*

lina, USA, bewerkt door Paul Mardikian, Claudia Chemello, Christopher Watters, en Peter Hull, pp. 269–77. Charleston, 2011
Congresbundel, ICOM-CC Metal Working Group, 11-15 oktober 2010, Charleston, South Carolina.

Beentjes, Tonny, en Rozemarijn Van der Molen. “3D scanning and printing as conversation tools: an innovative treatment of a vandalized bronze statue, The Thinker by Rodin”. In *Lasers in the Conservation of Artworks IX*, bewerkt door David Saunders, Matija Strlič, Capucine Korenberg, Naomi Luxford, en Karen Birkhölzer, pp. 146–53. Londen, 2013
Congresbundel.

Beentjes, Tonny, Rozemarijn Van der Molen, en Arjan de Koomen. “De restauratie van Rodins Denker”. In *Rodin : De denker*, bewerkt door Louk Tilanus en Marguerite Tuijn, pp. 51–64. Laren/Bussum, 2011
Tent.cat. Singer Laren, 27 januari-22 mei 2011.

Lorm, Jan Rudolph de, en Louk Tilanus, red. *Erotique Rodin*. Zwolle, 2012
Tent.cat. Singer Laren, 13 september 2012-13 januari 2013.
Bijdragen van: Nadine Lehn, Hélène Pinet, Louk Tilanus.

Tilanus, Louk. “Rodin De Denker”. In *Rodin : De denker*, bewerkt door Louk Tilanus en Marguerite Tuijn, pp. 13–32. Laren/Bussum, 2011
Tent.cat. Singer Laren, 27 januari-22 mei 2011.

Tilanus, Louk, en Marguerite Tuijn, red. *Rodin : De denker*. Laren/Bussum, 2011
Tent.cat. Singer Laren, 27 januari-22 mei 2011. Bijdragen van: Louk Tilanus, François Blanchetière, Tonny Beentjes, Rozemarijn Van der Molen, Arjan de Koomen, Agnes de Rijk.

Roëde, Jan

Kooy, Karin van der. “Bewaard door de Haagse kunstenaar Jan Roëde (1914-2007): zijn archief geïnventariseerd = Preserved by the Hague artist Jan Roëde (1914-2007): his archive inventoried”. *RKD Bulletin*, nr. 2 (2014):

pp. 22–26.

Rogge, Cornelius

Bionda, Richard. *Cornelius Rogge : Notities van onderweg: 50 jaar ruimtelijk denken in papier*. Wezep, 2012

Tent.cat. Drawing Centre Diepenheim, 15 december 2012-10 maart 2013. In samenwerking met: Madelon van Schie en Joost Bergman. Bijdrage van: Arno Kramer.

Roiter, Andrei

Coggins, David, en Wilma Sütö. *Bon voyage : Andrei Roiter*. Rotterdam, 2010
Tent.cat. Stedelijk Museum Schiedam, 17 oktober 2010-6 februari 2011. Ook in het Engels verschenen.

Stegeman, Elly. *One : Andrei Roiter*. Den Bosch, 2010
Tent.cat. Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, 16 january-11 april 2010.

Roland Holst, Richard

Dirven, Ron, red. *Henriette & Richard Roland Holst: het boek van de Buissche Heide*. Schiedam, 2012

Tent.cat. Vincent van GoghHuis, Zundert, 4 maart 2012-3 maart 2013. Bijdragen van: Elsbeth Etty, Carin Hereijgers, Annemiek Rens, Lieske Tibbe, Lia Voermans.

Rens, Annemiek. “Het gastenboek van de Buissche Heide”. In *Henriette & Richard Roland Holst: het boek van de Buissche Heide*, bewerkt door Ron Dirven, pp. 183–261. Schiedam, 2012
Tent.cat. Vincent van GoghHuis, Zundert, 4 maart 2012-3 maart 2013.

Tibbe, Lieske. “Richard Roland Holst : Gemeenschapskunst op afstand”. In *Henriette & Richard Roland Holst: het boek van de Buissche Heide*, bewerkt door Ron Dirven, pp. 141–76. Schiedam, 2012

Tent.cat. Vincent van GoghHuis, Zundert, 4 maart 2012-3 maart 2013.

Rolf, Johnny en Jan de Rooden

Eliëns, Titus M. “Johnny Rolf en Jan de Rooden : Een keramisch verhaal 1957-2006”. *Vormen uit Vuur* 219, nr. 4 (2012).

Rooij, Willem de

Lütticken, Sven. "Tableau Vivant". In *Willem de Rooij : Residual*, bewerkt door kunstwegen, pp. 9–19. Keulen, 2012.

Roosen, Maria

Roelofs, Pieter. "De leproos : Maria Roosen". In *Bronbekers in Beeld : een ontmoeting tussen hedendaagse beeldende kunst en een bijzonder militair archief*, bewerkt door Petra Timmer, pp. 99–111. Nijmegen, 2013
Tent.cat. Museum Bronbeek, Arnhem, 6 april-31 december 2013.

Rosa, Frederik Johan

Pelkmans, Ton, Ulbe Anema, en Leo Kok, red. "Frederik Johan Rosa jr. 1834–1859". In *De meester van Wolfheze : Frederik Hendrik Hendriks (1808–1865) en zijn leerlingen*, pp. 97–99. Utrecht, 2011
Tent.cat. Museum Veluwezoom, Kasteel Doorwerth, Doorwerth, 30 september 2011–15 januari 2012.

Rozenman, Joshua

Augustijn, Piet, Robbert Roos, en

Jan Teeuwisse. *Jehoshua Rozenman : Roestig glas = Rusted Glass*. Den Haag, 2011
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 23 september–22 januari.

Rudelius, Julika

Maanen, Niels van. "Het collectieve cliché : Julika Rudelius over Rituals". *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): pp. 40–43.

Ruscha, Ed

Ebbink, Hans. "'The book found a warm welcome'. Het verschijnen en verdwijnen van Ed Ruscha's Dutch Details (1971) = 'The book found a warm welcome'. The appearance and disappearance of Ed Ruscha's Dutch Details (1971)". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2013): pp. 37–45.

Sassen, Viviane

Berg, Nanda van den, en Charlotte Cotton. *Viviane Sassen : In and out of fashion*. München/London/New York, 2013
Tent.cat. Huis Marseille, Amsterdam, 15 december 2012–17 maart 2013.

Schendel, Petrus van

Grosveld, Jeroen, en Helma van der Holst. *Petrus van Schendel, 1806–1870: meester van het avondlicht*. Breda, 2012
Tent.cat. Breda's Museum, 10 november 2012–17 februari 2013, Villa Vauban, Musée d'Art de la Ville de Luxembourg, 9 maart–16 juni 2013. Ook in het Engels, Duits en Frans verschenen.

Schmidt, Cord Heinrich

Speelberg, Femke. "Collecting Inspiration: a Dutch Woodcarver's Scrapbook and the Legacy of the Ornament Print in the Nineteenth Century". *The Rijksmuseum Bulletin* 61, nr. 4 (2013): pp. 338–63.

Scholten & Baijings

Baas, Fredric, Lidewij Edelkoort, Gerrit Komrij, en René Pingel. *Scholten & Baijings : Blush : Design in Full Colour*. Den Bosch, 2011
Tent.cat. Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, 1 mei–28 augustus 2011.

Schönberg, Arnold

Voolen, Edward van, Leo Samama, en Naomi Jacobs. *Arnold Schönberg : Leven in kunst en*

muziek. Amsterdam, 2013.

Schoot, Lique

Roelofs, Pieter. "De spoorzoeker : Lique Schoot". In *Bronbekers in Beeld : een ontmoeting tussen hedendaagse beeldende kunst en een bijzonder militair archief*, bewerkt door Petra Timmer, pp. 19–31. Nijmegen, 2013
Tent.cat. Museum Bronbeek, Arnhem, 6 april–31 december 2013.

Schotel, Anthonie Pieter

Denninger, Carole. *A.P. Schotel, 1890–1958 : De wereld van het water*. Bussum, 2012
Tent.cat. Dordrechts Museum, 27 mei–14 oktober 2012.

Schrikker, Simon

Tupan, Harry, en Willemijn Lindenhoivius, red. *Simon Schrikker : Screech : Through thick and thin: schilderijen = paintings*. Vol. 1. Jong realisme. Zwolle/Assen, 2012
Tent.cat. Drents Museum, Assen, 15 september 2012–27 januari 2013. Bijdragen van: Sandra Smets, Christophe Van Eecke.

Schrofer, Jurriaan

Huygen, Frederike. *Jurriaan Schrofer (1926-1990) : grafisch ontwerper, fotoboekenpionier, art director, docent, kunstbe-stuuder en omgevingskunstenaar*. Amsterdam, 2013
Proefschrift Universiteit van Amsterdam.

Schwartz, Thérèse
Grever, Tonko, red. *Thérèse Schwartz (1851-1918) : de Nederlandse fine fleur geportretteerd*. Zwolle, 2011
Tent.cat. Museum Van Loon, 11 februari-3 mei 2011, Museum de Fundatie/Kasteel Het Nijenhuis, 12 februari-13 juni 2011. Bijdragen van: Wendy van Lith, Ileen Montijn.

Schwitters, Kurt
Akker, Paul van den. "Het nooit voltooide knutselwerk". *Kunstschrift* 55, nr. 1 (2011): pp. 12-15.

Serra, Richard
Chavannes, Meta, Margje Leeuwenstein, Marc Bongaarts, Suzan de Groot, Hannie Diependaal, Henk van Keulen, en Louise Wijnberg. "I try to keep surfaces as anonymous as possible". Conservation issues in Richard

Serra's monumental paintstick drawings on canvas". In *ICOM-CC 17th Triennial Conference Preprints, Melbourne, 15-19 September 2014*, bewerkt door J. Bridgland. 1001. Parijs, 2014
Congresbundel ICOM-CC 17th Triennial Conference, Melbourne, 15-19 september 2014.

Davidts, Wouter. "Wanden van Staal. Schaal en context in het werk van Richard Serra". In *Over muren en andere vrijheden - Studium Generale 2009-2010*, bewerkt door Stefan Hertmans, pp. 79-93. Gent, 2010.

Seurat, Georges

Berger, Helewise. "Seurat : Omgeving en inspiratie". In *Seurat*, bewerkt door Marieke Jooren en Suzanne Veldink, pp. 12-65. Otterlo, 2014
Tent.cat. Kröller-Müller Museum, Otterlo, 23 mei-7 september 2014.

Jooren, Marieke. "'Stille verhevenheid' : De ontwikkeling in Seurats figuurstukken en de opvattingen van de symbolistische schrijver Gustave Kahn". In *Seurat*, bewerkt door Marieke

Jooren en Suzanne Veldink, pp. 66-97. Otterlo, 2014
Tent.cat. Kröller-Müller Museum, Otterlo, 23 mei-7 september 2014.

Jooren, Marieke, en Suzanne Veldink. "De Seurats van Helene Kröller-Müller". In *Seurat*, bewerkt door Marieke Jooren en Suzanne Veldink, pp. 132-33. Otterlo, 2014
Tent.cat. Kröller-Müller Museum, Otterlo, 23 mei-7 september 2014.

—, red. *Seurat*. Otterlo, 2014
Tent.cat. Kröller-Müller Museum, Otterlo, 23 mei-7 september 2014. Ook in het Engels en Frans verschenen. Bijdragen van: Helewise Berger, Marieke Jooren, Suzanne Veldink.

Pennock, Hanna. "Een zondagmiddag op het eiland La Grande-Jatte : 1884-1886 | Georges Seurat (Parijs 1859-Parijs 1891)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 311-15. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Stumpel, Jeroen. "Kleur in stukjes". *Kunstschrift* 58, nr. 3 (2014): pp. 20-27.

Veldink, Suzanne. "'Een welhaast ondefinieerbare grijze zee' : Georges Seurat en de Noord-Franse kust". In *Seurat*, bewerkt door Marieke Jooren en Suzanne Veldink, pp. 98-119. Otterlo, 2014
Tent.cat. Kröller-Müller Museum, Otterlo, 23 mei-7 september 2014.

Siddall, Elizabeth

Cherry, Deborah. "Elizabeth Eleanor Siddall (1829-1862)". In *The Cambridge companion to the Pre-Raphaelites*, bewerkt door Elizabeth Prettejohn, pp. 183-95. Cambridge, 2012.

Siegelaub, Seth

Kopsa, Maxine. "Monnikenwerk en mooie dingen : Een interview met Seth Siegelaub". *Metropolis M* 33, nr. 1 (2012): pp. 64-70.

Siks, Ger

Heij, Jan Jaap. "Maar 't is des kunstnaars geest die uitblinkt voor uw oogen : Enige beschouwingen bij de tekeningen van Ger

Siks". In *Ger Siks : griezelige perfectie : tekeningen*, bewerkt door Harry Tupan en Jan Jaap Heij, 16:pp. 48–54. Monografieën van het Drechts Museum over hedendaagse figuratieve kunstenaars. Zwolle, 2012
Tent.cat. Drechts Museum, Assen, 15 mei-2 september 2012.

Tupan, Harry, en Jan Jaap Heij, red. *Ger Siks : griezelige perfectie : tekeningen*. Vol. 16. Monografieën van het Drechts Museum over hedendaagse figuratieve kunstenaars. Zwolle, 2012
Tent.cat. Drechts Museum, Assen, 15 mei-2 september 2012.

Sinsel, Daniel

Mayhew, Alexander. "Daniel Sinsel". *Metropolis M* 33, nr. 2 (2012): pp. 26–28.

Sliedregt, Dirk van

Tollenaar, Anja. "Innovatie in rotan meubelen door Dirk van Sliedregt". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 169–73.

Tollenaar, Anja, en Femke Huisman. *Dirk van Sliedregt 1920-2010: meubelontwerper, interieurarchitect, docent*. Bi-

bliografieën en oeuvrelijsten van Nederlandse architecten en stedebouwkundigen. Rotterdam, 2013.

Sluijters, Jan

Raad, Jacqueline de. "Hoe word ik een echte schilder, 1909–1918". In *Jan Sluijters 1881–1957*, bewerkt door Marguerite Tuijn, pp. 43–79. Bussum/Laren, 2011
Tent.cat. Singer Laren van 16 september 2011 t/m 22 januari 2012.

—. "Over het klantenboekje van Jan Sluijters". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 147–51.

Raad, Jacqueline de, en Anne-miek Rens. *Jan Sluijters: het geschilderde oeuvre*. Bewerkt door Ton Geerts. RKDMonographs. Den Haag, 2014
Digitale publicatie: <http://sluijters.rkdmmonographs.nl/>.

Raassen-Kruimel, Emke. "Sluijters als schilder van de moderne tijd, 1917–1925". In *Jan Sluijters 1881–1957*, bewerkt door Marguerite Tuijn, pp. 81–99. Bussum/Laren, 2011
Tent.cat. Singer Laren van 16

september 2011 t/m 22 januari 2012.

Tuijn, Marguerite, red. *Jan Sluijters 1881–1957*. Bussum/Laren, 2011

Tent.cat. Singer Laren van 16 september 2011 t/m 22 januari 2012. Bijdragen van: Jacqueline de Raad, Emke Raassen-Kruimel, Jan de Vries, Mieke van der Wal, Louise Wijnberg.

Vries, Jan de. "De latere Sluijters, 1925–1957". In *Jan Sluijters 1881–1957*, bewerkt door Marguerite Tuijn, pp. 101–21. Bussum/Laren, 2011
Tent.cat. Singer Laren van 16 september 2011 t/m 22 januari 2012.

Wal, Mieke van der. "Van naäper tot voorloper : De ontwikkeling van Sluijters tot 1909". In *Jan Sluijters 1881–1957*, bewerkt door Marguerite Tuijn, pp. 15–41. Bussum/Laren, 2011
Tent.cat. Singer Laren van 16 september 2011 t/m 22 januari 2012.

Wijnberg, Louise. "De atelier-praktijk van Sluijters". In *Jan*

Sluijters 1881–1957, bewerkt door Marguerite Tuijn, pp. 125–41. Bussum/Laren, 2011
Tent.cat. Singer Laren van 16 september 2011 t/m 22 januari 2012.

Smith, Hobbe

Willemse, Daphne, en Gusta Reichwein. *Gezicht op het IJ : Hobbe Smith en de Amsterdamse haven in 1913*. Bewerkt door Norbert Middelkoop. Amsterdam, 2013.

Smith, Kiki

Mechelen, Marga van. "Inside out : The sculptures of Kiki Smith". *Simulacrum* 20, nr. 1 (2012): pp. 20–26.

Smithson, Robert

Commandeur, Ingrid, en Trudy van Riemsdijk-Zandee, red. *Robert Smithson : Art in Continual Movement : A Contemporary Reading*. Amsterdam, 2012
Bijdragen van: Max Andrews, Eric C.H. de Bruyn, Stefan Heidenreich, Sven Lütticken, Anja Novak, Vivian van Saaze.

Gerve, Anna van. "Robert Smithson: de wereld als kaart". *Simula-*

crum 22, nr. 1 (2013): pp. 11–16.

Lütticken, Sven, en Eric de Bruyn. "In the Vicinity of... A Dialogue on Broken Circle/Spiral Hill and/as Cinema". In *Robert Smithson : Art in Continual Movement : A Contemporary Reading*, bewerkt door Ingrid Commandeur en Trudy van Riemsdijk-Zandee, pp. 115–33. Amsterdam, 2012.

Sprang, Anne-Marie van

Blotkamp, Carel, en Jan Teeuwisse. *Still : Een Installatie van Anne-Marie van Sprang*. Scheveningen, 2010
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 17 september 2010-13 februari 2011.

Sprokkelhorst, A.

Vákár, Kriszti. "Mondriaan of Sprokkelhorst?". *RKD Bulletin*, nr. 2 (2012): pp. 183–86.

Staal, Jonas

Maanen, Niels van. "Geopolitieke gids van Venetië : Jonas Staal maakt Biënnale-app". *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): p. 51.

Stansfield / Hooykaas

Hooykaas, Madelon, en Claire van Putten, red. *Revealing the invisible : The art of Stansfield/Hooykaas from different perspectives*. Amsterdam, 2010
Bijdragen van: Kitty Zijlmans, Janneke Wesseling e.a.

Steyerl, Hito

Lütticken, Sven. "Glitches of an exhibition : In gesprek met Hito Steyerl". *Metropolis M* 35, nr. 2 (2014): pp. 32–39.

Studio Formafantasma

Rawsthorn, Alice, Libby Sellers, Fredric Baas, Marco Petroni, Lidewij Edelkoort, en Louise Schouwenberg. *Formatantasma*. Den Bosch/Eindhoven, 2014
Tent.cat. Stedelijk Museum 's-Hertogenbosch, 15 februari-15 juni 2014.

Studio Job

Wilson, Mark, en Sue-an van der Zijpp. *Studio Job & the Groninger Museum*. Schoten/Groningen, 2011
Tent.cat. Groninger Museum, 5 oktober 2011-4 maart 2012. Engels/Nederlands.

Studio Wieki Somers

**MAUVE TOT
MONDRIAAN**

Schouwenberg, Louise, Pierre Doze, Anniina Koivu, en Anne-martine van Kesteren. *Out of the ordinary*. Zürich, 2014.

Sturm, Georg

Delvigne, Rob, en Jan Jaap Heij. "Rehabilitation for Georg Sturm". *The Rijksmuseum Bulletin* 61, nr. 1 (2013): pp. 24–63.

Heij, Jan Jaap. "Georg Sturm: 'Gemeenschapskunstenaar' avant la lettre?". *Desipientia* 18, nr. 2 (2011): pp. 18–22.

Sulter, Maud

Cherry, Deborah. "Image-making with Jeanne Duval in mind: photoworks by Maud Sulter, 1989–2002". In *Women, the arts and globalization eccentric experience*, bewerkt door Marsha Meskimon en Dorothy Rowe, pp. 145–68. Manchester, 2013.

—. "With her Fingers on the Political Pulse: The Transnational Curating of Maud Sulter". In *Politics in a Glass Case : Feminism, exhibition cultures and curatorial transgressions*, bewerkt door Angela Dimitrakaki en Lara Perry, 7:pp. 205–26. Value : Art :

Politics. Liverpool, 2013.

Swart, Corstiaan de

Versteegh, Jaap. "Corstiaan de Swart (1818-1897)". In *De meester van Wolfheze : Frederik Hendrik Hendriks (1808-1865) en zijn leerlingen*, bewerkt door Ton Pelkmans, Ulbe Anema, en Leo Kok, pp. 89–92. Utrecht, 2011 Tent.cat. Museum Veluwezoom, Kasteel Doorwerth, Doorwerth, 30 september 2011-15 januari 2012.

Tatlin, Vladimir Evgrafovich

Blok, Cor. "Model voor een monument voor de Derde Internationale : 1920 | Vladimir Jewgrafowitsj Tatlin (Moskou 1885-Moskou 1953)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 367–71. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Boersma, Linda S. "Kazimir Malevich, Theo van Doesburg and Tatlin's Counter-Reliefs". In *Tatlin : neue Kunst für eine neue Welt : internationales Symposium = Татлин : новое искусство для нового мира* :

международный симпозиум = *Tatlin : new art for a new world : international symposium*, bewerkt door Museum Tinguely, pp. 29–32. Ostfildern, 2013 Congresbundel, Museum Tinguely, Basel, 27-29 september 2012.

Teeseling, Ed van

Brounts, Ingeborg, en Steven van Teeseling, red. *Ed van Teeseling : beeldhouwer*. Haarlem, 2012 Bijdrage van: Leo Ewals, e.a.

The Bruce High Quality Foundation

Goosen, Moosje. "The Bruce High Quality Foundation". *Metropolis M* 31, nr. 2 (2010): pp. 41–45.

Thek, Paul

Smit, Adelheid. "De Artist's Co-op : Collaboratie en de rol van de kunstenaar in de vroege installaties van Paul Thek". *Simulacrum* 21, nr. 3 (2013): pp. 43–50.

Thorn Prikker, Johan

Heiser, Christiane, en Mienke Simon Thomas, red. *Johan Thorn Prikker : De Jugendstil voorbij*. Rotterdam/Düsseldorf, 2010 Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 13 november 2010-13 februari 2011, museum kunst palast, Düsseldorf, 26 maart-7 augustus 2011.

Beuningen, Rotterdam, 13 november 2010-13 februari 2011, museum kunst palast, Düsseldorf, 26 maart-7 augustus 2011. Ook in het Duits verschenen.

Bijdragen van: Carel Blotkamp, Joan Greer, Marjan Groot, Martina Padberg, Hillie Smit, Reinhold Happel, Myriam Wierschowski, Rüdiger Joppien, Friederike Schuler, Barbara Til, Dedo von Kerssenbrock-Krosigk.

Simon Thomas, Mienke. "Moderne Kunst in Rotterdam : Ontwerpen voor het stadhuis". In *Johan Thorn Prikker : De Jugendstil voorbij*, bewerkt door Christiane Heiser en Mienke Simon Thomas, pp. 182–99. Rotterdam/Düsseldorf, 2010

Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 13 november 2010-13 februari 2011, museum kunst palast, Düsseldorf, 26 maart-7 augustus 2011.

Tobias, Gert en Uwe

Hardeman, Doede, red. *Gert & Uwe Tobias*. Zwolle/Keulen, 2011 Tent.cat. GEM, Den Haag, 12 maart-13 juni 2011. Bijdragen van Rogier Ormelings.

Toorop, Charlie

Bosma, Marja. *Charley Toorop : dessins lettres. Vol. 10. Exposition-dossier.* Parijs, 2010
Tent.cat. Hôtel Turgot, Parijs, 18 februari-11 april 2010.

Studievic, Hélène, red. *Charley Toorop.* Parijs, 2010
Tent.cat. Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris, 19 februari-9 mei 2010. Bijdrage van: Marja Bosma, Carel Blotkamp.

Toorop, Jan

Vloten, Francisca van, red.
Nieuw licht! : Jan Toorop en de Domburgsche Tentoonstellingen 1911-1921. Deventer, 2011
Tent.cat. Marie Tak van Poortvliet Museum, Domburg, 19 juni-6 november 2011. Bijdragen van: André Groeneveld en Renée Smithuis.

Toulouse-Lautrec, Henri de

Cate, Phillip Dennis, red. *Toulouse-Lautrec and la vie moderne: Paris 1880-1910.* Alexandria, Virginia/New York, 2013
Tent.cat. Nevada Museum of Art, Reno, 2 november 2013-19 januari 2014, Columbus Museum of Art, Columbus, 18 mei-8 februari 2014, Foothills Art Center, Golden, 7 juni-17 augustus 2014, Art Gallery of Alberta, Edmonton, 6 september-16 november 2014, Society of the Four Arts, Palm Beach, 5 december 2014-11 janu-

2014, Foothills Art Center, Golden, 7 juni-17 augustus 2014, Art Gallery of Alberta, Edmonton, 6 september-16 november 2014, Society of the Four Arts, Palm Beach, 5 december 2014-11 januari 2015, Crocker Art Museum, Sacramento, 31 januari-26 april 2015, Arlington Museum of Art, Arlington, 16 mei-16 augustus 2015, Louisiana State University Museum of Art, Baton Rouge, 5 september-15 november 2015. Bijdragen van: Fred Leeman, Belinda Thomson, Christopher Lloyd. Catalogusentries door: Fred Leeman, e.a.

Leeman, Fred. "Against 'la vie moderne'." In *Toulouse-Lautrec and la vie moderne: Paris 1880-1910*, bewerkt door Phillip Dennis Cate. Alexandria, Virginia/New York, 2013

Tent.cat. Nevada Museum of Art, Reno, 2 november 2013-19 januari 2014, Columbus Museum of Art, Columbus, 18 mei-8 februari 2014, Foothills Art Center, Golden, 7 juni-17 augustus 2014, Art Gallery of Alberta, Edmonton, 6 september-16 november 2014, Society of the Four Arts, Palm Beach, 5 december 2014-11 janu-

ari 2015, Crocker Art Museum, Sacramento, 31 januari-26 april 2015, Arlington Museum of Art, Arlington, 16 mei-16 augustus 2015, Louisiana State University Museum of Art, Baton Rouge, 5 september-15 november 2015.

Trecartin, Ryan

Kroef, Saskia van der. "Alles, ooit, overal : Het fenomeen Ryan Trecartin". *Metropolis M* 32, nr. 6 (2011): pp. 38-43.

Tuymans, Luc

Sellink, Manfred, en Tommy Simoens, red. *Luc Tuymans : Grafisch werk 1989-2012.* Antwerpen, 2013
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 16 februari-2 juni 2013.

Vallotton, Félix

Bakker, Nienke. "De tragische kracht van het zwarte vlak." In *Félix Vallotton : het vuur onder het ijs*, bewerkt door Nienke Bakker, pp. 108-17. Amsterdam/Eindhoven, 2014
Tent.cat. Grand Palais, Galeries nationales, Parijs, 2 oktober 2013-20 januari 2014, Van Gogh Museum, Amsterdam, 14 februari-1 juni 2014, Mitsubishi Ichigokan Museum, Tokio, 14 juni-23 september 2014.

gokan Museum, Tokio, 14 juni-23 september 2014.

—. , red. *Félix Vallotton : het vuur onder het ijs.* Amsterdam/Eindhoven, 2014

Tent.cat. Grand Palais, Galeries nationales, Parijs, 2 oktober 2013-20 januari 2014, Van Gogh Museum, Amsterdam, 14 februari-1 juni 2014, Mitsubishi Ichigokan Museum, Tokio, 14 juni-23 september 2014. Ook in het Engels verschenen, in 2013 in het Frans verschenen. Bijdragen van: Marina Ducrey, Katia Poletti, Isabelle Cahn, Fleur Roos Rosa de Carvalho, Nienke Bakker.

Roos Rosa de Carvalho, Fleur. "De essentie van zwart en wit : De houtsneden". In *Félix Vallotton : het vuur onder het ijs*, bewerkt door Nienke Bakker, pp. 62-77. Amsterdam/Eindhoven, 2014
Tent.cat. Grand Palais, Galeries nationales, Parijs, 2 oktober 2013-20 januari 2014, Van Gogh Museum, Amsterdam, 14 februari-1 juni 2014, Mitsubishi Ichigokan Museum, Tokio, 14 juni-23 september 2014.

Van de Kerkhove, Frédéric

Baetens, Jan Dirk. "Kunst als eeuwige jeugd. Originaliteit en schepping in de affaire Frédéric Van de Kerkhove (1862-1873)". *De Negentiende Eeuw* 36, nr. 2 (2012): pp. 81-103.

Vandenbergh, Philippe

Van Rossem, Patrick, Jan Vanden Berghe, en Patrick Van Rossem, red. "Philippe Vandenberg and the way of drawing, the way of mankind". In *Philippe Vandenberg. Reflections on the Drawings / Beschouwingen bij de tekeningen*, pp. 10-53. Brussel/Tilburg, 2012

Begeleidend bij Philippe Vandenberg. Berlinda De Bruyckere. Innocence is Precisely: Never to Avoid the Worst en gelijknamige tent.cat. De Pont, Tilburg, 30 juni-25 november 2012.

Vanderheyden, JCJ

Locher, Hans. *JCJ Vanderheyden : Licht tijd en ruimte*. Bewerkt door Loes Visch. Wezep/Den Bosch, 2011.

Van Severen, Maarten

Noijens, Marlies. "Objects Have a Nightlife Too: Considering a Chair's Agency". *Kunstlicht* 34,

nr. 3 (2013): pp. 52-59.

Vechte, Antoine

Biemond, Dirk Jan. "Neptune domptant les flots ou Le Triomphe de Galatée (1843). Antoine Vechte, the Duc de Luynes and the Revival of Répoussé". *The Rijksmuseum Bulletin* 62, nr. 4 (2014): pp. 382-407.

Veelenturf, Cor

Veelenturf, Kees. *Cor Veelenturf: schilder uit de polder, 1923-2002*. Snelrewaard, 2010.

—. "Oudewater in twee prenten en een aquarel van Cor Veelenturf". *Heemtijdinghen* 47, nr. 1 (2011): pp. 18-24.

Velde, Bram en Geer van de

Hopmans, Anita. "Les frères Van Velde et leur mécène : Présentation de la correspondance". In *Bram et Geer van Velde : Deux peintres | Un nom*, bewerkt door Rainer Michael Mason en Sylvie Ramond, pp. 192-205. Paris, 2010

Tent.cat. Musée des Beaux-Arts de Lyon, 17 april-19 juli 2010.

Ven, Lidwien van de

Lütticken, Sven. "Lidwien van de Ven : Photo Opportunities". In *Rotterdam : Sensitive Times*, bewerkt door Lidwien van de Ven, Amira Gad, en Nicolaus Schafhausen, pp. 29-32. Rotterdam, 2012.

Ven, Lidwien van de, Amira Gad, en Nicolaus Schafhausen, red. *Rotterdam : Sensitive Times*. Rotterdam, 2012.

Verdurmen, Othilia

Kolsteren, Steven. "Langs de botten van de vuurvogel, een fascinerende reis door de dood en explosief licht : Othilia Verdurmen en de cyclus van de vuurvogel = Along the bones of the phoenix, a fascinating journey through death and explosive light : Othilia Verdurmen and the cycle of the Phoenix". In *De Vuurvogel = Phoenix*, bewerkt door Othilia Verdurmen en Ilonka Verdurmen, pp. 90-97. s.l., 2011.

Verkerk, Emo

Boersma, Linda. "Zelden zomaar een vogel". *Kunstschrift* 55, nr. 1 (2011): pp. 44-47.

Vermeule, Koen

Bloemheuvel, Marente, red. *Koen Vermeule : High above ground*.

Zwolle, 2012

Bijdragen van: Cornel Bierens, Ulrich Bischoff, Hans den Hartog Jager.

Visser, Carel

Scholten, Frits. "Collages in de ruimte". *Kunstschrift* 55, nr. 1 (2011): pp. 38-41.

Visser, Martin

Bosch, Paula van den, en Kris Dittel, red. *Martin Visser : Verzamelaar, ontwerper, vrije geest*. Maastricht, 2012

Tent.cat. Bonnefantenmuseum, Maastricht, 13 maart-17 juni 2012. Bijdragen van: Carel Blotkamp, e.a.

Vlag, Sees

Vlag, Miep. *Sees Vlag : Meester graficus : Afspiegeling van een vijftigjarig oeuvre*. Gouda, 2014

Tent.cat. Museum Gouda, 15 april-15 juni 2014.

Vos, Giny

Boomgaard, Jeroen. "The city dreams = De stad droomt". In *Giny Vos: Singing in the Dark*, bewerkt door Giny Vos, pp.

116–21. Amsterdam, 2010.

Vos, Peter

Jongh, Eddy de. "Rembrandt in de ogen van Peter Vos". In *Face Book : Studies on Dutch and Flemish Portraiture of the 16th-18th Centuries : Liber Amicorum Presented to Rudolf E.O. Ekkart*, bewerkt door Edwin Buijsen, Charles Dumas, en Volker Manuth, pp. 175–82. Leiden, 2012.

Vries, Leo de

Damen, Jeroen, Feico Hoekstra, Francien Valk, en Daphne Diona van de Winkel. *Leo de Vries*. Vol. 7. Monografieën van het Sculptuur Instituut. Zwolle, 2012
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 5 oktober 2012–20 januari 2013.

Vulsmá, Vincent

Grinsven, Laura van. "Conceptueel vandalisme : Vincent Vulsmá". *Metropolis M* 32, nr. 5 (2011): pp. 58–61.

Wall, Jeff

Dziewior, Yilmaz, en Hripsimé Visser, red. *Jeff Wall : Tableaux Pictures Photographs 1996–2013*. Amsterdam/Bregenz, 2014

Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 1 maart–3 augustus 2014, Kunsthuis Bregenz, 18 oktober 2014–11 januari 2015, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, 6 februari–31 mei 2015. Ook in het Engels en Duits verschenen. Bijdragen van: Hripsimé Visser, Yilmaz Dziewior, Camiel van Winkel. Medewerking van: Masha van Vliet.

Visser, Hripsimé. "Jeff Wall, photographer". In *Jeff Wall : Tableaux Pictures Photographs 1996–2013*, bewerkt door Yilmaz Dziewior en Hripsimé Visser, pp. 8–17. Amsterdam/Bregenz, 2014
Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 1 maart–3 augustus 2014, Kunsthuis Bregenz, 18 oktober 2014–11 januari 2015, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, 6 februari–31 mei 2015.

Winkel, Camiel van. "Traumarbeit". In *Jeff Wall : Tableaux Pictures Photographs 1996–2013*, bewerkt door Yilmaz Dziewior en Hripsimé Visser, pp. 18–26. Amsterdam/Bregenz, 2014
Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 1 maart–3 augustus

2014, Kunsthuis Bregenz, 18 oktober 2014–11 januari 2015, Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk, 6 februari–31 mei 2015.

Wall Perné, Gust van de
Rens, Annemiek. *Gust van de Wall Perné : Nieuwe Kunst rond 1900*. Apeldoorn, 2011
Tent.cat. CODA Museum, Apeldoorn, 5 november 2011–26 februari 2012.

Wanders, Marcel

Roode, Ingeborg de, en Sophie Tates, red. *Marcel Wanders : Pinned Up : 25 jaar vormgeving*. Amsterdam, 2014
Tent.cat. Stedelijk Museum Amsterdam, 1 februari–15 juni 2014. Ook in het Engels verschenen. Bijdragen van: Marjan Groot, Jennifer Hudson, Penny Sparke, Ingeborg de Roode, Pietje Tegenbosch, Robert Thiemann en Alexandra Onderwater.

Warmerdam, Marijke van

Bloemheuvel, Marente, red. *Marijke van Warmerdam : Close by in the distance : A catalogue raisonné (1989–2011)*. Keulen, 2011

Tent.cat. Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 29 oktober 2011–22 januari 2012, Museu de Arte Contemporânea de Serralves, Porto, februari–april 2012, Kunsthalle Düsseldorf, Düsseldorf, voorjaar 2013. Met bijdragen van: Fiona Bradley, Maarten Doorman, Kees van Gelder, Philippe-Alain Michaud, Michaela Unteröffer. Verschenen met bijlage in het Nederlands, Portugees en Duits.

WassinkLundgren

Lutgerink, Femke. "WassinkLundgren : Voorbij het moment kijken". *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): pp. 36–43.

Weerasethakul, Apichatpong

Winking, Kerstin. "Alles heeft een ziel : Apichatpong Weerasethakul". *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): pp. 68–71.

Weimans, Marga

Zijpp, Sue-an van der, en Efua Heyliger, red. *Marga Weimans : Fashion house*. Groningen, 2014
Tent.cat. Groninger Museum, 15 juni–23 november 2014, Openbare Bibliotheek Amsterdam, 21 juni–24 oktober 2014.

Weissenbruch, Jan

Mullen, Manon van der. "Ingeprent : Vondsten uit Het Prenkenkabinet Online : Jan Weissenbruch in Rembrandt, sa vie et ses oeuvres". *De Boekenwereld* 28, nr. 2 (2012): pp. 107–11.

Wenckebach, Oswald

Hefting, Paul, Feico Hoekstra, Anton Reichel, Louk Tilanus, en Willem Oswald Wenckebach. *Oswald Wenckebach*. Vol. 5. Monografieën van het Sculptuur Instituut. Zwolle, 2011
Tent.cat. Museum Beelden aan Zee, Den Haag, 23 september 2011-22 januari 2012.

Werkman, Hendrik Nicolaas

Vries, Anneke de, Jikke van der Spek, Doeke Sijens, en Mariëtta Jansen, red. *H.N. Werkman 1882-1945 : Leven & werk*. Zwolle, 2014
Bijdragen van: Doede Hardeman, Mariëtta Jansen, Ronald Ohlsen, Henk van Os, Doeke Sijens, Jikke van der Spek, Han Steenbruggen, Anneke de Vries, Mieke van der Wal, Martin Werkman, Claartje Wesselink.

Westerik, Co

Hartog Jager, Hans den, en Véronique Baar. *Co Westerik : Schilderijen/notities*. Rotterdam, 2014.

**Whistler, James
Abbott McNeill**

Hermens, Erma, en Arie Wallert. "James McNeill Whistler : Fluidity, finish and experiment". In *Studying old master paintings: technology and practice : The National Gallery Technical Bulletin 30th anniversary conference postprints*, bewerkt door Marika Spring, Helen Howard, Carol Christensen, Suzanne Quillen Lomax, Michael Palmer, en Steve Wilcox, pp. 229–36. London, 2011.

White, Dondi

Blok, Cor. "Children of the Grave again, part 3 : 1980 | Dondi (Donald Joseph White, New York 1961-New York 1998)". In *101 hoogtepunten van de Westerse kunst*, bewerkt door Mieke Rijnders en Patricia van Ulzen, pp. 405–8. Inleiding kunstgeschiedenis 1. Heerlen, 2010.

Wildschut, Daan

Boddy, Jane. "Vrijheid in gebondenheid : De kerkelijke kunst van Daan Wildschut uit de jaren vijftig". *Kunstlicht* 31, nr. 3/4 (2010): pp. 56–63.

Wildschut, Henk

Junier, Fleur, en Nicolette Bartelink, red. *Henk Wildschut : Solo*. Wezep/Oss, 2013.

Williams, Christopher

Berrebi, Sophie. "De wereld in 18 lessen : Christopher Williams". *Metropolis M* 32, nr. 2 (2011): pp. 36–45.

Wilschut, Hans

Ex, Sjarel, en Xandra de Jongh. *Still motion : Lyric reflections on urbanism : Hans Wilschut*. Zwolle, 2010.

Wind, Gerhard

Deinse, Pieter Hendrik Jan van. *Wind und Wand : de neoconstructivistische binnendecoratie van Gerhard Wind in de St. Antoniuskerk in Düsseldorf-Oberkassel (1984-1986) : een eigenzinnig abstract-geometrisch concept in theorie en praktijk*. Leiden, 2012
Proefschrift Universiteit Leiden.

Wonder, Pieter Christoffel

Priem, Ruud. "Pieter Christoffel Wonder in Londen: '...het behoort tot het plan en ik volg als een kind'." In *Mythen van het atelier : Werkplaats en schilderpraktijk van de negentiende-eeuwse Nederlandse kunstenaar*, bewerkt door Mayken Jonkman en Eva Geudeker, pp. 38–39. Zwolle/Den Haag, 2010
Tent.cat. Teylers Museum, Haarlem, 18 september 2010-9 januari 2011, Museum Het Valkhof, Nijmegen, 11 februari-8 mei 2011.

Wright, Richard

Roscam Abbing, Laura. "Richard Wright and the Cuypers Star : New Ceiling Paintings in the Renovated Rijksmuseum". *The Rijksmuseum Bulletin* 61, nr. 1 (2013): pp. 84–103.

Yoors, Jan

Janssen, Elsje. "Jan Yoors en de wandtapijtkunst. Heerser over vorm en kleur". In *Jan Yoors : 1922-1977*, bewerkt door Sergio Servellón, pp. 17–29. Drogenbos, 2012
Tent.cat. FeliXart Museum, Drogenbos, 28 oktober 2012-24

februari 2013.

Zandleven, Jan Adam
Maurer, Onno, red. *Jan Adam Zandleven 1868-1923*. Schiedam, 2012
Tent.cat. Museum Flehite, 2 juni-26 augustus 2012. Bijdragen van: Onno Maurer, Katjuschka Otte, Jaap Verhage.

Zandvliet, Robert

Schouwenberg, Louise, red.
Robert Zandvliet : I owe you the truth in painting. Rotterdam, 2012
Tent.cat. GEM museum voor actuele kunst, Den Haag, 19 mei-9 september 2012.

Zdjelar, Katarina

Zdjelar, Katarina, en Frédérique Bergholtz. "Opening Towards The Impossible". In *Conversation pieces*, bewerkt door Frédérique Bergholtz, pp. 173–85. Berlijn, 2011.

Ziach, Krystyna

Rooseboom, Hans, en Jan Teeuwisse. *Krystyna Ziach : Space of Imagination : fotografie als sculptuur als fotografie = photography as sculpture as photo-*

graphy = photographie comme sculpture comme photographie. Zwolle, 2014.

Zwanikken, Christiaan

Schoor, Frank van de, red. *Christiaan Zwanikken : Nature rewired*. Nijmegen, 2013
Tent.cat. Museum Het Valkhof, Nijmegen, 16 november 2013-30 maart 2014. Engels/Nederlands. Bijdragen van: Frank van de Schoor, Michael Budinger en Thierry Dufrêne.

Twee of meer kunstenaars

Blotkamp, Carel. "Duetten in het Mauritshuis". *Kunstschrift* 55, nr. 4 (2011): pp. 20–29.

Coppes, Wietse. "George L.K. Morris and Piet Mondrian". In *George L.K. Morris - Harry Holtzman. Pioneers of Modernism: points of contact*, bewerkt door Kinney Frelinghuysen en Madalena Holtzman, 2014
Tent.cat. Frelinghuysen Morris House & Studio, Lenox, 26 juni-12 oktober 2014.

Douma, Marian, en Maartje de Haan. *Olieverf, penseLEN en zeewater : De schildersvrienden*

Betzy Akersloot-Berg, Hendrik Willem Mesdag en Sientje Mesdag-van Houten. Vlieland/Zwolle, 2010

Medewerking van: Edwin Becker. Filedt Kok, Jan Piet. "Out of Admiration for the Crab in a Box : The Artistic Friendship between Charles Donker and Frans Pannekoek". *The Rijksmuseum Bulletin* 58, nr. 2 (2010): pp. 145–56.

Haveman, Mariëtte. "Een ongemakkelijke relatie". *Kunstschrift* 55, nr. 6 (2011): pp. 46–47.

—. "Profeten van de schoonheid". *Kunstschrift* 56, nr. 2 (2012): pp. 10–13.

Huizing, Colin, en Mattijs Visser, red. *Nul=o : the Dutch Nul Group in an international context*. Rotterdam, 2011
Tent.cat. Stedelijk Museum Schiedam, 11 september 2011-22 januari 2012. Ook in het Nederlands verschenen.

Janssen, Hans. "'Mijn schilderkunst is al heel snel': De ontmoeting tussen Alexander Calder en Piet Mondriaan". In *Alexander Calder : De grote ontdekking*, bewerkt door Claude Keisch.

bewerkt door Doede Hardeman en Benno Tempel, pp. 52–63.

Den Haag, 2012
Tent.cat. Gemeentemuseum Den Haag, 11 februari-28 mei 2012.

Jooren, Marieke. "Alles behalve een club". *Kunstschrift* 54, nr. 1 (2010): pp. 44–46.

Klooster, Maarten van 't. "Masses for the music : Muziek als muze en marketing". *Kunstlicht* 33, nr. 1 (2012): pp. 66–75.

Kok, Jan Piet Filedt, en Eddy de Jongh. *Peter Vos en Charles Donker*. Utrecht, 2010
Tent.cat. Centraal Museum, Utrecht, 11 september 2010-9 januari 2011.

Müller-Schirmer, Andrea. "De helden van de kwast, de pen en het penseel". *Kunstschrift* 55, nr. 6 (2011): pp. 14–17.

Nouwen, Margreet. "Auf der Suche nach der 'lebendigen Linie' : Liebermann und Daumier". In "Daumier ist ungeheuer!" : *Gemälde, Zeichnungen, Graphik, Bronzen von Honoré Daumier*, bewerkt door Claude Keisch.

Berlijn, 2013
Tent.cat. Stiftung Brandenburger Tor, Max Liebermann Haus, Berlijn, 2 maart-2 juni 2013.

Schoor, Frank van de, red. *Tajiri meets Sabine Weiss & Leonard Freed*. Nijmegen, 2012
Tent.cat. Museum Het Valkhof, Nijmegen, 22 september 2012-6 januari 2013. Bijdragen van: Helen Westgeest e.a.

Withagen, Annet. "Wonderlijke apparaten en vreemde dieren : De poëzie van Panamarenko en Theo Jansen". *Simulacrum* 20, nr. 2 (2012): pp. 52-55.

Zijlmans, Kitty. *Transformatie/ Inspiratie : Madelon Hooykaas en Keiko Sato in het SieboldHuis in Leiden*. Leiden, 2011
Tent.cat. Japanmuseum Siebold-Huis, Leiden, 16 september 2012-25 november 2012.

RECENSIES

Anastasyadis, Victoria. "Textiles : Open Letter - Abstraktionen, Textilien, Kunst". *Metropolis M*

34, nr. 5 (2013): p. 90
Tentoonstellingsrecensie van: Textiles : Open Letter - Abstraktionen, Textilien, Kunst, Museum Abteiberg, Mönchengladbach, 23 juni-10 november 2013.

Baetens, Jan Dirk. "Review : Elisa Bizzotto and Paolo Spinozzi, The Germ: Origins and Progenies of Pre-Raphaelite Interart Aesthetics. Cultural Interactions: Studies in the Relationship between the Arts (ed. J.B. Bullen), vo. 24, Oxford - Bern - Berlin, 2012". *Tijdschrift voor Tijdschriftstudies* 17, nr. 34 (2013): pp. 168-70.

—. "Review of Anne van Buul (ed.), *Lopende vuurtjes. Engelse kunst en literatuur in Nederland en België rond 1900*, Hilversum: Verloren (2012)". *Revue Belge de Philologie et d'Histoire = Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis* 90, nr. 4 (2012): pp. 1440-43.

—. "Review of Laurence Brogniez (ed.), *Écrits voyageurs. Les artistes et l'ailleurs*. Brussels: Peter Lang (2012)". *Revue Belge de Philologie et d'Histoire = Bel-*

gisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis 91, nr. 2 (2013): pp. 546-48.

Bauduin, Tessel M. "Claude Cahun". *Photography & Culture* 5, nr. 2 (2012): pp. 239-42
Tentoonstellingsrecensie van: Claude Cahun, Jeu de Paume, Parijs, 24 mei-25 september 2011.

Bedaux, Leen. "Gold". *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): p. 86
Tentoonstellingsrecensie van: Gold, W139, Amsterdam, 23 juni-23 augustus 2012.

Beuningen, Loes van. "Fuck Off 2". *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): p. 85
Tentoonstellingsrecensie van: Fuck Off 2, Groninger Museum, Groningen, 26 mei-17 november 2013.

—. "Now Japan". *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): p. 87
Tentoonstellingsrecensie van: Now Japan, Kunsthall KAdE, Amersfoort, 21 september 2013-2 februari 2014.

Blotkamp, Carel. "Theo van Doesburg". *The Burlington Ma-*

gazine 152, nr. 1286 (2010): pp. 342-43

Tentoonstellingsrecensie van: Van Doesburg & The International Avant-Garde. Constructing a New World, Museum De Lakenhal, Leiden, 20 oktober 2009-3 januari 2010, Tate Modern, London, 4 februari-16 mei 2010.

Boer, Suki de. "Maria Lind & Olav Velthuis (red.) : Contemporary Art and Its Commercial markets: A Report on Current Conditions and Future Scenarios". *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): p. 91

Recensie van: Maria Lind & Olav Velthuis (red.), Contemporary Art and Its Commercial markets: A Report on Current Conditions and Future Scenarios, Berlijn 2012.

Bouwhuis, Jelle. "Sharjah Biennial". *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): p. 84
Tentoonstellingsrecensie van: Re:emerge, Towards a New Cultural Cartography, Sharjah Biennial 11, Heritage Area, Sharjah, 13 maart-13 mei 2013.

Butcher, Clare. "The Exhibitionist

& Manifesta Journal". *Metropolis M* 31, nr. 4 (2010): pp. 92–93
Recensie van: The Exhibitionist: Journal on Exhibition Making, No. 1, januari 2010 en Manifesta Journal #7, Journal of Contemporary Curatorship, nr. 7, 2009/2010.

Buvelot, Quentin. "Frits Lugt 1884-1970. Living for Art: A Biography". *The Burlington Magazine* 155, nr. 1319 (2013): pp. 108–9
Recensie van: Freek Heijbroek, Frits Lugt 1884-1970. Living for Art : A Biography, Bussum/Parijs 2012.

Craen, Irene de. "Paola Pivi: Tulkus 1880 to 2018". *Metropolis M* 34, nr. 2 (2013): p. 98
Tentoonstellingsrecensie van: Paola Pivi: Tulkus 1880 to 2018, Witte de With, Rotterdam, 24 januari-5 mei 2013.

Damme, Wilfried van. "Aesthetic Property Realism, Projectivism, and Evolutionary Aesthetics: A Comment on Stephen Davies's The Artful Species". *Estetika : The Central European Journal of Aesthetics* 7, nr. 1 (2014): pp. 98–100.

Dürst Britt, Jaring. "Mike Cootter : Lapidarium". *Metropolis M* 32, nr. 2 (2011): pp. 94–96
Tentoonstellingsrecensie van: Lapidarium, ZINGERpresents, Amsterdam, 8 januari-19 februari 2011.

Esner, Rachel. "Ateliers d'artistes aux XXe et XXIe siècles, du lieu à l'oeuvre". *Perspective : La revue de l'INHA*, nr. 1 (2011): pp. 599–604
Recensie van: Giles Waterfield (red.), The Artist's Studio, London 2009 [tent.cat. Compton Verney, 26 september-13 december 2009, Sainsbury Centre for Visual Arts, Norwich, 9 februari-16 mei 2010]/Wouter Davidts, Kim Paice (red.), The Fall of the Studio: Artists at Work, Amsterdam 2009/Michael Diers, Monika Wagner (red.), Topos Atelier: Werkstatt und Wissensform, Berlijn 2010/Mary Jane Jacobs, Michelle Grabner (red.), The Studio Reader: On the Space of Artists, Chicago/Londen 2010.

———. "The early years of Dutch photography". *Tijdschrift voor*

Geschiedenis 123, nr. 4 (2010): pp. 622–23
Recensie van: Hans Rooseboom, De schaduw van de fotograaf: positie en status van een nieuw beroep, 1839-1889, Leiden 2008.

———. "Van Gogh's Letters. The Artist Speaks". *Nineteenth-Century Art Worldwide* 9, nr. 1 (2010)
Tentoonstellingsrecensie van: Van Goghs brieven. De kunstenaar aan het woord, Amsterdam, 9 oktober 2009-3 januari 2010. Digitale publicatie: <http://www.19thc-artworldwide.org/index.php/spring10/van-goghs-letters>.

Folkerts, Hendrik. "2030: Oorlogszone Amsterdam. Oefening in het onvoorstelbare". *Metropolis M* 31, nr. 2 (2010): p. 88
Recensie van: 2030: Oorlogszone Amsterdam. Oefening in het onvoorstelbare, Open, nr. 18. Rotterdam-Amsterdam 2009.

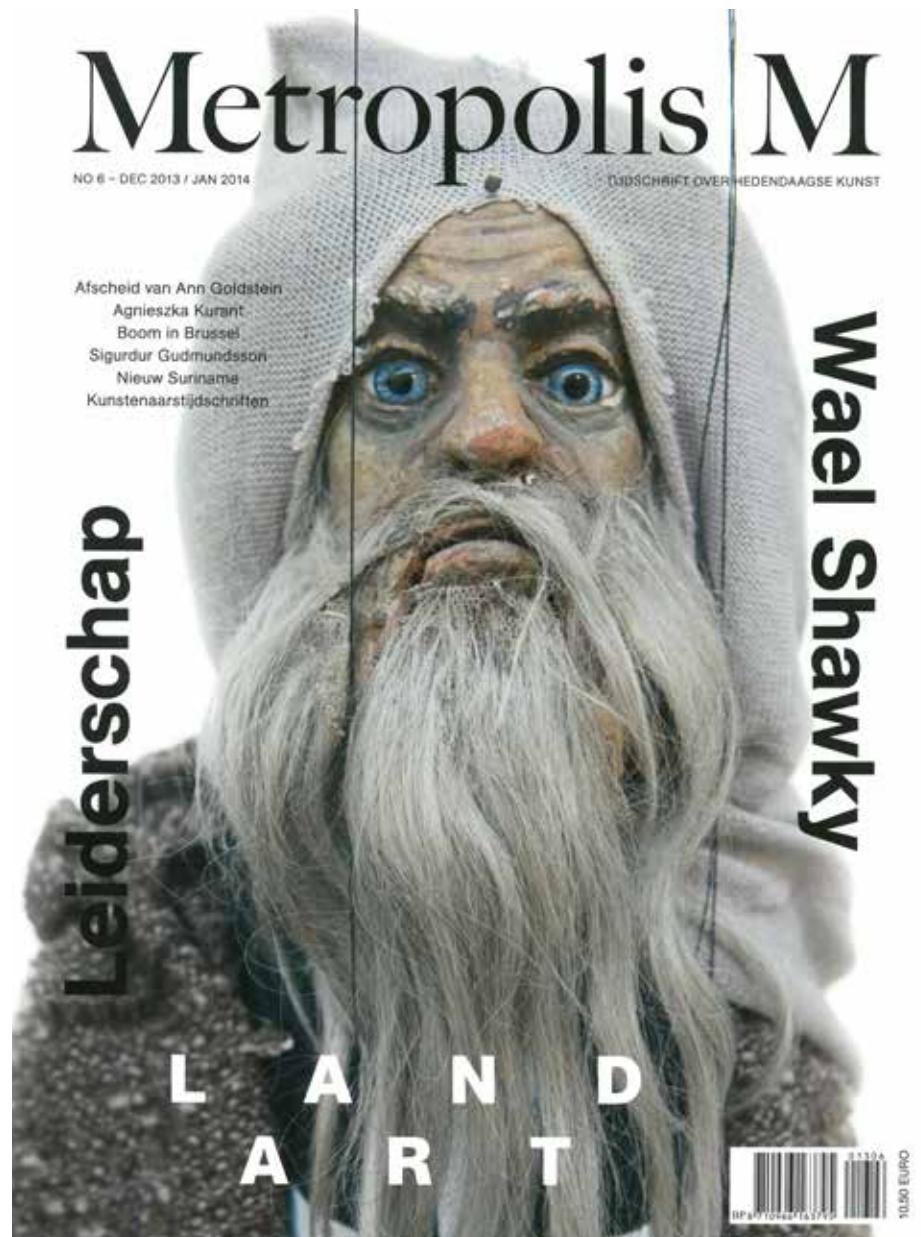
———. "Lygia Pape: Magnetized Space". *Metropolis M* 33, nr. 2 (2012): p. 91
Tentoonstellingsrecensie van: Lygia Pape: Magnetized Space,

Serpentine Gallery, Londen, 7 december 2011-19 februari 2012.

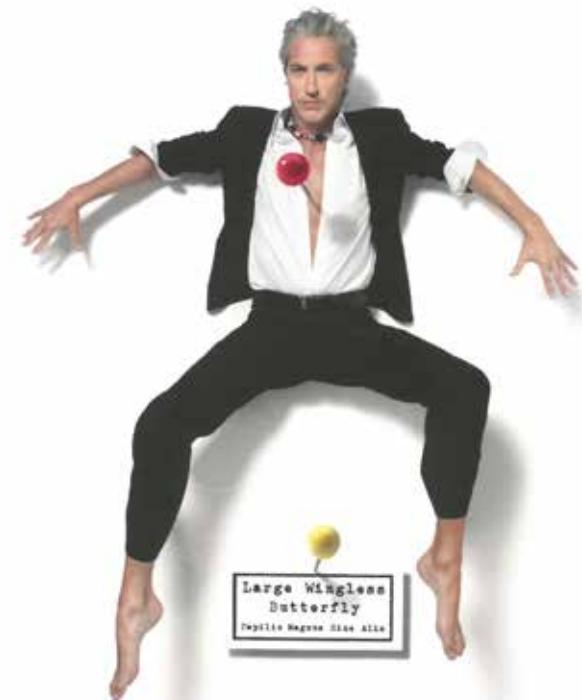
Geerlings, Julia. "The Moon Has a Complicated Geography". *Metropolis M* 34, nr. 2 (2013): p. 95
Tentoonstellingsrecensie van: The Moon Has a Complicated Geography, De Vleeshal en De Kabinetten van De Vleeshal, Middelburg, 26 januari-15 april 2013.
Geerts, Ton. "A Bit of Matter and a Little Bit More. The Collection and Archives of Herman and Nicole Daled 1966-1978, Cologne 2010". *The Burlington Magazine* 155, nr. 1319 (2013): p. 111.

———. "In & Out of Amsterdam: Travels in Conceptual Art, 1960-1976". *The Burlington Magazine* 152, nr. 1283 (2010): p. 115
Recensie van: Christophe Cherix, In & Out of Amsterdam: Travels in Conceptual Art, 1960-1976, New York 2009. Tent.cat. Museum of Modern Art, 19 juli-5 oktober 2009.

Gevers, Ine. "Liverpool Biennial". *Metropolis M* 33, nr. 6 (2012): p. 90
Tentoonstellingsrecensie van: Liverpool Biennial, diverse loca-

Marcel Wanders

Pinned Up
25 jaar vormgeving

ties, Liverpool, 15 september-25 november 2012.

Gortzak, Roos. "Objekt Atlas: Feldforschung im Museum". *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): p. 90
Tentoonstellingsrecensie van: Objekt Atlas: Feldforschung im Museum, Weltkulturen Museum, Frankfurt, 25 januari-16 september 2012.

Grinsven, Laura van. "Meesterwerken Meesterzetten". *Metropolis M* 35, nr. 2 (2014): p. 99
Recensie van: Frank Reijnders, Meesterwerken meesterzetten, Amsterdam 2013.

—. "Minimal Myth". *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): p. 87
Tentoonstellingsrecensie van: Minimal Myth, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 2 juni-16 september 2012.

—. "Sheela Gowda : Open Eye Policy". *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): p. 82
Tentoonstellingsrecensie van: Sheela Gowda : Open Eye Policy, Van Abbemuseum, Eindhoven, 23 februari-26 mei 2013.
Haagsma, Lotte. "De waarde van

de amateur : essay geschreven door Jorinde Seijdel". *Metropolis M* 31, nr. 4 (2010): pp. 93–94
Recensie van: Jorinde Seijdel, De waarde van de amateur, Amsterdam 2010.

—. "J. Heijthuijsen, J.J. Knol, T. de Neef & S. van Teeseling (red.), Zonder titel : Amateur en professional in de beeldende kunst". *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): p. 91
Recensie van: Joost Heijthuijsen, Jan Jaap Knol, Taco de Neef & Steven van Teeseling (red.), Zonder titel : Amateur en professional in de beeldende kunst, Rotterdam 2012.

—. "Locating the Producers : Durational Approaches to Public Art". *Metropolis M* 32, nr. 4 (2011): p. 105
Recensie van: Paul O'Neill, Claire Doherty (red.), Locating the Producers : Durational Approaches to Public Art, Amsterdam 2011.

—. "Topsy Turvy: Leve de omgekeerde wereld!". *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): p. 85
Tentoonstellingsrecensie van: Topsy Turvy, Leve de omgekeerde

wereld!, De Appel arts centre, Amsterdam, 25 mei-23 september 2012.

Haest, Hinde. "Pascal Gielen (ed.) : Institutional Attitudes". *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): p. 87
Recensie van: Pascal Gielen (ed.) : Institutional Attitudes : Instituting Art in a Flat World, Amsterdam 2013.

Hoogenboom, Marijke. "Christoph Schlingensief: Fear at the Core of Things". *Metropolis M* 33, nr. 3 (2012): pp. 88–89
Tentoonstellingsrecensie van: Christoph Schlingensief: Fear at the Core of Things, BAK, Utrecht, 5 februari-29 april 2012.

Huisman, Sanneke. "Between the Map and the Territory". *Metropolis M* 33, nr. 6 (2012): p. 88
Tentoonstellingsrecensie van: Between the Map and the Territory, TENT, Rotterdam, 6 september-5 november 2012.

—. "Evi Vingerling". *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): p. 84
Tentoonstellingsrecensie van: Unisono 26: Evi Vingerling,

Stedelijk Museum Schiedam, 27 april 2013-1 september 2013.

—. "Keetje Mans: Through the Vineland". *Metropolis M* 34, nr. 2 (2013): p. 97
Tentoonstellingsrecensie van: Keetje Mans : Through the Vineland, Bonnefantenmuseum, Maastricht, 19 januari-28 april 2013.

—. "Painting Forever!". *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): p. 86
Tentoonstellingsrecensie van: Painting Forever! : Keilrahmen, KW Institute for Contemporary Art, Berlijn, 18 september-10 november 2013.

—. "Pushwagner - Soft City". *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): p. 83
Tentoonstellingsrecensie van: Pushwagner - Soft City, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 23 februari-26 mei 2013.

—. "Volkspaleis". *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): p. 85
Tentoonstellingsrecensie van: Volkspaleis, Grote Kerk en West, Den Haag, 21 juli-17 augustus 2012.

Jansen, Mariëtta. "Marius Bauer". *Print Quarterly* 27, nr. 3 (2010): pp. 298–99
Recensie van: Henk Slechte, Marius Bauer als kritisch kunstenaar, Zwolle 2010.

Koningsveld, Mare van. "A Decade of Country Hits: Art on the Rural Frontier". *Metropolis M* 35, nr. 5 (2014): p. 93
Recensie van: Margo Handwerker, Richard Saxton (red.), A Decade of Country Hits: Art on the Rural Frontier, Heijningen 2014.

Koolhaas-Grosfeld, Eveline. *De Negentiende Eeuw* 34, nr. 4 (2010): pp. 147–48
Recensie van: Wiepke Loos (red.). Gekleurd grijs : Johannes Kneppelhout (1814-1885) en Gerard Bilders (1838-1865) : Brieven en dagboek, Zwolle 2009.

Kopsa, Maxine. "54ste Biënnale van Venetië : ILLUMInations". *Metropolis M* 32, nr. 4 (2011): pp. 94–95
Tentoonstellingsrecensie van: ILLUMInations, Biënnale van Venetië, diverse locaties, Venetië, 4 juni-27 november 2011.

—. "Biënnale van Mercosul". *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): p. 88

Tentoonstellingsrecensie van: Weather Permitting, Biënnale van Mercosul 9, Porto Alegre, 13 september-10 november 2013.

—. "dOCUMENTA (13)". *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): pp. 82–83

Tentoonstellingsrecensie van: dOCUMENTA (13), Kassel, 9 juni-16 september 2012.

Kroef, Saskia van der. "Morgan Fisher: Translations". *Metropolis M* 33, nr. 1 (2012): p. 87

Tentoonstellingsrecensie van: Morgan Fisher : Translations, Museum Abteiberg, Mönchengladbach, 23 oktober 2011-5 februari 2012.

—. "Ursula Mayer: Gonda". *Metropolis M* 33, nr. 3 (2012): p. 80

Tentoonstellingsrecensie van: Ursula Mayer: Gonda, Galerie Juliëtte Jongma, Amsterdam, 3 maart-7 april 2012.

Landré, Alexandra. "Number Six: Flaming Creatures". *Metropolis*

M 34, nr. 1 (2013): p. 85
Tentoonstellingsrecensie van: Flaming Creatures, Julia Stoschek Collection, Düsseldorf, 8 september 2012-29 juni 2013.

—. "Where is the Time?". *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): p. 88

Tentoonstellingsrecensie van: Where is the Time?, Izolyatsia, Donetsk, 23 juni-23 oktober 2012.

Leij, Machteld. "Bas Jan Ader". *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): p. 93

Recensie van: Alexander Dumbadze, Bas Jan Ader : Death is Elsewhere, Chicago/Londen 2013.

Levels, Marlies. "Beelden op de Berg 10 : (Re)source". *Metropolis M* 34, nr. 5 (2013): p. 87

Tentoonstellingsrecensie van: Beelden op de Berg 10 : (Re) source, Belmonte Arboretum, Wageningen, 14 juni-15 september 2013.

Lütticken, Sven. "Abstraction on Display : On Agency at Objectif Exhibitions, Antwerp". *Texte zur Kunst* 22, nr. 85 (2012): p. 189

Tentoonstellingsrecensie van: Agency, Assembly (Objectif Exhibitions), Antwerpen, 29 oktober-17 december 2011.

—. "Dialectic of Dionysus". *New Left Review*, nr. 76 (2012): pp. 119–27

Recensie van: Ruth Baumeister (red.), Fraternité Avant Tout : Asger Jorn's Writings on Art and Architecture, 1938-1958, Rotterdam 2011.

—. "Let's Fake History". *Texte zur Kunst* 22, nr. 86 (2012): pp. 222–26

Tentoonstellingsrecensie van: 7th Berlin Biennale for Contemporary Art, 27 april-1 juli 2012.

—. "Moving in Circles". *Texte zur Kunst* 23, nr. 89 (2013): pp. 183–87

Tentoonstellingsrecensie van: Oskar Fischinger (1900-1967): Experiments in Cinematic Abstraction, EYE, Amsterdam, 16 december 2012-17 maart 2013.

—. "Why Collaboration Matters in Art and Elsewhere as Never Before". *Texte zur Kunst* 22, nr. 88 (2012): pp. 200–205

Tentoonstellingsrecensie van:
Surplus Authors, Witte de With,
Rotterdam, 6 september 2012-6
januari 2013.

Maanen, Niels van. "Adam Broomberg & Oliver Chanarin: Portable Monuments". *Metropolis M* 33, nr. 2 (2012): p. 86
Tentoonstellingsrecensie van:
Portable Monuments, Falerie Gabriel Rolt, Amsterdam, 13 januari-18 februari 2012.

—. "Elmgreen & Dragset : The One & The Many". *Metropolis M* 32, nr. 4 (2011): pp. 103-4
Tentoonstellingsrecensie van:
The One & The Many, Onderzeesbootloods (Museum Boijmans Van Beuningen), Rotterdam, 28 mei-25 september 2011.

—. "Henk Wildschut: Solo". *Metropolis M* 34, nr. 2 (2013): p. 96
Tentoonstellingsrecensie van:
Solo: Henk Wildschut, Museum Jan Cunen, Oss, 3 februari-25 augustus 2013.

—. "iPatria o Libertad! : Over vaderlands liefde, immigratie en hedendaags populisme". *Met-*

tropolis M 32, nr. 3 (2011): pp. 97-98
Tentoonstellingsrecensie van:
iPatria o Libertad! Over vaderlands liefde, immigratie en hedendaags populisme, Cobra Museum voor Moderne Kunst, Amstelveen, 19 februari-8 mei 2011.

Mayhew, Alexander. "Berndnaut Smilde". *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): p. 88
Tentoonstellingsrecensie van:
Nimbus, Berndnaut Smilde, Platform57, Den Haag, 16 december 2012-22 januari 2013.

—. "Double or Nothing". *Metropolis M* 33, nr. 3 (2012): p. 86
Tentoonstellingsrecensie van:
Double or Nothing, TAG, Den Haag, 18 februari-1 april 2012.

—. "Expanded Performance". *Metropolis M* 33, nr. 6 (2012): p. 87
Tentoonstellingsrecensie van:
Expanded Performance, Stroom, Den Haag, 30 september-16 december 2012.

—. "Jos de Gruyter & Harald Thys". *Metropolis M* 34, nr. 3 (2013): p. 85

Tentoonstellingsrecensie van:
Optimundus: Jos de Gruyter & Harald Thys, Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen, 8 februari-19 mei 2013.

—. "Morgan Betz: Morgiana". *Metropolis M* 33, nr. 1 (2012): p. 91

Tentoonstellingsrecensie van:
Morgan Betz: Morgiana, Willem Baars Projects, Amsterdam, 26 november 2011-7 januari 2012.

—. "Shaun Gladwell : Perpetual 360° Sessions". *Metropolis M* 32, nr. 6 (2011): pp. 91-93

Tentoonstellingsrecensie van:
Shaun Gladwell : Perpetual 360° Sessions, Schunck*, Heerlen, 3 september-27 november 2011.

Peters, Philip. "Stop Making Sense". *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): pp. 90-91

Tentoonstellingsrecensie van:
Stop Making Sense, Dordrechts Museum, Dordrecht, 12 oktober 2013-19 januari 2014.

Rijn, Ilse van. "Camiel van Winkel : During the Exhibition the Gallery Will Be Closed". *Metropolis M* 33, nr. 3 (2012): p. 90

Recensie van: Camiel van Winkel, During the Exhibition the Gallery Will Be Closed : Contemporary Art and the Paradoxes of Conceptualism, Amsterdam 2011.

—. "History in motion". *Metropolis M* 35, nr. 3 (2014): p. 101
Recensie van: Sven Lütticken, History in Motion : Time in the Age of the Moving Image, Berlijn 2013.

—. "Locus Solus. Impressions of Raymond Roussel". *Metropolis M* 33, nr. 2 (2012): p. 90

Tentoonstellingsrecensie van:
Locus Solus. Impressions of Raymond Roussel, Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid, 26 oktober 2011-27 februari 2012.

—. "The Biennial Reader : An Anthology on Large-scale Perennial Exhibitions of Contemporary Art". *Metropolis M* 32, nr. 1 (2011): pp. 96-97

Recensie van: Elena Filipovic, Marieke van Hal, Solveig Øvstebø, The Biennal Reader : An Anthology on Large-scale Perennial Exhibitions of Contemporary Art, Bergen/Ostfildern 2010.

—. “The Fall of the Studio. Artist at Work”. *Metropolis M* 31, nr. 1 (2010): pp. 87–88
Recensie van: Wouter Davidts en Kim Paice, red. *The Fall of the Studio : Artists at Work*. Amsterdam 2009.

Rooseboom, Hans. “Caillebotte and photography”. *The Burlington Magazine* 155, nr. 1318 (2013): pp. 59–60
Tentoonstellingsrecensie van: Gustave Caillebotte. An Impressionist and Photography, Schirn Kunsthalle, Frankfurt, 18 oktober 2012–20 januari 2013.

—. “Painting and Photography, 1839–1914”. *The Burlington Magazine* 155, nr. 1326 (2013): pp. 624–25
Recensie van: Dominique de Font-Réaulx, *Painting and Photography, 1839–1914*, Parijs 2012.

Ruygt, Anne. “Windflower, Perceptions of Nature”. *Metropolis M* 33, nr. 1 (2012): p. 89
Tentoonstellingsrecensie van: Windflower, Perceptions of Nature, Kröller-Müller Museum, Otterlo, 9 oktober 2011–15 januari 2012.

2012.

Ruyters, Domeniek. “Comrades of Time”. *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): p. 86
Tentoonstellingsrecensie van: Comrades of Time, Project Space Tilburg, 13 mei–24 juni 2012.

—. “Conversation Pieces”. *Metropolis M* 32, nr. 6 (2011): p. 97

Recensie van: Frédérique Berg Holtz (red.), *Conversation Pieces*, Berlijn 2011.

—. “Ik design, jij designt, wij designen”. *Metropolis M* 31, nr. 5 (2010): p. 55

Recensie van: Mieke Gerritzen en Geert Lovink, red., *Everyone is a Designer in the Age of Social Media*, Amsterdam 2010.

—. “Untitled (12th Istanbul Biennial)”. *Metropolis M* 32, nr. 6 (2011): pp. 86–88

Tentoonstellingsrecensie van: Untitled (12th Istanbul Biennial), Antrepo nr. 3 en nr. 5, Istanbul, 17 september–13 november 2011.

Tali, Margaret. “Play Van Abbe : Tijdmachines (deel 2) : De prin-

cipes van verzamelen - Het verzamelen van principes (deel 3)”. *Metropolis M* 32, nr. 1 (2011): pp. 88–90

Tentoonstellingsrecensie van: Play Van Abbe: *Tijdmachines* (deel 2) en *De principes van verzamelen - Het verzamelen van principes (deel 3)*, Van Abbemuseum, Eindhoven, 10 april 2010–30 januari 2011.

Tibbe, Lieske. “Van de hoed en de rand: de kunstenaarskolonie als economisch fenomeen”. *Tijdschrift voor Geschiedenis* 124, nr. 3 (2011): pp. 420–21

Recensie van: Brian Dudley Barrett, *Artists on the Edge : The Rise of Coastal Artists’ Colonies, 1880–1920* : with particular reference to artists’ communities around the North Sea, Amsterdam 2010.

—. *De Negentiende Eeuw* 34, nr. 4 (2010): pp. 348–49

Recensie van: Ingelies Vermeulen en Ton Pelkmans, *Marie Bilders-van Bosse, 1837–1900 : Een leven voor kunst en vriendschap*, Oosterbeek 2008.

—. *De Negentiende Eeuw* 34, nr. 4 (2010): pp. 346–47

Recensie van: Leo Jansen, Hans Luijten en Nienke Bakker (red.), *Vincent van Gogh : De brieven : De volledige, geillustreerde en geannoteerde uitgave*, Amsterdam/Den Haag 2009.

—. *De Negentiende Eeuw* 34, nr. 4 (2010): p. 345

Recensie van: Anneke van Veen, *De eerste foto’s van Amsterdam 1845–1875*, Bussum/Amsterdam 2010.

—. *De Negentiende Eeuw* 34, nr. 4 (2010): pp. 343–44

Recensie van: Robert Verhoogt, *Art in Reproduction. Nineteenth-century prints after Lawrence Alma-Tadema, Jozef Israëls and Ary Scheffer*, Amsterdam 2007.

—. *BMGN – Low Countries Historical Review* 126, nr. 4 (2011): pp. 137–40

Recensie van: Freek Heijbroek, Frits Lugt 1884–1970. *Leven voor de kunst : Biografie*, Bussum/Parijs 2010 en van: Eva Rovers, *De eeuwigheid verzameld : Helene Kröller-Müller (1869–1939)*, Amsterdam 2010.

—. *De Negentiende Eeuw* 36,

nr. 3 (2012): pp. 228–29
Recensie van: Hanna Klarenbeek, Penseelprinsessen & broodschilderessen : Vrouwen in de beeldende kunst 1808-1913, Bussum 2012.

—. *De Negentiende Eeuw* 36, nr. 2 (2012): pp. 154–56
Recensie van: Liesbet Nys, De intrede van het publiek. Museumbezoek in België 1850-1914, Leuven 2012.

—. *De Negentiende Eeuw* 37, nr. 2 (2013): pp. 165–66
Recensie van: Petra Brouwer, De wetten van de bouwkunst : Nederlandse architectuurboeken in de negentiende eeuw, Rotterdam 2011.

Van Eecke, Christophe. “Deep Cuts”. *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): p. 87
Tentoonstellingsrecensie van: Deep Cuts, Marres, Maastricht, 24 november 2012-17 februari 2013.

—. “Specters of the Nineties”. *Metropolis M* 33, nr. 1 (2012): p. 90
Tentoonstellingsrecensie van:

Specters of the Nineties, Marres, Maastricht, 10 september-20 november 2011.

—. “SuperBodies”. *Metropolis M* 33, nr. 3 (2012): p. 81
Tentoonstellingsrecensie van: SuperBodies, diverse locaties, Hasselt, België, 4 februari-13 mei 2012.

—. “Ugo Rondinone, thank you silence”. *Metropolis M* 34, nr. 5 (2013): p. 86
Tentoonstellingsrecensie van: Ugo Rondinone, thank you silence, M - Museum Leuven, 27 juni-6 oktober 2013.

Verheul, Tessa. “Mark Lewis - Pull focus”. *Metropolis M* 34, nr. 5 (2013): p. 89
Tentoonstellingsrecensie van: Mark Lewis : pull focus, Van Abbemuseum, Eindhoven, 15 juni-13 oktober 2013.

Verlaek, Jolien. “Tadasu Takamine”. *Metropolis M* 34, nr. 4 (2013): p. 86
Tentoonstellingsrecensie van: Japan Syndrome – Utrecht Version, Casco, Utrecht, 27 april-6 juli 2013.

Vesters, Christel. “Alexandre Singh”. *Metropolis M* 34, nr. 6 (2013): p. 92
Recensie van: The Humans - Alexandre Singh, Rotterdamse Schouwburg, 28-29 september 2013.

—. “Jonatan Habib Engqvist, Lisa Rosendahl, Cecilia Widenheim, e.a. (red.) : Work, Work, Work. A Reader on Art and Labour”. *Metropolis M* 34, nr. 1 (2013): p. 91
Recensie van: Jonatan Habib Engqvist, Annika Enqvist, Michele Masucci, Lisa Rosendahl, Cecilia Widenheim (red.), Work, Work, Work : A Reader on Art and Labour, Stockholm/Berlijn 2012.

—. “Morality : Acts I-XI & Symposium (Act X): Rotterdam Dialogues”. *Metropolis M* 32, nr. 1 (2011): pp. 93–96
Tentoonstellingsrecensie van: Morality: Act I-XI, Witte de With, Rotterdam, 1 oktober 2009-20 november 2010.

—. “Time, Trade & Travel”. *Metropolis M* 33, nr. 5 (2012): p.

84
Tentoonstellingsrecensie van: Time, Trade & Travel, Stedelijk Museum Bureau Amsterdam, 25 augustus-21 oktober 2012.

Winking, Kerstin. “Demonstrations. Making Normative Orders”. *Metropolis M* 33, nr. 3 (2012): p. 82
Tentoonstellingsrecensie van: Demonstrations. Making Normative Orders, Frankfurter Kunstverein, Frankfurt, 20 januari-25 maart 2012.

Woensel, Bregje van. “Move: Choreographing You”. *Metropolis M* 32, nr. 2 (2011): pp. 92–94
Tentoonstellingsrecensie van: Move: Choreographing You, Hayward Gallery, Londen, 13 oktober-9 januari 2011, Haus der Kunst, München, 11 februari-8 mei 2011.

—. “Robert Zandvliet: I owe you the truth in painting”. *Metropolis M* 33, nr. 4 (2012): p. 87
Tentoonstellingsrecensie van: I owe you the truth in painting, GEM museum voor actuele kunst, Den Haag, 19 mei-9 september 2012.

AUTEURS

Adrichem, Jan van
 Aken-Fehmers, Marion S. van
 Akker, Paul van den
 Alting van Geusau, Sylvia
 Amerongen, Noortje van
 Anastasyadis, Victoria
 Arnolli, Gieneke
 Aubel, Marie-Louise van
 Augustijn, Piet
 Baar, Véronique
 Baarsen, Reinier
 Baas, Fredric
 Baetens, Jan Dirk
 Bak, Saskia
 Bakker, Nienke
 Bakker, Taco Hidde*
 Barents, Els
 Bartelings, Nelke
 Bartelink, Nicolette
 Bartholomew, Angela
 Baudoin, Tanja
 Bauduin, Tessel M.
 Bavelaar, Hestia
 Bax, Marty
 Becker, Edwin
 Beckhoven, Marie-José van
 Bedaux, Leen*
 Beek, Nils van
 Beentjes, Tonny
 Beerkens, Lydia
 Beltman, Josien

Bem, Merel
 Benedetti, Lorenzo
 Benschop, Jurriaan
 Berg, Nanda van den
 Berge, Jos ten
 Berger, Helewisse
 Bergholtz, Frédérique
 Bergman, Joost
 Bergsma, Rieta
 Bergvelt, Ellinoor
 Berk, Anne
 Berndes, Christiane
 Berne, Eva van
 Berrebi, Sophie
 Bertheux, Vera
 Besten, Liesbeth den
 Beukering, Judith van
 Beuningen, Loes van
 Biemond, Dirk Jan
 Bijl de Vroe, Fusien
 Bijmoer, Roxali
 Bionda, Richard
 Birnie, Annabelle
 Bloomberg, Ninke
 Bloemheuvel, Marente
 Blok, Cor
 Blokland, Ann
 Blom, Ivo
 Blomjous, Marjan
 Blotkamp, Carel
 Blühm, Andreas
 Boddy, Jane
 Bodt, Saskia de
 Boele, Vincent

Boelema, Ida
 Boer, Suki de
 Boerma, Nico*
 Boersma, Linda S.
 Boer-Van Hoogevest, Carien de
 Boitelle, René
 Bommel, Maarten van
 Bongaarts, Marc
 Boogerd, Dominic van den*
 Booij, Lennart
 Bool, Flip
 Boom, Alan
 Boom, Mattie
 Boomgaard, Jeroen
 Boot, Marjan
 Bormann, Beatrice von
 Borms, Aernout*
 Bos, Nienke
 Bosch, Laurien
 Bosch, Paula van den
 Bosma, Marja
 Bosma, Rixt A.
 Boulboullé, Jenny
 Bouwhuis, Jelle
 Braak, Lex ter
 Braat, Manon
 Bragt, Ramses van
 Brentjens, Yvonne
 Brink, Sanne ten
 Broekhuizen, Dick van
 Broekhuizen, Dolf
 Brons, Ingrid
 Bruijn, Hilde de
 Bruijne, Ellen de

Bruin, Renger de
 Bruyn, Eric de
 Bueren, Truus van
 Buijs, Hans
 Bunte, Hans van de
 Butcher, Clare
 Carasso, Deirdre
 Casteleijn, Elvie
 Chavannes, Meta
 Cherry, Deborah
 Chu, Petra ten-Doesschate
 Cleven, Esther
 Cluitmans, Laurie
 Coelen, Peter van der
 Coelewij, Leontine
 Cohen Tervaert, Renske
 Commandeur, Ingrid
 Coppes, Wietse
 Craen, Irene de
 Craft-Giepmans, Sabine
 Creman, Jurjen*
 Dam, Anne van
 Dam, Jan Daniël van
 Damen, Jeroen
 Damme, Wilfried van
 Davidts, Wouter
 Deenik, Roosmarij
 Deinse, Pieter Hendrik Jan van
 Dekker, Annemarie den
 Dekkers, Dieuwertje
 Delfgaauw, Leo
 Delvigne, Rob*

Denninger, Carole
 Dettingmeijer, Rob
 d'Hont, Lieve
 Didier, Michel
 Dieltjes, Esther
 Diependaal, Hannie
 Dijk, Maite van
 Dijk, Mark van
 Dik, Joris
 Dirven, Ron*
 Ditmars, Elise van
 Dittel, Kris
 Donk-Sweigman, Claire van den
 Dooren, Elmyra van
 Druten, Terry van
 Dürst Britt, Jaring
 Ebbink, Hans
 Egmond, Rosalie van
 Eikema Hommes, Margriet van
 Eisses, Marit
 Ekkart, Rudi E.O.
 Eliëns, Titus M.
 Els, Claire van
 Ende, Patricia van den
 Erftemeijer, Antoon
 Es, Jonieke van
 Esche, Charles
 Esner, Rachel
 Ewals, Leo
 Ex, Sjarel
 Eyck, Zsa-Zsa
 Filedt Kok, Jan Piet

Fitski, Menno
 Fletcher, Annie
 Folkersma, Nina
 Folkerts, Hendrik
 Fotiadi, Eva
 Fouw, Josephina de
 Fuchs, Rudi
 Gaba-van Dongen, Alexandra
 Garthoff, Nadja
 Geerlings, Julia
 Geerts, Ton
 Geldof, Muriel
 Gent, Judith van
 Gerlach, Bert
 Gerritsen, Herman
 Gerve, Anna van
 Geudeker, Eva
 Gevers, Ine
 Gielen, Pascal*
 Giersberg, Frits
 Gieskes, Mette
 Gimeno-Martínez, Javier
 Glazenburg, Carolien
 Gnyp, Marta
 Goede, Ursula de
 Gold, Sarah
 Goldstein, Ann
 Gompel, Dave van
 Goosen, Moosje*
 Gortzak, Roos
 Gotink, Dafne
 Goudeau, Jeroen
 Graevenitz, Antje von

Gray, Zoë
 Grever, Tonko
 Grinsven, Laura van
 Groeneveld, André
 Groeneweg, Hans
 Groot, Agnes
 Groot, Marjan
 Groot, Suzan de
 Grosfeld, Jeroen
 Guerrero, Inti
 Guldemond, Jaap
 Haagsma, Lotte
 Haan, Maartje de
 Haan, Panda de
 Haest, Hinde*
 Halem, Ludo van
 Ham, Gijs van der
 Hardeman, Doede
 Hartog Jager, Hans den
 Hartog, Arie
 Haveman, Mariëtte
 Hecht, Peter
 Heenk, Liesbeth
 Hefting, Paul
 Heij, Jan Jaap
 Heijbroek, Freek
 Hellenberg Hubar, Bernadette van
 Helmus, Liesbeth
 Hendriks, Ella
 Herberigs, Nikkie
 Hermens, Erma
 Heslenfeld, Marianne
 Heteren, Marjan van

Heugten, Sjaar van
 Hodel, Rudy
 Hoek, Els
 Hoekstra, Feico
 Hofland, Jeanine
 Hofstede, Bregje
 Hohé, Madelief
 Hond, Jan de
 Hoogenboom, Annemieke
 Hoogenboom, Marijke*
 Hopmans, Anita
 Hörster, Claudia
 Huijskens, Godelieve
 Huijts, Stijn*
 Huisman, Femke
 Huisman, Sanneke
 Huisman, Tim
 Huijzen, Dineke
 Huizing, Colin
 Huygen, Frederike
 Huys Janssen, Paul
 IJssennagger, Nelleke
 Imanse, Geurt
 In der Maur, Renée
 Jacobs, Edwin
 Jansen, Ellen
 Jansen, Guido M.C.
 Jansen, Leo
 Jansen, Mariëtta
 Jansen, Marije
 Janssen, Elsje
 Janssen, Hans

Jobse, Jonneke
 Jong, Jan de
 Jong, Karlijn de
 Jongh, Eddy de
 Jongh, Karlyn de
 Jongh, Xandra de
 Jongh-Vermeulen, Ankie de
 Jonker, Michiel
 Jonkman, Mayken
 Jooren, Marieke
 Junier, Fleur

 Kaiser, Franz-W.
 Kamerling, Trineke
 Kamermans, Johan
 Kampen, Anouk van
 Kampen-Prein, Saskia van
 Kapelle, Jeroen
 Karskens, Xander
 Keijzer, Matthijs de
 Kempers, Paul
 Kester, Peter van
 Kesteren, Anne-Karlijn van
 Kesteren, Annemartine van
 Keulen, Henk van
 Kieft, Ghislain
 Kisters, Sandra
 Klarenbeek, Hanna
 Kleef, Celine van
 Kleefstra, Renske
 Kleijn, Koen
 Klinkert, Christi
 Kliphuis, Wilma
 Klooster, Maarten van 't

Kloosterboer, Anne
 Knol, Egge
 Knoppers, Kim
 Koch, André
 Koldeweij, Anna C.
 Koldeweij, Jos
 Kolsteren, Steven
 Koningsveld, Mare van
 Kooiman, Mirjam
 Koolhaas-Grosfeld, Eveline
 Koomen, Arjan de
 Koopmans, Ype
 Koot, Roman
 Kooten, Toos van
 Kooy, Karin van der
 Kopsa, Maxine
 Kraaijeveld, Joram
 Kraaijkamp, Nanette
 Krabben, Marieke van der
 Kreijn, Liz
 Kremer, Mark
 Kroef, Saskia van der
 Kroon, Andréa
 Kuijper, Jade
 Kuiper, Stefan
 Kuper, Marijke
 Kwakernaak, Astrid
 Kwastek, Katja

 Laar, Michel van de
 Laemers, Suzanne
 Laitempergher, Alessandra
 Lamain, Bodill
 Lambooy, Suzanne

Lamoen, Frank van
 Lamoree, Jhim
 Landré, Alexandra
 Lange, Jan de
 Langfeld, Gregor
 Leeman, Fred
 Leeuw, Henny de
 Leeuw, Ronald de
 Leeuw, Sajda van der
 Leeuwen, Rudie van
 Leeuwestein, Margje
 Lehmann, Ann-Sophie
 Leigh, Nana
 Leij, Machteld
 Lekkerkerk, Niekolaas Johannes
 Lerm Hayes, Christa-Maria
 Levels, Marlies
 Lienden, Anne van
 Lijster, Thijs*
 Limon, Imara
 Linders, Dees
 Lingen, Charlotte van
 Lint, Roos van der
 Lith, Wendy van
 Locher, Hans
 Lookeren Campagne, Kate van
 Loos, Wiepke
 Lorm, Jan Rudolph
 Luijten, Ger
 Luijten, Hans
 Lutgerink, Femke
 Lütticken, Sven

 Maanen, Niels van

Maanen, Oda van
 Maarel, Sanne van der
 Máčel, Otakar
 Man, Hanneke de
 Manen, Milan Elias van
 Martis, Adi
 Maurer, Onno
 Mayhew, Alexander
 Mechelen, Marga van
 Meedendorp, Teio
 Meer Mohr, Quirine van der
 Megens, Luc
 Meijers, Debora
 Mekkink, Mieke
 Melis, Liesbeth
 Melissen, Antoon
 Merkx, Anne
 Mertens, Noor
 Merx, Karin*
 Metz, Karlien*
 Middelkoop, Norbert
 Molenaar, Josette
 Molenaar, Sella
 Morelissen, Rutger
 Mudde, Laura
 Mullen, Manon van der
 Müller-Schirmer, Andrea

 Natris, Marieke de*
 Neevel, Johan Gerrit
 Niessen, Judith
 Nieuwenhof, Merel van den
 Nieuwenhuyzen, Martijn van
 Nieuwkoop, Jero van

Nijhoff, Michiel
 Noijens, Marlies
 Nouwen, Margreet
 Novak, Anja
 Olde Monnikhof, Nikki
 Ommen, Kasper van
 Onna, Edwin van
 Ooms, Saskia
 Oorthuizen, Sanne
 Orczyk, Dorothé
 Ormond, Devi
 Os, Henk van
 Otte, Katjuscha
 Otter, Berber den
 Ottevanger, Alied
 Ouweleen, Kim
 Paarlberg, Sander
 Pelsers, Lisette
 Pennington de Jongh, Suzanne
 Pennock, Hanna
 Pérez González, Carmen
 Peters, Philip
 Peterse, Frans
 Petitjean, Georges
 Pijzel-Dommissie, Jet
 Piller, Micky
 Pilz, Kathrin
 Pingen, René
 Plezier, Laura
 Ploeg, Frank van der
 Ploeg, Kees van der
 Pol, Pierre van der

Postma, Esmee
 Priem, Ruud
 Prins, Wouter
 Pulles, Patricia
 Raad, Jacqueline de
 Raaij, Ernst van
 Raassen-Kruimel, Emke
 Reichwein, Gusta
 Reij, Frederique van
 Reijnders, Frank
 Reijnders, Tineke
 Reinders, Carin
 Reissland, Birgit
 Rens, Annemiek
 Retèl, Jan
 Reus, Nico de
 Reynaerts, Jenny
 Rhijn, Lynne van
 Riemsdijk-Zandee, Trudy van
 Rijen, Jean-Pierre van
 Rijk, Timo de
 Rijn, Ilse van
 Rijnders, Mieke
 Rijsingen, Miriam van
 Rolf, Rudi
 Roode, Ingeborg de
 Roodenburg-Schadd, Caroline
 Roon, Marike van
 Roos Rosa de Carvalho, Fleur
 Rooseboom, Hans
 Roosmalen, Arno van
 Roscam Abbing, Laura
 Rovers, Eva*

Ruigrok, Imke
 Ruiter, Peter de
 Rummens, Maurice
 Rus, Suzanne
 Rutten, Bart
 Ruygt, Anne
 Ruyters, Domeniek*
 Saaze, Vivian van*
 Schafhausen, Nicolaus
 Schaik, Sylvia van
 Schavemaker, Margriet
 Schenk, Ruud
 Scherpenzeel, Joshua van
 Schie, Madelon van
 Schmidt, Freek
 Schnyder, Maria
 Scholten, Constance
 Scholten, Frits
 Schopping, Hans
 Schouwenberg, Louise*
 Schreuder, Esther
 Schrijver, Ward
 Schulenberg, Anneke
 Schumacher, Rogier
 Seijdel, Jorinde
 Sellink, Manfred
 Seumeren-Haerkens, Margriet van
 Shatanawi, Mirjam
 Siemerink, Else
 Sillevits, John
 Simon Thomas, Mienke
 Sinderen, Wim van
 Sitter, Suzanna de
 Sizoo, Hans
 Sloof, Rosalie
 Sloothaak, Britte
 Smets, Sandra
 Smit, Adelheid
 Smits, Alice
 Smits, Christien*
 Smolders, Frans
 Sonderen, Peter
 Speelberg, Femke
 Spek, Jikke van der
 Spijkerman, Sandra
 Spijksma, Judith
 Spliethoff, Marieke
 Spoelstra, Yteke
 Staal, Gert
 Stamps, Laura
 Steen, John
 Steen, Quirine van der
 Steenbergen, Renée
 Steenbruggen, Han
 Steenhagen, Maarten*
 Steetskamp, Jennifer
 Stijnman, Ad
 Stocchi, Francesco
 Stok, Frank van der
 Stokvis, Willemijn
 Stolwijk, Chris
 Stötefalk, Danielle*
 Stoter, Marlies
 Stoutjesdijk, Ceciel
 Straaten, Evert van
 Strien, Paula van
 Struick van der Loeff, Luuk

Over de samenstellers

Inleiding:

Christa-Maria Lerm Hayes is Professor and Chair of Modern and Contemporary Art History at the University of Amsterdam. Previously, she worked as Professor of Iconology (and Head of Research Graduate School) at the University of Ulster, Belfast. She studied at the Universities of Heidelberg, London and Cologne. Her PhD was researched with a James Joyce Foundation Scholarship in Zurich and followed by an Irish Research Council Post-Doctoral Fellowship at UCD. Her research focuses on word and image studies, particularly the visual legacies of writers, also considering performance, art historiography and curation. Rooted in Joseph Beuys studies, she is interested in sculpture, performance, social practices and post-War art histories. She has curated numerous exhibitions.

Samenstelling:

Helewise Berger specialiseert zich sinds haar studie kunstgeschiedenis in laat-negentiende- en vroegtwintigste-eeuwse beeldende kunst. Zij is onder meer verbonden geweest als junior onderzoeker aan het Van Gogh Museum, als onderzoeker en auteur aan het Kröller-Müller Museum en als collectiemedewerker aan de Rijksakademie van beeldende kunsten. Sinds 2013 is zij als zelfstandig kunsthistoricus werkzaam.

Coördinatie:

Anne-Maria van Egmond is promovendus aan de Universiteit van Amsterdam en doet onderzoek naar objecten aan het Hollandse hof (1350-1430). Tevens redigeerde ze de bundel Medieval Art in the Northern Netherlands. New facts and figures (2014). Van Egmond is VNK bestuurslid en verantwoordelijk voor de totstandkoming van de VNK bibliografie.

Nog geen lid van de VNK?

De Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici wil kunst- en architectuurhistorici in Nederland bij elkaar brengen en kennisoverdracht, ontmoeting en discussie binnen het vakgebied bevorderen. Dat doen we onder andere door het organiseren van bijeenkomsten, door het uitgeven van een bulletin *Kunsthistorici* en door een actieve website en social media.

Meer dan 1000 kunst- en architectuurhistorici in Nederland en daarbuiten zijn al lid van de VNK. Als lid blijf je op de hoogte van het laatste nieuws uit het vakgebied en krijg je de mogelijkheid regelmatig collega's te ontmoeten en je netwerk uit te breiden. Studenten en gepensioneerden kunnen bovendien voor een lager tarief lid worden.

Aanmelden?

Stuur een email naar de ledenadministratie: secretariaat@kunsthistorici.nl en vermeld hierin achternaam, voorletters en titel, adres, postcode + woonplaats, geslacht, afstudeerrichting en e-mailadres.

De kosten van het lidmaatschap, inclusief het abonnement op *Kunsthistorici*, zijn € 30 per jaar of € 23 (gepensioneerden en studenten).

www.kunsthistorici.nl

Colofon

De *Bibliografie Beeldende kunst en kunstnijverheid 1850-heden (2010-2014)* is een uitgave van de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici (VNK)
2015

Samenstelling: Helewise Berger MA

Inleiding: prof.dr. Christa-Maria Lerm Hayes

Coördinatie: Anne-Maria van Egmond MA, VNK

Opmaak: Annemiek Rens MA, VNK

Vormgeving

Janna & Hilde Meeus, www.meeusontwerpt.nl

Redactieadres

Anne-Maria van Egmond, bibliografie@kunsthistorici.nl

Bestuur VNK

dr. Annette de Vries, voorzitter

Renske Cohen Tervaert MA, secretaris

Ellis Dullaart MA, penningmeester

Anne-Maria van Egmond MA

drs. Judith Niessen

drs. Fredric Baas

dr. Arjan de Koomen

dr. Eloy Koldewiej

Postadres secretaris

VNK

Postbus 1410

3500 BK Utrecht

info@kunsthistorici.nl

Secretariaat & Ledenadministratie

Marie-Louise de Ridder

Postbus 1410

3500 BK Utrecht

M.L.M.deRidder@uu.nl

(030) 253 64 37 (vrijdag 10-14 uur)

www.kunsthistorici.nl

© Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van de afbeeldingen volgens wettelijke bepalingen te regelen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, worden verzocht zich tot de redactie te wenden.